

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమత్పర్వతరాజకుమార వేంకటనాథరాజకవివరవిరచిత

పంచతంత్రము

పద్యకావ్యము.

చెన్నపురి:

వాషెల్ల. రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే.

బ్రకటితము.

1924

All Rights Reserved.

Printed
at the 'VAVILLA' Press,
Madras —1924

పీఠిక.

వేంకటనాథకవి.

ఇస్తుహాకవి పంచతంత్రమును బర్యకావ్యమునుగా రచించి మిగులఁ గీర్తిని జేకొన్న మహానీయుఁడు. ఇతనియింటిపేరు బైచరాజు వారు. ఇతనితాతతాత బైచభూపాలుఁడు. ఇందుచేతనే యీతని కీయింటిపేరు గల్గెనని తోచుచున్నది. ఇవిషయమునే పంచతంత్రమున,

“ధీరత రాజుంశజుధిం బ్రభవించె మహావిరోధిసం
హాళవిహారి సాశ్వజిరుదాంసుఁడు బైచన్మహాబుఁ డధిరి
తీరమణీమనోహరుని తీవ్రయశస్సుతికిన్ హరాద్రినీ
హాళనుంధరాధరము లయ్యె సమగ్రవిహారకై లముల్.”

ఈబైచరాజుకుమారుఁడు తిరుచులధగణీనాథుఁడు. ఇతనికిమారుఁడు వీరభద్రరాజు. ఇతనికిఁ బుత్రు లిరువురు. లింగభూపాలుఁడు, సర్వతరాజు. ఈసర్వతరాజునకుఁ బుట్టిన మువ్వరుకుమారులలో నగ్రజుడే యీ వేంకటనాథమహాకవి. ఇక్కారణముననే యీతనిఁ బర్వతరాజుకుమార వేంకటనాథుఁ డనియు నందురు. పై పద్యమునుబట్టియే యీతఁడు డుత్రియకులూపతంనుఁడని తెల్లచుగుచున్నది. ఈకవిశ్వరుఁడు తన్నుగుఱించి,

“అసహాయసరసవిత్, రసికుఁడ వేంకటనాథుఁడ ప్రభుఁడ గుణ
ప్రసన్నప్రకాండమదన, దృఢలాయితవిద్యదఖిలబంధుప్రజుఁడన్.”

అని తనపాండిత్యగరిమంబును బేరుకొనియున్నాఁడు.

కవికాలము, దేశము నిర్ణయించుటలో గొప్ప చిక్కుగలదు. పూర్వపురగులు తమగ్రంథములలోఁ దమకాలమును దేశమును బోధించి జెప్పకొనువారు కారు. అట్లు చెప్పియుండినచో, బీతికాలే ఖకులయూహలకును జర్చలకును సెకము లేకుండెడిది. ఐనను నీతని కాలమును గుఱించి ‘బ్రాహ్మదొరవారు’ తమనిఘంటువునందు క్రీ॥ ౧౫॥ 1500 సంవత్సరప్రాంతమువాఁడని ప్రాసి యున్నారు. కాబట్టి యీకాలమునకుఁ బ్రమాణేతరము లగుపడుచు కియ్యదియే యని నిర్ధారణ

చేయక తప్పదు. ఇదియునున్నాక వేంకటనాథుఁడు దాను బూర్వకపు
లను స్తుతించుచు,

“హృదయ బ్రహ్మరథం బతిప్రియతమం దెక్కింతు జేతోమరు
త్సదనాస్థానికే దెత్తు మానసనభస్మంచారి గావించు హృ
ద్విదితక్షీరము ద్రవేలనమనం దేలింతు నుత్కృష్టైవ
స్తుగులం బ్రాజ్ఞుల దిక్కుయజ్ఞ నమరేకు నోస్మి శ్రీనాథునికొ.”

అని శ్రీనాథుని బేర్కొనియుండుటచే నీతఁడు 1450-వ సంవత్స
రమునకుఁ బూర్వపువాఁడు కాఁడని స్పష్టమగుచున్నది. మఱియును
నీతఁడు తన జ్యేష్ఠపితృవ్రునిఁగూర్చి చెప్పుచు, ‘కుమారలింగతోఽఽపి
లుండు యవనసైంధవకాననానలుండు.’ అనిచెప్పియున్నందునఁ గవి
హిందువులకును మహమ్మదీయులకును యుద్ధములు జరగుచున్న సమ
యంబున నుండు నని యేర్పడుచున్నది.

ఇతఁడు కవులందఱివలెనే దనకుఁ బ్రబంధరచనాకాలంబున
భగవంతుఁడు స్వప్నంబున సాక్షాత్కరించినట్లు చెప్పియున్నాఁడు.
ఇయ్యది పూర్వకాలంబునుండి యాచారముగ వచ్చుచున్నది. ఇందలి
సత్యాసత్యంబు లప్పరమేశ్వరుఁడే యెఱుంగు.

ఈతఁడు తనకృత్యముగు నీసంచతంత్రంబును స్వప్నంబున సాక్షా
త్కరించిన హరిహరదేవున కంకిత మిచ్చినాఁడు. తద్విషయంబును,
నాహరిహరనాథునియందలి భక్తిపారవశ్యంబును,

“ఏ చనవు గలదు హరిహర, సాచివ్యము నొంద నన్యజనులకు మది నా
లోచింపఁ దిక్కుయజ్ఞకు, నాచనసోమునకు మఱియు నాకుం దప్పకొ.”

అని చక్కఁగ వక్కాణించెను. ఇక్కారణంబుననే యీతఁడు నెట్లుారి
మండలనివాసిగానుంక నోవునని యూహింపవలసి యున్నది. కవి తా
నేనుండలమువాఁడైన నేమి యెందుఁ బుట్టిన నేమి యెందుఁ గిట్టిన
నేమి యెందు జీవనంబు గడపిన నేమి తనపాండిత్యముచేఁ గీర్తిని
గడించినఁ జాలును

కవితామాధుర్యంబుచే శిరంబు లూపించినఁ జాలు. అతఁడు
భారతభూమి నలంకరించినవాఁడే యగు. ఈవిషయ వింతటితో విర
మించి యితనికవిత్యముయొక్క ఫక్కినిగుఱించి కొంచెమాలోచింప
వలయును.

ఇతనికవిత్వములో లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగము లున్నవనియు, నందుచేతనే లక్షణకర్త లుదాహరణముగా నీతనికృతిఁ గొనకపోయి రనియు నందురు. ఈలక్షణవిరుద్ధప్రయోగము లెల్లగ్రంథంబులయందును గన్పడుచున్నవి కాని యవి కొందఱియవృష్టంబుఁబట్టి సాధువులగు గొందఱిదౌర్భాగ్యముంబట్టి యనాధువులుగను సాధింపఁబడుచున్నవి. ఇతఁ డీపంచతంత్రంబును సంస్కృతమునకు భాషాంతరీకరణమువలెఁ గాక ప్రబంధశైలిలో వ్రాసినాఁడు. కవిత్వ మెట్లుండవలయునో యీతఁడే యీపంచతంత్రమున,

“ఘనతరఘూర్జరీకుచయుగక్రియ గూఢము గాక ద్రావిడీ
స్తనగతిఁ దేట గాక యరచాటగు నాంధ్రవిభూతివొక్కపుం
జనుగవఁ బోలి తేటయును జాటుతనంబును లేకయుండఁ జె
ప్పిన యచె పో కవిత్వ మనిపించు నగిం చటుగాక యుండినన్”

అనుపద్యముచేఁ జెప్పి యున్నాఁడు. తిలకింపుఁడీ!

కావ్యంబున నొక్కొక్క డొక్క యిక్క నరయు చుండును.
'భిన్నరుచి ర్హి లోకః' అనునట్లు లోకంబునఁ బలువురు పలువిధంబు
లగు రుచులు గలిగియుందురు. దీనినే యీ వేంకటనాథుఁడు,

సీ. “ఒకఁ డెలంకారంబునకు వేడుకపహించు నొకఁడు వార్తాసమృద్ధికిఁ జెలంగు
నొకఁడు శబ్దస్ఫూర్తులకు మాయురే యను నొకఁ డర్థసృష్టికి నుత్సహించు
నొకఁడు రసాభోగతకు మస్తముఁ గదల్చు నొకఁ డుపమానచర్చికకు నలరు
నొకఁడు పదప్రాధిమ్యము నిచ్చులో మెచ్చు నొకఁడు జాతిశ్లాఘ పుబ్బుచుండుఁ
తే. గామి చందానఁ దలవరి కరణి బధిరు, నల దరిన్రునిగతి వాది పగిది గనక
కారు చాడ్చునఁ బంగు వైఖరిఁ గుజాతి, జాడ నిందఱి ముదలింపఁ జాలు పెట్టు.”

అని చాటియున్నాఁడు. ‘అవిదితగుణాపి సత్కవిభణితః కర్ణేషు వమతి
మధుధారామ్’ అన్నట్లు చవిఁ గొనుఁ డీపద్యమునందలి మాధుర్యము!

ఎట్టివానికృత్యమందును దప్పులుండక పోవు. ఉండినంతనే వాని
కృతికిఁగాని యాతనికిఁ గాని కళంక మాపాదింపరాదు. గుణపరీక్షణము
‘చేయవలయు’ గదా? రసపుష్టిఁ గనుగొనవలయుఁ గదా? దీనినే యీ
తఁడు,

“ఒంపలు గలకృతిలో నొకతప్పున్నను గడమ గాదు దానికిఁ గళం
జొప్పడు శకికఁ గళంకము, కప్పెర్పడి యేమి నిందఁ గావించె నొకొ.”

అని వక్కాణించె.

ఇతఁడు కృతిని రాజుల కిచ్చునభిప్రాయమందు విముఖుఁడు. ఒంటిమిట్ట శ్రీ కోదండరామమూర్తి కంకితమిచ్చి కీర్తిగాంచిన బమ్మెర పోతనామాత్యునియనువునను, బీతికాపురీకుక్కుటేశ్వరున కర్పించి తన కృతుల వాసి నొందిన కూచిమంచి తిమ్మకవివడువునను, మఱియు భగవదర్పణ మొనరించిన మహాకవులజాడ ననుసరించియే యీతఁడును రాజాంకితమును గుఱించి,

“అతికుటుంబరక్షణాపేక్షఁ బ్రార్థ్యలి, కృతులు మూఢభూమిపతుల కిచ్చి
చచ్చి నివయమునకుఁ జనుకంటె హరిహరా,ర్పణముఁజేసి సుగతిఁ బడయరాడె.”

అని ఘోషించి యున్నాఁడు, చూచితిరే యీతనిదైవభక్తి!!!

ఈపంచతంత్రమునే దూరగుంట నారాయణామాత్యుండును దెనిగించె. పద్యములలో భావసామ్యముండకమానదు. కథ యొకటియే కదా? నారాయణామాత్యుండు సులభశైలిని వ్రాసినాఁడు. కాని యందుపైతము లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగములు లేకపోలేదు. వేంకటనాథుండుమాత్రము తాను గవిత్య మెట్లుండవలయునని యొప్పుఁజెప్పెనో యీ చొప్పుఁ దప్పింపక తగినచోటులం దనువయిన వర్ణనములను జేర్చి రచించినాఁడు. ప్రబంధమునం దుండఁ దగిన వర్ణనము లన్నియు నెట్టకేలకుఁ గల్పించి రసపోషణముఁ జేసి వాసిఁ గాంచి నాఁడు. ఐనను లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగము లందందుఁ జూపట్టుచున్నవి. వానినెల్ల నిట వ్రాయఁ బూనలేదు. ‘తోటి కొక్కపాట’ నోటి కొక్క మాట’యనునామెతి చునకుఁ జరపరిచితంబు కాదే. అట్లే సామాన్యముగఁ బాఠభేదములచే లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగములును గలిగియుండునని యూహింప వచ్చును. ఈదోషములను గృతి కర్తనెత్తివై వైచుట ధర్మమార్గమని యేరైన నెన్నఁ బూనుకొనరని నానమ్మకము.

హంసవింశతికర్తయగు అయ్యలరాజు నారాయణామాత్యుని వలె నీతఁడును స్వభావవర్ణనములం గడు నేర్పున నలవరించి యున్నాఁడు. కొన్నింటి నీక్రిందనుదాహరించెను. గ్రంథమునందే తిలకింపనగు నని పాఠకమహాశయుల వేఁడెద.

స్వభావవర్ణనములు.

పుట.		పద్యము.
వేసఁగి	58	517
గొల్లచాన	59	586
హేమంతము	69	677
వేట	99	186
చోరుఁడు	122	199
సిద్ధుఁడు	151	101
వనము	196	522

ఇట్టి వెన్నియేని కాననగు. ఉదాహరింపఁ బూనిన గ్రంథమంతయు నెన్నవలసి యుండును.

ఈతఁడు శబ్దాలంకారంబులఁ గూర్చుటయందు విక్కిలి ప్రియుఁడు. అందం దనేకపద్యములఁ గాననగు. అయినను గొన్నింటిని దెలిపెద.

శబ్దాలంకారములు.

పుట.	పద్యము.
6	100
17	123
87	70
69	676
114	119
140	330

ఈ గ్రంథము నీతులకుఁ బుట్టినిల్లని వేఱ చెప్పనేల? నీతులను బొందుపఱచి వ్రాసిన పద్యములఁ గొన్నింటి నుదాహరింప మన స్సువిష్టోల్లారు చున్నది. కాంచుఁడీ కవిమహిమము!

“పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలు విపంచి శాస్త్రమున్
దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబు వహింతు రట్ల కా
పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలు విపంచి శాస్త్రముం
దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింప రుద్రవృత్.” ప్రథమాశ్వాసము.

“గజ మంటినట్లు యడఁచు, న్భుజగము మూర్ఖునినట్లు పొరిగొను ధరణీ భుజుఁడు నగినట్లు చంపుం, గుజసుఁడు మన్నించునట్లు కొను బ్రాంబున్.”

మరుజుఁ డెన్నఁడును స్వతంత్రుఁడు కాఁడు. భగవంతుం డేయేకాలమున నెక్కి త్రిప్పుఁగొ ద్రిప్పువో యట్లు తప్పక మరుభవిషవలయు ననుట కీ మహాకవి యెట్లు కథాంశములను వాక్రుచ్చెనో కనుఁగొనుఁడు.

సీ. “ఘనసూపనిధి యవంగునకా యవంగత్వ? ముచితమే బలి కహివ్యూహావసతి? పాండువందసునకా బహు కాలవనవాస? మిథపురాధిపునకా యేటిహారన? యదుమలాభ్యత్తునకా శాపమరణంబు? జాహ్నువీనుతునకా శస్త్రశయ్య? నలరాజుకా మహానసపాకభజనంబు? నహుభునకా ఘోరనాగమూర్తి? తే.మతి త్రిశంకునకా పచ్చిమూతనము?, ద్రుపదనందనకా రాచతొత్తుపాటు? మరుజుఁ డెవ్వఁడుకర్తవ్యతంత్రుఁడవయ?, నీశ్వరుఁడు గాక సమహర్షినిట్టిపనులు.”

ఇందుఁగల యైతిహ్యముల నెట్లు జతకూర్చెనో.

ఇట్లే నీతులుగలపద్యములును, గంఠపాఠము జేసి పలుమారులు ప్రస్తావనావశంబునఁ జదువుకొనఁదగిన పద్యము లనేకము లున్నవి. అక్కడక్కడఁ బద్యములలో సామెతలనుగూడ నిమిడించి యున్నాఁడు. భాషయందుఁ బాండిత్యము లోకమునఁ గలిగింపవలెనన్న సామాన్యముగఁ బ్రచారముగో నుచ్చమాటలనే యుపయోగించుచు గ్రంథములను వ్రాయుట యుచిత మనునాకిట్లెల్లరకు వందనసహస్రంబులు. శ్రొత్తవనంబులును సమాసచాతుర్యంబులును, నలంకారవిశేషంబులును భాషకలంకార ప్రాయంబు లని యెన్ని గ్రంథజాలంబులను రచించి మహాకవిపండితులు లోకంబున భాషను బోషింతురు గాక యని నాయూహ.

ఇం దెందైన లోపంబు లుండక మానవు. ‘ప్రమాదో ధీమతా మపి’ యనువాక్యంబును దమరునంబున నిడి పరిశీలించి దోషంబులఁ బోఁద్రోచి గుణగణంబుల గ్రహింతు రని భాషాభిమానుల నెల్లరను వేఁడుచున్నాఁడను.

ఇట్లు విన్నవించు,

పండితాఖండలమండల పాద సేవకుఁడు,

కావ్యతీర్థ. కవిభూషణ జనమంచి. వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ,
సహాయాంధ్రపండితుఁడు, మునిసిపల్ హైస్కూలు, కడప.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము

అవతారిక.

పుత్రస్తననిస్తులైణమదసంసిక్తం బురోపేథి బా
గైవిన్నాణపుణ్యుమచ్చ రవిక న్యాసన్నవిశ్వంభరా
దేవీవిభ్రమలక్ష్మీఁ దేటపటుపం దీపించుత్రైలోక్యర
క్షానిర్ధిష్టుఁడు కృష్ణుఁ డూర్జితమనీషు న్నాకుదిక్కుయ్యెడిన్.

1

మ. సరసీజాతము లాటపట్టులు నిశాచారారి చంచద్భుజాం
తరమావాసము పుట్టినిల్లు సలిస్థానంబు దారిద్ర్యభూ
ధరవజ్రాయుధకోటిచూపు నిగమాంతప్రోక్ష లాశంసిసి
పరిషద్భాగముగాఁ జెలగుజగదంబం బన్దఁ గీర్తించెదన్.

2

చ. తిరల కహో యుపాంతుజపదంభమున న్వనజాతపీతి క
న్నరమొగిడించి సృష్టికరుణాయతి మూలకుఁద్రోచి భారతీ
చరణశిఖాంతవిభ్రమరసంబులఁ బ్రస్తుతినేయుధాత మ
న్నిరుపమదివ్యకావ్యపదనిర్మితఁ బ్రోదియొనర్చుఁ గావుతన్.

3

మ. నవమేఘాశిఘటించు మచ్చికురబంధశ్రీ నిరీక్షించి గో
త్రవరేణ్యంబులఁజేయువృత్తకుచముల్ దగ్గించి భావించి నా
యవలగ్నాంగముఁజూచి సింహస్పృజనం బర్ధింపుమందు న్ననోధవు
మేలంబునఁదేల్చువాణి నను నంతర్వాణిఁగాఁ జేయుతన్.

4

ఉ. చేకొని బ్రహ్మమంత్రములఁజెప్పనహో ప్రతిసేర జాట మై
నాకుఁడు దేవతాశిగళనాదమున న్నదివించువోట భూ
షీకృత భోగిదర్శనముచే ధృతిదూలి చలించుగౌరి నా
లోకముఁజేసి నవ్వు ప్రబలు న్నరమేశ్వరునాశ్రయించెదన్.

5

- ఉ. అసవనారిమోవిరుచు లానఁగఁ దద్ధనకంధరావల
 ద్వాసుకి భూరిభూత్కరణ వాతకనన్నిటలాంబకాగ్నిగఁ
 గాసలిలా ప్తినార్చుటకుఁగా వడిదోయిలిసాఁచుచండముం
 డాసురహంత్రి నన్ను సకలార్థవిధిజ్ఞునిఁ జేయుఁగావుతఁ.
- చ. నశుఁగక బాల్యచాపలమున న్దనపిమ్మటి వ్రేలఁ జొక్కపుకొ
 గడియపుట ట్టటంచుఁ ద్రిజగజ్జను లచ్చెరువందిమాడ న
 క్కడపటికొడి సొంపులెఱుఁగం దవిలించినటించుశూలిపె
 న్నొడుకు మదీయకావ్యమునకుం గలిగించు నిరంతరాయముల్.
- ఉ. భూరి విరాడ్వికారగతిఁ బూర్వకుభృచ్చరమాద్రులం బదాం
 భోరుహముల్లుటించుకొని పోకలరాకల మే న్నలంచి వి
 ద్యారుచిఁ జొక్కుచోఁ జెవివదనవిపోగున కెంపువోలెఁ జె
 న్నార్జమహోన్నత నైఱయు నత్తురు నత్తురిపు న్భజించెదఁ.
- మ. భవమూర్ధేందుపయోధిపర్వశశిచెప్పం జొక్కి పెక్కండ్రకై
 దవఖండంబనమగ్రముగ్రనగమంధతుభ్యమాణంబు సిం
 ధునసారంబు తనుస్వమొప్పఁగలచంద్రుండంచు దివ్యామృతం
 బవలంబించు భుజంగకోటియగునా గారింబ్రశంసించెదఁ.
- చ. అతినిశితాశుభారకు మహామహాసీయ విచిత్రవర్ణసం
 గతికి నిరూఢగూఢసుముఖత్వదనత్యృపదార్థసంగ్రహ
 స్థితికిఁబహుప్రయత్ననియతిం జనతాశ్రుతిరత్నకుండలా
 యితహితమాక్తియుక్తి సుతియించెద బాణమయూరహోయలఁ.
- మ. హృదయబ్రహ్మరథం బతిప్రియతమం బెక్కింతుఁ జేవోమరు
 త్సిదనాస్థానికఁడెత్తు మానసనధి స్సంచారిఁగావెంతు హృ
 ద్విదితక్షీరసముద్రఖేనమున న్దేలింతు సుత్రప్తన
 స్తుదులం బ్రాణలదిక్కయిజ్వనమరణ నోసియు శ్రీనాథునిఁ.
- క. వాచాపీచీధిక్రత, లోచనకర్ణాగ్రయాయి లోకసుధాంధో
 నైచికిఁ దలఁతు న్నద్వంశాచార్యుం దిరుమలశ్రీయగిపతి గురునిఁ.
- మ. రసవిస్ఫూర్తిగోఱంత దీనికిదిపూర్వచ్ఛాయ యివ్వోటఁద
 ప్పస దిప్పట్టున సర్గస్పృహప్రసతే దవోట నశ్లేల మ
 దైస నాదిక్కునదుస్సమాస మిది సంజేహాస్పందంబీడ నం
 చుసుమాళంబునఁ బొండితులైరవునీచు న్రోత వాక్రుప్తగఁ.

- సీ. ఒకఁడలంకారంబునకు వేడుకవహించు నొకఁడువాఁడైనప్పటికిఁ జెలంగు
నొకఁడుశబ్దస్ఫూర్తులకు మాయులెయ్యను నొకఁడొప్పుట్టికి నుత్సహించు
నొకఁడు రసాభోగతకు మస్తముఁగదల్చు నొకఁడు పమనచర్చికకు నగు
నొకఁడుపదప్రాధిమ్యము నిచ్చులోమెచ్చు నొకఁడు జాతిశ్లాఘ కుబ్జమందుఁ
తే. గామించందానఁ దలవరికరణిఁగిను, పలె దరిద్రునిగతి వాదిపగిదిఁ గనక
కారుచాడువనఁ బంగువైభురిఁ గుజాతి, జాడ నింపఁముదలింపఁజాలు టెట్లు. 14
- కి. ఒప్పులు గలకృతిలో నొక, తప్పున్నను గడమగాదు దానికిఁ గళం
జొప్పుదుశశికిఁ గళంకము, కప్పేర్పడి యేమినిందఁ గావించెనొకో. 15
- ఉ. ఆనుటకీరసంబున నహంకృతిదంశితు లల్పకాకవు
లీవుల నీనిమిత్తవిత విద్యదుపాసితగాకయున్నె యా
హానరభుక్తశేషకర్తా హానితమకుర్కురాళికిం
గాని నవాఙ్మధార క్రతుకార్యసమాచరణీయగావొకో. 16
- *చ. మృదుగతి మంచితావులకు మెచ్చునదావనిఁ బావనాళి దా
వడిగొనిరోయువంకలను వంచకసంచయు మట్టిదేకదా
చదురుఘటిల్లఁజూచి ససప్రసంబులఁ జంచరీకపుం
గదుపులు నిచ్చలు న్నెదకుఁ గా కుణపంబుల నక్క లేర్పడక. 17
- చ. ఘనతరఘూర్జరీకుచయుగ్మయి గూఢముగాక ద్రావిడీ
స్తనగతిఁ దేటగాక యరచాటగుచాంద్రనిధూటిచొక్కపుం
జనుఁగవఁబోలి గూఢమును జాటుదనంబును గాకయుండఁ జె
ప్పినయది పో కవిత్వ మనిపించు నగిం చటుగాకయుండినకె. 18
- చ. ఎడపక తారుదారె లిభియించి పరించి కృతుల్ ప్రతుల్ జగం
బడిగిన నిచ్చి హెచ్చి సకలావసధంబుల దారయై దిశల్
గడిచి నటించుకాన్యములు కాన్యములూ హరణాఘశాంతికై
విడువక కుఁలిఁబెట్టి వదిలించుకృతృత్వలే వసుంధరకె. 19
- వి. అని యిష్టదేవతానుతియును బురాతనకవిస్తుతియు నాచార్యపురస్కృతియును గుక
వితిరస్కృతియుం గావించి,యేనొక్కనాఁడుపంచతంత్రంబాంధ్రభాషంబుం
చ. మృదుగతి మంచితావులకు మెచ్చునదావనిఁ బావనాళి దా
వడిగొనిరోయువంకలను వంచకుడే దైతనట్టిదేకదా
వెదకుమహాసప్రసంవిభ్రమసంపదలన్నరొడ్డు
టప్పదములు పూతిగంధకుణపంబుల రోయవె నక్కలేక్కడకె.

ప్రబంధంబుఁజేయం బ్రారంభించి యేతత్కావ్యకవ్యకారత్నంబున కనుకూలవల్ల
భుం డేదేవుండొకో యని విచారించి శయ్యాతలంబున శయనించిన. 20

జ్ఞో. హృన్నిత్యయాచర మయా పృథమయాప్రభుత్వం

మాళీతుషార ఘృణినా జగతాం గురుత్వం

సందీపయ న్నభసి కోప మహాస్పృహ చే

స్వప్నే శుభే నితనితద్యతి రావిరాసీత్.

క. కలలో నలుపుం దెలపుం, గలవేలుపుదొర యగణ్యకారుణ్యరసం

బాలయ ననుఁజూచి ద్రక్షా, ఘామధురప్రణయపూర్వభాషలఁబలికె. 22

క. నను హరిహరనాథునిఁగా, మనమునఁ దలపోయు నృపతుమారక విద్య

జ్ఞనసేవ్యము నీకావ్యముఁ, దనకి మ్మభిమతెషరప్రదాతకుభక్తి. 23

ఘ. అని యానతిచ్చి యావేల్పు విచ్చేసిన నానందకందళితపులకదంశితుండనై మేలు
కని. 24

క. ఏచనువుగలదు హరిహర, సాచివ్యమునొంద నన్యజనులకు మది నా

లోచింపఁ దిక్కయజ్ఞకు, నాచనసోమునకు మఱియు నాకుం దక్క. 25

ఉ. సన్నుతిశబ్దక్షణరసస్ఫురితంబుఁ బురాణభారతో

త్వన్నము నైన సాధుపరితం బయి యొప్పదు మర్త్యసేవ్యమై

యున్నప్రబంధమెప్పటి కహో జగదేకపవిత్రభూమిదే

నాన్నము సారమేయచరణాంకితమైన భుజక్రియాహ్లాదే. 26

గీ. అతికుటుంబరక్షణావేక్షఁ బ్రార్థి, కృతులు మూఢభూమిపతుల కిచ్చి

చచ్చి నిరియమునకుఁ జనుకంటె హరిహరా, చ్చణముఁజేసి సుగతిఁ బడయరాదె.

ఉ. అంగగృతాంబు నిశ్చలతరాతను సర్వదు సర్వమంగళా

లింగితు భీషణాశరకులీనజయోన్ముఖపారుక్రియా

సంగతు భీషణాంబకకృశాను నిరూపిత వైరిసద్దు యో

గాంగయ్యతాదృప్తిక హరిహరాకృతి మత్కృతిస్తరఁజేసెదకె. 28

ఘ. అని నిశ్చయించి యత్రిలోకేకర్త మత్కృతిభర్తఁగా నొనర్చితి మదియ నంశా
నతారం బభివర్ణించెద. 29

ఉ. ధీరత రాజవంశజలధింబ్రభివించె మహావిరోధి సం

హరివిహారి సాశ్వతిరుదాంకుఁడు బైచనృపాలుఁ డధిరి

త్రిరమణీమనోహరుని తీవ్రయశస్సునితికిక హరాద్రిసి

హరివసుంధరాధరములయ్యె సమగ్రవిహరశైలముల్.

- క. అల బై చక్షిపతికి, నృలభిత్సరిమానభోగపరతం త్రునమక
గలిగె నిరుమలధరణీ, తలనాథుడు నిర్భరప్రతాపోజ్జ్వలఁడై. 31
- ఉ. అంబుజనేత్రఁ దిప్తువసుధాధిపరత్నము గూర్చి పేర్చిఁ ది
పాంచికఁ బెండ్లియై కనియె నప్రతిమానగుణాఢ్యు వీరభ
ద్రుం బరిపంథిరాజకులతో యధిమందరు ఘోరసంగరా
దంబరచుంబిభీకణకబ్రకటద్విష సైన్యచంకులున్. 32
- సీ. అతఁడు తుంకుట్లశ్రీపతిరాజవరపుత్రి శృంగారములయిక్క లింగమక్కఁ
బరిణయంబై లింగనరనాయకవలంసుఁ బ్రాభవని స్తంధ్రు బర్వతేంద్రుఁ
గనియెఁ గుమారలింగక్షోణిపాలుండు యవనపైంఛవకాననానలుండు
పోరులఁ బెక్కండ్రఁ బొరిపుచ్చె నమృహాభివునితమ్ముఁడు పర్వతప్రభుండు
నే. వైరికాంతాపదవారివాహమూర్తి, పోలె ఫలితిస్తునసుమతీపాలపుత్రిఁ
బుణ్యచారిత్ర వికసితాంభోజనేత్ర, నన్నమాంబికఁ బరిణయంబయి ముదమున. 33
- క. నను వేంకటజనవల్లభు, విమతపరాక్రమని రంగవిభుడై ర్యకా
కనకాద్రిని శేషాద్రినిఁ, గనియె విహామిష్ట సౌఖ్యఘటనాయతికిఁ. 34
- క. అసహాయసరకవితా, రసికుడ వేంకటధరావప్రభుడఁ గుణ
ప్రసూప్రకాండవదన, ద్భిసలాయిత *విద్వదభిలబంధుప్రజాఁడక. 35
- ~*~*~ పవ్యంతములు. ~*~*~
- క. భువనయస్వాకృతికిఁ, బవిపాణిప్రముఖలోకపాలక ముకుటీ
దివసమణికి రణవికసిత, సువకుణాచరణచరణజలజాతునకుక. 36
- క. పౌలస్త్యవరచునకు నా, ర్యాలోకచకోరతాపహరణక్రీడా
గ్లాలాలితాస్యవకు నం, హోలుంతకహృదయమునిజనోపాస్యవకుక. 37
- క. వినతానందనగతికిఁ, భువనరకత్రాసకరణ కరవాలభుజా
భినవాద్యతసురతతికిఁ, జనితప్రహ్లాదవిమతజటిసంతతికిఁ. 38
- క. బహుభువనవిహారునకు, నృహజబ్రహ్మాండభాండజటిలఫలాశీ
నహనమహానీయవిగ్రహ, మహితోమంబరగతశ్రమశ్రీమనకుక. 39
- క. తరణిశశిలోచనునమం, బరమాణువిలోకి యోగమార్గభురాశీ
పరివిహృతిసనాఘనకుక, హరిహరనాదనకు సద్భవసనాధునకుక. 40

~*~*~ కథా ప్రారంభము. ~*~*~

- ఎ. సభిక్తిసమర్పితంబుగా నాయొనర్పం బూనిన పంచతింత్రంబునకుం గథాక్రమం
బెట్టిదనిన 41

- సీ. వనజగర్భకటాహవర్ధిష్ఠుషరణంబు బలిబహూక్యతపుణ్యసలిలభేషు
మరుణాంశుకలశభాసుర రత్నసాధంబు కుధరబిద్ధహమంబిగోపురంబు
ధనధవాక్రీడసద్దాత్మనిష్కుటకంబు బ్రహ్మనిష్ఠద్విజప్రాంజలంబు
ప్రబలభార్గవకౌర్యబంధురక్షత్రంబు పౌలస్త్యనిభవశిగ్భాసురంబు
తే. పద్మనాయకశుభవిభాభర్తస్త్రిమాన, విద్యదావాసమండలీవిహరమాణ
భూరిసంతాపతిమిరంబు పొగడ నెగడు, బూర్జగరిమంబు పాటలీపురవరంబు. 42
- సీ. నాలహలం బిదిగాదె యభ్యమిత్రీయజీ వానిలగ్రాహివప్రాహిపతికి
బలుమదం బిదిగాదె పరుమారివారిజోన్మూలకృతస్సలశుండాలపతికి
జితమం బిదిగాదె పరరాజసంరోధి పరణమండలచక్రచాలమునకు
గ్రొమ్మెఱుం గిదిగాదె కుటిలకాత్రవతను క్షతజయుక్వాకారచక్రమునకు
తే. క్షౌద్ర మిదిగాదె ప్రతిపక్షజాతిఁ జెడని, కొమ్మరేకుల గనుపట్టుకోటతమ్మి
కనఁగ జన లోచనోత్సనం బావహిల్లఁ, బరిఢవిల్లఁ బొగడ్డ నప్పురియగడ్డ. 43
- గీ. మొదల నప్పులలోఁ గొంత మునిఁగి సిదప, రాసికెక్కిన పెనుమచ్చరాలఁబెరిగి
పరఁగుతనపెంపుఁ గొమ్మలపాలుఁ జేసి, కోట యవ్వీట దుర్విలుపాటఁదనరు. 44
- చ. పురనిధిరక్షణక్షమతఁ బూనిన శుద్ధసుధాసముజ్జ్వలా
వరణ ముకుందభృతృణికి వాలికొమ్మ లలిసున్నటన్నటో
త్సరము తదగ్రశీతకరకాంత శిల, ల్కణులం బురుడ్చిసా
హరణచరన్తరాళపరిఘంబువుకంచుక మెంచి చూడఁగఁ. 45
- మ. దివిషద్వాహిని యప్పులం బొరసి యుద్వృత్తి నివృజ్ఞంభింపఁగా
నవరోధించినవీటికోట యధిమహ్నాచార మేపార నాం
బుకచ్చంబునఁ బాఁగుకొన్నయడుగొప్పం బ్రస్తునీకృతి
న్నిససద్రత్నతదాతపోచ్చలన విహ్నిం గ్రాఁగునశ్రాంతమున్ 46
- మ. గళబద్ధానిభుగ్విసస్ఫురిత భూత్కారంబునంగాలుఁగొం
పలునీ తేరిగురాల నెల్లు చెడకుండుంబ్రోతు వనవప్రర
క్షులగారుత తశోఢబూనిగిరియించుల జూడుఁడా యంచు
స్తులదత్తోత్తరభాషఁదెల్పి చను ఖర్యోతుం డుదాత్తాచితీ. 47
- చ. కులుకుకుచంబులానకలుగుప్పడఁ గొమ్మలఁ వొంగిచూచు కొ
మ్మలముఖచంద్రచంద్రికలమన్వపుఁదేటగవాక్షచంద్రమ
శ్శిలలస్రవించునటఁ బడి శీఘ్రగతిం బఱతెంచు మీనకం
దళములయత్నిపద్దదళదామకశోభఘటించుఁ గోటకు. 48

ఉ. బంధరడింభయుంకృతినిబద్ధకటప్రకటప్రదానవ
 త్కుంభిరదప్రహరముల గూకల వ్రక్కలుపై నమిన్నువి
 శ్వంభరఁగూలున న్కలఁక సారసగర్భఁ జొనర్చు సంభృతి
 స్తంభములోయనం గనకి సౌధము లల్లసిలుం బురంబునకొ. 49

చ. పవనజవంబునం బురముపై గరుడాగ్రజా గాఢహంకృతిం
 బవలుగ్రమించిరాఁగఘృణిమాలి హయాఁ వియాళిక శ్రమో
 త్వవముఘటిండు నౌర దివిషద్యనితాజనతామఃఖేందుజ
 చ్చవినికషంబునం బొడము సౌధనిశాపద్యతృప్తివాహముల్. 50

చ. మరకతకుంభము ల్దలల మానసమానవిహీనకేతువుల్
 కరములు మధ్యవ ర్తిరవికౌస్తుజరత్ని ముతారకాసము
 త్కరము సరోజదామకముగాఁ బొగడొందినసౌధరాడ్విరా
 ట్పురుషుఁడు ప్రత్యేహం బమరపూజితుఁడై కొమరొప్పనప్పరికొ. 51

ఉ. పన్నియమీతి నన్నగరివాడల మేడలఁ గ్రీవలం గురు
 ర్కొన్న మెఱుంగుమిన్నలతకూనలకుం జెలులై నిలింపవి
 ద్యున్నిభదేహలిత్తు రళితుంపవియు క్తవితీర్ణ భూరుహా
 త్పన్నసమగ్రసారభనితాంతలతాంతగుళు చ్చకచ్చటల్. 52

*చ. గురుపురగోపురాగ్రములఁ గూడినభూపసతులృతు ల్దనో
 హరవరద త్తమ త్తవిషమాయుధజన్యవిహరభిన్న చె
 చ్చరికఘటిల్ల వేసవులసోరునఁ దిరున మేరుమారుతాం
 కరములఁబ్రోతు రచ్చకుచకుంభజవిశ్రమపుష్కరప్రతికొ. 53

*చ. ఆలఘుసరోజభీమశిశిరాగమకాలకిరాళజాతర
 జ్వలనశిఖోష్టజీర్ణవిధివాహకులూనుజతోటి కిచ్చు ను
 త్క్రళిక నిలింపధామతిమిధామనధూప్రతిబింబితామిశ
 త్కలిత సుగంధచంద్రఘటికాపురగోపురయావతాస్యముల్. 54

ఉ. ఆపురిఁ జంద్రికా నిశల హేటకహర్ష్యమృగేంద్రమగ్ధ్య ల
 భ్రాసగనీట మజ్జనములాడి యలంకృతిమచ్చరీరులై
 డాఁపుననున్కిఁజేకొనఁ గడంగుడగరిందు నిలింపపుష్పలా
 విపటలార్పితా వహితవృక్షులతోఘగుళుచ్చకిస్తృతికొ. 55

చ. అలతోలివేల్పురాఁ బగరయాకటింబులు వేదబీజముల్
 మొలచినచే లుదారగుణము ల్జనియించినయిండ్లు సత్కీర్తియా

* ఈరెండుపద్యములు ప్రక్షిప్తములనితోఁచెడు.

ఫలతరువుల్ వివిక్తశుకపంజరము ల్లశకల్పిధాతతా
తలమననేర్తురావరతత్వవిధిజ్ఞులు వీటిభూసురుల్.

56

శా. దూరారాతు లుదారధర్మగురుమూర్తు ల్బుద్ధి నీహృద్వికా
సారంధు ల్వసుభూషితుల్ హృదయపద్యాబంధవిశ్వంభరుల్
ధారాసారవిధానుష ట్టునపదాలంకారు లత్యర్థతే
జోరమ్యు బ్రచిరోదయు ల్బుచినతంసు ల్వాల్తు రహోన్ నినుల్.

57

ఉ. ఉన్నతవైభవు ల్పురివిదూరుభవుల్ భవనాంగణంబులం
దెన్నగఁ గోటికొక్కటిగ నెత్తినపెక్కియము ల్లతాద్యరు
క్తిస్సైరయంఘటించు మణిదీప్తములై గగనస్రవంతికా
సన్నఫలాభిరామదివిషక్కుటనిష్కుటవాటి కెంతయున్.

58

ఉ. ప్రారతతత్వరాప్తి ప్రతికూలభరాధిపనిశ్చలత్వగం
భీరముమాన్వు వాహినులు పెక్కులుగొల్వఁగ లచ్చిఁ గాంచి యా
పూరితసత్వశేఖరాలుపుం గని సద్ధనులాశ్రయింప ని
ర్వారణమందు భూరిగుణ రత్నసముద్రులు హుద్రు లవ్వరిన్.

59

శా. చూడెం జూడ్కులరాగలక్ష్మి గలిగించు న్నించుఁ దోడ్తోన నా
క్రీడక్రీడనకాంక్ష కర్ణకుహారార్తి బాపు పాదంబునం
దోడై తీర్చు రమాకుమారుపను లెందు నిన్విందులంబోలి యెం
తే డాకం బలిరే పురంబుకలకంఠీజాతి యశ్రాంతయున్.

60

ఉ. రాగములం బరాగములరాగములంగరంగింతు రంగ
ఖాగతిమెచ్చ రచ్చరలఁగాంచినకుద్దము కల్పి దేశసం
ధాగరిమంబునం దడసినం గడకాళ్ల నదల్చి రంభ నే
లాగుననైనగెల్తురు కౌనతు లాపుటభేదనంబునన్.

61

సీ. పదనాబ్జములెచాలు పలపులుఁ బ్రేరేప వెలిదమ్ములేటికి విక్రయింప
సోగకన్నులెచాలు సోపుసంపాదింపఁ గలుపలేమిటికి నంగళ్లఁదెట్టు
మొకనవ్వులెచాలు ముదముఁ బ్రేదియొక్కన చచ్చుమలయ లేటికి కమ్మజూప
గురుపచంబులెచాలుఁ బరితోడి మొరింపఁ మాగుమ్మ లేటికి బుటములెత్తఁ

తే గాయదీధితిచాలు రాగముఘటింప, బేదమెఱిగింప నేల చాంపేయములకు
ననుచుఁ బథిసలు నర్హోష్ట లాపనాడి, వేడ్క విహరించుఁ బుష్పలావీజనంబు

6

సీ ఆలాన దారుబద్ధాంగవుల్ దెగఁ బెట్టించికిఁగి మునుచాయ నిగిడినిగిడి
పక్షభాగములవెంబడికుంభులుజాతీపోవ రజత్స్యయ్యిఁ బొంగిపొంగి

నిర్మాణకోణము ల్నిండి యుష్పర మెక్కు నీధువీచికలపైఁజిమ్మిమ్మి
 స్థణిఘాతముల లెక్క నేయక చేయిచ్చుకృత్తిఁబట్టపండ్రికిఁజిట్టి
 తే హస్తపకముఖ్యసంహతు లతులగతుల, మలుపుడని చూళిక. కోజఁ గఱపికఱపి
 వఱలునవ్వీట గర్వమర్వారవైరి, మరణారంభబలములు సుదక్షములు. 63

చ సురసునిం బడల్పడఁగఁజూచి కరాహతిఁ దత్పురోహరి
 స్విరవధికత్వరం జనఁగ నెట్టన మాపులఁ మూలవైచుశో
 యరదముఁ బట్టునో యనుభయంబున నేగు నదృశ్యుడై విభా
 కరుడన వీటిదంతులకుగల్గిన యున్నతులెన్న నేటికొ. 64

ఉ. రాజిలుపోతుమానికపురాల జిరాలగురాల సారధా
 రాజవగౌరవిరి బడవరా కతిపుష్కరవాహకోటి గా
 ధాజడవీధిఁదోలువిరియంబడధారలకల్పి మత్సరో
 త్తేజితమై హయాంకభృతి దీప్తసమారణ మార్జితత్వరకా. 65

శా. వైరూఢారభటిరలున్ముఖధమర్బాణ సుచండాసి భృ
 చ్చురుల్ గ్రాలఁ బరోపతాప మొనరింను ద్విప్రసంచారకే
 ఖారంఘంబున సంఘటించుమహికి న్దంపంబుఁ గల్యాణము
 జ్వేర న్నాటు మొగంబుతొఁబురములేతే బుద్ధిఘ్రుక్రక్రియకా. 66

మ. పరికింప న్దుకుశ ప్రవాళగతి నక్రంబంబుమాపు ల్నమి
 పరసంగన్నులవిందుఁజేయు భువనప్రఖ్యాతచక్రభ్రమం
 బరమోత్కృష్టతఁగాంచి ఖడ్గకంఠంపత్తి నృకాశోచి యృ
 ప్పరితేరుల్ హనీయజంగమనగ మూర్తిన్దడు న్రాజిలుకా. 67

వి. మతియుఁ గమలాలంకృతంబులై మురనైరియరంబుం బురుడిందు సరోవరంబులును
 బ్రతిపర్వరసోదయంబులై యనారతింబు భారతింబుంబోలు నిక్షుప్తనంబులును
 వెండియుం బేరుగల సప్తపులం గలిగి జగత్ప్రసిద్ధినిహించిన యారాధనానిం బాలిం
 చురాజేంద్రుండు. 68

నీ. తన హాసమునురూప సుఖాల గురునూతి ముఖూతి విభుజాతి మెద్దగాఁగఁ
 దనదానమినజానఘన గారివనవారి ధరిచాహవరి వేహతాపి గాఁగఁ
 దనచౌర్య మనిచార్యతర కో యధానా భాననైవ్యజనదైవ్యకారి గాఁగఁ
 దననితి వినయాతిభవరద్యవనరేజ్య శతపత్రహితపుత్రి సహజగాఁగఁ
 తే. దనమహాసత్య మంతికోద్యత్త్రిశంకు, తనయసత్యతిపశ్చరిత్రింబుగాఁగఁ
 మనుకు సమూర్తి నిత్యధర్మార్థ, తిత్వవిద్వేషండు సుదర్శనుండు 69

సీ. తనచానగౌరవంబునఁ బుణ్యజనపరంపర చిరస్వాస్థ్యసంపదవిహించఁ
దనమహాహవముపెంపునఁ జక్రవాళాచ లోతరతిమిరంబు లుడ్డుకుడువఁ
తనఘనావనబలోద్యమమున నతిమిత్రగోత్రశంజరజాతికుతుకమందఁ
దనమఱుంగున దురంతప్రతాపనూర్తి హవణించునినుఁడునునణఁగియుండ
జే. సుధికాద్యతీబూని విశ్వంభరుండు, తప్ప కెప్పుడుఁ గన్నులఁగప్పకొనఁగ
చాలుమగఁడయి యత్యంతవసుసమృద్ధి, దనరుఁ బ్రియదర్శనుండు సుదర్శనుండు.

సీ. తనయశోనటికి గోత్రావలచ్చతురబ్ధి ఘనతరంగములు రంగములుగాఁగఁ
దనమహస్సప్తజిహ్వనకుఁ బ్రాజ్యారిరాజ్యములు నిస్తులతరాజ్యములుగాఁగఁ
దనహేతిశతధార ధారకాశాపకృతుమతిగోత్రములు గోత్రములుగాఁగఁ
దనగూపకలహంసమునకు భామామానసములు నిర్మలమానసములుగాఁగఁ

తే. దనమహాగుణరత్నసంపతికి శాస్త్ర, చతురభాషణకృతు లబంకృతులుగాఁగఁ
మనుసుదర్శనుఁ డభినవామ్నాయపతిత, ధర్మతోషితహస్తసుదర్శనుండు. 71

సీ. పరధరాధిపచిత్రపత్రఖండనకెలి దశదిశావిదితప్రతాపరేఖ
యసదనుశాసనవ్యాపారత మహాశరావళిదత్తచిత్రాదృతగతి
భువనసంచారయోగ్యవినితగతిమ త్తసారంగరంగదాస్థానగరిమ
నిరుపమాన నిధాన పరిపూర్ణతమనోజ్ఞగుణసమేతార్యామహాలప్త

తే. బహువితానోస్తుఖుండు సమిద్ధిహణశాలి, సత్యనిధి పుణ్యజనుఁ డతిచండరత్ని
అంధవాహుండు హృష్టిగ్రాధభూతి, యతఁడు దిక్పాలకాంశజాం డగుటఁ దెలిపె.

సీ. అతిశీఘ్రమదవికారతి మేనులెఱుంగని కరలులసఖ్య ముగ్రహ్య మనియుఁ
గుత్తుకవిసము వాకునఁదీపుఁ గలపాపజాతితో నెయ్యంబు జరుగదనియు
గఱుపాటమున ద్రవ్వ కడుపుఁబోసికొ నెడి పందితోఁ బొందు నిర్బంధమనియు
నఖిలకంటకసహాయతఁ దెచ్చుపెరిగిన కరినమూర్తులచెల్లి కృష్ణమనియు

తే. ధరణి కరి ఫణి కిటి ధరేశ్వరులతోసి, యప్రమత్తు మహావిశుద్ధాంతరంగు
సాదిగర్భేశ్వరునిఁ గరుణార్ద్రహృదయ, విష్ణుసన్నిభు నస్త్యుచ్ఛవిభునిఁ జేరె. 73

శా. సత్యఖ్యాతి నిధానదానజనితస్వాస్థ్యప్రతిష్ఠికృత
ప్రతిర్థిం బహువేదశాస్త్రపరిత ప్రస్థానవైం ప్రజా
ప్రతిష్ఠాదియుగళి మిక్కుట కలిప్రాంభుఁ గారుఢ్యసం
సత్యత్యాదృలమిత్రుఁ బోయె ముంబంబ దధిరాఁ ధ్యునికె.

మ. బుధసంభావితమూర్తి నిస్తులకృత పూర్ణంఘ నిష్కల్యహ
ర్వధరాధీశపదప్రవర్తి హితసద్రక్షాచరిత్రుండు దా

నధురాధుర్యుడు గర్వభాగరిషధానంఁడు శోభాసుధా

నిధి యారాజిభవై రిపీతిఁ గొలుపుండెం గొల్వహుంబునకా.

75

క. ఇనుఁ డుదయాద్రింబలె నయ్యినుఁ డప్తుణిపిరిమెఱసి యేమనిచెప్పం

దనయుల ననయులఁజెంతం, గనుఁగొని నిత్యానవీచికలు గడలెత్తకా.

76

క. చిత్తమునఁబొగిలి యిట్లగు, విత్తముప్రాణెన వసద్వివేకము వెయనా

పత్తిదము లొకఁడొకఁడొ, క్కెత్తున నన్నియును గలుగ నేమనిదెప్పకా.

77

క. లేదట వాండిత్యము చవి, గాదట ప్రర్థం ఒదేటికానువుదాఁ జూల్

గాదట యేనాఁడును బా, లీదట యాధేను వేరి కలా యేలకా.

78

క. సుకృతంబునగాంచు నొకా, నొకఁడు ధయవిభూతికొంతు నుత్తము నతిపా

తికునకు లేఁడైన గులాం, తకుఁడుదెవులు విషముగంటితనయుఁడు వుట్టుకా.

79

మ పరమైకాంతికవాగ మిట్టము ప్రియాపంధ్యాత్వి మామోదసం

భిరలాధంబు బుతూచితాభిగమన ప్రారంభవై ముఖ్యమా

ఁరితోపం బబలానుతాప్తి దగు గన్భస్రావమోక్ష న్వపుః

పురుషత్వన్యూతిపుఁత్రు డుల్తమగుణాంభోరాశి లేపండినకా.

80

ఉ. కావున దుస్స్వభానమదగర్వవికారుల మ్మత్తుమూరులం

గేవలనీతిబోధమునఁ గీర్తితమూర్తులఁ జేయువాఁడు లేఁ

డేవిమలాత్మఁ డొక్కఁడనిఁడెందమునందలపోయ నద్ధరి

త్రీవిభుఁజూచి యొక్కఁడగతీసురపుంగవుఁ డాసభాభులికా.

81

వి. అధీతనీతిశాస్త్రమర్తుం డగు విష్ణుశర్తుం డనునతిండు ఒభూస్పతీయునుంబోలెఁ దేజరి

ల్లుచు దక్షిణహస్తంబెత్తి యిలాప్రియదప్పకుం డగునుదర్శన న కుదాపిస్వరంబున

నిట్లనియె.

82

క. పరిసముచేతను లోహో, త్క్లిరములఁ గాంచనముఁజేయుగతి మవోబ్ధా

చళణమున మీకుమారుల, గురుకీర్తి నీతిపారగులఁగావెంటుకా.

83

చ. ఇది నిజ మిందు కాలు నెల లిమ్మెడమి ట్లొనరింపకున్ననీ

పదఁ బదమూన కేమి పనవాసమొనర్చెద నన్న రాజు స

ప్రదము పహించి యోవిమలమానస యంతిటివానిఁగా నెఱుం

గుదు నిను వీర ముద్గతొడుకు ల్పయచేదులఁజేయు మేర్పడకా.

84

ఎ. అని సమర్పించినం గైకొని విష్ణుశర్తుం డుక్కుమారులకొఱకుఁ దంత్రింబు లయిదు

కల్పించి కథాద్వారంబున నీతి గ్రహింపంజేయువాఁ డయ్యె నత్తంత్రినామంబు

లెయ్యవలయునన మిత్రభేదంబును సుహృద్భావంబును సంధివిగ్రహంబును లబ్ధనాశంబును నసంప్రేక్ష్యకారిత్యంబును నాఁ బొగడనెగడు నందు మిత్రభేదం బారంభించి రాజకుమారుల కతం డిట్లని చెప్పందొఁగె.

85

క. సాహంకృతి బహుమృగకో, లాహ. హలహళిక వనతలంబున నొకనాఁ
డాహాకేసరివృషభ, స్నేహం బొకజంబూరించే పిష్టడియెన్

86

క. నావిని రాజకుమారకు, లావిప్రునిఁ జూచి పలికి రనఘా వృషదం
తావళకాత్రవసఖ్యం, బేవిధమున నక్క చెటిచె నెఱిగింపఁగదే.

87

క. అన నతఁ డిట్లును పక్షిణమున మహిభానామనగరమున సీతికా
వనరాశివర్ధమానుం, డన వర్తకుఁ డొకఁడు మెఱయు నతిఁడు నిజాత్మన్.

88

వ. ఇట్లుని విచారించె.

89

ఉ. కొంచకలేనివోఁ బసిడిఁగూర్చుట కూర్చినకాంచనంబుర
క్షించుట రక్షితత్వ మడఁగింపక సాంపెనగం బ్రసృద్ధినొం
దిందుట దాని నేమరక తీర్థముఖప్రతిపాదితంబుగా
విందుటలెస్సనీతి రసవేదులకుం బలుమాటలేటికిన్.

90

క. పాలింపనిసిరి చోరుల, పాలగుఁడెడుఁ గూర్పుగూడఁబడిననిజస్వం
భీలేమి నిచ్చియోజన, మా లేమి య కలిగియున్న నతిలోభులపక్ష.

91

క. పరికల్పితసస్యపరం, పరకుఁ దటాకోదకంబునలె గూర్పం జే
కుటినసిరి యుద్ధులకునిడు, కొఱవఁదా యనుచుఁ దలఁచుకొని యత్నమునన్.

క. అంజిజాఁడు నందక సం, బీకనామముఁ నుల్లసీలువృషకుల నా
నావిధివస్తుధురంధర, మై వెలసినబండిఁ బూర్ని యనుభీవులతోన్.

92

క. ఘనధర్మకర్మసాధన, ధనసంగ్రహబుద్ధిఁదావు దురిపుంబుల్
జనపదములుగడలియతో, నన ధనదాతాభిముఖులఁ దడయక యేగెన్.

93

ఉ. అవిధి నేగి యొక్కభియుదాటవిలో విషుసద్గుణంబుగం
బోవఁక వస్తుధృచ్ఛకుట భూరిధంబునఁబోవ నందు సం
బీకజాను దేశ మువిసం వివిసంధిత్తలశృంగమా
సావడిఁగ్రమ్మ రక్తిమదననొదఘ నలు నేలఁగూలినన్.

94

క. కొదవపడియెఁ దన యాదు, స్తిధా లెందులె న్నమానుఁడు చానిన్
నదనుండి మనచునంబుల, ను దయాపరతిం ప్పుఁ బగుచుఁ గొంపఁ నిలిపెన్.

95

క. నిలిపి శకటమున నొండొక, పలనద్యృషభమునమర్చి పథమున నవ్యా
కుమానముఁడై చనియె, న్నవారిలపనికి నేగిగదే పుషమిన్.

96

- ఉ. కావనియు క్తులై యచటఁ గల్గొనియున్నట్లుల్ల కంఠజ
గ్రావచర త్తరక్షణయఃఁ సినులై యుబోయి చచ్చె నం
జీనుఁ డందు నేలేక పడెప్పిరి చెప్పిన వస్తునాగుగా
కావల నెవ్వరై నఁ గపటాత్ముఁచి త్తముఁ జొచ్చి చూచిరె 95
- క. భీషణునమున నాయు, శ్రేష్ఠవిశేషమునఁ గుప్పి చివుకక యిచ్చి
నీషద్రుజలేకమహి, ఘోషవృషంబునను నిరవురొని కాల్యచ్చెన్. 99
- వ. స్వచ్ఛందాహారాదిలాభంబు, హృష్టపుష్టాకంబున నై యాశాక్వరప్రసరంబు
యమునా ప్రాంతకాంతారంబునం గ్రుమ్మరుమండె నక్కాలంబున. 100
- చ. కిరలులమేల్చి దంబణఁచి కర్కశంచకఘాతకృత్యము
లైతిచి పరోక్రభిదపటలి న్నైతివాడికిఁ బాపి క్రొవ్వునం
గులుపులువారుకంబకులఁ గొండగపుల్సారఁ దోలి పౌరుషం
బతిముతీగ్రాలఁ బింగళమణి న్నృగరాజు చరించు నచ్చటన్. 101
- క. హరికి మృగరాజ్యమెవ్వరు, కరుణించిరి తనకు దాన కాదా వాకుం
జరభంజనునకు జునిధి, కురువిక్రమనైభవునకు నొక రీతిలెనే. 102
- క. ఆకంఠీరసిము పిపా, సాకలుషితహృదయ ముగును సలిలాశక్త స
త్వాక్లింబగుకాళిం, దీకచ్ఛంబునకు ద్రుతగతిం జనుచుండెన్. 103
- చ. అప్పుడననుభూతపూర్వందై యకాలప్రళయజలధిగర్జితంబునుంబోని యఖండనం
జీనకగర్జనంబుఁ పరిసర ధరాగర్భదరిద్వాంబులం బ్రతిధ్వానంబుంబుట్టించిన నాక
ర్ణించి యశనివాతకంపితంబగు నీహరాహర్యశృంగంబునుంబోలె సింగంబు వికలి
తాంత్రంగందై నిలకంబడి యిది యేమిటిని యొక్కో యిద్దిప్పున నేమియొకో
యనుచు మందగతిం జనుమండె నంత నంతయుం గని దమనకుండు కరటకున కిట్లు
నియె. 104
- ఉ. ఈవిడఁజల్లు నెండ గళ మెండ నఖండతరత్వరం బురో
భూననగుగ్ధాగ్రవిల్వశ్రీకిఁ బోయెడుగాజు వెచ్చెం
బోవు మొగంబుతో నిప్రడు పుట్టతితోఁ జనురే! మెత్తఁగాఁ
బోనఁదొడంగ నేమిగతిమా గతమాహయెఱుంగఁజేప్పె. 105
- క. అనిదంపూర్వపరాక్రమ, నుండఁ గుహూత్కంజముల దారుమదమే
చ్చినయారఁ డిన్వీంబునఁ, జన ననఘా యిష్ట దేమిచంద మొ యనునున్. 106
- క. కిరటుఁ డిట్లుఁ చుక కీ, తెరువేటికి నుచితవృత్తి తెరునెఱుంగనియ
న్నరుఁడు నెనుం భగ్నారస, తిరుకీంబూడ్చి తెగినతరుచరుధింకె. 107

- క. నావిని కరకునకు నయ, కోవిదుఁ డిట్లనియె దమనకుఁడు నీతికా
శేషధి యాకథ యెటు నెపు మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 108
- చ. మితరహితారిమండలసమిజ్జయయుజ్జయినీపురంబున
న్వితతవిలాససంభ్రమణవిశ్రుతవిశ్రుతనామిటారి యా
యతనుకటారి కర్కశకుచాంగజితప్రకటారి నృతనం
దితశకటారి వారసుదతీమణి యోర్తు నటించు సున్నతిక. 109
- క. రాగరుచిగలుగుదెస నల, భోగినిమయిమఱుపుఁడిగిచి పొడితెచ్చర తృ
ష్ణాగతిదరలింపఁగ సం, భోగంబాసఁగుం భుజంగఘ్రంగవతతికిన్. 110
- చ. దినముదినంబు నిద్రకరుడెంచినవేడుకకానిగుండె ర్పు
ల్లన జననిప్రయత్నమున నచ్చెలి వేకువ మేలుకాంచి మ
జ్జనవిధిఁదీర్చి సాములిడి చందనపుందరుకొంద జాళువా
పని సునుగానెయు నైఱయఁ బార్వతీసేవకు బోవుతీవితోన్. 111
- ఉ. ఆసఖియాపుఁదూఁపుగము లంగములం చెరలింప నాసనో
పాసనజాసన ల్లదిసి పావనభావనఘాననంబుల
న్నోసరిలంగరాఁబడినయోగముఁ ద్యాగముసేసి దీర్ఘని
శ్వాసము నించు శీఘ్రసరసాధరజాతహానించుఁజూచుచున్. 112
- చ. చెలి నెఱిగి దేవిగుడిసేవకువచ్చినవేళ వీటిలో
గలిగినకోడెకాండ్రు సిరిగందము కప్పుర మంబరంబుకుం
చెలుఁపుతము ల్పితంబు విరిసెండులు చండులు కానుకిత్తుర
చ్చలిమలపట్టి కొక్క దినసంబును రా రదిరాక తక్కినన్. 113
- చ. నిలివెడువిత్తమిత్తునని నీతికిఁబాసినఁగాని పూనియ
చ్చెలి కలసేనియు నిల్లులుపుఁ జెప్పెద నీతికిఁ దుచ్చుబాతికిన్
బలితునకున్ విచారపరిపాకవిమూఢునకుం దురుక్తికిం
బలువకు రోగికిం దురభిమానికి దాసికి మద్యపానికిన్. 114
- మ ప్రసనీభూతభుజంగజీవ యలయావాజీం ద యాయణీ
భవనక్షోణినటించు యోడశఘటిపర్వంత మంతంత మూఁ
డవయామంబున నొక్క నాఁడు మునుచూచుం దిన్వేటి గ్రొల్పిరా
నవధానంబున నింటివ్రోవఁ గలహంసానూనయానంబునన్. 115
- క. నడతెంచుదుఁ ద్రోవ బడ, బ్బడఁద్రొక్కి న నెగసి యారబాగయిఘటపా
ర్పడ నచ్చెరువుగ నచ్చెలి, కడకాంకత్రాచుబాము గడఁకం గటిచెన్. 116

క. తాలువులనాళాకీ, లాలంబులు చెమ్మగింప లగ్నక్ష్యే
జ్వాలం దూలి శతుక్రతు, నీలతమో నీలవాల నేలంకూలైక. 117

ప. అట్లు విషధరవిషంబునంగ్రాగి కూలినకూతుం గని శోకించి నిమిషంబునుండక.

చ. ధనికులుగాన దానితలిదండ్రులు జాలెంచించి యర్థకాం
చనము లవారిగాఁగ వెదచల్లి వసుంధర పేరుకీర్తియుం
గని మనువారలం బరమగారుడమం త్రకులం బొరింబొరిం
గొనిచనుదేర వార లలికుంఠలచెంతలఁ జేరి నేర్పనక. 119

సీ కాటుపట్టున గత్తికాటులువైచి నిర్విషమాఁది మనకున్న విసివె నొకఁడు
ఘటపూర్ణమంత్రపుష్కరధార తైత్తించి గుణముగానకరోసి గునినెనొకఁడు
కలితంబుఁగన్తు దోయిఁగదియించి బ్రదికించువ్రోసి దుర్బటమైనఁ దొలఁగెనొకఁడు
పసరు నెన్నడునెత్తిఁ బ్రామి బెత్తమున నిట్టటుమోఁది పనికిరా కరిగెనొకఁడు
తే. కనియఁబడియున్నదొడలఁ గాటుజొనిపి, పాయఁబడఁజేసి తగుపాటి పలుచవైన
యాషధీసారములఁ బోసియవియులావు, నే యకుండిన నొకఁడు లజ్జించి చనియె.

క. అప్పాట వివచితీతృకు, లొప్పునిదనములతోడ నొండెవ్వరికిం
జెప్పక వచ్చినచొప్పునఁ, దప్పక పోవుటయు నానుదతితలిదండ్రుల్. 121

ఉ. కాంచనపుత్రి నెత్తుకొని క్రమచీపోయి శివానివాసయం
దుంచి నమస్కరించి యడలూఁగ నిట్లనివిన్నవించి రో
పంచముఖప్రియా పడుచుప్రాణమునచ్చిన మంటపంబుఁగ
ట్టించెదమమ్మ నిన్నుఁ బురుడింపగలేరుగదమ్మ వేుపుల్. 122

చ. తరువుగదమ్మ మామనవితానకపాదయుగంబు దేవతా
తరువుగదమ్మ యీపడుచు దక్కకపోయినఁ గన్నమాకు ను
త్తరువుగదమ్మ నీవరువుదానికి నిట్టియనస్థవచ్చు ట
చ్చెగువుగదమ్మ మమ్మ దరిఁజేరుపుమ్మ త్రిలోకమాతృకా. 123

చ. అని తనువేడి పాడి నెగులూక వారకయేడ్చువారలం
గని గిరిజాతజాత సుముఖత్వమున న్నడకంటిచూడ్కిఁజూ
చిన నపు డేమి చెప్ప నటఁ జేడియ నిర్విషయమౌచు నిద్రమే
ల్కనినవిధంబున నైలిసి కాతుకసంపదఁదేచ్చ నాప్తులక. 124

క. దేవీవరమహిమంబున, జీవితయగుపుత్రిఁగొనుచు గృహమున కానం
దావిలీలం జని రా, జీవేక్షణ కిడినమ్రొక్కు చెల్లించుటకుక. 125

గీ. అల్ల నర్తకదంపతు లతులచుతులఁ, బవనభురూభిషగృహిగృహప్రాంతమునకు

నవనిజంబుల దెప్పించి రండులోన, స్థూలతరుకీలమగు నొక్కదూల మమరు. 126

ఉ. ఆనగగోపకంఠవనికావనజాతలతాచరన్తహా

వానరయూధ ముద్దవిడి విచ్చి యొకానొకవేళ దారుణే

ఛానటనంబొవర్ప రభసంబున నందొకక్రోతి యంత నా

హా నవలాఘవంబునఁ గృతాంతవశంబున దూల మెక్కుచున్. 127

క. వాలం బల్లార్చుచు నిరు, గేలం బిగియారఁబట్టి కీలము వడి ను

న్తూలింప నిటికికొనియె, స్వీలినియద్దారు వుద్దవిడి ముష్కములున్. 128

క. ఇటికిన వివృతాస్యంజై, యొజులుచు బొరలు న్వడంకు నులుకుఁదలంకున్

మరలుం బడు లేదుం గపి, యురిఁ దవిలినపులుఁగువోలె నుడుగనియలఁతన్. 129

క. ప్లవగం బట్టలమఱి మే, నవశంబగుటయుఁ ద్యజించె ననువుల నుచిత

వ్యవహారక్రియఁదెలియని, యవివేకికె జేటువొందదా యెందైనన్. 130

క. హరిభుక్తశేషతరసం, బిరువురకుం గలదు చాలు నీపాటివృధా

పరచింతలేటి కన విని, గురుమాయాశాలి దమనకుం డిట్టనియెన్. 131

క. తనవారిఁ బ్రోచుటకు నొం, టనివారి వధించి వైచుటకుఁగా నృపులం

బనినడికొలుచుట లే కెవ్వని కెద్దడి వుట్టై నన్నవస్త్రంబులకున్. 132

చ. అతివిరసత్వసత్వకుణపాదికపారణసారమేయ మూ

ర్జితజరాగ్ని శాంతియొనరించు సముచ్చయ కృచ్ఛ సంకుల

సితివెగడందియు న్నెదకి సింహము మత్తకరింభుజించునే

గతులబలానురూపఫల కాంక్షులుగా ధర నెట్టివారలున్. 133

చ. ఆనుగతియుం గటిచలనమగ్రపదభ్రమణంబు వాలచా

లనమును భుక్తశేష కబళప్రదుఁగూర్చి యొనర్చు వేపి చ

య్యైన బుధసాంత్యనోక్తి శతకాయుతసంఖ్యలఁగానిభుక్తికిం

దనకరమిదు కుంజరవతంసము నెట్లన నెట్లకుంకున్. 134

క. తను లోను లభినుతింపఁగ, మనఁగలేగినమనికె నిమిషమాత్ర మెచాలుం

దనివిసనం బ్రేతాన్నము, దిని యూరం గాకి బ్రతుకదే వేయేడున్. 135

క. ఘనవిద్యావిక్రమజం, బనఘండై కుడుచు నెవ్వఁ డతనిదివో ధో

జనము పశుశిశు ఖురంబు, ల్నిను గౌలేయకము దానిదియుఁ గుడుపగునే. 136

క. అల్పముననిండు శశపద, మల్పంబుననిండు మూషకాంజలిమఱు పెం

చల్పముననిండుగుపురుషుఁ, డల్పమునం బూర్ణుఁడగు మహాత్ముఁడుగామిన్. 137

క. శ్రుతిశాస్త్రప్రకరబహి, ష్కృతిము నయానయవివేకరిక్తము కుతీ

- స్థితిజాగరూక మేయున్నతిఁ జెప్పుమా మనుజుపశువునకుఁ బశువునకుఁ. 138
- క. కనవుదినుఁ గూడుదెప్పుని, కనరదు బరువిడినమాయఁ గచ్చనమునకుఁ
విసువదు మారొడ్డాడదు, పసరమునకుసరియె మనుజుపశు వెప్పటికిఁ. 139
- క. అన వివి కరటకుఁ డతని, న్ననుఁగొని యిట్లనియె దమనకా విభునకుగ
ల్లినదండనాథులము దగ, మన కీవ్యాపార మనభిమత ముడుగదగుఁ. 140
- ప. అనిన దమనకుండు. 141
- క. పరమస్వతంత్రులయిభూ, ఎరుసన్నిధి మంత్రులండవలె నమ్రంత్రుల్
పరతంత్రులయినఁగలవే, పురుషార్థము గౌరవము బ్రభుత్వియు యశముఁ. 142
- క. గ్రావాగ్రమునకు భూరి, గ్రావం బెక్కింప భరముగా దది ధరకుఁ
ద్రోవఁ బ్రయాసమె యున్నతి, కయివలెబాటధమవృత్తి కది యేమిటికిఁ. 143
- క. తనకుఁ హృదయము ఐశమై, యనుచరుచందమున నుండు నది యేమియొకో
మనుజుఁడు గౌరవమొల్లక, ఘనలాఘవదంశితండుగా నీక్షించుఁ. 144
- క. అనిచెప్పి మఱియు గరటకుఁ, గనుఁగొని దమనకుఁడు ఎలికెఁ గంటే పంచా
ననసార్వభౌమునకు నా, ననమొప్ప దిదేమికారణము నేఁ డనుచుఁ. 145
- క. అదివిని కరటకుఁడు మదిం, గదిరిన యచ్చెరువున న్నొగము జూచి యహో
యిది నీ వేతెఱగున నెఱుఁగుదు ఎన నాయనకు దమనకుం డిట్లనియెఁ. 146
- మ. మతిసేనిచ్చినఁగానిలేదు చన దాత్తశ్లాఘనామానసం
భితరాకారవిచేష్టేతార్థముల నూహించు నర్థిత్రిం బశు
ప్రతితుల్నేర్చు నుదీర్తార్థముల దిక్ప్రఖ్యాత మేధాసమ
న్వితుఁడై వర్తిం పండితుం డకట వానిం బోలఁడే చెప్పమా. 147
- క. చతురుండుగనుఁ బతిచేష్ట, గతిఁ దెలిసితినిన నతఁడు కాఁగా నోస
మృతిగాదునాకు నేవా, స్థితిసీతకుకపడుఁ గుశలచిత్తములేమిఁ. 148
- ప. అని కరటకుండు ఎలికిన దమనకుం డతని కిట్లనియె. 149
- క. భూషింప మెచ్చు లోకము, దూషింపం జంపఁజూచుఁ దుది నదె విద్య
దూషితుని నన్ను నేలా, దూషించితి వైన నేరుతుం బతిఁగొల్వెఁ. 150
- క. నృపసంక్రయమున నా కతి, నిపుణతయేవలనలేదు నీవయనియెదో
యిపు డెవ్వరేని శత్రుం, తప యోమిలేక యనియెదరొ ననుఁ జెప్పుమా. 151
- క. అను దమనకునాననము, న్ననుఁగొని కరటకుఁడు ఎలికెఁ గాదా మును నీ
ఎనవసరంబునఁజగవో, కినుక న్నిను విభుఁడు గోపగింపఁడొ నెరయఁ 152
- నీ. ఆఁకొని భుజియింప నిరుగువేళ నొకింత యొడలికి నుపఘాతి మొదవినపుడు

- భూరినిద్రాభరంబున సోలునెడఁ గులస్త్రీలతో నలిగి విచ్చేసినతటి
రతికి నువ్విప్పుడుగతి శరక్షతుండైన యవసరంబున వేట లాడి యలసి
ధరణీరుహచ్ఛాయ లరయుచోటఁ బిపాస సలిలమన్వేషించుసమయమునను
తే. మజ్జనంబాడుపట్టున మాననియతి, నర్థమిలితలోచనుండై పురాణ
పురుషు ధ్యానించునక్కలమున నృపాలుఁ, జేరరాదండ్రు తద్వజ్ఞులు సేవకులకు.
క. ముఱచిలిపే యన దమనకుఁ, డెఱుంగుదుననుజీవధర్మ మిట్టిద భటుఁ డే
తెఱుంగునసేనియు నరవరు, కుఱుగట రెపగలుగాచి కొలువఁగవలయున్. 154
- క. అతి కంటకుడైన వినం, గతుడైన గుజాతుడైనఁగానీ లతలున్
సతులు ధరిత్రీపతులం, జితవైరీ యల్లికొండ్రు చేరువనున్. 155
- క. కోపప్రసాదచిత్త, వ్యాపారము లెఱిగి కొలిచి ఐర్తిల్లభటుల్
భూపాలబాహుశాఖా, రోపితులైయుండ్రు చనవు రొక్కం బగుటన్. 156
- క. ఆన విని కరటకుడు దదా, ననము నిరీక్షించి పలికె నయ తత్వనిధి
వినవలతు నాదరంబునఁ, దన కింక నీవేమిచెప్పెదవు తరువాతన్. 157
- క. విత్తునవిత్తుంబలెఁ బ్రత్యుత్తర ముత్తరమువలన నుదయించు భవ
చ్చిత్తమునీతికళాసం, పత్తికి బుట్టిల్లుగాదె పరికింపఁగాన్. 158
- ప. అను కరటకు పలుకు లాకర్ణించి యతం డిట్లు నీతిపోషణంబులు దుఃఖశోషణం
బులుగావె భవద్భాషణంబులు నప్రాప్తకాలవచనం బెవ్వరికి నకుభంబుఁజేయుదు.
క. చతురలవలె నృపసేవా, వ్రతులకు నప్రాప్తకాలవచనంబు బృహ
స్పతియంతవాఁడుబలికినఁ, బ్రతివీరధ్వంసి హాస్యపదనిరతుఁ డగున్. 160
- ప. కావున దేశకాలేంద్రియ పరిపక్వంబులెఱింగి యుచితజ్ఞుఁ డగునతండు విన్నపంబు
చేసికొని నిజప్రయోజనం బీడేర్చుకొనుచు. 161
- క. తనకేవిద్యాభ్యాసం, యనముఖ్యభ్యాతిలాభములు సిద్ధించున్
ఘనతరముగఁ గులపురుషుం, డనఘుండయి నేరవలయు నానద్విద్యన్. 162
- క. కలగుణరూపప్రజ్ఞా, బలములచే నేమి వానిఁ బ్రకటింపరు భూ
తిలపతులు సములు విషములు, దలపోయ నఖర్వఽర్వతంబులభంగిన్. 163
- క. కావున నవనీపల్లభు, లేవిధమున నుండి రేమిహితబుద్ధిన్నే
వాఙ్మత్తినుది ఐర్తిలఁ, గావలయు న్భక్తియు కనినఁ గరటకుఁ డంతన్. 164
- క. అగు నగుఁ బోషా మ్మిప్పని, మెగిమునమన్నాఁడు రాజురైలకుఁ దేర్పం
దగుతఱి మేలయ్యెడునో, సుగుణీ నీకనిన నతండు సాం పెనలారన్. 165
- చ. మెలపునఁ జేరనేగి ప్రణమిల్లి వినితతి నిల్వఁజూచి పిం

- గళకుఁడువల్కె నోదమనకా చనుచెంచితివేమి నావు డు
జ్వలమతి నాతఁ డిట్లు భవచ్ఛరణంబులఁ గొల్వవచ్చితి
నైలసముదీనికంటెఁ బరికింపఁగ నెయ్యది నాకుఁ జెప్పుమా. 166
- క. సచివకుమారుఁడ నగునా, కుచితములగుచులు గిరిగియందుఁగదా నా
నచనమువిన దేవరకును, రుచియగుఁగద కాచ్యతత్పరుఁడఁగద మొదలక. 167
- మ. శ్రుతికంఠూయన రుక్మశాంతియొనరించుం దంతస్థిర్వైణ
సితికిం జాలునఖాగ్రభిన్నయవనచ్చేదంబు విశ్వంభరా
పతికార్యంబుల నప్రయోజకుఁడై ప్రాప్తజ్ఞానచాతుర్యశౌ
ర్యతతోపాయన యప్రియాలపనమేధాకారశీలం డిలక. 168
- చ. పరమశుచి నృమిద్బలు నపారమహామహు మత్సవక్రియా
స్థిరు నిరసించి క్రిందుపడఁజేసినఁ గ్రిందుపడంగనేర్చునే
కెరలి యొకప్పు డేని దలక్రిందుగఁబట్టిన నూర్ధ్వకీలుఁడై
దరికొన కంబుసంభవుఁ డగ్గళిఖుఁడై నశియింపనేర్పునే. 169
- చ. వాల్మీకుఁడు విత్తు చేనబడునక్ష డెఱుంగఁడు చాలు చక్కనై
తలకొనఁజూచి మంచిదిగదాయనుఁ బిమ్మట నట్లు రాజు సొం
పలరఁగఁ గూర్చునప్పుడు భటాలీనెఱుంగఁడు ప్రస్తుతంబున
నైలసముఁబూని నిల్వఁబరికించుఁ బ్రయోజకుఁ డంచు నెతయుక. 170
- తే. గీ. అతిశయస్థానయోగ్య నీచాసనమున, నునుమవిశ్వంభరావల్ల భునకునింద
మస్తకోచితకోటీరమండనములఁ, గాశ్మీందొడివినయచ్చుర్యుఁగఁజటియనర. 171
- అ-కె అగమవృత్తి కధికు నమరించుపతి దిట్టుఁ, గుడుచుఁగాదె యారకూటకటక
కలితమణికి నిందగాద పొనర్చిన, కుత్సితుండు నిందఁగుడుచుఁగాని. 172
- క. కిరమున మకుటము రళనా, భిరణము కటి నూపురంబు పదమునఁ బోలెక
గురుబంధుభటులనిల్ప న, మరుసు త్తమ మధ్య మాధమస్థానములక. 173
- చ. పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలువిపంచిశాస్త్రముక
గురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింతు రట్లు కా
పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలువిపంచి శాస్త్రముం
చురగమువాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింప రుద్రరక. 174
- ఎ. ఇది సృగాలమాత్రంబు దీనిచేతి నేమి యని నన్నెడ్డ నేయమము. 175
- క. హరినూకరగూఁపంబున, హరికాదిమ్మగ కృతుల మహర్షి లంఘయి
హరిసుతుఁడు పూజ్యులై యుం, డెర వారిలగొరంబు గరిమపడియె నే 176

స. ఆశక్తుండయిన భక్తుండును భక్తిలేనిశక్తుండును నప్రయోజకులు ద్వాజ్యులు నేను
బరమభక్తుండ శక్తుండ నత్యాజ్యుండ నన్ను గౌరవమునేయుము. 177

చ. పతినయదూరుఁ డైనభటపంక్తియు నీతికిఁబాయఁ దత్ప్రధా
నతః బుధులుండరా బుధజనంబులులేమి నగర్త మూర్జిత
స్థితిగను నయ్యగర్తమునఁజేసి యఘంబులుపుట్టు వానిచే
నతులవిపద్దశ ల్వాడము నవ్విపదాయతిరాజ్యము న్జెడుకొ. 178

వ. అని దమనకుండు పలికినఁ బింగళకుండు నతనిం బ్రసాదపురస్కరాలోకంబుల
నాలోకించి. 179

ఉ. వానికి వన్నెకుం దగినవాడవు రాజ్యముసేనయంబునం
చేసెదఁగాదె ని న్నడవ సేవకులెవ్వరునాకుఁ బెద్దవి
శ్వాసము నీయెడంగలదు శక్తుండు భక్తుండు నిన్నుఁబోలఁ డో
హో సఖ విన్ననై వదనమొప్పక వచ్చితి వేమిచెప్పమా. 180

క. నావిని దమనకుం డను దేవా విన్నపమొకటి వారివాంఛ న్వడిగాఁ
బోవుచునిలిచితి విదియే, లా విన్ననిమోముతోఁ గలంగినమతితోకొ. 181

వ. అనివిన్నవించిన దమనకునకుఁ బింగళకుం డిట్లనియె మచ్చరణ్యం బగునియ్యరణ్యం
బపూర్వసత్వాధిష్ఠితంబయి యన్నయది యట్లగుట చిత్తచాంచల్యంబుఁ బుట్టించు
టయు దానంజేసి యంగవైకల్య మావిర్భవించె నెట్లనిన విలయసమయసముజ్జ్వలం
భమాణ పుష్కలావర్తకవిధంబున శబ్దగ్రాహకంబులకు నధికతాఁం బొనర్చుచున్న
యది యద్విక్కున నొక్క యపూర్వదుర్వారహాపంబు పీఠేర నాకర్ణించితి మంత్ర
ప్రతిబద్ధశక్తి యగుఘణాధరంబువిధంబున స్రుక్తితి నీవాకర్ణింప వాకో శబ్దాను
గూపబలమహత్త్వం బగుసత్త్వం బచ్చోటఁ గలిగియున్నది మదీయరాజ్యంబు
నకు హాని వాటిల్లకుండునే యని నిట్టూర్పునించు నప్పంచాననునకు దమనకుం
డిట్లనియె. 182

క. జలముల సేతువుబెడిదపుఁ బలుకుల భీతుండు చెనటిపాడిం బాతికొ
జెలిమిరహస్యమొనర్పం, దలఁపనిపని చెడు నిగూఢతరమంత్రంబుకొ. 183

క. నీతెరు వనిఁచరన్నహి, జాత లతాఘాతధగ్న సంగరభేరి
జాతరవిశ్రవణమహో, జాతరహృజ్జీర్ణజంబుకమకథ యయ్యెకొ. 184

క. నావిని పింగళకుండు నయ,కోవిగు దమనకునిఁజూచి గుణరత్నసము
ద్రా వినియెద నీకథఁజెపు, మా వాచాపాలం ౨౦ ౭మర నా కనుడుకొ. 185

క. దమనకుఁ డిట్లను పరవి, క్రమవిక్రమసింహపురినికిటంబుకంతా

రమున నొకనాఁడు గాఢ, క్రమమున నే నరిగితిరుగఁగాఁ గట్టెమరక. 156

ఉ. జన్మముకాంతకుంతపరుషక్షతిపాతి బృహద్వహాశిరా

జన్మము హస్తమస్తతరసక్షతజద్రుణుబద్ధవైశ్య

ర్జన్యము భానుభేది ఘనసాహసపూజనరాజమానప

ర్జన్యముఁ జూపెఁ బర్యుషితసామజవిప్రసమేతవాతముల్. 157

చ. కదన మొకింతచేర వరుగ నిష్ఠుగుంబడి యున్న శేరులుం

బ్రదిలుటలేనియేనుఁగులు చెంటలుగొన్నజిరాల్పరాలు పె

న్దురుడిపోని నెత్తురులు గాఢపుటెంపెలఁ గ్రాగి చిక్కనై

పొదలుమెదళ్లు నాంత్రములప్రోవులుఁ జూచి ప్రహృష్టమూర్తినై. 189

ఎ. మఱియు నక్కలను సమున్నాశపుండరీక వ్యాకీర్ణం బగుటఁ గాసారంబును నఖం
డఫలకాండమండితంబగుట నారామంబును నమోఘప్రాసవిలాసం బగుటఁ గర్ణా
టక ప్రబంధంబును ననంగవిహారయోగ్యం బగుట మధుమాసంబును దష్టకబంధ
నాహినీబంధురంబగుటం గ్రీష్మసమయంబును నవ్యక్తతాడకవ్యూహం బగుట నవా
ర్షఖంబును బహుద్విజవిరాజమానంబగుట యాగంబును ననాత్మజ్ఞపారంపరీసం
పూర్ణం బగుట గంజానిలయంబును విభాగీకృతచరణంబుగావున శ్లోకపతనంబును
గర్జశల్కలైంగవభీష్మదుర్నిరీక్ష్యం బగుట సుయోధనామోధనంబును బ్రయుక్తశక్తి
పాతనిర్ధూతధరాధిప్రాగల్భ్యంబగుటఁ గుమారసూరంధంబును నవిఖండమనో
హరం బయి యోషాభాషావిశేషంబును రసాభినుప్తపురుషోత్తమంబై శరత్కాలం
బును ననుకరించె నప్పుడు. 189

క. దూరప్రాణధురీణము, హారణమున నేమిచెప్ప నాకృత్యకరం

బయిరోదసితోవిను మొక, భేరినినదంబు కర్ణపిశిత మగట్టెక. 190

తే. భయము వోవోచి ముక్కునబంటి యయ్యెఁ

గెరలు జరరాగ్ని గుములుచుఁ “గింకరోమి

యాగతోస్త్విక్వియాస్యామి” యని యడలితిఁ

బలలపాఠకరుగంఁగఁ బాముగామి. 191

ఉ. ఎంచినభీతి మే న్వఁక నేనొక యిందు నేఁపు బద్ధిం

కించి యిదేమి యొక్కరికించెదఁగా కని చేరి ముందర

న్దాంచితి వాతిపోతి పరికంపితభూజలతాహాతి న్దిశ

ల్పిందురనంబునీను నొకజీర్ణసమిద్ధతిభేరిఁజేరువక. 192

సీ. కనుఁగొని చచ్చు సంగతదారువుగ నిచ్చయించి మెల్ల న నంఘ్రు లిడును నరిగి

- కదిసి తద్భేరీముఖము ప్రచ్చి లోపల నరయ నిర్వాసుషమగుట మేను
పాదలఁ జేనుఁజెనుఁజోజనం బని చని వడి మేనుమలుచి నల్లడలునూచి
కరట గృహ్యోల్లాకకంకారుల శవామిపాదులఁదోలి నేనాధ్యలీల
తే దంతిపలల మశ్వతరసంబుకావ్యర, క్రవ్యముప్త మాంస ఖండ కాండ
మొససి యున్న నరులపాలయును దిని గాఢ, కాతుకమున నుంటిగాఁదె తొలుత.
- చ. రవశ్రవణచూత్రంబున నేమి తెలిసికొని నిర్భయుండ వగుము శబ్దం బేదిక్కున
నాకర్ణింపంబడియె నద్దిక్కునకు నన్నుంబనుపు సంతయుం దెలిసి వచ్చెద ననుట
యఁ బింగళసం డట్లుచేయుమనియె నట్లు నియుత్తుండై దమనకుండు సకలమృగ
సంచారఘోరం బగు యమునా ప్రాంత కాంతారంబున కరిగి పురోభాగంబున. 194
- ఉ. చేవఁజిగుర్చుశృంగములు శృంగములంబ్రకటింప భూరిశో
భావహనైకపాదములు పాదముల ద్వలఁపింప జంగమ
గ్రావిముభంగి భానుభవకచ్చమున న్విహరించువాని సం
జీవకుఁ గాంచి మ్రొక్కి నిలిచె న్నృగధూర్తకుమారుఁ డయ్యెడక. 195
- ప. అట్లు వినీతత్వంబునెరపి కైవారంబుసేసి యతనిచేత నాగమనకార్యం బడుగం
బడినవాఁడై. 196
- చ. హృదయముపల్లవింప నతఁ డిట్లును నెంతయు సప్తదంబునం
బొదలుచు నీనమాగమము పూర్వము నీ కెనయైనవానితోఁ
గదిసి యఖండసఖ్యమునఁ గాలమతీతముగా నొనర్ప కి
న్నదిదరి నొంటి నుండఁదగునా మృగవాఘులులేరె మైత్రికొక. 197
- చ. ఆనఘచరిత్ర పింగళకుండ న్నృగరా జటనుండు నమ్మహా
ఘనుని ప్రధాననందనునిఁగా నను బుద్ధినెఱుంగు నీకు నా
యనకు ఘటించు మైత్రిసమయం బిదె న న్బనిఁగొమ్ము మారుతం
బనలము గూడినట్లయగు నాతఁడు నీవును జెల్లి నేసినక. 198
- క. అన విని దమనకునిఁ గనుం, గొని సంజీకుండు వలికె గొబ్బున మరలం
జని చెలిమినేయుమా మా, కనుహుతమెఱుఁగు మీమ్మ గాధిపునోడక. 199
- క. పొత్తున నెత్తునహులరం, గ్రమ్మఁ మృగధూర్తకుంభిఖామణి చింతా
సమూర్చితాకృతింబడి, నమేర న్నాంచి వివతుండై నిలుచున్నక. 200
- క. కనఁగొని పింగళసం డి, ట్లును సనయా మంత్రితనయ యువోటికి నా
యనుచుతిఁ గైకొనిపోయిన, పరియేమియొనర్చి తనినఁ బలికె నతండుక. 201
- క. పొనసొనఁ గానను దేవర, పసుపునఁ జని యచటఁ గంటిఁబ్రళయాంతరట

- ద్వననినదు గోత్రగిరినిశ, తమనశ్రంకిషవిషాంశరుఁ గట్టెదురకై. 202
- ఐ. భవత్కర్ణరూపాయమానం బగునప్పటిఁగఁకరధ్వానంబు నిన్ను నుద్దేశించి చేయు
బుగా నెఱుంగుము. 203
- క. ఆలఁతులఁ బోరిఁగొనరు మహా, బలఁ లాహా ఘనులఁగాని పుమానుఁ డిలం
బిలువెఱుకునె బహుశాఖా, కులగగనస్పంది వృక్షకోటుబదకై. 204
- క. ఈదృశబలవంతుని నీ, పాదముల కుపాయనంబుఁ బట్టెద లేదా
నాదెసనిచ్చున నిర్త, గ్యాదప్రేమమున సింహ మాతని కనియెకై. 205
- క. నీ వనఁగ నంతవాడవె, కావా సంరావభిదురఘాతంబున దై
ర్యాశిగగల్పిన యబ్బలిఁ, దే వేగమె యనిన నతఁడు దెచ్చె న్వచ్చెకై. 206
- క. వచ్చినసంజీవకునకుఁ, బాచ్చెములే కలమృగాధపుఁడు సాహర్ద్రం
బచ్చుపడ నెదురుసని కొని, తెచ్చి సదృశాసనప్రతిష్ఠితఁజేసెకై. 207
- తే. తనువుఁ బ్రాణంబువిరియునుదావిభాను, దాతపముఁబోలె నలమృగాధ్యక్షుఁడతఁడు
పాలునీరును గూడిన పగిది నుండి, రతిశయస్నేహమునను నయ్యడవిలోన. 208
- ఐ. ఇట్లు పింగళక సంజీవకు లన్యోన్యప్రసన్న స్నేహప్రవర్ధమానులయి యొరుల కవ
కాశంబీక యేకగ్రీవంబయియుండ ననుజీవులు పాలపెట్టులేక యాఁకట నారట
నొంది యెండేనియుం బోవ దానిపడిన నచ్చెట్టకుంజంతం జింతిలి దమనకుండు కర
టకుఁ జేరంబోయి నిట్టూర్పునిగిడించి తలనంచుకొనిన నతం డతని నాలోకించి.
- ఐ. దమనక యోపలేననిన దప్పునె యిప్పెనుజెట్టు నీనిమి
త్తిమున జనించెగాదె పతిదండకు ని న్నొరు లేగుమంచు హ
స్తముఁ దెమలించిరో కుడిచి సమృత్తినుండఁగ దైవమిచ్చునే
సమకొని వీరి కిద్దఱికి సఖ్యమునేయకయున్న సాగదే. 210
- ఉ. యెవ్వ రెటుండి లేమి మన కేమిప్రయోజన మంచు మున్ను నే
నవ్వలఁ జూటిమోపి పతినారయునప్పుడు నీరుఁ జెప్పనే
యవ్వచనంబు లిప్పుడు యథార్థములాయెగదా భుజించువా
నవ్వరు నీవెకాకి మఱి యేమనలేక స్వయంకృతాగముకై. 211
- క. చేసినయంతయుఁ దడయక, చేసేతం గుడుపుమనినఁ జింతనలకీ
లాసంతాపితుఁడై మే, ధాసంగతుఁ డతనిఁ జూచి దమనకుఁ డనియెకై. 212
- క. కృతఃకృతవచనంబుల, గతి నీపలుకులు యథార్థకథనంబులు నా
కతమున నకటా యీదు, స్థితివుట్టెం దీని కేమి నేయఁగవచ్చుకై. 213
- ఉ. ఈతెలి నక్క వెక్కసపు పేడికకయ్యముచేతిఁ దొల్లి చే

నేతఁ బరిగ్రహించి యతిశిష్యునిచే నొకనేతకానిచే

దూతికనొచ్చె నాత్మకృత దోషముననద నావు డుల్లస

తొక్కుతుకవల్లిపల్లటిలఁగా నతఁ డాతనిఁ జూచి యిట్లనుఁ.

214

క. అది యొట్లు విస్తరింపం, గదె యాకర్ణింతు సకలగాధాబోధా

స్పదహృదయ యనుడు వికస, ద్వదనుండై కరటకునకు దమనకుఁ డనియెఁ.

215

క. యవనాశ్వ నగరమునఁ గే, శవశర్త యనంగ నొక్క సన్యాసి మతం

బవలంబించి యశిష్య, ప్రవరుండై యుండె భైత్య భిక్షుఁ డగుచుఁ.

216

క. కల దాసన్యాసికి బహు, కలఘోత మువర్ణపూర్ణ కంఠసదాయ

బ్బలుగుయతి మరపు మోసము, గలనేనియు లేక దానిఁ గని రక్షించుఁ.

217

తే. స్నాన మొనరించునప్పుడు జపము సేయు, నపుడు కతపాత్రమున భిక్ష మడుగునపుడు

పండునపుడును బొంతపై నుండు మనసు, బీదగఱచినబూరె యబ్బిత్తునకును.

218

క. చిరకాల మివ్విధంబున, నరిగిన నాషాడభూతి యను ధూర్తధరా

మరసుతుఁడు సేరి కంఠా, హరణేచ్ఛ న్యతికి శిష్యుండై నేవించెఁ.

219

ఉ. ఆయతి యొక్కనాఁ డొక గృహంబుననుం దగ భిక్షచేసి రాఁ

బోయిన నాఁడు వెంబడినెపోయి భుజించి మతంబుఁ జేరి యా

చాయ నిజోత్తరీయపరిష క్తతృణాగ్రము గాంచిపట్టి నా

రాయణ కృష్ణయంచు గురుఁ డదృఢతమందఁగ మ్రొక్కి నెవ్వగఁ.

220

క. వెలవెలనిమోముతో మఱి, యెలుఁగొందఁగ గురునిఁజూచి యెవ్వరి కెందుం

గలుగనికలుషము నా కిదె, గలిగె నయో యెట్టిపాపకర్ముడ నొక్కొ.

221

క. అని మడమలు మోపక వడిఁ, జని కపటవిచారశీలఁ జపలాత్తుని శి

ష్యునిఁ దిరుగఁ బిల్చి మదిఁ గీ, లొక్కనినమహాద్భుతముతోడ గురుఁ డిట్లనియెఁ.

222

క. నిను నేకలుషము వొదిలెఁ, జనఁ గారణమేమి సుభసంబున నాతో

వినిపింపు మనినఁ దత్పద, వనజంబులవ్రాలి యతికి వాఁ డిట్లనియెఁ.

223

క. గురునాథ నిన్ను భిక్షో, గరిమంబునఁ జాలఁ దృప్తుఁ గావించినభూ

గురునింటిపూరి నసనో, పరిదవలెం దీని కంటెఁ బాపముగలదే.

224

గీ. మగుడ నీపూరిపుడకఁ దన్తందరిమునఁ, గూర్చి క్రమమ నిష్పాతకుండ నగుచు

వచ్చి నేవీంతుఁ ద్వత్పదవనరుహముల, భక్తినామింద గలదేనిఁ బనుపు మటకు.

క. పాపనుడఁగాక యేవిధి, నేవించెద నిన్ను నోవిశేషవిధిజ్ఞా

నావుడు యతి విస్తయనం, భావితుండై నానిఁ జూచి పలికెం బ్రీతిఁ.

226

చ. కలుషములేదు పూరిపుడకఁ ధనమో కనకంబో చీలొ

వలదటుపోవ నిల్వ మన వాడు కృతాంజలియై కనుంగవం
జలజలశ్రువుల్దొరుగ సన్నుతిఁజేసి యతీంద్ర యవ్వశిం
బలుకకు మెట్టులేనిఁ దృణభంగమునేఁ డట వైచివచ్చెదన్.

227

క. నావిని యతిబంధువుఁ డతి, పావనుఁగా వాని చగచి పనిచె నతండున్
వేవేగ నరిగి తృణమొక, చోవైచి శజంపఁ బొంటిచొప్పున వచ్చెన్.

228

వ ఇట్టి యుపాయాంతరంబుల సంత్యక్తపరప్రత్యయస్థితికి విప్రపత్తిగలు గకుండుఁ
గొండొకకాలంబు నమ్మదిరిగిన నెళవెఱుంగక నేయిపూసినకత్తి యగుటఁ దెలియక
గోముఖవ్యాఘ్రుంబగుట విపరింపనేరక యత్తులువం బరిగ్రహించి వసుగర్భయగు
కంధఁ జేతికిచ్చి యలుఁగులఁదిరుగుట గజంబును నురువులఁ బెంచుట మారుతభుగ్ద
ష్టుని భువనవికారంబగుట నగజారమణుని విలాసభోగసూనంబగుట వెలయాలిని
దుర్గాభైరవ పాలితం బగుట నవిముక్తస్థలంబును సరసం బగుట విద్యత్ప్రబంధం
బును ననుకరించి యచ్చెరువునేయు చెరువునకు ననుష్ఠానార్థియై చనియే నయ్య
వసరంబున.

229

క. అప్పాపజాతి మస్కరి, యెప్పుడు దనచేతికిచ్చె నేమఱి మఱి వాఁ
డప్పుడపోయె ఘనంబుగఁ, గప్పినతిమి కంధనొండుగంత స్థానుమన్.

230

క. బొంతగొని నిజనివాసము, పొంతకు నామధ్యమాతిపోవుట మదిలోఁ
జింతింపక నికటతిటా, కాంతము నకుఁజనిన యతని యతిఁగన్గొనఁగన్.

231

నీ కరినశృంగాగ్రంఘటితలోహపలాశఘ్రాతృత్తులనక్రములు బెదర
ననోన్యన్యసంపాతహతి వ్రస్సి ఫాలభాగమున శోణితి ముప్పి కరుడుగట్టఁ
జించికాంగారరోచిర్దురా ఘోరయ నేత్రాంతముల గొప్పనిష్పా లురుల
ఖురశిఖాటంక సంక్షుభితగోత్రోత్థిష్ఠదవనిఁబువుల సేరలుగాఁగ

తే గళవినిర్గతఘోరభూత్కారవినద, మమితకేదారచరపతింగములఁదఱుమఁ
బరమగర్వోన్మత్తములరక్తములు రండు, చెఱువుకొమ్మనఁగఁమ్యంబు నేయునుండె.

క. తిరుగి క విఱుగక యాభీ, కరమేషము లాహవంబుఁ గావించంపగా
నరింఁటినడుమనెత్తురు, దొరిగెం ప్రసహించె నిలిచె దొప్పలుగట్టన్.

233

క. ఆనెత్తు రానుతమి న, చో నొకజంబుకిము నడుమఁజొచ్చి తిదియా
మానవిషాణశిఖాహతి, చే నెమ్ములువిఱిగి నారిగి జీవమువిడిచెన్.

234

క. జంబుకిము మేషయధ్ధమునం బడుటయనంగ నిది జనస్తుతవినుము
ల్లంబమర మతియుఁ జెప్పెదఁ, బంబినతాత్పర్యమేరుపడె సన్యాసిన్.

235

౧. అట్లు స్వాపరాధంబున మేషవిషాణసంపాతసంఘాతంబునఁ గొల్పెమ్ములువిఱిగి కాల
మ్మనేసిన సృగాలమాత్రమ్మం జూచి యిట్టిద నావివేకంబు స్వప్నాద్యజ్ఞలయం

దును మోసపోవక రక్షించిన చిరకాల సంచితార్థంబు శిష్యునిచేతి కిచ్చి వచ్చితి
శంకాయ త్తం బై చిత్తంబు తత్తరించుచున్నయది యేమియగునొకో యనుచు
ననుష్ఠానంబునకుఁబాసి యబ్బడుగుసన్యాసి నిష్ఠుఁ డ్రొక్కినక్రోతివడువున మడిమ
లూదక మతంబునకువచ్చి.

236

క. తానకమున నిజశిష్యుం, గానక యామెధభూతిగా రారా తే
రా నాసోమ్యునిచీరు, దీనత నోరెండ యతి యతివ్యధలోడె.

237

చ. వెలవెలనై మతాలయమువెల్పుడుఁ దాపనిష క్తకంఠుడై
కెలఁకులఁజూచు భూమిసురగేహము లారయు నేడు భిక్షుకై
తెలతెలవేగి శిష్యుఁ డరుడెడుగదా కనుఁగొన్నఁ జెప్పరే
కలుషవిదూరులార పనిగ ల్దను నుస్సుచు నూర్పు హేయనుక.

238

క. తప్పెను గార్యం బను నిక, నెప్పుడువీక్షింతునను నికెక్కడనున్నాఁ
డెప్పుడు చేదొరికెం ధన, మప్పుడె కపటాత్మఁ డరిగె నని తలయూఁచుక.

239

క. అడిగినవారిం గ్రమ్మఱ, నడుగంజనుఁ జనిన కడకు నతఁ డార్తుండై
గుడిగుండమనక పల్లియ, పడుసరనాకరయుఁ జెటిచి పఱచినశిష్యుక.

240

క. ఈగతి యతివేసటలే, కాగడపుంబోక శిష్యు నారసి యవోచ్చ
నేనుజుతునుగానక యా,భోగతరత్రాంతి నొక్క పురమున కరిగెక.

241

ఉ. స్నాన మొనర్ప దీమసముచాలక నోంకృతి నోంఁ బేర్కొనం
గానక భిక్షుకుండు దిరుగం జరణంబులురాక ద్రవ్యకం
భావనుఁబాసి తే యనుచుఁ దాపభరంబున మేన్మలింప లో
లో నడలూన రేయఁబగులు నివ్విలించు నతండు దీనతక.

242

ఉ. గాసిలి పట్టఁగోల్పడిన గాలిపశాచమువోలె గట్టుస
న్యాసి దురంతతాపమున నారటమందుచు నార్కీతార్ధకం
భాసృతివాడలం దిరుగుఁ దాంతదశంగృహియించి యిచ్చలలో
వేసరి నిచ్చ సంజకడ వేటొక సాలియవానిలోఁగిటక.

243

క. నిలిచి యతి కొంతచింతిం, బలవించుచుఁ బంచ తీర్థైవైవడి నొక
ద్వైత్రీందంజేరికొని, వెలవెల్పు నిద్రలేక వేగునునుండెక.

244

ప. అంతి.

245

ఉ. నంగలిపోక బావగృహవిభికి నెక్కఁటి నేతికాఁడు హ
నంగనుజూచి దూతిపిలువం దలవాకిటిఁబాసి పల్లవా
లింగనకాంతుఁ దనహిత లేగనుచుబ్బునఁ డెక్కుఁబెట్టి తు

- చ్చాంగన రథ్యనేగ నెదురై పతిగన్ములు గోచరింపఁగన్. 246
- చ. కని యదలించి యోసిచెడుఁగా కడగాలము సేర నెక్కడం
జనియెదు భర్తకాపురము నైపదె కుక్కుకునాజ్యమిందుసే
మనమననైన నిచ్చెనఁటిమార్గముఁబట్టుచె కాచువాఁడుఁగా
డని నను నిచ్చలోనెఱుఁగవా తగవా నగుబాబుసేయఁగన్. 247
- క. కళవులనిచెడుపోకలఁ, దెలియ నె రెపగలుగాచి తిరుగ నె చేయం
గలిగినదాఁగునె యన నం, దుల కాజగతాఁగ జాలిఁదూలక పలికెన్. 248
- ఉ. ఓసరిపోయె ని ల్వెడలకుండ నయో నను రాణివాసిఁగాఁ
జేసితో తొత్తులం బనులుసేయఁగనిచ్చినఁ బోలదంటిసే
వాసికిఁబోర నన్నుఁగడవం బనిపాటలు సేయువార లే
రీ గురఁద్రావి మైపుఱచి ప్రేలెదు కంటివొ పట్టుకొంటివో. 249
- క. కూరకు నారకు బయలికి, రారా దనుమేర గలదో రానో పోనో
యారా చూడవె నేఁడే, లారోసమువచ్చెఁ గ్రొత్తలా యి తైఱఁగుల్. 250
- క. పలుకులకేమీ రోసము, గలిగినమగివాఁడనయినఁ గాచి కడంకం
దలతలఁబట్టికొనంగా, వలదంటినో చంపిత్రోవ వలదంటినో. 251
- క. యనివంటిదాన నన్నీ, కుసిగుంపొనరించి యేమిగుడిచెదు పాపం
బనివోలె దాకు నిను నేనుసురన్నం జాలుఁ జాలు నోహోయనుఁడున్. 252
- ఉ. కాలికుడన్పతిప్రతపు గావె యయో నిను నీవె యెన్నుకో
నేల జగం బెఱుంగు మఱి యేను నెఱుంగును వింతనాఁడనే
చాలుఁ బురే పతిప్రతిలు సంజకడం బెఱవాడఁబోక సం
శిలమ యిల్లుసేరు మెడసేయక యన్నియుఁ జక్కనయ్యెడున్. 253
- ప. అని రోషపరుషవచనంబులం గినియుదు గృహంబునకుం గొనిపోయి యయ్యవ
గాకి అంకుటాలిం గాలంకేలం బొడిచి పెడమఱుదిగిచి నిట్రత నేతపగ్గంబునం
బంధించి కాలికుండు నిద్రించె నంతఁ గొంతి ద్దరిగిన. 254
- శా. జారప్రేతయై వనిర్భయమననం దూతి యేతెంచి చే
బారంబెట్టి కుటీరభారహామంధత్సంభృతి స్తంభవి
స్ఫూరిస్తాంజులరజ్జుబంధతెనయస్యం గాంచి కన్నరుము
న్నీరై వెల్లివిడంగఁ గాలికుని లో నిందిపుచుం గూరిమిన్. 255
- క. ఎడఁజేర్చి కర్ణ మొయ్యనఁ, గదిసి ప్రయోజనముఁజెఱచెఁ గా చెలియా యీ
ముదకఁడు సరిప్రాద్దాయె,న్నిదురించిరి ప్రజలు వే చనిన మేల్లాడే. 256

- ఉ. వెన్నెలరాకకై మొగము వ్రేల్చుచకోరముభంగి జారుఁ డో
కన్నులఁగల్గినిద్ర గడకన్నులఁగూర్పక యెప్పుడెప్పు వ
చ్చున్ననుదాయునం చెదురుచూచుఁ శ్రియంబున నీదురాక కి
ట్లన్నియుఁ జెప్ప నేల చను మే నిటనుండెడఁ గట్టివైచినకా. 257
- క. చనిరమ్మా నీవని బంధనమూడ్చినఁ దంతువాయి తాలిమిమై నొం
డనక గృహ స్తంభంబునఁ, దనుఁగట్టిన త్రాటఁ బెనఁచి దానిం గట్టెకా. 258
- క. కట్టి తనమాటుగా న, దిట్ట గృహ స్తంభమునఁ బ్రతిష్ఠించి నరుల్
మిట్టాడని యాబెడిదపు, నట్లక నడురేయి మబ్బునం జెలి చనియెకా. 259
- చ అలమిననిద్రఁ జొక్కు చెడి యంతనె మేల్కొని కాళికుండు
రలుఁగున సారెకుం బిలువ నించువెఱుం బరకీయగావునం
బలుకకయుండె నందులకు భావమునం గనబుట్టి మేలువాన్
కళవులఁబూని ముక్కుఁదటిగెం దొరిగె న్రుధిరంబు భోరునకా. 260
- క ముక్కురకు నోఁచకుండ, ముక్కుఁగూవించి పలువముండా చెడుమం
చొక్కమనంబున నిదురం, జొక్కెం గాళికుండు దొంటిచొప్పున నంతకా. 261
- ఉ అక్కడఁ దంతువాయి ప్రియు నప్రతిమాంగజ సౌఖ్యసంగతిం
జొక్కఁగఁజేసి మందిరము చొప్పునఁ గ్రుమ్మటి యిల్లుసొచ్చి పే
రక్కునఁజేర్చి వార్తగలదా యన దూతిక యెడవార్త నా
ముక్కుకువచ్చె నీచెలిమి మూలబడ న్విడు మిల్లునేరెడకా. 262
- ఉ. నావిని తంతువాయి వదనంబున లేనగ నంతరింప దూ
తీవిధికృత్య మెవ్వరికిఁ దీఱదు మానుపనంచు బంధముల్
వేవదలింపఁ ద్రెవ్వి పృథివీస్థలిఁ గూలినముక్కుఁగొందు నా
త్వావసథంబుఁజేరె తురకాంగన డెందమునం దలంకుమకా. 263
- క. ఆనేతకానిచెలి గృహ, మానిన నిట్రాతి నంటి యులునిటుత్రాటం
దా నిరుచేతులమర్చి య, భానియతిం గూయింపఁడె దత్సమయమునకా. 264
- సీ. సింధుజామాతృదక్షిణచతురంగంబు మండేహార్వరిచ్చె ధనఃఖి
నకలవేదమ్రుస్కంధంబు జలరువా ప్రభంగి త్రంచెరోద్భవమహంబు
సంజ్వరా ర్థరథాంగి సమద్రప్రతిపాది బాహుఁ తమరకాంతారమహ్ని
కమలినీవదనప్రకాశప్రోహణమూల మాశ్రిత జనజీవ సౌఖ్యంబు
తే కుముదసమృద్ధమధనని స్తిమితవేగ, మసి సతిద్వీరకృతిసురాయతనమార్గ
యలఘునీహరకరటిపాకలపరంబు గ్రహవతింసంబు పూర్వాద్రిఁ గాననయ్యె. 265

- చ. తెలతెలవేగిన న్నిరురదేటి కరంబులుసాచి లేచి క
 న్నెలతెలవ బాఱజూచు మగని న్దని నాల్పిసానియై నా
 కలితపతిప్రతాపహిమఁ గానక నన్ను విరూపిణీశి
 క్కలుషము నిన్ను ముంచుకొనుఁగాక విరూపల నన్నుఁ బొందునే 266
- చ. అనుచితచిత్తవృత్తిఁ బురుషాంతరచింతహింస నిన్ను నొ
 క్కనిగడపం బతివ్రతముగాని యొప్పడుఁగాను బుంశ్చలిక
 వినుఁ డిదె లోకపాపములు వేయుచు నేటికి సాధ్యునేని సం
 జనితకృప న్నదాననముఁ జక్కఁగఁ జేయుఁడు కీర్తికెక్కఁగఁ. 267
- ప. అని యేడ్చి మఱియు నద్వైతమి మగనిచుద్దేశించి యిట్లును హాలామదంబునంజేసి కల్ల
 నిజంబు లేర్పఱుపనేరక నన్నింతఁజేయుఁడు గాకమి సేచేతులునొచ్చెడు నన్నుం
 గీడువొందునే యని మఁదలించినం జూచి భయవిస్తయంబులు సందడింప నక్క
 విందుండు తిచ్చరణంబులంబడి పరచుపాతకుండ నపరాధి నానెరంబు త్నమింపుమ
 నుచు బంధంబులూడ్చి ప్రశంసించె నత్తెఱుం గంతయు నందుండుటంజేసి చూచి
 యతి యతివిస్తయరసావేశితాంతఃకరణంబుడయ్యె సంతకుమున్న గృహీతచ్ఛిన్న
 నాసాపుటయై చని కుటీరాశ్వంతరంబున మునుఁగిడికొనియున్న త్సరకాంగనంబి
 లిచి తద్వల్లభుం డిట్లనియె. 268
- చ. గరితలఁజూడవే విమరఁగానవె యివ్వధినున్న నెట్లు కాఁ
 పురము పురంబునం గొఱగఁబోవలె నాత్సరభాంధమునా
 కరమున కన్న నయ్యవిద గాకిముసుంగెడలింప కూర్చిత
 త్సరమొకటిచ్చె గాజురొదసూత్తతరా ర్థవంబుగన్పఁగఁ. . . 269
- చ. త్సర మొకఁడిచ్చినం గనలుచు న్నగఁ డాజగతాఁగ కిట్లును
 గరునము నీకుఁజెల్లినదిగా త్సర భాంధముగాక యెందు కీ
 త్సరమొకఁ డంచు నోఁబలుకుచుం గుటీరాంతరసీమనైచెఁ ద
 త్సరము కఠోరభంగి నదిచూచి తదీయ నిధూటి యేడ్చుచుకా. 270
- ఉ. సేరముసేయ మార్పలుక నీతికిఁబాసినఁదానగాను న
 న్నూరకముక్కుఁగోసె వికటో ప్రజలఁ దయాధురంధరుల్
 గారె యనాథ నైనననుఁ గావరెగ్గియులేకపోయెనే
 యూరికిదిక్కులేచె యిట నుండఁగఁ బాపము నన్నుఁబోఁటికికా. 271
- చ. కురియఁదొడంగెఁ జూడుఁ డిదిగో రుధిరంబు శితత్సరంబునకా
 దఱిగినముక్కుఁ గన్పొనుఁడు నా కిటుగాఁ గతిమేమి వానలే

- పరుసునడుచ్చు నెట్లవనిఁబండు జగంబు సుభిక్ష మెట్లగు
న్మరపతిలేఁడె యిక్కడ ననాధులపెన్మొఱ యాలకింపఁగన్. 212
- ప. అని తల విరియఁబోసికొని రక్తసిక్తంబగు మొగంబు విధుంతుడదంతకుంతనిర్భిన్నచంద్రబింబంబువిడంబింప గుంపులుగొనిమాచు జనులకుఁ దునిసినముక్కుఁజూపి వెక్కివెక్కియేడ్చుచు నెట్లాయెం గంటిరే యనుచు నద్దంబ మగనిమీద నపరాధంబొదవ నీ వడువున మొఱపెట్టుచుండె నప్పుడు. 273
- క. ఇటు నటు నన నోడొక, తటతట నెద యదర నోరఁ దడిలే కొడలా రటపడఁగనుండె నపుడ, చ్చట మంగలి తొంగలింనుసంత్రాసుమునన్. 274
- క. గిలుకలు వేసినగుదియలు, ఘలుఘల్లననూఁదికొనుచుఁ గతమేమి యీ కలకమునకనుచు వడిం,దలవరు లేతెంచి యవిధం బగసి ధృతిన్. 275
- ఉ. మంగలిఁబట్టి కట్టికొని మానవనాధుని మ్రోలఁజెట్టి చెప్పం గనలేత్తి యాత్మపరి పాలితవిశ్వధరిత్రి నింతహంతం గనుగొంటలేదు కొఱఁతం బడనైపుఁడు వీనినంచు రాజంగరమిచ్చి యారెకుల కొప్పనఁజేసె దృఢ ప్రయత్నుఁడై. 276
- క. తలవరులు వానిఁ గొనిచని, తలపాలమునఁ గొఱఁతఁ దివ్యఁదమకించుతటిన్ గలతెఱఁగుఁ జెప్పి భిక్షుకుఁ, డలమంగలి నిరపరాధుఁడని యెఱిఁగించెన్. 277
- ప. మేషయ్యద్దంబున నక్కయు నాపాధభూతిచేతి సన్యాసియుఁ దంతునాయితేత దూతికయు స్వాపరాధంబున బాధంబొందిరి యేనును నిట్టివాఁడనేకదా యని వెచ్చ నూర్చిన దమనకునకుం గరటకుం డిట్లనియె. 278
- క. కేసరిచ్చప మైత్రి యనా, యాసక్రియఁ జెఱుపఁజాలు నట్టియుపాయం బోసుగుణీ చేకూరదొ, కోసరసప్రజ్ఞతలఁచుకొమ్మన నతఁడున్. 279
- క. సరసోపాయముచేనగు, కరణి పరాక్రమముచేతఁ గా బెట్లన్నన్ గరటముసుతపరిపంథిం, బారిగొన దే కనకనూత్రమున గృష్ణాహిన్. 280
- క. అన రిపుదమనకు దమనకుఁ, గనుఁగొని కరటకుఁడు వలికె ఘనబోధనసాధనసాధునూక్తి నిక్కఱ, ననురక్తిం జెప్పమనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 281
- క. మనుజులు మిట్టాడని యొక, ఘనగహన మహిరుహమునఁ గాకంబుఁబోదొనరించుడింపములఁ గీ, ల్కొననకమ్మనికీఁ గజిచిలున దినుదప్పిన్. 282
- క. ప్రతిసంపత్సరమును నీ, గతిఁ బిల్లలఁ బాము పాము గడతేర్పొంగఁ బ్రతికృతికి నేర్పుజాలక, యతిదీనతఁ గాకమిధున మహ్నోనుండున్. 283
- ఆ అంతఁ బ్రసవయోగ్యయగుభార్యఁ జూచి కా, లాహిచకితచిత్తమగుచుఁ గాక మడలుగడలుకొనఁగ వడి నేగఁ దనమైత్రి, గలిగితిరుగు జంబుకంబుకడకు, 284

వ. అట్లగిన నుల్లోక శోకం బగు కాకంబునకు జగత్ప్రసిద్ధుండగు నాప్రబుధుం డాతి
ధ్యం బాచరించి స్వాగతం బడిగిన నశ్రుమిశ్రితాక్షుండై వాయసాధ్యక్షుం డిట్ల
నియె. 285

చ. ఘనవనమండలంబున నొకానొక భూమిరుహంబునందు నీ
యనుజయు నేను గాలిడుదు మచ్చెలి చూలువహించి కాంచి పెం
చినపుడుకప్రజంబుఁ గఱిచిల్వ దినుంబ్రతివత్సరంబు డా
ని నుడువశక్తిలేక యొకనేర్పున నూరక మాచుచుండుదున్. 286

నీ. నూఁగారువొదలు మేనులతోడ నెరకునై కిఱుకూత లిడ నాలకింపలేదు
అల్లంతఁ గాంచి యల్లార్చుపక్షములతో శిరములంకింప నీక్షింపలేదు
యెగుబోదలయి గూఁడుదిగనాడి పెఱుక్కులెక్క నారసి యుత్సహింపలేదు
చంక్రమక్రమవిలాసముల నంబరవీధిఁ దిరుగఁజిత్తమున మోదింపలేదు
తే ప్రేమ మెసలారఁ గని యెత్తి పెనుచుమండ, ననుఁగుచునమలఁదిగిచి ముద్దాడలేదు
బహువిపద్దళ లనుభవింపఁగ దినంబు, లరిగఁ జూచితె వాయసాధ్యక్షుంబ్రతుకు.

చ. కడపితి నిట్లు లేను జిరకాలము చాలముదంబొనర్చునే
పడఁతుక కాననయినయది పన్నగభీతిగఱించి యెవ్విధిం
జెడకనుభింతు నిందులకు జెప్పు ముపాయము నావు డప్పుడ
య్యడ లడఁగించి జంబుకమలాగ్రణి వాయసభర్త కిట్లునున్. 288

క. యీలీల నుత్తమముల, వీలం గాపట్ట మెసఁగ మెసవికుభీరా
భీలగ్రహణమున సరః, కూలర్చుచువర్తిముసలికొక్కెర జెగదే. 289

క. అనిచెప్పిన గోమాయువుఁ, గనుఁగొని వాయసమువలికెఁ గర్కటకముచేఁ
దనివిసన మీలజాలం, దిని కొక్కెర యెట్లుపాలిసెఁ దెలుపవెయనుడున్. 290

వ. ప్రబుద్ధుండిట్లనియె. 291

మ. త్నూదాయామవిఘాతి భాస్కరమహస్సంపాతి విశ్వంధరా
ప్రణమ త్కుంతముసింధువింధ్యకుంధరప్రచ్ఛేతదానానలా
రణినానామృగ మస్తకస్రమ కురారం బధ్వఃనార్తికా
రణభైషజ్యముదోచె వేసవి మహా గ్రప్రేక్షతోదగ్రమై. 292

చ. అడుగిడరారు నేల నెరయం దలచూపఁగరారు నిష్కక
ల్లడిగానరాలు నెండవడఁ జల్లెడువీడిక నేడమిత్రుఁడం
చుడుగక భానుఁజూచి వగనొందుశరీరులఁ దేర్పుగాడ్పుల
ప్పుడు పుషోషణప్రతులు వోఘనదానకశాధురంధరుల్. 293

సీ. దండినిప్పుల ఐసంతములాడు నెండల వడఁజల్లు పడమటివాయువులును
గ్రోవిగుంటలుదక్క గుల్లులుచిక్కంగ నివిరినగొంగరాయిడికి మిడికి
కొరదయుఁగడిసె పాపదమ్ముముచ్చంగి కొంటె ముక్కును లాంపిఁగ్రుచ్చుకొనియె
వాలువముకుదమ్ము వల్లెగండెరనత్తె గుజ్జబేడిసతాతికొఱుకు మడిస
తే. నూతలులజళ్ళ చెఱువులనుండరాక, కార్తాసల్లు నెగల్లును గవులువిడిచి
తరలి చెంతల నూతిగుంతల వసించె, *గెరలివ ర్తిలు నమ్మహాగ్రీష్ణమునను. 294

ఉ. శంబర శోషణక్రియకుఁ జాలి దురంతతరప్రతాపరే
ఖం పథికాంగకంబులకు గాఁక ఘటించి హరింతు రంగనే
వ్యంబు మహాబలోద్ధతము నయినశతాంగము నెక్కి యన్నిదా
ఘంబునఁ బద్మినీయువతికాముఁడు కామునిదెల్పెఁ బొల్పుగఁ. . 295

వ. మఱియు నవ్వేసవి శోషితసింధురాజంబయి ధనంజయుం గృశీకృతదశకంధరంబయి
దాశరథిని ఘనాఘనన ర్తితశిఖిమండలంబయి కంధరారంభంబును భోగివిరాజమానం
బయి బలిసదనంబుననుకరించె మఱియును. 296

చ. ఆనిమిష మండలీరుచిరమయి కవిరాజవిరాజితోత్తుల
ననరి మరున్నికేతనమన న్ననుపట్టిన దాని నొక్కచోఁ
గనియె సరోవరంబు ఝషకంబులఁ బట్టుకొనంగశక్తిలే
కనిలిచి క్రాంచమెచ్చిరులు కారియఁ దత్తటి నూరకుండఁగఁ. 297

వ. దానినిరీక్షించి యొక్క కుశీరం బిట్లనియె. 298

క. బకమా గృహ దఖిలకదం, బకమా యాహారవిధికిఁ బాసిటుల సరో
నికటమున నూరకుండెద, ఎకటా యిదియేమి యనిన నది యిట్లనియెఁ. 299

ఉ యీదశ యెట్లుగాఁడెలిసి తీవు కుశీరమ నిక్కునంబు మ
త్యాదుఁడ నృత్తి నా కిదియయైనను నీయెడనేమి చెప్ప ద
త్రాదృతి నీయవస్థ కరయం గత మున్నది విన్న జాలరుల్
మేగుర శక్తి నిక్కొలనిమీనములం గొనిపోవువారై. 300

క. పలువురు రానున్నారని, తెలియ న్విని చెప్పవచ్చితి న్నీతోనిం
దులకయి యాహరింపం, దలఁచక ఎలవంత నొండెదం గర్కటకా. 301

క. జాలములక గాలముల, స్త్రీలెల్లం బాలియకు న్నే మృత్యుసమంబీ
జాలియెటనుండివచ్చెం, గాలము దరియింపరాదు గదయెవ్వరికెఁ. 302

* నూష్ట కరమయినయీనుహాగ్రీష్ణమునను. (పాతాంతరము.)

వ. అని యశ్రుమిశ్రితాంబకం బై బకంబువగచిన విషంబునంగలయుంబు లన్నియు
నెఱుకచేసికొని యక్కొక్కెర కిట్లనియె. 303

ఉ. ఆరయ మీనభక్షకుడవయ్యను గూరిమిపెద్ద మాయెడం
గారుణికాగ్రగణ్య యటుగావున విప్రతిపత్తిలేదు ని
చోరయమార మమ్మ నొకచోప్పనదుస్థి న్నిసాండకుండ నీ
డేరువుమయ్య నేమము ఘటింపగదయ్య ప్రసన్నమూర్తివై. 304

ప. అని మీనంబులు దన్నుం బ్రార్థించిన సత్సకంబయి బకంబు తనలోన. 305

క. యాయంబుచారములు దన, మాయకులోనయ్యెఁ గంటి మన సని సంతో
షాయతి నంతర్లీనముఁ, జేయుచు మాయాకళారసికమదిపలికె. 306

క. వాదించి జాల్మలనోఁ, గాదన నాచేతఁగాదుగద నిజవృత్తి
చ్చేదమునకు నోరుచుకొన, రాదేకద పరమదుష్కరమ కద పూనె. 307

క. ఐన నిఁకనేమిసేయుద, మేనొకఁ డెఱిఁగింతుఁ జేయుఁ డిష్టంబైనె
మీనముల నితరసలిల, సానములను బెట్టివచ్చెదను మిముఁ గరుణె. 308

క. రావలసిన రారం డని, భావంబున లేనికరుణపరిధవిలంగా
నావృద్ధబకముపలికిన, జీవనచారములు విశ్వసించినమదితో. 309

క. చేపెఱుంగనికూనలు మీ, లాటోపముమీఱఁ జేరనరిగిన నిశిత
తోటి నొకర్పుషముఁగొని యొక, చోటికింజని మ్రొంగి వగచుచుం గ్రుమ్మరియె. 310

ప. ఇట్లు క్రమ్మరి. 310

క. రారం డిఁక నొకరని రా, జీరియొకానొకర్పుషంబు శితచంచువునె
గూరిచిచని మునుమెసవిన, చో రూపణ మెసవి తొంటిచొప్పన మఱలె. 311

క. మగిడివిరివియును లోతున, దిగియుం గలనీటవిడిచి తీఁగొన్నిటి న
క్కగములుదన్నెన్ మృత్యువు, మొగము నోర్పు త్రమాఁగమును డాకాలె. 312

క. మీకును మృత్యుత్రాసము, లేకుండం జేయనేర్తు లేలెండని రా
నాకొక్కెర యొకమీనముఁ, గైకొని చని తిని సరోముఖమునకువచ్చు. 313

క. ఎడతాఁకితాఁకి యొండొక, మడువున నిడుకైతవమున మఱియు న్నఱియె
బడుగుంగొక్కెరమీలం, గడుపార నైసవి తృప్తిగైకొని యంతె. 314

ప. సరోవరతీరంబునం గాల్మిలిచి వాంఛితపరస్పరస్థానంబు లగుమీనంబులం గదిసి
యిట్లనియె. 315

గీ. ఆరిగి తిరిగి నేటి కలసితి భరమాన, వసమె మూడుగాళ్లముసలిగానె
కండవడియొ ఐయసా గర్వమా సంచారి, శక్తి ముదుక కెట్లు సంభవించు. 316

- క. బడలికఁబాసినఁ దిరుగం, బడి ప్రాణసమానులై నబంధుల మిమున
 మ్మడుగునఁజేర్చెదనని యొడఁ, బడఁజెప్పుం దనకు నరుగఁ బాతినదనుకన్. 317
- క. తనివిన నట్లు కతిపయ, దినముల కుదరానలంబుదీఱ న్నాయా
 ఖనియాబడుగుంగొక్కెర, యనఘా యాపెంకిమాల నన్నిటి మెసవెన్. 318
- ఎ. ఇట్లు నిరవశేషంబుగా మీనంబులం దిని యెండేనియుం బోవ నుద్యోగించు నజ్జరత
 బకంబున కెఱుకఁజేసికొని మున్నెటింగించుకొన్న కుశీరం బిట్లనియె. 319
- గీ. భావికై వర్తక త్రాసభగ్నుమాన, మానముల మీనముల నొండుమడుగుఁ జేర్చి
 నుకృతసామ్రాజ్యవిభవంబు చూఱఁగొంటి, బకపురందర కలఁడె నీనంటిధర్మి. 320
- క. నాశీజంఘాదులు నినుఁ, బోలరు పరహితవివాసమునఁ జాట్లములం
 బాలించి నన్ను నేలా, పాలింపవు సఖుడఁగానె పగవాఁడనొక్కో. 321
- ఎ. జలస్థలాంతరంబునుం జేర్చి పొగడ్డఁగనుమని కైవారంబుసేయు కుశీరంబు నిరీ
 ట్లించి కర్కటమాంసం బపూర్వం బదియుఁ జవిచూడవలయు నని విచారించి
 యొక్కొక్కెర దానిం గఱుచుకొని షడ్వశిలాతలంబునకుంబోయి భక్షింపఁ దివురు
 టయు నయ్యుద్యోగం బెఱింగి యయ్యెండి. 322
- చ. బలిమి హుటాహుటిం దటిమి పట్టుకొన న్వడిలేక మాయపుం
 దలఁపున రిత్తజాలరులదాడి గడించి ఝషంబుల ని్నిరా
 కులగతి మెక్కని మ్మసలికొక్కెర యన్యజలాశయంబునం
 గలుపుమిషంబునం జనదుగా కపటాత్మలవిశ్వసింపఁగన్. 323
- క. మేసినసమయంబున ధృతిఁ, బాసినమది కార్యహానిఁ బ్రాణులనిలుగన్
 వ్రాసె విధి మృతికినేలా, గాసిలి పారుషము విడువఁగా నేమిటికిన్. 324
- క. పరుషకరపత్రధారా, సుస్థరణఁ బ్రకాశించు మద్విపులదంష్ట్రీకలన్
 శిర ముత్తరించి పాథ, శ్చరములకొలఁదీర్తు నీరసంబున ననుచున్. 325
- క. అక్కర్కటముండఁగ నల, కొక్కెర దిత్తరసమెలిచికొని తినునదియై
 ముక్కెత్తిచాచు నాలో, నొక్కూకునఁ గొండ్లనిటికి యొత్తెన్ గళమున్. 326
- క. ఒత్తిన సుమడుండుభుకము, కత్తెరచేదునియుమాడ్కిఁ గర్కటదంష్ట్రా
 కృత్తగళంబై నెత్తురు, జొత్తినలవృద్ధబకము సోలెన్గాలెన్. 327
- క. రోయక ప్రాణులకపకృతి, సేయుదురాచారుఁ డిట్లు చేట్టుడు విను మో
 వాయసవల్ల భ శిశురిపు, వాయుభుజం డీల్లునిట్టివాఁడై యునికిన్. 328
- మ. భవదర్భాహిలకృష్ణసర్పహరణోపాయంబెఱింగింతు నీ
 ఐవధానంబునఁ జేయు మేమఱక రాజాగారసంచారివై

- ఛవిమత్కాంచన మేఖలాలతక దృష్టంజైన లాగించి నీ
వలించుబునఁ బెట్టుమమ్మనికి రా జాపాముఁ జంపించెడిన్. 329
- ఉ. నావిని కాక మవ్వధమునం జరియించెదనంచుఁ బోయి రా
జావసధంబుజేరి యరయం బ్రతిసాధనఁజేయఁబోవుచుం
బ్రావృతమేఖలాలత ఖురాశ్శుపకంతముఁజేచ్చి దాని నా
లోపెన నంఘ్రులంగమించి లోకులునూడఁగ నభ్రగామియై. 330
- చ. అరుదుఘటిల్లమందగతి నంతట నింతట నానపాటుగా
నరుగుచునుండ రాజపురుషావళి ప్రాయుచు రాజునానతిన్
గెరలుచు వెంటరాఁ దొలుతఁ గృష్ణభుజంగమమున్నవృక్షకో
టరమున మేఖల నివ్వడిచి దాఁపున నొండొక మ్రాననుండినన్. 331
- క. పరశుప్రహరములఁ ద, తరుకోటరమగలవైచి తత్రత్యధణిన్
మెరిగొని మేఖలయున్గొని, పరిజనులుం జనిరి కాకిపగయునుదీఁతెన్. 332
- ఎ. పరాక్రమంబునకంటె నుపాయం బెక్కువ యనిచెప్పి వెండియుం దమనకుండు.
క. ఇల బుద్ధిగలుగునతనికి, బలముంగల దెట్టులనినఁ బలుయిద్దనము
జ్వలమొకశశక మొకానొక, పాలమున నున్నత్రకరిరిపుం బారిగొనదే. 334
- క. నావిని కరటకుఁ డది యె, ట్లీవిధ మెఱిఁగింపు మనిన నినసంసత్సం
భావితనయశాస్త్రకళా, కోవిదుఁ డాయనకు దమనకుం డిట్లనియెన్. 335
- సీ. దంతదంతాగ్రనిర్దళితమస్తకగళ న్నుత్పముక్తేఘపాంషాకృతంబు
బహుళతిర్దృఘతృప్తిహతస్యదన దఙ్గరఘనస్తనిత లాస్యదమయూర
మచ్చభల్ల ప్రహారాస్థాతృమాక్షిక చ్ఛత్రపంకీకృతక్షౌతలంబు
బిలసదాహరితుందిలసంకునిర్దుక్తసాంకవసురబితస్థాణుమూల
తే. మాద్యతాఖండవాగురికావతఁత, రజ్జరజ్జద్గరుచ్చటాభ్రాంతిదాయి
చమరవాలవిలోకసంచకితమృగము, గల దొకానొకగహన మక్కానలోన. 336
- క. కుక్షింధరి యగునొకహ, ర్యక్షము వర్తింపు నహారహ మమర్యాదా
దక్షంబై నానామృగ, శిక్షాభక్షాప్తి నుల్లసిలు నది నెఱయెన్. 337
- క. ఈరీతి మేరమీఱి య,వారణవారణవిరోధివధియింపంగాఁ
బోరా దెరువెఱుంగక యాఘోరాటవిమృగములెల్ల గుములై భీతిన్. 338
- ఎ. వచ్చి యక్కెసరికిం బ్రకాశంబులాచరించి.
సీ. గిరిదర్శముఖ బహుద్విరదశోణితసి క్తగండకైలము కనత్కనకపీఠి
పరితోవిసారి శంబరలలాయవ్యాఘ్ర హరణఘోషములు తూర్వారవములు

మస్తకోపరి పతన్తహిధరాధిత్యకా యురవారియభిషేకసలిలధార
సవిధపాదపలతాస్థాయినీడజకులాంచితతతు ల్బాగురాశీరవములు.

తే. గావె మృగరాజవిఖ్యాతిఁ గనిననీకు, నారగాంభీర్య మారసాహసవిలాస
మార గారవ మారస త్వత్తిశయము, చారుతరమూర్తి పంచాస్యచక్రవర్తి. 340

క. హరి సాగా నీరూపము, శిరమునధరియించి కాదె శిక్షించె మరు
త్పరిపంథిఁగనకకశిపుం గరివైరీ నిన్నుఁ బొగడఁగా మాషశమే. 341

ప. అని యనేకప్రకారంబుల మాతంగధ్వనిం బ్రశంసించి యుల్లాసంబుఁ బుట్టించి
మెచ్చు. బుచ్చుకొనివచ్చిన కార్య మ్మడుగంబడినయవియై మృగంబు లమృగపతి
శిట్లనియె. 342

క. అగపడినవారి నెల్లం, దెగటార్పక మేరచేసితిని మను మటనీ
మృగములజాతికి నొకఁడొక్కఁడుగ నిది మామనవి చెవినిడుము మృగనాథా. 343

క. ఈతగవునడపుమని సం, జాతత్రాసమునఁ దనుఁ బ్రశంసించిన నా
రీతినొనర్చెద నని యది, జాతికి నొకఁడొక్కఁడుగా మెసపునదిమొదలుక. 344

క. అంత నొకవారమునఁ దన, పంతగుటయు నిశితబుద్ధిపహనము ధీర
స్వాంత మొకధూర్తశశకము, దంతిప్రతిపక్షికడుపుఁ దనియించుటకుక. 345

క. చావునకుందెగి త్రొవం, బోవుచుఁ దలపోసి స్వగతముననిట్లను న
య్యోవననిధిఁజొచ్చేఱుల, కై వడి హరికడుపుఁజొచ్చెఁ గా వనమృగముల్. 346

క. ఈ నెఱికేసరిజరరా, ధీనత దినమొకటిలెక్కఁ దినెఁగామృగసం
తానంబు మల్లెపట్టిన, చేనిక్రియం జెప్పనేమి శివపాడయ్యోక. 347

క. దీనికిఁ దుదమొద లెయ్యది, పో నెయ్యదితెరువు బుద్ధిపూర్వకముగనే
జేనెడ కేసరిఁ బొరిగో, లోకనేడని వనమృగాలికొల వారింతుక. 348

క. బలమునకంటెను బ్రజ్ఞా, బల మెక్కుడుగాదె బుద్ధిబలమునఁజేర
చ్చెలమునఁగై దువువెలిగాఁ, దలఁగుంతుం జెండి రెంటఁ ద్రావుడుదిండిక. 349

క. ధైర్యము పెట్టనివరణము, ధైర్యము నానాశుభప్రదము నేడడయుక
ధైర్యధురాధుర్యునకు న, వార్యములెక్కడివి వార్ధి వలితధరిత్రీక. 350

ప. కావునధైర్యాదిగుణంబులుగలిగి యిక్కొంతఁ బొపుకొనియెదనని నిశ్చయించి
మందగమనంబునఁ బ్రొద్దువోయిన తరువాత డాయంబోవుటయు నతితృప్తిపాసా
భిభూతంబగు కంతీరవంబు రోషకపాయి తేక్షణంబులనిరీక్షించి శశకంబున
కిట్లనియె. 351

శా. ఓరీ యాకటఁగ్రస్థితి స్సగ రాకుండెట్లు త్రాగుంబులే
దో రామాదులఁబాసి రా మనసురాదో వచ్చుమాన్దంబున
దేరడ్డంబుగఁబాఁతునో బలిమి యెందేనేమి చేమాఁతునో
యా రా జాగోనరించితీవనిన బ్రహ్మయ త్తచి త్తయినన్.

252

ఉ. కేసరివంకఁజూచి పలికెన్ శశ మే నపరాధిఁగాఁ జూచి
యాసరసీరుహోత్తుఁ డుదయంబగునప్పుడె లేచి యాకటం
గానిలె వల్లభుండని తగం బఱతేరఁగ వ్రోసి మన్నింప
తేస్కసరప జ్జిదుల నొకకేసరి నాథుఁ డహోయవారణన్.

353

చ. నెలపులవెంట భూరిమద సింధురమజ్జముగాఁజూగా విశ్వం
ఖలగతివచ్చె వచ్చి యరికట్టియదల్చె సమీపవ ర్తియై
పలికె మృగాధమా బలముఁబాపెద మత్సదృశద్విపాహితుం
బాలమునఁగానవే కదిసి పోరానరింపఁగ నింపువుటైడిన్.

354

క. ననుఁబోల సింగములులే, వని కేసరి పోతరమున నాడినమాట
ల్పినివిని వారితభీతిన్, ఘనరీతి గజాభియాతిఁ గని యిట్లంటిన్.

355

క. సంగరసంరంభపుటా, సంగరముప్పొంగె నేని తూమాత్రము ని
ల్వంగలవేనిదె తెచ్చెద, ముంగలికరిమధనచంగము నింగంబున్.

356

క. అది నికోరికఁదీర్తుం, గదలకు మివ్చోటననుచు గాఢప్రజ్ఞా
భ్యుదయమునఁజేసిచావక, బ్రదికి యహో నీకు విన్నపమునేయుటకున్.

357

క. ఏతెంచితిఁ దడయుటకిది, హేతుపుసంచాస్యమూర్తివీగుటఁజూచి
యోతీ ప్రశౌర్యయారా, జాతతవిఖ్యాతనిరతుఁడై యొప్పెసఁగెన్.

358

క. చేరి నినుఁగొలువనలెనో, వారక యాహరి నె కొలువనలెనో మాకె
వ్వారిండు రాజులనఁ గం, తీరవ మిట్లనియె నెవ్వడి స్తశమునకున్.

359

శా. ఏమేమీ నిను నడ్డగించుకొనెనా యిట్లాడెనా నిక్కమా
నా మేలే సురేచ్ఛయంతబలుపానా పాదమా చూపలే
వామున్నెక్కడఁగంటి వప్పురమగర్వగ్రంథి మచ్చాతదం
ప్రామాఢాభిహతి న్వధింతుఁ దగ నాహరింతుఁ దన్నాంసమున్.

360

క. నావిని శశకము నామా, యావాగురఁ జిక్కిసింహమని యుబ్బుచునో
దేవా విచ్చేయుము సం, ధావిభవంబెసఁగఁ జూపెదం బ్రతిపక్షిన్.

361

చ. నిలునకవత్తుగాకని వని న్నొనిపోయి చలింప కారనా
తలజలపూర్ణకూప ముచితసితిఁజూపి శశంబువల్కె లో

పలఁగనుపట్టుచూడు ప్రతిపక్షీననం బరికించి తజ్జల

స్థలఁ బెఱసింగముంబలె నిజప్రతిబింబము గోచరింపఁగన్.

362

క. కడుఁగెరలియొగసిచూతం, బహుతీక మునింగి తేలెఁ బాసియంబు

ల్లడుపారఁద్రావె ననువు, ల్వడిచెం గరివైరి తీవ్రవేదనఁగృశమే.

363

చ. బుద్ధిగలవానికి బలంబునుంగలదనుట కిది నిదర్శనంబనుటయుఁ గరటనుండు దమ
నకు నలరు మొగంబునంజూచి బుద్ధిచుంతుండవగుదు నీకు శుభంబయ్యెడు మిత్రభేదం
బున కుద్యోగింపుము పోయిరమ్మనిన నతండు కరటకుపీడ్మొని సంజీవకుండు లేని
వేళఁ బింగళకుసమీపంబున కరిగి ప్రణామంబాచరించి నిలిచిన మృగరా జప్తంత్ర
తనయున కిట్లనియె.

364

క. నీబలఁ బ్రాజ్యరాజ్యముఁ, గావించెదఁగాదె దమనకా యేకార్థం

వీ వూఁది తెలుపవచ్చుతి, వావిధ మెఱింగింపు మనిన నతఁ డిట్లనియెన్.

365

సీ. చిరకాలసంక్రయస్థితి నమ్మిరిగిన తనవారిదెస ననాదరముసేసి

సిరిఁగోరి నడుమవచ్చినవారి మన్నింతు రభినవప్రియులు భూవిభులుగారె

పురుషుగుణాగుణంబులు విచారింపక నీతియేపతికి మన్నింపఁ జెఱుపఁ

బరులనందఱఁ దమువలెనిరీక్షింతు రక్కఱులు చనుతోన లెఱుఁగలేరు

తే. నమ్మఁగలవారు గాకదుర్జయముపేర్చి, నెవ్వ రెటుసేయుమరొ యెట్లు లెఱుఁగవచ్చుఁ
గర్కటికగాదుకద ముంటిగంటిఁ దెలియఁ, గాఁబరస్వాంతమనినఁబింగళకుఁ దతని.

చ. కనుగొనిపల్కె నోదమనకామతిశంకితమయ్యె నిప్పు డి

ట్లనుటకు హేతువెద్ది తెలియవలె సర్వముఁ జెప్పుమన్న నా

యనయను విన్నవినపలెనా మృగనాయక నీతిఁజెప్పఁగా

వినువినకుండు నాకుఁ దగవే కలకార్యముఁ గప్పిపుచ్చుఁగన్

367

ఉ. తోవకు శుద్ధసాధుచరితుండని చిత్రమునందలంచి సం

జీవకుఁ దెచ్చి నీసఖునిఁజేసితి నీవును వానికూర్చితే

శ్రీవిధవంబాసంగి సవరించితి నందఱ మూలభృత్యులం

జీవితతుల్యులం జవుకఁజేసి కడంబడవయిచి తీవిటన్.

368

సీ. సదృశభోగము సమానముఁ దుల్యవిభూతి యను భృత్యునకు నీఁగి చనదు పతికి

నిన్నియు నతినికి నిచ్చితిసామ్రా జ్యమేమిపాపముఁజేసె నిత్తుగాక

సంజీవకునితోడి శఙ్ఖంబువైచెచ్చె హెచ్చించి యాపదఁ దెచ్చుకొంటి

యొంటిపాటున నాతఁ డొకనాఁడు నాతోడ నోడక నీసుద్దు లుగ్గడించి

తే. రహితకైత్రయుండు మందరశ్చి మూఢుఁ, డితనికెక్కడిసామ్రాజ్యమేదబ్రదుకు
చెడియెఁ దెక తేరయనుచుఁకేరడములాడె, ననిన విని విన్ననయియుం దెహరివరుండు.

- గీ. మృగవిభుండిట్లువిన్ననిమొగముతోడ, మలఁగుచుండంగమఱియునప్పుంత్రినుతుఁడు
మంత్రియొక్కఁడైన నతఁడు సన్ధాన్యుడైనఁ, బుడమితేఁడెల్ల చేయుఁజేడునిబంబు.
- చ. శ్రవణాయుగాంతరావరాచక్రము లగ్గలఁబట్టు తోరపుం
జెవుడుకనీనికావసుఁగనీమకు నుచ్చుకాడు దృష్టిపా
టవము చురుక్తి నాలుకకు డాసినచుట్టము పారుపత్త్యను
నైవులు నవైద్య సాధ్య మెడత్రైవ్యక నెప్పని నాశ్రయించినఁ.
- 371
- క. కరణ మధికారియయినం, ధర లెక్కలువ్రాయువా రతనివా చైనఁ
బారపిడిపుట్టునె ధరణీ, శ్వరునకుఁ దడితరుల నిలుపవలెఁ బనిమీఁదఁ.
- 372
- క. పరిశుద్ధులకరణిఁ బర, స్వరబంధువులయ్యు సర్వభక్షకులయ్యుం
నరపల్లభు దగ్ధరమా, ద్దురభంగి నిత్తఁబోరుదురు పనివారల్.
- 373
- చ. తనభునరాజ్యమంతయు బ్రధానునిపై నిడియున్న మత్తుఁగాఁ
బెనిచి నరేశ్వరుండు నడిపించినవాఁ డతిరూఢమూఢుఁడై
కనుకని పల్లభు న్నరకుగాఁగొనఁ డాసచివానినకులం
దనయము నెవ్వఁ డాధ్యతముఁడయి మనువానినచేరు లక్ష్యియుఁ.
- 374
- క. ధారుణి నపకారికి నుప, కారముఁగావించునారి. గానము తద్దు
శ్చార్పిత్రులయెడ విశ్వాసా రంభణ మనుచితము క్రియానిపుణులకుఁ.
- 375
- క. ఊఁగెడుపల్లును విసమునఁ, దోఁగినవంబకముఁ గుత్సితండుగుమంత్రిఁ
లోఁగక యున్నాల్గించిన, దోఁగిలుగు నఖండముననుఖ మెవ్వరికిఁ.
- 376
- క. నీవెఱుఁగవు నేనెఱుఁగుదు, పైవచ్చెం జెలిమికొలఁది వడఁచెచ్చెన్నం
జీవకుఁ డతనికిరాజ్యం, బీవిచ్చెదొ బలిమి నాతిఁడే కయికొనునో.
- 377
- క. సంజీవకసాచివ్యము, నం జేటగునీకు నీమనసు చెప్పఁగల
ట్లుంజెప్పితి మానుట నా, కుంజూడ శుభంబు మెలొకో చెడుతెరువుల్.
- 378
- చ. అని బోధించుదమనకునకుం బింగళకుం డిట్లనియె.
- 379
- ఉ. నీవచనంబు లుత్తమము నిష్క్రమము ల్విను మట్లులైన సం
జీవకులైన విశ్వసనచిత్తిముపుట్ట దభీకవృత్తియకాఁ
గావుత దోషదుష్టములుగావె శరీరము లేరికిం గళా
కోవిద వాని వీడ్కొనుటకు న్నతిపుట్టునె నాకుఁ జెప్పమా.
- 380
- క. నావిని దమనకుఁ డతిరో, పావిలచేతస్కుఁ డగుచు నను నట్లయినఁ
నేమలతోడఁగూడం, బోవిడునీకేమిటికిఁ బ్రభుత్వశ్లాఘుల్.
- 381
- క. తనువు భరంబని వీడ్కొని, తనలోఁ దలపోయుమాధతరుచందమునఁ

- జెనటిపతి చోదకోర్వక, చని రాజ్యము మంత్రికై వసముఁ గావించుకొ. 382
- క. సిరిఁబరిహరించునరు లె, వ్యరు చెవుమా పిచ్చుకుంటువాడుంబలె హో
దరుఁడాదిగ నృపసంశ్రయ, గరిమ న్సంపదలఁ బొదలఁ గాంక్షింతు రిలకొ. 383
- ప. సత్పురుషులమతి నతిక్రమించి యసత్పురుషుల బుద్ధిం బ్రవర్తించురాజు విను మప
థ్యానురాగియగు రోగియుంబోలెఁ బ్రాణధరణసమర్థుండుగాఁడు స్వబుద్ధి రాజులకు
విశేషించి నిలయు బుద్ధిరాహిత్యంబునగు మంత్రివశుండై తిరిగెనేని యారాజు
విరోధనిరోధితుం డగునట్లుగుట హితతంత్రియగు మంత్రివాక్యంబులురాజునకు నప
శ్యక ర్తవ్యంబులు వినునప్పుడప్రియంబులు పరిణామంబునం బ్రియంబులునగు
వానినుపదేశించు మంత్రియు నవ్యాకృతంబు లాదరించు రాజునుం గలుగఁడు కలిగె
నేని యద్విక్కునఁ బెక్కువచెడక సిరులు పెరుగుచుండు. 384
- క. ఘనుఁ డాప్తుఁడునగుసవిప్రుఁడు, వినిపించినరాజనీతి నేయేటికి రు
ద్ధునకుఁ జీకితాస్క్రియవలె, మనువెగటుం బిదపహృద్యమును నైయుండుకొ. 385
- క. నరపతి మూలబలంబుల, తెరువొల్లక నడుమ నరుగుచెంచినవారిం
బరిపాలించుటకంపెను, గరివైరీ యొందుచేటు గలదే పుడమికొ. 386
- క. మూలబలంబులుగల భూ, పాలునకు నరాతిజాతిభయపడు లక్ష్మీ
భూలావణ్యపతుల్ హరిఁ, బోలె స్పృహఁబాయ రవ్వీభుని ననుదినముకొ. 387
- క. తానెంతహూరుఁ డయినను, భూనాథుఁడు మూలబలము పొందొల్లక ని
ర్జనపరిపంథినరవర, సేనాపారంపరీవిజేతయగునొకో. 388
- ఉ. జీవితమిచ్చి యాదరముఁజేసి జలౌదనసంవిభాగసం
భావనకల్పి నేధరణిపాలుఁడు భృత్యులఁ బ్రేమ నద్ధరి
శ్రీవిభు ప్రస్తుతంబున శరీర మలక్ష్మ్యముఁగా దలంచుమక
జీవితమిచ్చు గాయములచేఁ బడునొండె భటుం డుదగ్రతకొ. 389
- క. పరిజనగౌరవము ధరా, ఎవనకు నత్యంతగౌరవము వెండియు న
పూరిజనలాఘవము ధరా, ఎరునకు నత్యంతలాఘవము ను మ్మెందుకొ. 390
- ప. నీవు మూలబలంబులం దిరస్కరించి యభినవాగతులం బురస్కరించుకొన్నాడవు.
క. సేవకుఁ డని చూడకు సం, జీవకుని న్నతఁడు సరుసేయఁడు రాజ్యం
బేవేళ నతనిపాలయి, పోవునొ దుది నెంతకొఱతవుట్టునొ నీకుకొ. 392
- క. నావిని పింగళకుఁడ నయ, కోవిదు దమనకునిఁ బలికెఁ గూరిమి నభయం
బీవీప్సింపఁగ నిచ్చితి, నావిధ మతఁడేలమఱచు నది యెట్టులగుకొ. 393
- ప. అనిన దమనకుండు. 394

- క. కొనియాడినఁ గొలిచిన దుర్జనుఁ డాత్మప్రకృతివిడిచి చరియింపఁడు ది
ద్దిన చమురుఁబెట్టితోమినఁ, దనకుటిలతఁ గుక్కతోఁక దా విడుచునొకో. 395
- క. కొలిచిన నవధీరితుఁగాఁ, దలఁచిన జేయును బరోపతాపము ఖలుఁడౌ
దలనిడుకొన్నం ద్రొక్కిన, బలితంపుంబాము బడలుపడఁగఱుచుఁగదా. 396
- క. సాక్షునసారముఖసం, స్కారంబుల లకున మకుభగంధముఁబోలెం
గ్రూరుఁడు ప్రతివాసరచి, తారాధన విధుల విడువఁ డాత్మప్రకృతిక. 397
- క. హితకార్యము నన్నడుగఁడు, పతినాకేమిటికిఁ బృచ్ఛపరిభాషణమం
చతిమానముద్ర నుండుట, మతమనరు సునీతివిరులు మంత్రుల కెందుక. 398
- క. సంజీవకుదుర్బాషా, పుంజము వీనులవహించి పోల్పోలములి
చ్చుం జింతింపువు దుర్జయ, గంజాశరణంబుసారవుగద మృగరాజా 399
- చ. అపనివిధుం డనీతివశుఁడయి మద మె త్తినదంతివోలె ని
చ్చవలసినట్లు గ్రుమ్మఱుచు సైరణ భృత్యజనాపరాధముల్
చనవునఁగప్పిపుచ్చుచు నజస్రము దుర్వినయత్వ సత్వభై
రవవిపదంబురాశిఁబడి క్రాఁగు చురంత విషాదవేదనక. 400
- క. ఏజాడవాఁడు రాజగు, నాజాడనె ప్రజయుఁ దిరుగు ననుదినము 'యథా
రాజాత తథాప్రజా' యను, నీజనవాదంబు వింతయే యిపు డనుడుక. 401
- క. చిరబోధబాధచే వే, సరి కేసరివలికె నంతచపలాత్ముఁడె కో
పరసుసఖా సంజీవకుఁ, డరుదేరం దెలిసిమాత మాయమేటిక 402
- క. పిలిపింపుమనిన దమనకుఁ, దులుకున నను నేటికార్య మూహించితిపిం
గళకా నీవెవ్వనిఁగాఁ, దలఁచితి వానిచ్చరప్రతాపప్రబలక. 403
- క. ముదలింపవచ్చు నెటు ది, స్విదితప్రభు నతనివాని వీనినృలె ని
ట్టిదియైన మంత్రమేక్రియఁ, దుదిముట్టుం జెప్పమా యతులనీతినిధి. 404
- క. పరిపక్వమంత్ర బీజము, నిరతిశయాదంభిపాలనీయము దానిం
బరిభిన్నముఁజేసిన నం, కురదర్చన మగునె నీతికోవిద చెపుమా. 405
- చ. ఇందులకుఁ బ్రథమోదాహరణం బగు నొక్కయితిహాసంబుగలదు చాని నాకర్ణిం
పుము. 406
- క. కల దుత్తరమున నతిని, స్తులవస్తువిశేషమహిమధుర మధురధరా
వలయపుర మధుర తేజో, బలసారసబంధుఁ డది సుబంధుం డేలుక. 407
- క. అలఘుకళావిలసితుఁ డగు, నలరాజునుబంధుఁడయ్యె నసుబంధుండై
జలధిపరీతాభిలక్షా, తలవిహరజ్జనుల సంతతము పాలిండుక. 408

- క. జనలోకపారిజాతుం, డనదనఁ యపారిజాతుఁ డగునప్తుహిభృ
త్తనయు నిజా స్తరణంబున, ననఘా యొకయూక మహారహమువర్తింతుఁ. 409
- క. అది మది వేగిర మెఱుంగక, యదనారసిసురతభిన్నుడై రా జెంతే
నిదురింపఁ గదిసి త్రావుం, దదుదయశోణితముఁ గడుపు దనివిసంగఁ. 410
- క. మఱియుఁ బ్రమాదాదులఁ జే, టెఱుంగక వైపాటుకులేక నెక్కటికయ్యిం
గఱచుకొని తనకు నేయ, క్కఱపాటునులేక కొంతకాలముఁ గడపెఁ. 411
- క. మారుతవశమున నపు డా, భూరమణవతంసుపానుపునఁ జండతరా
కారము డుండుభుకం బను, దారుణమత్కుణ ముపస్థితంబై నిలిచెఁ. 412
- క. నిలిచిన మందవిసర్పిణి, యల మత్కుణముం బ్రకల్పితాతిథ్యముచే
న్నలరించి చాలు నిఁకనీ, నెలవునఁ గాలూఁదవలదు నీ వేగుమనఁ. 413
- క. నిరవధితృష్ణావీరచిత, నరదంశనగుణము మత్కుణము దీనంబై
శరణని మందవిసర్పిణి, చరణంబులవ్రాలి దీమసంబునఁబలికెఁ. 414
- క. దైవాధీనంబున నిట, కైవచ్చితి నొండుకడకునరుగ నిరుగఁ
నావసమె యిందునెలకొని, త్రావెదరాజన్యశోణితము నీకరుణఁ. 415
- క. నావని మందవిసర్పిణి, దావంతంగుంది తీక్ష్ణదంష్ట్రుండవు దూ
రావసధుండవు డుండుభు, కావారక కడుపుచి చెప్పగనీనపుడెల్లఁ. 416
- క. ఒడలు బడల్పడఁగఱచినఁ, గడునెవ్వడి నదరి లేచి కంకటిపడి న
ల్లడలువెదకించి కానం, బడ నరపతి నిన్నునన్నుఁ బరిహర్పించుఁ. 417
- క. తులువా నీకతనమునఁ జెడ, వలెనటుజాగుడిగి యిచ్చవచ్చినదెసకుఁ
జెలువడుమిపు డనఁ జరణం, బులమోదన్వాలి డుండుభుక మిట్లనియెఁ. 418
- క. నీవెందునికీపితవో, దావై కాలూఁదియుండెదం బొట్టకు నీ
వేవేళఁ దయదలంచితి, వావేళనె రాజరక్త మాహరింతుఁ. 419
- క. విడనాడకుమని దైన్యం, బడర న్నత్కుణము ప్రార్థనాలాపములఁ
గడుంగరంగించిన నాదృతి, గడలుకొన న్యూక మట్లుగా కని పలికెఁ. 420
- సీ. ఒండుదిక్కు నకుఁ బోనోపలేనని కదా యర్థిఁ బ్రార్థించె దట్లయిన నుండు
పతిరతిక్రాంతిఁ దల్పమున నిద్రితుడైనతటిఁ జేరి నెత్తురద్రావిబ్రదుకు
మిదిసీకుసహయమంచదియూరకుండిన నాఁ డప్రదోషంబున న్విసేచ
గుణము మత్కుణ మతిక్షుత్పీడశయ్యాపవేశుఁడౌ నప్తుర్వవిభునిఁగఱచెఁ
తే. గఱువ నరవరుఁ డదరి మేల్కొంచి పనుల, జనుల సజ్జనిరూపింపఁ బనుప వారు
దివియ లవ్వేళఁగొనుచునే తేరివరిగి, నీకటరంధ్రాంతరము డుండుభుకము సొచ్చె.

- క. కాలవడిలేమిఁ గాడ్పడి, పోలేకున్నెడనెయ్యండఁ బొడగనవేళ్లకొ
గీలిచి మందవిసర్పిణి, నాలోనం బుమివైచి రమపుటఁడలకొ. 422
- వ. డుండుభుకమ్మంజేర్చుకొని భిన్నమంత్రందైయూకవచ్చె మంత్రంబు వెలెఁబుచ్చ
రాదని దమనకుం డాడినఁ బింగళమం డవ్యాకృతంబులు చిత్తంబునకెక్కి నిమ్మనం
బుగావగచి యప్పుం త్రిమూరునకెట్లనియె. 423
- క. నాపై సంచీవికుఁ డతి, కోపంబునరాక కెద్దిగుఱుతు సుని
వ్యాపారశీల చెవుమా, గోపనగతి ననిన దమనకుం డిట్లనియెకొ. 424
- క. వానతఱినోరబాగై, యాననమరుంగఁ గొమ్ములవనమ్రంబుల్
గానిటకువచ్చు నతఁ డది, గో నిన్నువధింపవచ్చుగుఱు తెప్పటికికొ. 425
- వ. అని యభిజ్ఞానంబుఁజెప్పి యప్పఁచాస్యంబున కుపాస్యంబై యాస్యం బలర నవ్వం
చకంబచ్చుటవాసి మందగమనంబున సంచీవి డాయోబోయి వెడవెడఁ డల
యూఁచి నిట్టూర్పు నిగిడించుటయు నతండు దమనకుం బరికించి సఖా సుఖంబునం
బొదలుడే భద్రమే యనిన నప్పుం త్రితినయ్యండు. 426
- ఉ. చిత్తము నిర్వృతంబు దృఢసేవకుఁటించిన విత్తము ల్పరా
యత్తిము లాశజీవితములం దొకయప్పుడులేదు వృత్తులా
పత్తివిధాయినుల్ చ్యవనపాటనమెక్కిడి భద్రమేక మే
ల్గొత్తరె రాజసంక్రతులకుం బలుమాటలు వేయునేటికికొ. 427
- చ. కనలువహించి యాపదల గానిఁ డెవ్వఁడు బోంట్లచేతనే
ఘనునిమనంబు ఖండితము గా దిల నెవ్వఁడు నేర్చుకాలము
నైనఁగొన నేననిపకుఁడు గౌరవమొం టే ఖలాప్తిసౌఖ్యమే
జనుఁడువహించె రాజులకు సత్ప్రియఁడెవ్వఁడు నాకుఁజెప్పమా. 428
- చ. నలఁకుడఁజూచి యీడఁడిగినం గనకుం గృతీయించి యున్నచో
నలరుఁ బ్రహర్ణుఁడైన నెరయం బరికింపఁగలేడు నాకు నీ
కొలువికజాలునన్నఁ గుసిగుంపులఁ బ్రెట్టు వధింపఁజూఁచుగే
వలనరకంబుగా కొలుచువారికి దుష్ప్రభుసంక్రయం బిసీ. 429
- ఆ. తనువుఁబొదలినఁడు తాపంబుబుట్టించుఁ, బస్తుఁబ్రెట్టు మూలఁబొఱవైచుఁ
గొలుచు సజ్జలకుఁ శుశ్రితంబుమతి, వల్లభుండు వేఁకింపివాఁడు. 430
- చ. నగవులకుం బ్రసాదవచనం బొక టాడఁడు మ్రోలగిల్పినకొ
మొగమటుపెట్టు గేల్పగిచి మొక్కి నఁజేమెదలంపఁ డాబిలోఁ
బగఱనడంచి కోల్పడినపాలును గెల్పినగెల్పు నెంతయుం
గగనసుమలబొసగు నొసఁగెంబడునో యని దుష్ప్రభుం డిలకొ. 431

- ఉ. కాననవాసియైనను ముఖంబు విశిష్టగృహన్నభిక్షకుం
డైనవరంబు లూఖిలకణాశనుడైన శుభంబు కర్షకుం
డైననుమేలు నీటజతరానలమార్పుటలెస్సచూవె స
న్మానకరుండుగాని నరనాథు భజించుటకన్న సేరికికొ. 432
- చ. మడఁగిపడుండఁ బ్రా నులకమంచపుఁగుక్కికి నిల్వొత్తెల్లుపు
ల్లుడిసెకు నొండు రెండైనపగొడ్లకు నోరికి బోక వ్రక్కకుకొ
గుడువఁగఁగూటికి న్నొలకుగోకకు నీదిరమెంతకోత యే
వడువున దుష్ప్రభుం గొలువవచ్చు నిసీ యను జీవికోటికికొ. 433
- చ. పలికినమాటనిల్వఁ డెడపందడపం డెడనాడు పచ్చు మె
చ్చులదిగమ్రుంగుఁ దొట్టొలుతఁజూచినచూపులఁ జూడఁ డేర్పడం
జాలుకదనంబొనర్పు నెరసుల్లుటియించు లదల్పివైచుఁ గే
వలన్యపసం శ్రయంబు పగవారలకు న్వల దివ్వసుంధరకొ. 434
- మ. హతదాక్షిణ్య లనర్థకారు లభిమానాధ్యాత్తు లవ్యంజన
ప్రతిపక్షు ల్లజనప్రియంపదులు సంపత్తినిపాతస్త్రుతి
క్షుతికు ల్సత్యపరాజ్ఞులు ల్గనపితాచగ్రస్తు లాద్యావన
చ్యుతు లక్షౌంతు లనాంతరంగికులు రాజులొగారె యూహింపఁగాకొ. 435
- క. చుట్టము లెవ్వరుదేశం, బెట్టిది యాయువ్రజంబులెట్టివి కాలం
బెట్టిది యేనెట్టిడబల, మెట్టిది నాకని తలంపుమీ నీ వనినకొ. 436
- ప. దమనకు నాలోకించి సంజీవకుం డను ననుజీవులకు దుష్ప్రభు సంశ్రయంబుగాదని
యును దేశకాలంబులు విచారించవలయుననియును నన్యోపదేశవర్ణ నాసందర్భం
బుగా నంటి విష్ణుటలకు నిమిత్త మేమియొకో యని యూరకుండిన వెండియు
దమనకుం డిట్లనియె. 437
- ఉ. నావచనం బహుమని నమ్మి దురూహలత్రోవబోకసం
జీవక యేగుదెంచితివి సింహముఖంబున కెట్లు భద్రసం
భావనసేయుదుం గద విపద్దశలొత్తినదోటనోర్వనా
హా విభుఁ డీరసిం చెనుగదయ్య నిమిత్తములేమి నీపయికొ. 438
- క. సరసవినీతరసానీ, తరసమువిరసతనగల్పి తరసుభటపరిం
పరకిత్తుననియెబతియె, వ్యరుదిక్కిఁక నీతులున్నవా రాజులకుకొ. 439
- క. పరివారముదూర వసుం, పరవిడివడిఁ దెల్పె సేకతంబున నన్నుకొ
ద్విరజారీచీరి చిత్తం, బెరియంగాఁ బిడుగువంటి యీదుర్వాత్తకొ. 440

- ఐ. ప్రాణసమానుడవగునీకుఁ గప్పిపుచ్చరామిం జెప్పితి నిది నీమనస్సుననె యుండనిమ్ము
నావిని సంజీవకుండు విషాదవిహ్వలుండై . 441
- క. భరనిరవధించింతాసం, భరమునవలె శిరమువంచి పరికించుగుణా
కరు సంజీవకుఁ గనుఁగొని, గురుమాయాశాలి దమనకుం డిట్లునియొక్క. 442
- క. చింతానలమునఁ జేతః, కాంతాదము గుమిలెఁ బ్రొత్తకాలము నారా
ధింతువుగా కన నతఁ డ, త్యంతభృతిస్ఫురితచిత్తుడై తనలోనక్క. 443
- చ. కరిగమన బ్ధరాత్న మలఁ గాని రమింపరు హీనజాతికా
పుగుఘటఁగాని భూభుజులు ప్రోవరు కానలఁగాని మేఘము
ల్లరియువు సత్యశౌచములకుం బెడఁబాసినవానిఁ గాని యిం
దిరవరియింప భుర్వి యవనితులగాని భరింప దెంతయుక్క. 444
- క. పలుగూఁత లఱచువానిక్క, గలుద్రావెడువానిఁ జెవులుగఱచెడు వానిక్క
బొలఁతులఁ దెచ్చెడువానిక్క, దొలగింపక సంతరింపుదురు రాజన్యుల్. 445
- క. ఏకగ్రీనముగా నా, లోకనమొనరించి నిచ్చులుంగొలిచి తుదిం
గా కెడసితిఁ గద కలవే, మో కటకట సత్యశౌచములు రాజులకుక్క. 446
- చ. నలినములంచు రేలు కొలనం గలహంసకులంబు రిక్కినీ
డలఁ గబలించి కాంక్ష మగుడం గడకేగి మనోజ్ఞ గంధము
ల్పిలికెడుతమ్ములం బగలుచేరనిచాడ్పున మోసపోయి చం
చలులగువారి కెక్కడివి సత్యపదార్థ ములందు నమ్మికల్. 447
- ఉ. దోషగుణంబుఁగూర్చికుపితుండగు నాతఁడు ప్రార్థ నావిధిం
దూషితుండై యభీష్టఫలదుండగు దోషములేక కారణ
ద్యేషముఁబూరియన్న కుపతిం బ్రకృతిస్థునిఁజేయఁ బ్రార్థనా
భావంఁ గాదు సంశ్రయభింకులఁగాదు ఘటింప దీఁగులక్క 448
- చ. ఫలితచికిత్సిరోగములఁ బాపకుశ్క్రియల న్నహాఘము
ల్పొలుపఱఁజేయ నీతిధనముల్బహుభంగులఁ గూడఁబెట్టఁ
గేవల పరతంత్రులై మెఱయు వైద్యవిపశ్చిదమాత్యులుంధరా
తలపతిఁ బాసిపోవుదు రతండు కృతజ్ఞుఁడు గాకయుండినక్క. 449
- చ. లవణపయోనిధానసలింబు ఘనాఘనదేశసంగతం
బవుచు మనోజ్ఞతం బొరయు నమ్మధురాంబువువార్ధిఁజేరి యు
పువుగతిఁ గుత్సితం బరుమా విమలం బతికుత్సితంబవుం
దవిలిమహోత్తమాశ్రయమున న్నఱితుచ్చసమాశ్రయంబునక్క. 450

- చ. లలితపటిరపాడపములం జలుపల్లనులోజ్వలజ్వల
 స్థలములగ్రాహము ల్లంబుచక్కిఁ బరప్రతిహలదుర్జనుల్
 పాలుచు నిధానజాతముల భూతములుం గమనీయమాక్షికా
 నళి సగ్గులుఖంబులకు నారనివిఘ్నము లేర్పడుంగదా. 451
- క. కేతను లురుకంబకనం, ఘాతులు జంబాలజనులు గంజాతంబుల్
 నాఁతులు కుటిఁ స్వాంతలు, భాతుందిలమణులు దోషపటలావృతముల్. 452
- క. అను సంజీవకుపలుకులు, విని దమనకుఁ డనియె నెట్లు విశ్వసనీయుం
 డనవచ్చు మానసంబునఁ, గనులు నెవ్వరిఁ గనికరంబుగల నీరాజుకొ. 453
- మ. పురతః ప్రాంజలిసాశ్రుశృంగజః డుత్సుక్లాన్యుఁ డాశ్లేషణా
 చరణారంభణకేళి సత్ప్రియకథాసంప్రశ్నదత్తాధికా
 దయఁ డున్దాయి బహిర్హవోమధురు హత హృదహాలాహుం
 డరుచే దుర్జనుఁ డెంత శిక్షితుఁ డపూర్వాఖర్వనాన్యైచితికొ. 454
- క. ఇతరోత్కర్షణమాన, ప్రతుఁడు నిజశాఘనప్రసక్తసుసాధు
 ప్రతిపక్షిదుప్తగత్కారతుఁడు సుమీశుజనుఁ డైనరా నాహింపకొ 455
- నీ. కరుణావిలాస మేగతిఁ గప్పిపుచ్చునో కోపంబు కన్నులఁ గురియునుండు
 సత్యభాషణము లెచ్చులఁ గట్టిపెట్టునో బోయబొంకులె నోరఁ బొదలుచుండు
 నుపకారకరణ మెట్లుపసంహరించునో పరిపీడహృదయంబుఁ బట్టకుండు
 నౌచార్య మెట్లదృశ్యముగా నొనర్చునో పరమహాభయ బుద్ధిఁబాయకుండు
 తే నీతి యేనూతఁద్రోయునో నెరలు శుద్ధ, ముక్కురత్వంబు నేతలమోసు లెత్తు
 మేలు డిగఁద్రావి కీ డుద్గమింపఁజేయు పాపకర్తుండు రాకైన బ్రదుకుగలకే. 456
- చ. అనిపుఁ డెట్లు భాషితములాడు కౌఠిపుఁ డెట్లు దృష్టిపా
 టవముసహించు రా జెట్లులాడంబడు కోరి వినవ్యధూరతో
 త్సనివిముఖుండు శంభువరదాననియుక్తుఁడు నోరఁగన్నులం
 జెవులను బంచమేధుఁ డెడనీయక శిశ్నులు లూఁదియుండుటకొ. 457
- చ. తిమిగనివారణ క్రియకు దీపము వారిధిని స్థలంపఁబో
 తము చవిఁ బాచుహిరవితాపసరం బడఁగింప నాతప
 త్రిము కలుషంబులం జెఱుప ధర్మము బాన్పడియుండుఁగాని య
 క్కమలజాఁడు న్సుఖోద్యముఁ గుగాఁడు దుఃఖాత్తునిజక్రఁజేయఁగకొ 458
- ప. దమనకునకు సంజీవకుం డిట్లనియె. 459
- ఉ. సాధుమధుస్పృహందినససాతిగమంబురుహంతరాళసం
 రోధము చంచరీకనికురుంబ మెఱుంగక పోవునట్లు త్వి

ష్టాధృతినామకౌన్మమమజప్రసరం బనుజీవితేచ్ఛనచ్చా
ధముడైన భూవిభుని నంటుఁ దదాగతిబాధఁ గానమిన్.

460

చ. సరసులతోడి నెయ్యములు జాతి మదాళికతోరదుగ్ధము
ద్విరదశిరస్సునిరత్కటకదేశముల న్వసించి తచ్చల
త్పరుషతరశ్రవోనిహతిభగ్ను నిజాంగకమై పొరింబారిం
ధరింబడి తేటి నెచ్చనమునం దలఁచు న్నిసినీవిహారముల్.

461

చ. నాకథ యట్టిద.

462

క. కడుఁగతినుం డగుభూపతి, కడఁజేరిన నిలువనీడగలదా చెడదా
పుడమి నొకశశమువేసవి, యెడ దాపనిరాతి నాశ్రయించిన కతనన్.

463

క. నావిని దమనకుఁ డలసం, జీవకు నీక్షించి నీతిశిలాయేలా
గీవిధముఁ దేటపడఁజెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్.

464

చ. మడుపుల నున్ననీ రివుర మందవిహారిము మానె వాయువు
ల్పడమరసాగఁ బర్యవేక్షించులందము ల్దలలెత్తె నెండులం
బడుకలు ప్రసైఁ గూలె మృగపంక్తికిఁ బాంథులకు ధరిత్రిపై
నడుగిడఁ బ్రాణసంకటమునైన యొకానొకనుండువేసవిన్.

465

క. వనయవనవిరహితంబగు, వనసంచారంబు బారి వారనిజాలిం
దనువెరియం దీవ్రచరుం, డమశశరా బొక్కనాఁ డుదాత్తత్వరతోన్.

466

చ. నిలవక వచ్చినచ్చి ధరణిం జిలుపెంచెకలు న్వసుంధరం
గలసినగోడలం జివికి గంపలఁ గాచిన వెట్టిసాక్షి
వలు చిగిరెంత గంటగమివాతులు గప్పినపూడుపాఁతిఱ
ల్లయొకయూరిపాడు పొడకట్టినఁ జేరఁగఁ బోయి యక్కడన్.

467

క. నేలంగలసిన యొకదే, వాలయనికటమున నారయం బొడవై హిం
తాలము గతి మెఱయుశిల, నోలఁగ నలశశకులూధిపుఁడు గని వేడ్కన్.

468

చ. చేరువంబోప దూరంబుగాఁ బరపంజాకొని యున్నతచ్చాయం గాల్కొనంగోరి
తదగ్రంబున నిల్చియుండఁ బ్రొద్దునం చెరుగుచుండ నీడయుం దలుగుచువచ్చె
నట్లు మధ్యాహ్నంబునకు ఛాయానుసారియై మూలంబునకు నచ్చి.

469

చ. అనలమువంటి యెండ నొడలారట మందఁగ నాత్మలోన ని
ట్లని తలఁచె నృశం బతులితాకృతినంపడఁ జూచి దీనిడాఁ
పున వసియించి యిట్లయితఁ బ్రొద్దొకచాయ వసించె బంపఁజే
రిన దురవస్థలం బొరయరే జనులం చదివోయె నెవ్వగన్.

470

- ఐ. పుత్తితరాజసంశ్రితుండు నగుట నేనాశశంబునకుం దోడువోయినవాడ మృత్యు
ముఖప్రవిష్టులకు బ్రతుకులేదు. 471
- క. పలువురుత్తుద్రులు మాయా,వులు పామరవసుమతీధవునికడనున్నం
బొలియింతు రుత్తములఁ గే,వల ముప్పముఁ జంపి మెసవవా కాకాదుల్. 472
- క. నావిని దమనకుఁ డలసం, జీవకు నీక్షించి నీతిశీలా యేలా
గీవిధము తేటపడఁ జెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 473
- చ. విటపసమృద్ధిఁ బ్రత్రములవ్రేఁగునఁ బండిలిగొన్నకానుగుం
దుటుములు గట్టి యెండ పొడదూఱక ఘోరకఠోరజంతుప
ర్యటనగురావ మొక్కభయదాటవి రాజీలు నచ్చట న్నదో
త్కట మనుసింహ మప్రతిమగర్వధురంధర మొప్పుదానికెన్. 474
- క. పులియును నక్కయుఁ గాకియు, నలయుక పరిచర్య సేయునవి యొకనాఁ డ
పొప్పయినఁ దిరుగుచు నొకవో, ములుగంపలు మెసవునుప్పము న్గని తమలోన్. 475
- క. ఎక్కడిమొగ మెక్కడిపొడ, వెక్కడిరూ పేడగమన మెక్కడికంతం
బెక్కడవినము కనుంగొన, మిక్కిలంకరమెకము ననుచు నేడైతి దానిన్. 476
- క. బలిభుక్తేరువ్యాఘ్రం, బులు డాయుంబోయి పలికె మున్నెన్నఁడు నీ
పాలమున మెలఁగవు చెపుమా, తెలియఁగ నెందుండివచ్చితివి మృగముఖ్యా. 477
- క. కాననసత్వంబులలోఁ, గానము నీవంటిరూపు కడుపెఱఁగయ్యెన్
మానిబిడాద్భుత మఱఁజెపు, మా నీవిధ మనిన నది యమర నిట్లనియెన్. 478
- చ. నను విను చోళమండలమున న్వసుమంతుఁడునాఁ బ్రసిద్ధిఁగాం
చినయొకసెట్టియుండు నలసెట్టైన మారువీలాఁతి కేగుచుం
దనధనరాశి పైనిడినఁ దాల్చి హుటాహుటి నేను భానుమం
తుని కిరణాంకురంబులును దూఱనియొండొక కానఁ బోవఁగన్. 479
- మ ముషిగాస్యస్థలజాతేర్ఘాంకరణకక్షుణ్ణాశ మస్త్రోచ్చల
ద్వైపదాస్ఫోటనపాతిభంబుకరజోతిగ్రస్త హాలంకష
విష మున్నూలితరూఢమూల వివిధోగ్యజంబుబాహ్యకిర
జ యకసానజలంబువీచె నోకజంఝూమారుతం బుద్ధతిన్. 480
- క పినపిన మెఱుపులు పొటిపొటి, చినుకులు మసమసక లసఁగు చీకట్లుం దోఁ
చిన నొకరినొకరు గానక, చని రాలోఁ బసియుఁ గన్నచాయలఁ బఱచెన్. 481
- క. ఆనిశిఁ బసియును నొండొక, మానిసియుం బడఁడు దృష్టిచూర్ణంబున క

క్షేమము గాడ్పాటునఁ జనఁ, గా నొకచో నుపరిభరముకంపలఁ దవలెన్. 452

క. తూరుపు తెలతెలనై రా, గా రువ్వున విసరుసీఁదగాడ్పులు నయ్య
సారమును ముట్టుకొనె నేమైరో నే నెఱుఁగ నిచట నాఁగితఁ బదముల్. 453

ప. నాపే రుద్ద్రంబు. 454

క. అని తనకథ నెఱిగించిన, విని వాయసముఖులు గారవించి సుహృత్త్వం
బనఘా పాయక మాతో, నొనరింపుము నెమ్మిఁ గలసియుండుద మనుచున్. 455

ప. ప్రత్యయపూర్వకంబుగా నతని నాదరించి కథనకుండనునామం బిడి తెచ్చి మదో
త్కటంబుం గానుపించి యభయదానంబుఁ బెంపునేయించినఁ గాకవ్యాఘ్రుగో
మాయువులం గలసి కొంతకాలంబు ప్రవర్తించె. 456

చ. అటఁ జటులప్రతాపభయదాళువిశంకట ముష్టహామదో
త్కటము విదాహమోహకటక శ్రమశోకపురోగరోగసం
కటమున డస్సి వేట లరుగం దిరుగ న్వరగంధసింధుర
చ్చటనము నొంప వంప వడి చాలక నేలకు వ్రాలియుండఁగన్. 457

క. చరణములవ్రాలెఁ బులి య, క్కఱ డగ్గరి మ్రొక్కె వంచకము ప్రణమిల్లెన్
గరటము భద్రమె శుభమే, పరిణామమె యనుచు వినయపాటన మమరన్. 458

క. నతిఁజేసి నిలిచి దంతి, ప్రతిపక్షీకుక్షీదావపావకుఁ డేర్చెన్
గతిచెపుమా యాహార, స్థితి కీవని అంతునేయ సింహం బనియెన్. 459

చ. శితనఖరాంకుశాగ్రములచేఁ బ్రతివాసము న్నదావళ
క్షీతిపులవచ్చి మజ్జము భుజింతు మదంచితభుక్తకేష మా
శ్రితులకుఁ బెట్టుదుం దగభుజింతురు మీరు శరీరపాటవం
బతిశయితంబుకాదు గమనాగమనంబుల కేమి నేయుదున్. 490

క. వ్యవహారయోగ్యములు గా, వపయవములు గలుగుపైట్టు లాహారము మీ
రవహితమతులయి కతిపయ, దివసంబులు ప్రోచికొనుఁడు దేహత్రయమున్. 491

క. తనువునకు నుసుఱువచ్చిన, దనుకం దనకామిషం బుదాత్తప్రీతిం
గొనితెండు పొండు మీరన, ఘనతృప్తం గాకజంబుకవ్యాఘ్రంబుల్. 492

ఉ. తీరక పోయిపోయి బలుదెంపలఁ గంపల నేళ్ళ బీళ్ళ వ్రాఁ
బూరుల దారులం గడిదిపుట్టలఁ దిట్టల బోళ్ళ రాళ్ళ నీ
వారకరీరము ల్లుగుత్రంతలఁ గ్రంతలఁ జెట్ల గట్ల నా
హారమతిం జరించి జఠరానల మాఱకవచ్చి క్రమఱున్. 493

- క. తమలోనఁ బొదరుకొని యుష్ప్రము వాకిట నిల్వఁబనిచి రహి నమ్మాఁడున్
సముఖమున కరిగె నందుద్రముఁ జూపి యిభారిలోఁ గరట మిట్లనియెన్. 494
- క. తిరుగఁగలదిక్కులన్నియుఁ, దిరిగితి మిఁకనేమి యలసితిమి మాపల్కు
తరు వాహాయాహారము, దొరకదు నిష్పస్తులండుదుమె నీమ్రొలక. 495
- ఉ. లావరి యెప్పు డంగవికలత్వము వాటిలి శ్రుస్ని యిచ్చుహా
గ్రావగుహానివేశమునఁ గాల్కొని దేవరయుండ నెవ్విధిం
జీవితముండు భోజనమునేయకయే మును ని స్తరించుటె
ట్లావిధ మానతిమ్మ సుగుణార్ణవ యూరకయందుటొప్పనే. 496
- ఉ. ఊరక యున్న నెట్లగు నిజోదరపూరణ మేటిజోలి యా
హారము లేదు మావలన నక్కట యే నొకమాటఁ జెప్పెదం
గోరికమీఱ నక్కధనకుం బొరివుచ్చి తదంగమాంసము
జ్జ్వరణనేవ దేవజరానల మార్పుము తేర్పు మాకృతిక. 497
- వ. అనిచెప్పిన నప్పనికొప్పనియదియై మదోత్కటంబు కరటంబున కిట్లనియె. 498
- ఉ. ఇట్టిదిగాదె నీకుఁ దుదిసేటికిఁ జెప్పెదు ధర్మతత్త్వముల్
చెట్టులఁగట్టి నమ్ముమని చేతడియాటగు చంపుటెట్లు దా
నెట్లు సహించు దైవ మిల నెవ్విధిమోయు ధరిత్రి యక్కటా
పొట్టుకుగాఁగ నిచ్చెనఁటిపోకలఁ బోవ మదిం దలంచినక. 499
- క. ఉడుగుమిఁకను నట్లయినం, జెడితిమి నీసత్యమింతచేసె నయం బె
క్కడబోధించినదానిం, గడచెవులం గూర్వననుఁ గరటము మఱియన్. 500
- క. నిలుపోపరానియాఁకటఁ, బులిపిల్లల భుజగమండముల భక్షించున్
గలుఁడుమునకు రోయునె నీ, తులు దలపోయునె బుభుక్షితుఁడు చిత్తమునక. 501
- ఉ. ఏవిధి నీతిపద్ధతికి నేగుదయాపరతంత్రచిత్తుఁడై
కై నడినా మహాదురితకర్తుఁడుగా కెటులండుధర్మసం
భావితుఁ డెట్లగు నివనయపాటవ మేక్రియనేర్పు గౌరవం
బేవలన న్భజించునుఖ మేగతిఁ గాంచు బుభుక్షితుం డిలన్. 502
- క. మక్షిదరికొన్నపట్టన, వీక్షించునె దేహిరుచులు వేళలు మునిహ
ర్యక్షము విశ్వామిత్రుఁడు, భక్షింపఁడె సారమేయపలముఁ దొలుతక. 503
- గీ. కలశజుఁడు చూడ నొకరాజు కానలోన, దండియాఁకటఁ దనమేను దానె తినఁడె
పజువుతఱిఁ బుణ్యధనులు గీర్వాణమునులు, చేరి వీనుఁగుఁ గఱిచి భక్షింపరోటు.

- గీ. కఱవునకుఁగాక మున్నొక్కకాఁపుకొడుకు, దాఱపుల్రాచుఁగించి తానె తినఁజె
యాపదలచోట నియునుకార్యము హుళిక్కి, శాస్త్రముతమివిమగుస్సంశయము.
- క. పోషించి చంప నోహో, దోషంబని బుద్ధిదలఁచెదో సన్యములం
బోషించికాదె కోయుదు, రీషత్కల్తపము గలిగెనే యచ్చోటకొ. 506
- చ. అమితవిరోధి వీవు నిమిషార్థము నీకు శరీరపాలునం
బమరకయున్నరాజ్య మభియాతులవాలగునట్లుగాన నా
శమునకు మూలమిచ్చెడువిచారము దూరముఁజేసి చంపుము
ప్రేమ జతరాగ్నినార్పుతరసంబిడు మాకు దయామయుండవై. 507
- చ. మొఱుయిడు'స్వాశ్రితావనసమానహేధర్తు'వటంచు వేదముల్
పరిజనరక్షమేని కనపాయని దానిఁ ద్యజించి నూన్యతా
చరణముఁ బూనియుండెదవు చాఁగురె జీవితవిత్తమానభూ
గురహరణాదికార్యములఁ బో గణియింప రసత్యదోషముల్. 508
- క. బలసంపదవలెనో కే, వలనూన్యతభాషణంబువలెనో నీలోఁ
గలతలఁపుఁ జెప్పమని గా, సిలియేడ్చినఁ గాకిఁజూచి సింగంబనియెకొ. 509
- క. మతిమీఱ మీరు నాచే, నితనికి నిర్భీతి దాన మిప్పించితిరుం
చితి రానోళ్లనె నేఁ డు, ద్ధతులై వధియింపు మనియెదరు కథనకునికొ. 510
- క. మతిఁజూచునె శరణాగతు, హతుఁగా నెటునింటికింటిఁడైనను బుణ్య
శ్రుతులు పనిగొనుమదీయ, శ్రుతు లాకర్ణింపనేరుచునె మీకాఱుల్. 511
- క. శరణాగితరక్షణమునఁ, చురగక్రతుఫలము దొరకు దొరకుయశోలం
కరణభీతి గలుగుఁ దొలఁగు, స్థరితింబులు చేర వొండుదుఃఖాఘంబుల్. 512
- ఉ. చేరదు కీర్తి గౌరవము చిక్కగు రాదు శుభంబు పుణ్యముల్
నీఱగుఁ బాప మంటుఁ బ్రజ నిల్వదు కొల్వదు కష్టకట్టు వీ
రారులు లెక్కగాఁగొన రహర్దివసంబు వివత్సరంపరా
భారము కొండలై పెరుగు బాపురె సత్యములేనిపట్టునకొ. 513
- క. కృపఁ గట్టిపెట్టి మీపా, పపుబుద్ధులఁ బట్టిపట్టి పగవుట్టి విని
ష్కృపఁటుఁ గథనకునిఁ బొరిగొని, నెపపడి పడియుండువాఁడనే నే నకటా 514
- ఏ. అని ముగియంబలికిన హృదయనిర్భిన్న కాలాయసం బవ్వాయసంబు మృగపతి కిట్ల
నియె. 515
- చ. చెవిఁ జొర వేసువిన్నపము జేసినమాట లొకించుకొనియెకొ
శివశివ యెంతవేడ్క, యనుజీవులచావులఁ జూడి నిన్ను రె

- పలుకును గొల్పు టీయిడుమపాటునకా యిటులౌ టెఱుంగ నె
ట్టవునిక సత్యమా నెచటికై నను బోయెడ నేను వీరలుకొ. 516
- క. ఆనఁజనదు తగులుతగులని, తనువుం బ్రాణంబుకంఠెఁ దగులెద్దియొకో
చనుతనువు విడిచిప్రాణము, చనఁబోలనివారు గలరె సమయంబైనకొ. 517
- క. పాటించి విడువ ముడువ, స్పృటబృకయున్నఁ బోవ సీకయ్యమునకొ
బోటరిమగలకు శాటికి, గూటికి నీదిరమె రాచకొలువేమిటికికొ. 518
- క. నుడువులన బయలుపందిలి, యిడి హస్తము బలుమమంటికెనయ్యె దినముల్
గడపురుఁ బొమ్మను నయ్యా, గడపువృపుంబాయఁ జేగగలనైనబుల్. 519
- క. తనకొఱకుఁ గఱకురెపులం, గని యని ముదలించి పోలియుఁ గన నశ్రద్ధం
గనుఁగొనక మనుజపతికిం, దనమేనిం బోలె బ్రోవఁదగు భటపట్టికొ. 520
- క. నీ కెవ్వరు నేటికిఁ గట్టా కడపట నుప్పొముక్కఁడనహాయముగా
భీకరపరిపంథిజయో, తేస్కివి గ మ్మని విషాదశిఖిలోమండకొ. 521
- ప. కాక వ్యాఘ్రగోమాయపులు స్థలాంతరంబున కరుగ నుద్యోగించిన. 522
- క. బలహానికె జిత్తమునం, గలఁగంబడి మాటపట్టు గలరాజయ్యం
దలవంచయిందెఁ గేసరి, ఖలల కసాధ్యములు లేవుగద లోకమునకొ. 523
- ప. అటులబ్ధావకాశంబై కాకవ్యాఘ్రగోమాయపులతో నేకాంతంబుచేసి కథనకుం
బిలుచుకొని లోపలి కరిగి నిలువంబడియె నందు వ్యాఘ్రంబు మ్రొక్కి నిలువం
బడి కేసరి కిట్లనియె. 524
- మ. సటలంకించుట యెప్పు డత్యవనతాస్యంబై త్తి నానాహరి
త్కటకంబు ల్పరికించుటెప్పుడు దృఢస్కంధంబునం బొందుగా
దిట మావాసముఁ జేయుటెప్పు డకటా దేహంబు సామయ్యె నాఁ
కటి కడ్డంబుగ నారగింపు మివె కాకవ్యాఘ్రగోమాయపుల్. 525
- క. ఏవెంటఁ గడమపలుపక, దేవా మము సంతరించితిమి నీపాలం
జానగుట దమకుఁ దగునటు, గావున భక్షింపు వనరఁగా నేమిటికికొ. 526
- క. అనిపలికి తొలఁగె బెబ్బలి, చనవున వంచకము వాయసము దొడ్దొన
ట్లనపలికె నపుడు కథనకుఁ, డనఘుం డప్పదరు లారయక తా ననియెకొ. 527
- క. మృగవల్లభ యాఁకటిచే, సగ మైతివి నీకుఁ గై వసముగా నన్నుం
దగ దె కనంగొన నీపా, లగుఁ గథనకుఁ డారగింపుమా చేసేతకొ. 528
- క. అనువచనము లోవెలిగాఁ, బెనురొదతోఁ గఱిచి ప్రచ్చె బెబ్బలి సింహ

బున కొనఁగెఁ గథనకామిషమునఁ దృప్తిబొంది కాకముఖులకు నొసఁగెన్.

ప. ఇట్టి మాయావు లున్నచోట సత్యంబు మూఁబడి కల్ల వెల్లివిరియుఁ బింగళకుం
డును మదోత్కటంబునడువునఁ గుమంత్ర మంత్రయంత్రంబునం దగులువాఁడు
గాఁడె యనవిని దమనకుండు తుద్రపరివారుఁ డగుట భూరమణున కొప్పుఁజే
యదొకొ చెప్పమన సంజీవకుం డతని కిట్లనియె. 530

చ. అమరుమరాళసంపలితమై నితగృధ్రము హంసమట్ల హం
సము పరుషశ్శానఖగసంవృతమై కనుపట్టు గృధ్రమ
ట్లులమతు ల్దురాత్తు విసులాత్తునిఁ జేయుదు రబ్బ లుత్తముం
దమనలె నుండఁజేయుదురు తద్ద్యుని నెయ్యది మేలుచెప్పమా. 531

క. కీడెఱుఁగ రుమేలెఱుఁగరు, చాడికి జెవిజేర్తు రుతక జనలోకవిభుల్
పాడియుఁ బంతము గలదో, టేడ దొరకుఁ గొలువ నిలువ నెవ్వారలకున్. 532

క. న్యాయం బన్యాయంబని, కూయిడి చెవి నిల్లుగట్టుకొని చెప్పంగా
నేయొజ న్విసకుండున్, మాయాపులమాట లెట్టిమహిపతియైనన్. 533

క. ఏకరణి వికలితాత్ముఁడు, గాకుండుం బతి పరోపహాతనకరణా
స్తోకన్యాయామార్ద్రకి, చీకృతముఖదుర్జనావినితులచేతన్. 534

ప. అనన్యంబు రాజులుచెవి పేదలనిపలికి వెండియు సంజీవకుండు. 535

క. కులిశమును రాజుతేజముఁ, దలపోయ మహాదురాసదములచలములం
కులిశమునకు నృపుతేజము, పలుకులు వేయేల తునియఁబడు నెల్లెడలన్. 536

ఉ. కావున రాజు నాచెస నకారణపైరముఁ బూని ద్రోహచిం
తావకుఁ డయ్యెఁ జాలు నిఁకఁ దద్భజనంబు మహాపరాక్రమ
శ్రీవివిల్ల గయ్య మొకరించెద గెల్చెద గెల్చుదక్కినం
జా నమరు న్దిగంతపరిపత్స్విధచేకులు శంకయేటికిన్. 537

చ. సనము లాచరించి కనుశక్రనికేతము భూరిదానధ
ర్మవిధు లొనర్చి కాంచుసురమందిర ముగ్రతపస్సమాధులం
దవులు మరుత్పథం బతులితిత్వర సూరుఁడు గాంచుఁ బ్రాణముల్
తవతప లేకనిల్చి జగదంబున నెడైఱ నూడ్చి పుచ్చినన్. 538

క. గెలిచినసిరి దొరుకుననిం. బొలిసినరంభాదియువతిభోగము దొరుకున్
దలగడ యదిగద మృత్యువు, కలచికి జావునకు నేలకళవళమందన్. 539

చ. బలము యశంబుఁ బ్రాధవముఁ బ్రాణము రాజ్యము మూలవిత్తమున్
. గలన నరక్షణీయములుగావె మహామహులై నవారికిన్

- గలదొకచిత్ర మాజయుడుగ స్త్రుతి నిక్కువ మాహవార్ధియై
మలసినచోట మృత్యు వసుమానము మాటలు వేయునేటికిన్. 540
- క పింగళకునితో మాట్కొని, సంగర మొనరింతు నొంతుఁ జంపుదుఁ జర్తున్
భంగమున కోర్వననునం, తం గటకట మిడికిపలికె దమనకుఁ డతనిన్ 541
- క విమతునిబల మరయక నై, రముఁ గొనుజనుఁ డేర్పడం బరాభవమందున్
సమధికబల మగుటిట్టిభ, కముతోఁ బగఁబూని చెడినకంధియపోలెన్. 542
- క. నావిని దమనకునకుసం, జీవకుఁ డిట్లనియె నీతిశీలా యేలా
గీవిధముఁ దేటపడఁ జెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 543
- చ త్రిభువనకీర్తితాంబునిధితీరమున న్తునుగల్గియుండుఁ డి
ట్టిభమిధునంబు దై నగతిఁ డిట్టిభిదౌహృదలాలసాంగియై
శుభమతి ప్రాణవల్లభునిఁ జూచి ప్రనూతికి వేశయయ్యెధీ
విభవ యెఱుంగఁజెప్పఁగదవే స్థలమెయ్యది నాకు నావుడున్. 544
- క. టిట్టిభ మిట్లను నీకుం, గట్టనినడములు గావె కంధితటంబుల్
పట్టయినచోట గ్రుడ్లం, బెట్టుము నీవనినఁ డిట్టిభి కనలెసఁగన్. 545
- క. మూనిఁ గని పలికె నేలా, తగుఁ తగదన కిటుపలికెదవు వనధితటి
జగతిని గట్టనిగూఁడె, ట్లగు నీకిది యంతకొంచెమా కనుఁగొనగన్. 546
- ఉ. పిట్టవు నీవు వారినిధిపెద్దలకెల్లను బెద్దవెల్లిగాఁ
దొట్టునొకానొకప్పు డతిదూరము తుంగతరంగసంఘముల్
బెట్టడఁదున్ హరించునతిభీమభుజంగములీల నెట్టుగాఁ
బెట్టుదు నూతికట్టఁ బనివిడ్డలుగావె మదండపిండముల్. 547
- క. కానకి కాంచిన యీసం, తానము మనవలయు వార్ధిదరియేటకి నె
న్నైనై న నిపుడ యొండొక, తానక మిఱిఁగింపు పెట్టెదం గ్రుడ్లచటన్. 548
- క. నావిని యెఱచెటవు కనుం, గ్రేవలఁ గేవలము తేరఁ గెరలి కఱోరా
రావనునఁ దనయనుంగుం, బావిని నీక్షించి టిట్టిభం బిట్లనియెన్. 549
- ఉ. ఎక్కినవానికిం గుఱుచయేనుఁగు నెకసదైననై తిఁగా
కెక్కువగానె నన్నెఱుగు నీసరిదీశుఁడు నాకు వార్ధికిన్
దిక్కిరి మక్షికాంతరము ద్బొంగ నేటికి గ్రుడ్లబెట్టు మే
దిక్కుననైన వానిచెసఁ డేటికనుంగొనఁ దీఱదేరికిన్. 550
- ప. అనుచనంబు లాకర్ణి పంగూడక ప్రాణేశ్వరి ప్రాణేశ్వరున కిట్లనియె. 551

- క. ఇత్తజనోత్తలు వినక విచస్త దశం బొందుదుర్వివరములు మూసో
త్ప్రప్టోక్షై జనకకాష్ఠ, భ్రష్టంబై తెగినకచ్చసముచందమునకొ. 552
- క. అనుమాటలు విని టిట్టిభిల, గనుగొని టిట్టిభినువల్కెల గల్యాణీ యే
మినిమిత్తము హంసోత్తల, విననొల్లక కమళ మొగ్గై విరరింపగదే. 553
- క. నినుఁ గతలకాచియనిచే, రొక్కను నానచరంబు నిజమగు న్నగువా నా
కనురాగంబున నీకథ, వినియొడఁ జెపు మనిన నన్యువిద యిట్లనియెకొ. 554
- ఉ. వంజకుటీవిహారములకుం జనఁ జెందులు నిర్ఘంఘరింబులం
గుంజరము ల్పూటంప బలుగూడెపుబోయలు చాలు వేటసాఁ
గం జెలరేఁగి సాశువపుగ్రద్దలుగూండ్లకుఁ బుల్లుమోవనిం
కం జెలుపు అభయంకరముగా నొకవేసవి వోఁచె తోచినకొ. 555
- క. కేలెత్తి యిసుముఁజల్లిన, రాలనియొకకానలో మరాళీవికస
న్నాళీకమధూళీమ, త్రాళీనాళీఖురాళీయగుకొలవొప్పకొ. 556
- ప. ఆది సమగ్రశరంబును సమదసారంగభాసురంబును స్వర్ణపత్రరుచిరంబును నై
సంగ్రామంబును ననిమిషకులూధారంబును నమృతరసపూసంభారంబును ననవద్య
తిరువిస్సారంబును నై సురగ్రామంబును నిర్వియుక్తరథాంగంబును నిత్యకమలా
నుషంగంబును నిసర్గమధురగాణచందంబును నై వైకుంఠధామంబును బరివేష్టితద్వి
జాతంబును బావనశిఖినమేతంబును బరమనిగమపూతంబును నై హోమంబునుం
బురుడించు. 557
- క. అక్కొలను నాఁడునాఁటికి, వెక్కసమై క్రాంచువెట్ట వేసపుల ననలో
చిక్కజలమి విరిపోయినఁ, గొక్కెరలకు జయము హీలకు న్భయమయ్యెన్. 558
- క. ఆవిసినసరసిఁ గంబు. గ్రీవుం డినుకచ్చసము చరించు నతని క
వోవ్వి వికటసంకటము లనఁ, గా వెరహంసములు కెండుగూ ననుఁగుఁజెయి. 559
- ఉ. జాలిఁ దుంకి యవ్వికటసంకటంబు లహారదూరయా
త్రాలసదీనతానతనిజాన్యు ఎదున్యుగుటంచి యిట్లునకొ
రాలును నాఁచు జిక్క నిపురంబడియెం గొలకెట్టు నిల్వఁగాఁ
జాలుదు మెందుకెనియును జాలుదుమేనినుబాసి కచ్చనా 560
- క. ఈయిరవున నఖమాంస, న్యాయంబున నున్నమనల నయ్యోచెడుగొ
ట్టయి యాఱడి విధికుటిలో, పాయంబునఁ జేసెఁ గంటె పాయంప్రోవన్ 561
- క. కావున నన్యసరోవర, సేవారతిఁ బోదుమా రసికవర్యా యిం
దీవుండు మనినఁ గంబు, గ్రీవుం డిట్లనియె వారికిం బ్రియమెసఁగకొ. 562

- క. లావును గలిగినవారలు, గావున మీతలఁపు లొప్పుఁగద నేనన్న
 స్త్రీవంటివాడఁగాఁగద, యేవిధమున నిలుచువాడ నెక్కటినిచటన్. 563
- క. అతివిమలపుణ్యమానస, యతు లమలాకృతులు సుగతియోగ్యులు మఱియా
 శ్రీతపతపాతు లకటా, హతఘోషాలభంగి నరుగనగునే మీకున్. 564
- ప. నాకెద్దిల్లోచ యని విన్నంబోయి యున్నగడుపునఁ జేయిడి కలంచిన ట్లగుటయు
 మరాళంబులు గంబుగ్రీవు నూడించి. 565
- క. జడియకు మనఘా నీకుం, గడవారమె నిన్నుఁ బొయఁగా మాచిత్తం
 బొడఁబడునె యొండుమాటలు, తడయక మాపనుపుఁజేసెదవె యట్లయినన్. 566
- క. తరలక యేతత్కాస్త్రాం, తర మిఱియంబట్టు నిశితదంష్ట్రుల నదిమే
 మిరుగడలఁ గఱుచుకొని సత్వర నాకాశమునఁ బఱచెదము నేఁ డొప్పున్. 567
- చ. అనఘసరోవరాంతరమునం దిడునంతకు మానముద్రుఁ గై
 కొనవలయుంజుమీ యని సఖుం గమతాగ్రణి నవ్విధంబునం
 గొని యలవానజాలిపులుఁగు ల్గనంబునఁ బోవ ద్రోవలో
 చనమహామాచరించె విదికానగరంబు సమగ్ర సంపదన్. 568
- క. పరిఘలు గోటలు మేడలు, కరులు శతాంగములు హరులు కల్బలములు భూ
 సురులు భుజభవులు వైశ్యులు, చరణజాలుం గలిగి యొప్పెసఁగు నవ్వెటన్. 569
- క. కరిబృంహితంబు లూఢ, త్వరపారశికాశ్వహేషితంబులు రథ్యా
 చరదభిలజనరవంబులు, శరనిధి ఘోషించినట్లెసఁగ విని మింటన్. 570
- ప. కంబుగ్రీవుండు వికటసంకటంబులం జూచి. 571
- క. ఇల విననయ్యెడు నేత,త్కలకల మెఱింగింపుఁ డనినఁ గఱిచినదంష్ట్రుల్
 వెలువడినకాస్త్రకాండో, ద్రళితందై నేలఁ గూలి కమఠము పాలినెకొ. 572
- క. నీవును గంబుగ్రీవుని, కైవడి సుహృదు క్తియందు గాఢాదరముం
 గావించక చెడుద్రోవం, బోవుదు నని పలికి వల్ల భున కది మఱియుకొ. 573
- క. పలికె నొకమడుఁగులోనం, గలగు ఝషత్రి తయమంగు ఘననీతికళా
 కలితములు రెండు తక్కిన, జలచర మతిమూఢతావశంగత మరయకొ. 574
- క. నావిని టిట్టిభకము దన, దేవి నిరీక్షించి గుణానీమణి చెప్పుమా
 యావిధమంతయు వివరము, గావేడుక ననిన నది మగని కిట్లనియెకొ. 575
- క. మున్నొకమడుఁగునఁ బ్రత్యు, త్పన్నప్రజ్ఞాం డనాగతివిధాతయన
 శ్యాస్త్రీతి యదభవిష్యుఁ డ, నన్నెగడు స్తూఁడు మీలనఘఘనతరముల్. 576
- సీ. ఘనశిలాయంతమరుత్కపిలవిద్యుచ్ఛ్లేఖచండదావహుతాశసామిధేని
 సమజమస్తకనగస్వరూపాతమహిమరుగ్జరాగమహోదకాణచక్ర

- మగ్యవ్యవరణలగ్నాందుబహుసింధుపాథోఽసగ్రహిభాడబంబు
ప్రేఖదాతపశిఖిన్యాంఖంబుదశదిశావృతమృగతృష్ణాతివృష్టిఘనము
తే. చించికాఘహృష్టఘృష్టిప్రచండ, ఖురచతుష్కతురతోష్ణపరిణతాజ్య
పాకసురభితగిరిదృశత్ప్రసవకంబు, కటికివేసవి దోచె నక్కాల్మనఃనను. 577
- క. వెలిఁబొరలు నీటఁ గొండొని, నలఁగినయాత్రీమడుఁగునకు నొండొకనాఁ
డలనేతరగతివలగొని, వలఁగొని యొకవేటకాఁడు వచ్చెం జొచ్చెన్. 578
- క. చొచ్చి యగ్రాధజలంబగు, టిచ్చం దలబోసి వేట కిది నమయముగా
దచ్చపుటెండలలోఁ బడి, వచ్చినతరువాతఁ దిరిగి వచ్చెద ననుచున్. 579
- క. అన్నీచుఁ డరుగుటయు నుద్యస్నీతిధనుం డనాగతివిధాత సము
త్పన్నమతి యదభివిష్యుల, సన్నిధికిఁబోయి ఘనసంబున పలికెన్. 580
- క. తెలతెలవారఁగఁ దోరపు, నలఁగొని యొకవేటకాఁడు వచ్చెం జొచ్చెం
జల మివిరినఁ జుట్టలతో, నలయకమరి మరలినత్తు ననియె న్ననియెన్. 581
- క. జలమివిరిన జాలరు లీ, తలమునకద నరసివచ్చెదరు వారిచర
ప్రళయముగు నిలువనిల దీ, నెలవున నొండెడకుఁబోయి నిలుతమె బుద్ధిన్. 582
- చ. అనువాక్యంబు లాకర్ణించి ప్రత్యుత్పన్నమతి యనాగతివిధాత కిట్లు సఖా దూ
రంబున నేమికార్యం బుత్పన్నం బైనప్పటికిఁ బోలినతెఱంగుఁ జూచికొందము
క. నెట్లన నొండొకకార్యము, వుట్టిన నెన్ననికి నిశితబుద్ధిగలుగు నా
దిట్టం డాకార్యముఁ గొను, గుట్టున జారద్యయమున గొల్లెతపోలెన్. 584
- క. నావిని యతిధీరతమే, ధావననిధి యల యనాగతివిధాత యనున్
బావనమానస యిదిచెపు, మా వినియెద ననిన నతని కళిఁ డిట్లనియెన్. 585
- చ. గొటియలమంద యాఁబములగుంపు కృషి క్రయదుక్కిలెడ్లదో
డ్డిటికిటి పెళ్ళుకంప బలియించిన లోఁగిలిముల్లుపెండెముల్
తఱుపులగాడికోడి యల దామనగాదెలఁ గొల్చుగల్గి యే
కొఱఁతయు లేకయుండు నొకగొల్లత యొండొకఁబట్టణంబునన్. 586
- చ. వన్నెలఁ బెట్టుఁగట్టుఁజలువ ల్చులువ లెదవల్లుచమ్మలన్
గన్నులకల్మిపూయుసిరిగందము మందమరుత్కిశోరముల్
జన్నులు కేఁప మెచ్చుముడుచు న్నడుఁజొక్కపుఁ గ్రొవ్విరు ల్పరుల్
పన్నుశిరోధిపీఠిఁ గనుపట్టు నయారె యుయార మేర్పడన్. 587
- ఉ. పాయనిమందనుండి యడపాదడపా చనుదెంచుబోయనిన్
బోయినఁ జీరజిక్కదట పుణ్యములేదని మానసంబునం

దోయి కహోపరస్థలముఁ ద్రోక్కియుఁ జూచినయేని నాలుగేక

గాయలు గాయ వచ్చెలువగర్భమునం దెటువంటిపాపమో.

588

క. కని పెంచని గొడ్డాలది, గననొడలు న్నొడలు నడలు కటి నెన్నడుముక

బనుదోయి మెఱుఁగుజిగిలి, యనయంబుం ద్రచ్చివేసిన ట్లొప్పెనఁగుక. 589

ఉ. వేచిన నిద్రమేలుకని వేటొకబానకు సేర్పుతోడఁ బై

మీనడఁ బుచ్చి కవ్వమిడి మిట్టచనుంగవ రాయడింప మేఁ

దీప నటింప నెన్నడుము దీలుపడం గటిగుల్మఁ గాచముల్

జోవల బాడజల్లఁదరుచు న్వడిఁ దన్ని జిరజ్జపాణియై.

590

చ. వెడవెడ వేడివెన్నోరయు వేనలి మస్తకసీమఁ దక్రపుం

గడవ యొకింతి పయ్యెదకుఁ గాకరదోచును రోజమాజ్యపుం

బిడుతపికాంగనోక్తి పలపించు నెలం గమరంగ వీటన

స్పండెతుక చల్లవిల్పుఁ గనుపండువు జారుల కాచరింపుచున్.

591

కి. అది దండపాలకుం డను, మొదలితలారి న్రహస్యమునఁ బిలుచున్వాఁ

డెద నెఱుఁగకుండ నొండొక, కొదనయు రాకుండ వానికొడుకు న్బిలుచున్ 592

క. ఈలీలఁ దిరుగఁ నొండొక, కాల మరిగె నరుగుటయు నొకానొకనాఁ డ

య్యాలగి గొల్లెతపట్టగా, పాతనాధిపునిఁ గూడి బహురతిగతులన్.

593

క. చొక్కు నెడ దండపాలకు, డక్కడి కెతెంచె నప్పు డాతనిఁ గని తా

సుక్కక తన్ని తిత్తుతు, నొక్క కునూలమన దాచె నుచితం బెనఁగన్. 594

గీ దాచి యెరురువోయి దక్కినగతి నవ్వు, నివ్వట్లి వెదననీరజమునఁ

గూర్చి చెట్టఁబట్టకొనితెచ్చె లోపలి, కవదగారిసారి యత్తలారి.

595

క. తెచ్చి కునూలములోపలఁ, జొచ్చినబాజుఁగెగని యెగని చూడఁగ నపుడా

దిచ్చరి హెచ్చరికఁ బ్రియు, గుచ్చిరతిక్రి ములసొంపు గుఱుకుచు నుండెక 596

ప. ఆనమయంబున.

597

సీ. ఆట్టల ప్తినప్రాతమెట్టలు కడుగుటంబటిచాటికలతోడి ఎరువకాట్టు

నడిప్రాత ముతికగోణము మించుదులకించు యిలుగిల్ల యలమిడి మూలికలును

కొడిదిఘాసం నంటుకొలిపిన మొత్త్రొడు త్రుడుడ్డుచెరఁబులుగదనును

నొడిసెలపాలకావడి నుచ్చప్రాతలగుది మూపుపై వ్రేలుగోర్పడంబు

తే తూతకొమ్ము చంకదోపినయెడమెట్టి తొర్లు గోవిధూళిధూసరితము

తైనకురులు నమర నాకిన్తికంబుగా, మందనుండి యింటిమగఁడు వచ్చె.

598

క. ఎచ్చిన జడియక కౌగిటఁ, గుచ్చిన యలదండపాలకున కనునపు డా

- దిచ్చరికఁజే కావడి, దెచ్చెను బతిచేయు మొక్కతెలుఁ గెట్లెరుగన్. 599
- క. కనరత్తి ముక్కుడుస్సిన, పసమువలె లేగి పరుపభాషల నన్నొక
విసువక పగఁజూటుముఁ బో, ముసమున నన దండపాలుఁ జల్లనరిగెన్. 600
- క. ఆరెకుఁ డట్లరుగుటయుఁ జ, కోలేతఁజూచి గోపకుండు ననుమహి
కాఁగ మేమీ తలవరి, కీహపున దన్నె మెఱసి యిం దరుడెన్. 601
- క. నచ్చుటయుఁ గాక నోరికి, వచ్చిన యిట్లేపులేగి పదరుముఁ జూడ్చి
గ్రచ్చెగయుఁ బోవుచున్నాఁ, దెచ్చెరువిది తెలియఁజెప్పుమా నాఁడుడన్. 602
- చ. తర్షణి మగని కిట్లనియె 603
- క. వెడవెడ నాచ్చుముఁ బెరికిన, పిడిముము వలకేల గ్రా బిఱిఱిఱవెంటం
బడి యాపోయెడుయ్యుండం, గొడుపం దెగఁబాచె నెండుకో నేనెఱుగెన్. 604
- క. తఱుముడువడి మేన్వడకం, బఱికితీ యగుతాల్చి, జాపు పలుకెత్తి యహో
వెఱపున నిలుసొచ్చినఁ గడు, పఱికుఱిఁ జేపెట్టి కలఁచినట్లయ్యెఁ బతి. 605
- చ. అట్లు భయాతురుండై యిలుసొచ్చినచ్చిన నచ్చిఱుతనాని నతిక్రూం బగు కనూ
లంబునం దాచితి 606
- క. అప్పుడు కన్నులనిప్పులు గుప్పతిలఁగఁ గెరలిపండ్లుగొఱుఁచువాఁడా
చొప్పుననవచ్చి నన్నిటం, దప్పుక నీక్షించి ప్రల్లదంబునఁబలికెన్. 607
- క. ఎచ్చరిక నేటిగి వెంటన, వచ్చితి నీయిల్లుసొచ్చె నాఁడుఁబుననేఁ
డిచ్చట లేఁ డెందరిగెన్, దిచ్చటి నిక్కువముఁ జెప్పితే మేల్లాడే 608
- క. అగియదరవైచి నన్నడిగినవానిం జూచి మెత్తిగిలఁ బడకంటిన్
నినునెవ్వఁ డెఱుఁగు నెటుపో, యినవాఁడో నీకుమారు నెవ్వం డెఱుఁగున్. 609
- క. తలవరివిగావె యూరం, గలకొంపలఁ జొచ్చి చూచి కనుగొందువు నీ
పుల ముద్ధరించుకొడుకుం, దలయ్యెరిమిఁద నొటిగెదవు నీవనినన్. 610
- చ. ఇప్పు డప్పురుషభాషణంబులం బలుకుచుం బోవుచున్నాఁ డనిగాదె నెలువరించిన.
- క. నిరవధికిరాహుముఖగ, హ్వరనిర్గతశితభాను, డనఁ గట్టెదురక
బురరత్నక గుతుఁడుండక, హరితెత్తిణ నెంతదాననిని పలిపొగిడెన్. 612
- చ. కార్యం బుత్పన్నంబైనఁ దన్నెఱివలెఁ బోలినతొలంగుఁ జూచికిందనుని ప్రత్యు
త్పన్నమతి వలికన యదృశిస్ఫూం డమ్మాట లాదరింపక యూరకుండు ననాగతవిధా
తి యు నందు నిల్వ వెఱచి యప్పునలిగరంబున నొండొకసరసిజశరణంబునకుం
బోయె నాయెడ 613
- నీ. కాఱు మొనశ్శాకిట్టుమంగులు చగఱాంగుశంబులఁ దాఁకుమంగరములు
పెరిలేనినపగట్టి పడినపక్కలు చుట్టి చెక్కినమొత్త్రశ్శు చిక్కిములును

- జంగులల్లాడుగోచులు తండుగోలల పెట్టుకొల్పినమీలపుట్టికలును
 బ్రతికినాందోళికాభృతినల్లులై వెండుకలు నిండి కాయలు గలభుజములు
 గీ. చెవులవెలుములుగుబ్రాత చెవులనాగు, పడిగెప్పోగులు మెలిగొన్నపచ్చడములు
 నమరగుమిగూడి జాలరు లరుగుదెంచి, రలరు మొగములతోఁ ద్రాటివలలు గొనుచు.
- ఉత్సాహ. పచ్చి తజ్జలసఖం బవారణం గలంగి రాఁ
 జొచ్చి జాలముల్విదుర్చువోట యదభివిష్యుఁడు
 ల్కిచ్చులోనఁ గందళింపఁ నెందుఁ జొత్తునంచుమేక
 తిచ్చపాటునొంద నత్తఱిం జరించె నల్లడన్. 615
- క. మున్నాడి యొడలు డాఁపక, యన్నీటను జచ్చి తేలినుటువలెఁ బ్రత్యు
 త్పన్నమతీసీతరతియుం, డెన్నిరుపమధీరతాపటిష్ఠం డగుటన్. 616
- క. జాలరులు దానిఁ జచ్చిన, వాలువగా నిశ్చయించి వలెననక సరి
 త్కూలమునకుఁ ద్రోచి సము, ద్వేలగలిం దిక్కులంబు ప్రీలకలీలన్. 617
- క. దుముకులు వైచుచు నానూ, సమయంబుల జలములెత్తి చల్లుచు వలల
 శ్రమలీలవైవ నయగుణ, విముఖుఁడు దోలుదోలుత యదభివిష్యుఁడు చిక్కన్.
- క. చిక్కిన లగుడంబునఁ దల, వ్రక్కలుగా మోఁది చంపి వైచిరి మఱియుం
 బెక్కుఁ ధుసంబులఁ బట్టిరి, యక్కెలసము మాని తనిసిరది సందగుటన్. 619
- సీ. కైవరకశ్రేణి కనుబ్రాసి యొకదొడ్డమనికి ప్రత్యుత్పన్నమతి వనించె
 మతిబలంబున నసాగవిధాతయు నొండుకడకు బోవుటఁ జేటుఁ గానఁడయ్యె
 విమతి గావున యదభివిష్యుఁ డేమియు లేక పాలిసి జాలరులకు భుక్తియయ్యె
 నతిమూర్ఖునకు నపాయము రాదె యిట్లని వరునకుఁ జెప్పి తావలము లేమి
- గీ. నంబునిధితీరమునఁ గులాయం బమర్చి, కొని కలంగుచుఁ డిట్టిభి గ్రుడ్లఁబెట్టి
 పొదిగ నేమఱుపాటు లేకదనఁబదన, కలుచపడకుండ నొండొంటిఁ గలపికొనుచు.
- క. టిట్టిభకాహంకృతికిం, గట్టల్క జనించి కడలికడ నొంజొకచోఁ
 బెట్టినగుడ్ల హరించెం, బిట్టటి వీక్షించి టిట్టిభిక గాఢార్తిన్. 621
- చ. కనుఁగవ బాష్పవారి దొరుగ న్వరుఁ గన్దొని దూరి యప్పు డి
 య్లనియెఁ బయోధితోఁ గలహ మావిహగంబున కెంతలేదు పా
 మనక చెనంటి నై పివడహంకృతనమ్మి ప్రనూనైల ని
 వ్వననిధితీరధూమినిదె నాఁడె హరించె మదంఁడపండముల్. 622
- క. జలనిధి యుత్కృష్టంబని, తెలిసియు నీ వలఁతి వగుటఁ దేలెనియు బ్రజ్ఞా
 బలముఁ దుదఁ జిదిమి యకటా, ఎంపంతంగుటి గొంపము వీడ్కొంటిన్. 623

- క. సకతనఁ దనకు వాటిలె, నీకాటియ యనుమఁ జిత్త మెరియంగా శో
కామలమతిఁ బతిదూటిన, నాకంగ్రోధవికృతమై ఖగమనియెన్. 624
- ఉ. ఇంతగరంతచింతదగునే నను నెవ్వనిఁగాఁ ద-ంబిరో
యింతి మదియశ్త్రయసుదేవసుదేవదురాసదంబు నేఁ
డింతకుఁ జొచ్చి వారినిధి యేపున మృచ్ఛలిగాన్నుగ్రుడ్ల గ్ర
క్కింతు భవద్ధునార్తి దొలగింతు శరీంతు యశఃపష్క్రియన్. 625
- చ. అని నిజదార నూఁడిలునల్లుగఁ బల్కి నయోనయోనులు
ల్దనుఁ గనుగల్గి కొల్వఁ జని తత్పతగాగ్రణి గాంచె సుందఱు
ఘనబలఘాతహేతిభయకంపసమాగతమేనకాసుతా
వనకరణప్రహృష్టహిమవన్నగముద్రుఁ బయస్సముద్రునికొ. 626
- వ. కని తత్సారావారతీరంబున 627
- నీ. తనతల్లి కెగ్గొనర్చినపాప రామాత కడుపునఁ గడిఁది చిచ్చిడినవాని
గజకచ్చపాహ్లాతిగ్రాసచర్మణత్పప్తి వెలుఁగొందుజాతరానలమువాని
ముఖునిద్విటమధ్యమన నసాధు నిపాదఘోరవాహిని సంచుకొన్నవాని
లావుచెంపునఁ గులగ్రాపపక్షచ్ఛేదినిశితాసివేడి మనిచినవాని
- గీ. నెల్లజగములు దవలోన నిముడుకొనిన, నిశచరారంభసంరోధినిజశిరోధి
దిన్యమణిబోలెఁ దాల్చి వర్తించువానిఁ, బరమకారుణపూర్ణు సుపర్ణుఁ గనియె 628
- క. కని మ్రొక్కి నిలువ వినతా, ఎనితాసమృద్ధవిధాయి వచ్చినకార్యం
బనుచరముఖ్యా నాతో, ననురాగం బొప్పఁజెప్పమా నా కనుడున్. 629
- మ. పలికెం డిట్టిభ మోవిహంగమలదీపా శోప మేపార న
జ్జఽధిగ్రామణి నీఁఁబుంజనని నిచ్చ లేని బ్రశంసంపఁగా
సిలుగు లేసిగణింప కెడైఱ హరించె న్నత్ప్రియాండంబు ల
గ్గలమే దేవర కన్నసాగర మెఱుంగంజెప్పుఁదాలావునకొ. 630
- క. కాకున్న నింతగర్వం, బాకడలికి నెల్లుకలుగు వని టిట్టిభ ము
త్రేకత వినిపించిన రో, హమలితస్వాంతుఁడై ఖగాధిపుఁ జనియెన్. 631
- క. ఏమేమీ నానుభట, గ్రామణిని నీవు ప్కఁగాఁ డిట్టిభశం
కామగ్నఁడు గా కల్గి, స్వామి మహాహమిక నిట్టివాఁ డయ్యెగదా. 632
- ఉ. ధీరగరుత్సమీరణహతి న్సలిలంబులఁ జల్లి దృష్టుదు
ప్టోరకకోటిజీవితము లూడ్చి తిమింగిలతద్గిలాదివా
శ్చారములం ఘనజ్వరజజ్వలనాగులవేల్చి వార్ధిని
స్సారముఁజేసి గ్రుడ్లు నొసంగుదుఁ ద్వద్వనితాంఠపిండముల్. 633

- క. కులిశాయుధభీషణమై, వెలసిననాలావుఁ గనడొ వివడో నన్నుం
గొలిచినవాఁడని నిన్నుం, దెలియడొ సాగరుఁడు చూచితే తలక్రొవ్వెన్ 634
- క. అనియలుక మొలకలెత్తి, వ్యవరాశి న్నాసినేయువాఁడై వినతా
తనుతాపహర్త చనఁగాఁ, గనుసన్న వ్రాన్చి దైత్యఘస్పరుఁ డనియెన్. 635
- క. మామహిభాజనకుఁ డు మా, మమ దుల్లసితకేశిమందిర మాప్త
గ్రామజిమణి నీరాకరుఁ, డామేటిం జెఱుప సుచితమా నీకరుగన్. 636
- క. పలుకులనె చక్కఁజేయుం, గలఁగలహం బేకడలి కడవాఁ డా గొ
డ్డలిగోరఁ బోవుదానికి, ఎలె నా కి న లుడుమనునివ వడి నమ్ముండై 637
- క. ఉరగాంతకుఁ డనియె మహా, పురుషా నను గౌరవమునఁ బొందింపం దే
వరకుఁ దలఁపున్న మత్కం, ధరి నెక్కి- యోధి కరుగుతడ వేమిటికిన్. 638
- శ. కడుపునకా మహామహులఁ గామట గొల్చుట గౌరవంబునం
గడుఁబాడవై సుఖించుటకుఁగాక సముద్రునిచే లఘుత్వముం
బడసితి వ్యర్థమయ్యెఁ దలఁప న్దనజన్త ను దేని యెట్టియె
క్కుడు తనమేడలావు దనకు న్దలనందుకొనంగ నోచితికా. 639
- మ. అడఁరంగాదు సముద్రుఁ డిందిరకులాయ బుగ్గము వారింపితు
క్కడఁగం దేవర కెనుగానె తగులాయం బస్త దీయేప్పితం
బడుగం జెప్పితి సంఘటింపుము మదీయస్కంధసంవాసీనై
నడి విచ్చేయు మఖర్వనిర్వహణగర్వగ్రంధికి న్గంధికిన్. 640
- క. అని విన్నవించి వినతా, తనయుఁడు నికటమున నిలువ దనుజారి కన
త్కనకగిరిహేళివోలెకా, ఘనతం దత్కర మెక్కె ఖచరులు మ్రొక్కన్. 641
- ప. ఇట్లు సరుడారూఢుండై గగనంబున కుద్గమించి నిలింపులు గుంపులై కొలువ
స్సద్దంబునం బద్దయొప్ప నష్టరంధ్రాముం జేతెంచి 642
- మహాస్థగర కలితాత్రిప్రీతిరీతిం గనియె బహుజలగ్రాహనిర్గ్రాహధాటి
చలపాతోత్పాతమీ నాచరితపితమహాశ్వామగ్రామగ్రామపూజా
ఫలరేఖాపట్టగ్రంథం బలరిపునగరప్రాంతవిద్రాంతగంగా
లలనాసంశ్లేషగంగాఘుకరనికరోల్లాసముగ్రు న్నముగ్రున్ 643
- క. కని కదియఁబోవువాయు న, వ్యవరాశి మహాసత్తంగల్ల శకంరా
సనవర్తి నాదిమూర్తిన్, ఘనకీర్తి హృతాత్రితార్తి గని ముడ మొదవన్. 644
- క. అకలంకరత్నములుగా, నుకలుగ జగనేక మోహినులు నాహినులు
త్సుకలీల వెంటరాఁగా, మకరారిం జేరి సంభ్రమంబున మ్రొక్కెన్. 645
- ప. మ్రొక్కి నిలువంబడి కరంబులు మోడ్చి యిట్లని స్తుతియించె. 646

దండకము. శ్రీవారిజాతా లయాన రక్షేపూర్వరంగస్థలత్కాస్తుభ ద్యోతముక్తామణీదామ
కస్తూరికాసారభోదార పాటీరచర్మోల్ల సద్వక్ష, దేవాంబువోన్ములనాభీల నిర్గ్లాన
దానజ్వలదానవా నేకపద్మంసనావార్యహర్యక్ష, ధాత్యోంబకాక స్పృహస్యక్షవై
శ్యానరా ర్కృష్ట పాణ్డోనిలాత్తేశ మాళిస్ఫురత్పాదుకాధాని నిస్పృహసంసార
గంధప్రబోధ ప్రకాశార్యచేతస్సరోనిత్య సత్యాధినాథాపచిత్తుజ్జ్వల స్పృహదీవా
ర్ధరందప్రభాభాసుర స్వర్ణమంజీః హంసస్వనత్పాదకంజాత, ధాత్రికారాధ
నాహం క్రియామర్షి దేవర్షభ స్పృహనిర్మల దుష్టోపలాసార సంరోధిగోవర్ధన చ్చత్ర
నిర్భీక గోగోపసంజాత, గోపాంగనాపాంగకాం తిచ్చటాచంద్రికా ఘోతసద్విద్ర
మభ్రూలతా కల్పకల్పారసీకాశనేత్రస్ఫుర చ్చంపకోల్లాసనా సారూప్యైకకాలం
కృత స్ర స్తకస్తూరికా బిందుసారశ్య విభ్రాజిరాజాస్య, తాపత్రయారాతి షడ్వ
ర్గపంచేంద్రియాశా మృషానోషసంసార దూరాదిమోపాస్య, వాచాలకేయూర
పారంపరీరమ్యసమ్యగ్రమాపాణి సంస్థానంబు ల్పహాయోగయుక్తాన సాంతస్థలీ
ఖేలనంబు ల్సదానిర్ధిత ప్రాణిసంమోదము భేదవిచ్ఛేదము ల్భక్తిముక్తివికశ్రీ
దము ల్లలప్తతాసనిచ్ఛేదము ల్మీమహాపాదము ద్వైశిఁ గీలింతు-భార్యాసుతభ్రాతృ
మిత్రప్రియప్రేమ్య దృగ్భిషణగ్రాహ సందోహదుర్గాహ సంసారసీకారకర్తంతా
లంబ సంతారక బ్ధుఖనిస్తారక లంబరారిస్ఫుర త్కాహాకారక లూభరృభువ
స్వస్త్రి యాధారక లక్ష్మితప్రాణిసంఘ ల్భువజ్జంఘు లర్చింతు, సౌందర్యలక్ష్మీవిహారా
లయద్వా ర్భుపిర్లగ్నరంభాధరాజాతముల్ దానసద్వంస నారంభకేశికాశాస్వితముల్
గాంచనాచ్ఛాదనా చ్ఛాదితంబు ల్సభాపాదితంబు ల్సనోజ్ఞ ప్రభాచారువుల్
దావణీనోరువు గొల్తు, సంవరవేశాదినిక్షిప్తవిశ్వప్రపంచస్థితి నాభిముసావకృతి
చ్చిన్నమారాభిచార జ్వలత్కుండకాండామతి న్నాభిశోభాసనాభిం ద్వదీయం
బ్రశంసింతు, నస్తత్సతాక్రీడనాగారము న్నాస్తుభశ్రీపరిసార్పరసందీప్తరాజన్తణీ
సీలభూభృత్తటి తుల్యవిస్తారము న్నానరకస్తూరికాసారభోదారమన్ హేమవస్త్రో
త్తరీయ ద్యుతిస్తేరము ద్వాపకశ్రీమహాపాతము న్నాభిమి నీశాపరీరంభసంభావనాద
క్షుము న్సంస్తుతింతు-నగరోజాతచక్రాసి కామోదకీధుర్యము ల్లుప్తశిక్షావిశిష్టావనస్థ
ర్యము ల్రాధికోరోజ మాద్యద్రథాంగదవ్యయానీడము ల్రత్న కేయూరసంపీడము
స్త్రీనవిర్భీతిదానక్రియా శస్త్రముద్వి చ్చతుర్వస్త్రము ల్ప్రస్తుతింతు, స్పృహంసాద్గ
తజ్యోత్స్నికా విభ్రమభ్రాంతికృన్దహాసద్యుతి శ్రీకముం గుందబృందప్రతి
స్పర్ధిదంతాంకురోత్సేకముం జంపకాకారనాసామణీకుండలాలంకృత శ్రోత్రకం
దర్ప సందర్పభ్రాజిగండస్థలాస్వీతము నిర్జ్విరుద్ధానుకంపామృతసిగ్ధ చతుస్సరో

జాతము స్మృతిరోచిస్సఖంబు న్నుఖంబు ద్వదీయంబు షష్ఠింతు, నశ్రంకషప్రాంజన
 గ్రాన శృంగాగ్రజాగ్రన్నవోగ్రంశు ధిక్కన్నహారత్తు కోటీరముం దుండిలేందిం
 దిరాఖర్వగర్వాతినిర్వాపణవ్యగ్రమందారగుచ్చస్రగామోదికేశాలివిస్సారము న్రత్తు
 రత్నోసరగ్రస్తము స్థానకశ్రీమహామస్తముం బ్రస్తుతింతు, స్వగన్నాథ యాలోలక
 ల్లోలమై తాబమూలాయతశ్చక్రమార్గంబునం బల్లి జిమ్మించి యొక్కుమ్మడిం గల్పి
 వేళోరుమద్వారపూరంబు వాతంఝపాకార తస్యేదహృద్రాక్షను న్నోయ నీవాయ
 తాక్షేప మేవారగా దంష్ట్రికావైఖరిం జాపరీతి న్నహనీరభాతిం బ్రకాశించునార్లే
 ఖభావిక్షమాధార రామత్రయప్రక్రియం దెల్పగా, హవ్యభుక్క్రవ్యభుక్కౌట
 రత్తు ల్పదీయాజ్ఞనస్తనబు ల్నిగ్గుగాజేయవాతాశరజ్జాత్రువ న్నందవగ్రహణం
 బువన్నం దదాధారభూతాశ్చరూపంబునం గచ్ఛపచ్చదత్త త్తుమ్మ నాలో బ్రవ
 త్రింపవే, దేవ చతుర్భయోత్పాది తేజోహిరణ్యాక్ష సాక్షాత్కృతిప్రోధ నిర్ఘోష
 రోషనలోద్దామ రోమాగ్రటంకంబులం దారకావ్యక్త ముక్తాఫలంబు ల్టాలు
 లోవ ధావత్తుగాంతర్గతగ్రానము ల్లజ్జలోదారలీల న్నోదాలింపఘోణాగ్రసంకల్పిత
 శ్వభ్రమేకీధవన్తజ్జం బొక్కటంగ్రుక్కగాబట్ట నాయామదంష్ట్రాసురంగంబు
 న్సర్వదిక్కుడ్యము ల్వయ్యదిపించు నయ్యాదిఘోణిం బ్రశంసించు యుష్షద్విష
 దైత్యధారాధరస్త్రనిస్తంద్రవిస్తానవార్వవిష్టికి న్నర్తకంతీరవాళై రవారావము
 న్నోపరాగాయితప్రోక్షణాక్షీణదీప్తు ల్భవన్తోరనాసాపుటీనిర్గతశ్వాసముల్లర్జలు న్నిం
 చులు న్నాడులుంగా, సుత్తైస్థలిన్ విశ్వదాస్థానిలీలన్ బలీంద్రేంద్రజాలైకదా
 నాంబుధారాపుతిం ద్వత్కృతాతేజ మావామనాకారబీజం బహో దివ్యధాత్రీజతం
 బొంది యత్యేగభతస్థూలపాదత్రయి నివృప్తప్రతీకముం గప్పవే, చండవేదంధకుం
 డాసముద్దండ దోర్దండఖండేంగ విస్సారపారశ్వధ్రువధారాహతా శేషరాజన్యగా
 త్రస్తవద్రక్తరోదస్వినిం ద్వత్పదాంభోజసంభూతమన్తద్రవహాస్వీతకు స్పంభుజా
 టాటవీసంగళం గంగకు నిన్విత్యసాపస్మ్యవాదంబు గల్పింపవే జామదగ్మ్యుండనై,
 మైథిలీతుల్కరూపాత్త బాణాసనదోహిగా ధేయసంకల్పసంపాదనోత్సాహిని న్వా
 హిని న్నొంపు దెంపారంగా నొంపనూహించుశంభున్నహరోషసంరంభుజ్యాకృప్త
 నిర్భిన్నతత్కార్యుకోద్భూతకలాపంశిగజ్జా సమాజ్ఞంభితధావనసంత్రాసయుక్తగజా
 క్లేషసంపత్తిచే, దేర్పవే రామ రాజాన్యసుత్రమశేషాయతేషామిశ్కల్లాంగలతోటి
 కోటీసముత్పాట నత్రాసితంజేసి మర్దంతకాంతారసివద్రుమధ్యక్షమాధావదుష్టాంశు
 జాతన్వణీబంధవైడూర్యనాళసుఫర ద్వారిజాతిం గలంగింపవే నీరివై, కంజనూతి
 ప్రసాదప్రభావంబునం గావరం దెత్తి ముల్లోకము ల్పల్లకల్లోలము న్నేయు పూర్దా

నవవ్రాతము ద్విగయస్వీతము నూర్ణిమాయకాస్వీతమున్ శౌర్యసంప్రేతముం జంప
నానామరశ్రేణి బాలింపనై లింప విద్విట్పురస్థాంగనామానధంగంబు గావించి తల్ల
యిన సర్వజ్ఞతాభూతియు వారజిత్వంబు నివర్తరాజత్వముం బొందునే, ఘోర
రుడ్డికరభూమిమీమాత్రదూరీభవల్లోకంబు స్వర్వర్ణలోకమున్ తావ్రహ్మికమున్ తా
తధారాకతోరతురప్రప్రతీకాకపాదాగ్రసంక్షుణ్ణముండేసి గంభీరవిఖ్యాతి దీసిం
పవే, విశ్వరూపా జగద్దీప సీమన్తకం బంతరిక్షంబు సేత్రము లోమసూర్యాంశు
పుల్ దావకశ్రోత్రము ద్విక్కు లుర్వీసురక్షుత్రివిట్పురజన్మస్థలంబు ప్రివ్విదీ
యాస్యబాహూరుపాదబ్జము ల్మీపు విష్ణుండ వంభోజగర్భంబున స్మీన సేవేకదా
హలి వింద్రాదిగిర్వాణులు స్మీన సర్వకీర్తిచ్చేదనాదిక్రియ ల్మీన సేవకీలో నుండు
విశ్వంబు నీవిత్తు విష్టాధము ల్మీ నృశంసింపలే వాగమంబు ద్విలోకకైకరక్షా
శరస్వీరూపాక్షా కృపాసాంద్రవీక్షా హృత్స్వర్గవృక్షా పరబ్రహ్మమూర్తీ విధూతాశ్రి
తార్థి మునిస్వాంతవర్తీ జగత్పూర్ణకీర్తి విసత్కాలమిత్రా నతాంభోజమిత్రా సము
ద్యచ్ఛురిత్రా సురస్తోత్రపాత్రా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః 647

క. అనిపాగడి మగుడమగుడ, న్వనరాశిపలాశిశానివరచరణముల
న్దనశిరము మోపి వినయంబున నిలిచి కరాంబుజముల మోడ్చి సభక్తిన్ 648

క. విన్నవించె వేదవిధ్యేయతావకా, గమనకార్య మెద్దిగారవమున
నానతివె యనిన నాపగావల్లభు, దిక్కుఁజూచి వాసుదేవుఁ డపుడు. 649

క. నారాకకుఁ బనివిను మో, నీరాకిం పై నతేయనికీ సేవెఱుఁగం
బోరానిభిటుఁడు టిట్టిభుఁ, డీరస మిష్పక్షితోడ నెవ్వరి కమరున్. 650

క. చన దండపిండములఁ దె, మ్మనుడుఁ బ్రణామంబుఁజేసి యబ్రాసివెసం
గొనితెచ్చి యిచ్చెనాలో, వనరాశిం బాసి భక్తవత్సలుఁ డరిగెన్. 651

క. విమతుని లావరయక పై, రముఁ బూనిననాఁడు వారిరాశిక్రియఁ దై
న్యముఁ గాంచుననుచు శాత్రవ, దమనకుఁ డగుదమనకుం డతని కెఱిఁగించెన్. 652

ప. ఎఱిఁగించిన నప్పుడుకు లాదరింపక సుజీవకుండు దమనకున కిట్లనియె. 653

క. కలనికిఁ బింగళకుం డెటు, ఎలె నుండఁగఁజోగు ననిన వాఁడురుదంబ్బిల్
నెలుపాడినవదనముం బెడ, తిలనాఁమునుండ వానతిఱిఁ బొమ్మనియెన్ 654

క. అని గుఱుతుఁజెప్పి యద్ది, క్కు న నిలువక వచ్చి కరబకుని గదిసి యుపా
యనములను మిత్రిభేదము, నొనరించితి ననుచు నాలిఁ డుబ్బుచుఁ జెప్పెన్ 655

క. అప్పుడు గగనమున మొగ, ప్పి మహిం జఱచి విసా గాడ్పులు తొప్పెం
గప్పులు పడిగం డ్లురిలెం, గుప్పులగొన నోనవాన గురియం దొడఁగెన్. 656

వ. అయ్యవసతంబున.

657

ఉ. జేవులునోబకన్దానలఁ జిప్పిల నూర్పులవెంట నుజ్జ్వల

త్వావకీలలోలిఁ గనుపట్టఁగఁ గొమ్ములు పంచి కానన

గ్రావములం బ్రతిధ్వనులుగ్రాల ఖణిల్లన అంకెవైచి సం

జీవకుఁడాగ్రహం బడర సింహము పైఁబడియె న్నహోద్ధతికా.

658

క. సంజీవకపింగళకుల, ఖంజపరాక్రమము లడరఁగాఁ గయ్యమునే

యంజొచ్చి రవుడు మహిభృ, త్కుంజరఫణిఘోణిహర్షకులపతు లదరన్.

659

క. తొలఁగకఁ కలఁగక వృషపిం, గళకము లప్పాటఁ బోరఁగాఁ జిత్తమునం

గలఁగి వెలవెలని మొగమునఁ, దలఁ గదలిచి కరటకుండు దమనకుఁ బలికన్.

660

క. ఆతిహీనమానసా నీ, కతమునఁ జేటయ్యె సేలికకు నీ వేడు

ర్గతి కేగదవో యెఱుఁగ, న్నతిమంతుం డండ్రు నిన్ను మతు లేవియొకో.

661

సీ. సాంత్యవం బుచితంబు సాంత్యనత్యాగికిఁ బరమదుర్భరపరాధముగలుగు

వరుసఁ దక్కుటివి నెన్నిరిగానిసామంబు ముఖ్యంబు దక్కినమాఁడు బుద్ధిఁ

దలఁప సంఖ్యామాత్రఫలములు నూనె దీపమున నాతపమునఁ బ్రచరతన్

దీప్తిఁ జీకటివోలఁ దీవ్రారితిమిరంబు సిద్ధసామజ్యోతిచేత విరియు

తే. నల్లుగావున నగ్రాహ్య మైనదండ, మధిపతికి గ్రాహ్యముగఁజేసి యనియొనర్చి

తకట నీబుద్ధిగాల నీయభినయంబు, గూల నీనేర్పు నీతీర్పు నేలఁగలియ.

662

చ. శ్రవణయుగాంతరావరణచక్రము లగ్గలఁబట్టుఁ దోరపుం

జెవుడు కనీసికావసధసీమకు నుత్తులికాడు దృష్టిపా

టవము దురుక్తి నాలుకకు డాసినచుట్టము పారవశత్యపుం

దెవులున వైద్యసాధ్య మెడద్రెవ్వక యెవ్వనినాశ్రయించినన్.

663

చ. తఱుచొకయించుకేని పరిధానమిడం బతిలాభకార్యముల్

చెఱుచు నరాతిజాతి కెడసేయకవాకొనుమర్క కర్తముల్

గుఱుచలఁ బట్టజూచు విధు కూర్చినచోటన కీడు సేయు మే

ల్ల అచునయారె రాజుఁ జెడు మంత్రివిజ్ఞురాశి ముంపఁడే.

664

చ. కలవాము నిత్యకృత్య మపకాగము పెట్టనిసా మ్నసత్యపుం

బలుకు బలం బకార్యవిధి ప్రజ్ఞ యునాదరణంబు సద్వ్రీలిం

బలక కులాగతక్రియ యహంకృతి కీర్తి సుహృత్తిరస్క్రియా

బలము బలంబు నీతి కడఁ బాసి నినుం బురుడించుమంత్రికిన్.

665

చ. వడిచెడి యూఁగుప ల్వెఱికివై చినఁ గూరిరవిషుల్లుతాన్నముం

గడువునఁ జేరనీక మహిఁ గ్రక్కినగాడిన ముల్లువుచ్చినం

గడుసుఖ మిచ్చినట్లు కొఱగానియమాత్యునియొగిపెన్

ల్విడిచి సుఖించుభంగిఁ బృథ్విపతి వీడ్కొని మేల్కొనఁదగున్.

666

వ. ఆత్మభూత్యర్థంబు రాజు వివిక్తుఁగాజేసి యొక్క సుంపవయుండం బ్రాంభించి
నాడవు రాజు లాకీర్ణ విరాజులగుటెఱుంగవే సహానుసంప పిన్నయిఁజేసి నభి
యాతిజాతి విభీతిరీతిం జేట్వఱుఁచుఁగాజే యని కినిసి పలికి మఱియుఁ గరట
కుండు.

667

క. తనబ్రదుకుకొఱకుఁగా దుర్జనుఁడు నృపాలన కసీతిచాటు శతంబుల్
పనిఁబూని కఱపుఁ బిమ్మఁ, దనకీ డెఱుకపడఁ బతికిఁ దాఁ బగతుఁడగున్

668

గీ. పతికి నభిప్రది దనమ శోభనమునైన, బుద్ధి బోధించునాతఁడు వో సుమంత్ర
పతికిఁ జెట్టయు దనమ నాపదయుఁ జేయు, బుద్ధి బోధించునాతఁడు వోసుమంత్ర.

క. అతిరోషుండయి శాంత, స్థితికి మతిం గపటమాఁది చెలిమికి సుఖసం
గతుఁడై విద్యకుఁ బరుష, వ్రతుఁడయి యంగనకు వాసపడఁ జనఁదెందున్.

670

క. కడుఁజేజ మొసఁగి దయతో, నొడయఁడు దనఁ బెంపుఁజేయ నుబ్బిన భీతికొ
నడచుట శోభనకారణ, మడఁకుప భూషణము గావె యనుజీవులకున్.

671

వ. నీయనుష్ఠానంబున నీతండ్రియు నిట్టివాడని యూహింపఁబడుచున్నాఁడు.

672

క. జనకాచార మవశ్యము, తనయుం బ్రాపించునశుట తిథ్యము ధరలో
ఘనకై తకకంటకములు, దనరం దత్ఫలకులంబు చాల్చుటలేవో.

673

క. ఇంగిత మెఱుంగనినీకు న, యాంగము బోధింపఁ ద్రాస మయ్యెడు మను దు
స్సంగతి నూచి ముఖాఖ్యప, తంగము కపిచేతఁ బోవదాదుర్బోధన్.

674

క. నావిని దమనకుఁ డినసం, భావితుఁ గరటకునిఁ జూచి పలికెం జెప్పుమా
యీన్పుత్రాంతం బన నయ, కోవిదుఁ డాయనకుఁ గరటకుం డిట్లనియెన్.

675

ఉ. అంతనితాంతతై త్యకరమై కర మొప్పుపహించి మించుచో

మంతము సేమనలసమానబకాఘనిశ్చితాఖిలా

శాంతి ముపాంతికాంతమిహికా ర్తజగజ్జనవర్ధితస్యధా

కాంతిము కృష్ణసారమదగంధనృపాలనిశాంత మెంతయున్.

676

సీ. స్వపనువిప్రణనస్వపితవాసరముల కాయామమదవీయమై చనుటనొ
హిరానుషక్తిఁ జెన్నారతముల కతిశ్రాంతిగాఁ గలదని చింతింబటనొ
తనరాక మనులోకమునకుఁ బాటిలివశితార్తి యనుక్షణం బాఱఁచుటకునొ
సకలసన్యాసివృద్ధికి గభస్తీసాత్మజీవనం బవనిపైఁ జీరుకుటకునొ

తే. పగలురుచివాసి యొకమూలబడి సమస్త, సత్రములఁ జేరి యాత్మతేజమున రలు

వెలుగు శిఖియున్నకడ కేగవలసెననియు, భానుడక్కలమునమందభానుడయ్యె.

చ. సదవనవై భవంబు పరచక్రవధోద్యతనంబు నిస్తులా
భ్యుదయ మనూనదానవిధియుం బరిపూర్ణకళావిలాససం
పదయును గల్గిరాజు గనుపట్టె ననంతపవప్రవిష్టుడై
యధికత మూర్జితప్రసవయై కోమరొండె ధరిత్రి యెంతయున్. 678

మ. ప్రతిదగ్ధృష్టతమస్సమగ్రుచిహూర్వాచర్యణాఖర్యముల్
హితగంధామృతము క్తతర్షములు భూయిష్ఠస్వమర్త్యయన
వ్రతము త్పిండై నఖండసాంధురతుపారక్షీరపూరంబు లు
ద్ధతహేమంతగవాధిపోద్యమముచేత న్నాజగోజాముల్. 679

క. అతిశీతలవిమలవిధూ, న్మతిపాదాక్రాంతీర్ష నరలోకారా
ధితగాక యునికి చిత్రము, ఖతలాగతయతితుపారగంగ దగంగన్. 680

చ. ఒకతృటికాలమేనిఁ బనికొగ్గక మీఁదులు చూచుగుక్కిబం
ట్రకు మడిఁ జేనగల్పుల కొడంబడి ఘాసము లూడ్చుకూలికాం
డ్రకు నెడనేద్యపుంబనుల డిస్సిపతుండఁదలంచు పెద్దయై
డ్లకుఁ గలిగించె దైర్ఘ్యవికలసితి వాసరపంక్తు లూఱుటన్. 681

నీ అహరాస్యజటిలనీహారధాగాసారశైత్యాపనోదనోత్సాహముననా
మలయశైలాగతానిలఖాద్యమాద్యదర్పాఖర్షగతిరేఖ నరయుటకునా
బహుధర్మయంతమతప్రణిపాతపూజనస్త్రీకారసంభ్రమోత్సేకముననా
మందేహదేహసంబంధకోణత్రాణరాక్షసత్రాసదారంభముననా

తే. మారుతశ్రియఁడాసి పటీరవనము, దాసి శమనుసముల్లాసిఁ జేసి పలవి
కాసి పుణ్యవతీడాసి రోసి వాసిఁ, దిమిరమలకాసి ఐర్తిం చె దినకరుండు. 682

ఉ. తోషణకారణైకవసతు ల్పతు లత్తిఱి భగ్నసైంగన
జ్యేషివిషాణగర్భరజివిస్ఫురితాగురుదారుఖండసం
పేషితిహతినైమదమి శ్రఘనస్తనద త్తనిర్భరా
శ్లేషణలీలఁ దేలుతురు శీతభియార్తులఁ బ్రాణార్తలన్. 683

ఉ. ఘోగులు వుచ్చిరద్దినముల్ పృథువహ్నిహసంతికాదిదృ
క్షాగతులం గురింగి మదసమ్మిశ్రితప్రతినన్యదిన్యకా
లాగురుచందనంబుల మహాయుభిభవదగళుకంబులన్
రాగరసైకవీటికల రాజముఖీపరిరంభణంబులన్. 684

నీ. నిర్దిష్టదోషఘూర్ణితమనస్కులభంగి దృఢరవంబుగ నొండ్లు దీడితీడి
ధృతిబలోద్ధతవిరోధిత్రానితులలీల వారక వడవడ నణఁకివణఁకి

- యనిస్సన్నికటవర్త్యమజీవులో యనఁ జేతు లంగములమై జేర్చిజేర్చి
యాభీరవల్లభులనదలవాకిట్ల నొకట యాపుటగుంపు లొత్తయ్యెత్తి
తే. సాగుబడినాటికమ్మరజాతివోలె, గటికినిస్సమస్సులఁ గదిసి కదిసి
చాలిచి రిప్పుంగు వోలినచలికతమున, నామత నొంది రిలలోనిలోపల్లె. 655
- క. శాకపుసరుకులఁ బోకలు, నాకులు గొంగళ్లు శుడుపుటంబరములు శుం
తీకాలాగురువుల్లోనఁ, గైకొనఁ బ్రయమయ్యె శీతకాలమునందున్. 656
- ఉ. ఆరికకూడు పుచ్చనరు గావులవెన్నయ దోసగింజ సం
బారపుటంబురంబు తనిమజ్జిగ మాకొనకంపుతోడఁ దం
దారగఁ బట్టి రెడ్డిమడియ బులుగోలలఁ బూని యెడ్లకో
పేరులు వైచిదున్నుటకు నేగిరి కోండ్రకు నాలిపచ్చినన్. 657
- సీ. చవులనేడబములు చాలించి తలసారె దఱుక చప్పిళ్లు ద్రావువారు
కాయసంఘల మహోగ్రగ్రంధు లొదవినఁ బెట్టిదంబుగ నూలఁ బెట్టువారు
రసధూమ మఖిలగాత్రచ్చిద్రములఁ బ్రాక నుబ్బలఁ బడి మూలుచుండువారు
ఛీసిగ్గు గాదొకో చేరమాకాటది యన్నఁజెల్లెలి వావి యనెడవారు
తే. కోరి వాలుమత్తెలంబుఁ గ్రోలువారు, కుముకుంపటికాకమల్ గోరువారు
నైరి యొకకొందఁ జచ్చలినలసవాఁ, వానిధాటివిహారంబుఁ బూనుటయును. 658
- వ. ఇల్లాభీలంబైన చలీకాలంబున 659
- క. ఒకగహనంబున నొకచో, నొకశీతాస్తవంగయూధము ఖివోగ్ధ
తకముల శిఖియని కానఁగఁ, బకివకనూచిముఖాఖ్యపతిగము నగుచున్. 690
- క. ప్రతికీశస్రతిపుటసం, గతమై యటసహజసమ్మిగా దిది శీత
చ్యుతిదీన నగునె యని విశ్రుతిగాచారభటిఁ జెప్పఁచుఁ న్వదిరుగున్. 691
- క. ఈరీతి పులుఁగు పిలుని, పేరంట మేతెంచి చెవులు బీటునడ న్వే
సారక చెప్పఁగ నందొక, హరిరిష్టవగంబు పండ్లుగొంతుచుఁ గినుకన్. 692
- క. నడి నొడిసిపట్టికొని కూ, యిడ చుప్పు మెత్తియెమ్ము విరియఁగ శిలతో
నడిచిన నెపుడో ప్రాణము, విడిచె నృథాబో, కుండు పీఠఁడిగాఁడే. 693
- న. ఇట్టికథ యయ్యెడునని నినుబోధింప వెఱచెద నైనవినుము. 694
- క. అలఘుతిరప్రజ్ఞాగన, బలము నెవ్వఁడు గోత్రభరము వహించుం
బలుకులు వేయెలనిజం, బలముత్తము నోచి కాంచినది తల్లిగదా. 695
- గీ. దేశకాలాంతరంబులఁ దీలవడని, బుద్ధిసౌందర్య మొక్కఁ డచ్యుతముగాక
గాత్రసౌందర్య మేతికఁ గలుగదనిన, దానివిని విన్నవై యుండె దమనకుండు.

- ఉ. వేసటతోడిపల్కుతనువేపనభావము సోష్ణదీర్ఘని
శ్వాసము గద్గదస్వరము శంకితదృష్టికపోలహస్తవి
న్యాసము వాడుడేలుచదనంబు స్వయంకృతఘోరకల్తప
త్రాసితతక్షణంబు లని తత్త్వవిధిజ్ఞులు నెప్పిరేర్పడెన్. 697
- క. ఈరీతి నుండ నేల మ, హిరమణున కిట్టొనర్పనేల విచారాం
కూరముఁడుదఁ జిదిమితివని, రారాపున వాని నక్కరటకుఁడు మఱియున్. 698
- క. అనయపరుం డగుమనుజుఁడు, తనవారిం జెఱిచి పిదపఁ దానుం జెడుఁబో
మును దుష్టబుద్ధిమాటలు, విని తజ్జనకుండు ధామవేదనఁ దెగఁడే. 669
- క. ఆవిపలికిన నీతికదా, ధనుఁ గరటకుఁ జూచి పలికె దమనకుఁడో స
ద్వినయాహ్లాద యెట్లీకధ, విననిష్ఠం బయ్యెఁ దెలుపవే నాకనుడున్. 700
- క. కరటకుఁ డెట్లను నొండొక, పురమువ వర్తించుధర్మబుద్ధియనంగాఁ
బరఁగు నొక నెట్టివానికి, సరిచుట్టము దుష్టబుద్ధి సఖుఁడై తిరుగున్. 701
- క. వానికి వానికి బ్రాణస, మానమహామైత్రి పెరుగు మఱి యందు మనీ
షానిధికి ధర్మబుద్ధికి, దీనారసహస్ర మొక్కదెసఁ గననయ్యెన్. 702
- క. కానంగనైన సొంపు ని, జాననమున మొలకలొత్త నవ్వార్త నుహృ
త్తానసమున డాఁపనేరక, పూని సఖుండనుచు దుష్టబుద్ధికి జెప్పెన్. 703
- ఉ. చెప్పిన నద్దురాత్మకుఁడు శింగఁడు బూరఁడునై సుహృత్తముం
దప్పక చూచి పూర్వసుకృతంబున గాంచినసొమ్ము నెమ్మిమై
నిప్పొలిమేర కేసరమహీరుహమూలమునందు డాఁచిపో
నొప్పునొరు ల్గమంగొనరె యూరి కయో కొనిపోవఁజూచినన్. 704
- గీ. ఇతరు లెఱుఁగ నేల యింటికిఁ గొనిపోవ, నేలనేల యరసి యెఱుఁగకుండఁ
గుండబాఁతి యింతకుండనె చనుటొప్పుఁ, దగ నొనర్చు మనల ధర్మబుద్ధి. 705
- ఉ. పంచనసొమ్ముఁ బుచ్చుకొనువాడయి వీడిటులాడుచున్నవాఁ
డందు మనంబునం దెలియ కాతని నిక్కము నెయ్యఁగా విచా
రించి యొకొన్నిపుచ్చుకొని పృథ్విసముజ్జ్వలమూలమందు న
క్కాంచినసొమ్ముఁ బాఁతి చెలికాఁడును దానును బోయి రిండ్లకున్. 706
- ఉ. పోయి నిశీధమైనఁ జెడుపోకలకోమటి దుష్టబుద్ధి యా
రేయి గృహంబుఁ బాసి నగరీజనులం గనుబ్రామి యొంటి నా
చాయకు నేగి కూడుబలిఁ పల్లి పెకల్చి ధనంబుఁగొంచుఁ జే
రాయపుసొంపునం జనియె నచ్చతరత్వర నొంటి నింటికిన్. 707

- గీ. అతఁడు గొన్నిపూటలరిగిన నింటికిఁ, బోయి తాను ధర్మబుద్ధి కనియె
దిరుగఁ జూడవలదే దీనారభావంబు. మరిగ నేమొ దిగులుపొచ్చె నామ. 708
- క. అని వెరవుఁజూపి పిలిచిన, ననుమానము పుట్టి తాను నాతఁడు జోడై
చని ధర్మబుద్ధి వినిహిత, ధనభాండముఁ గానఁడయ్యెఁ దరుహమునక. 709
- ఉ. కానక మానసంబు కలఁగంబడ నిట్లును ధర్మబుద్ధి యు
య్యో నిను సద్యముమృడన యెండొకచి త్తములేక నమ్మి యి
చ్చో నిడి చన్న నాధనముఁ జోరునిచామునఁ బుచ్చుకొంటి వి
స్సీ నరభోజనుండయినఁ జెట్టఁదలంచు నె విశ్వసించినక. 710
- ఉ. పూని మదీయవిత్త మిటఁ బూర్వతఱిం బరికింప నక్కటా
యేనును నీవక్కాని యెరులెవ్వరెఱుంగరు నీవుదక్క నొ
ప్పొ నిజమాఁ బరులొప్పుయ రథముఁ గ్రమ్మఁ చెప్పు దొంగచే
రానకుఁ బాలుపడ్డ నగరా నగరాలుచురాత్ర నావుడుక. 711
- క. విని ధర్మబుద్ధి బుద్ధిం, గనలుచు నధర్మబుద్ధి గనుఁగొని పలికెం
గనినాఁడవొ వినినాఁడవొ, చనునే నామోద నిట్టిపడి మోపంగక. 712
- క. సీసఖ్యమునఁ జరించిన, వోసము మోసము న నేఁడై తోడనకలిగెం
బోసము నోరికొవ్వో, నేసో యిట్లావ నెవ్వరికి నీడేరుక. 713
- ఉ. ముచ్చదనంబు నాపయిన మోపక ముంజిన నెట్టివిడ్డవే
వచ్చునె నీకుఁ గూడుఁగుడునం గుంకమిని ప్రక్కఁబండచే
క్రచ్చుఁ గన్నసొమ్ము తిరుగంబడినం గొనకున్న నెవ్వరా
రచ్చకునంచు నీడ్చి పదరంబడి వాఁడు సుహృచ్చిభామణిక. 714
- ప. ఇట్లు ధర్మబుద్ధి నీడుకొని చని నగరంబడి ధర్మంబున కొప్పి పిన్న పెద్దలం గూడ
చెట్టిన ధర్మవేదు లుభయవాదుల నాలోకించి తమకింపక అంతునేయ కడ్డంబుసా
రిక యిరువురు గలసి పలుకక యొకరొకరిపూర్వోత్తరంబులు తెలియునట్లుగా
మీమీనుద్దు లుగ్గడింపుఁడనుటయు నంచు ధర్మబుద్ధి కృతాంజలియై సభవారి కిట్లు
నియె 715
- క. ఈతఁడు నాతోఁ జెలికాఁడై తిరుగం బెద్దకాల మరిగె నివ్వఁడీ
భూతలమున దీనారస, మేతవినిష్ఠుండుభాండ మేఁ గనుఁగొంటిక. 716
- క. కనుఁగొని నిక్కము చెలికాఁ, డని పెద్దయు విశ్వసించి యీకథయే నీ
తనికి నతిగోపనంబుగ, వినిపించితి నావివిక్తి వీటింబోవక. 717
- క. వినిపించిన నాతఁడు నా, కనురత్ననిపగిది ననియె ననఘా యేత
దన మూరియొద్ద నేటికి, నినువేఁడెద నలయు నిచట నిత్యేపింపక, 718

- క. అని తరుమూలముఁ జూపిన, మనమున నద్దుప్తబుద్ధిమత మెఱుంగక చెప్పినయట్లు నేసిపోయితి, తనయింటికి నీతఁడంతఁ దానుంబోయెన్. 719
- క. కతిపయదివసము లయఁగఁగ, నితఁడు ననుం బిలిచి పలికె నిష్ప్రసాదా నామతినతితాపము వొడమెడు, నతులగతిం జూడఁబోత మావిత్తంబున్. 720
- క. అనపలికి నన్నుఁ దోడ్కొని, చని తరుమూలమునఁ జూడ సంగు స్తధనంబునిచినచో లేదయ్యె, న్ననసరియం జూచ్చె దైన్యమగుఁడ నైతిన్. 721
- క. సొమ్మన్నది నీయొద్దం, దెమ్మని నే నదరవైచిత్రే నీతఁడు నన్నుఁటలాడి త్రిప్పెం, దిమ్ములకుం జూచ్చి యాశ్చిత్యెచ్చె న్నభకున్. 722
- బ. ఇంతియ యని ధర్మబుద్ధి యూహకుండె నప్పుడు దుష్టబుద్ధి ధర్మాసస్థులకుఁ బ్రణామంబు లాచరించి యిట్లనియె. 723
- చ. ఎనసినచెల్లి నుండుటయు నెక్కటిపాటఁ దదర్థభాండముం గనుటయు నాకుఁ జెప్పుటయుఁ గప్పుటయుం గల దంతనిండ్లకుం జనియొక నాలుగేనుదినసంబులు వోవఁగ వచ్చిచూడఁ బాఁతినకడ సొమ్మలేదు కనితీసికొన న్నహిజంబుసాక్షిగాన్. 724
- క. నావిని ధర్మాధిక్యతుల్, వానాదంబే యేరువారము లెడ మీరేవినము నాఅవఁచా, దావిస్మృతబుద్ధిఁ బెలుపుఁ డరుగుఁడు మగుడన్. 725
- ప. అనునచనంబులు విని దుష్టబుద్ధి. 726
- క. అనకాశ మేమిటికి వట్టివివాదం బింకనేమిటికి శుద్ధాత్మం డవు నితఁడని నన్నందఱు, దగఁ బొగడఁగ సాక్షిఁ దెలిపెదనుమీసాన్. 727
- క. నా విని ధర్మమువారల్కున్ వెవ్వరి సాక్షిఁ దెలుపనేర్తువు చెప్పునా వానాద ముడిగె వన మాయావాదనకాలి వారి కతఁ డిట్లనియెన్. 728
- క. ఏపాదపమూలంబున, బాపురె దీనారపూర్ణభాండ మహానిక్షేపింపఁబడియెఁ దెలియఁగ, నాపాపవిభుఁడు సాక్షి యగు మీ రగుగన్. 729
- క. అనుదుష్టబుద్ధిపలుకులు, విని యుచ్చెరుపాటు గదుర విద్యజ్ఞున లేదినమునకు నేమిస్తాదునఁ, జనుదె మ్మనెదముగాక సకలం బనుమన్. 730
- క. చని రంతధర్మబుద్ధియుఁ, జనియె గృహంబునకు వానిజాడనె తోడ్చి జనియెఁ బ్రతివాది యాలో, దినకరుఁ డపరాధి వారిఁ దెప్పలఁదలెన్. 731
- గీ సంజచివురించె జీకట్లు సందడించె, గలువ సొంపెక్కఁజక్రవాకములు సుక్కెజలజములు వాడె దిశలఁ దేజంబు వీడె, ఘోరము శ్రీతె విహగముల్లాండ్లునేరె.
- ప. అప్పుడు దుష్టబుద్ధి యేకాంతంబునఁ దనతండ్రి యడుగులంబడి యిట్లనియె. 733

- ఉ. చోరుఁడెదుప్టుబుద్ధి యతిశుద్ధుఁడుగా కని భూరుహంబుచేఁ
చారులు గుంపులై విన సభం బలికించెదనంటి వచ్చితోత
జేరెడుమాటమాత్రమునఁ జేకొను మస్తదభీప్సితంపుదీ
నారసహస్ర మెప్పటికి నందసులభముతంద్రిఁ బొందజే. 734
- క. తరుకోటరమున నీ వొక్కరుఁడని వసియింపు మొరులు కనుఁగొనకుండం
బరిష్జనము కయంబున, నరుదెంచినఁ బలుకుసభ్యుఁ డని ని న్నడుగన్. 735
- ప. అనినం గొడుకునకుఁ దంద్రి యిట్లనియె. 736
- క. చెడుబుద్ధి నీకుఁ బుట్టెం, జెడితివి నన్నుం గృతఘ్ను చెఱిచెడ యూఁగో
నొడఁబాటుగాదు చిత్తము, వెడఁగులపని పంపునేయువీఱిఁడి గలఁజే. 737
- క. మొదల నపాయం బెన్నుట, పిదప నుపాయంబు లెక్కఁబెట్టుట తగునీ
నిద గొదలఁ గాదె ము న్నొక; మదికొక్కెర యనుఁగునుతుల మంగిసకీచ్చెన్. 738
- గీ. అనిన దుష్టబుద్ధి జనకు నిరీక్షించి, యిట్లు లనియె నకుల మేకతమున
బకపికాగ్ధకముల భక్షించె బకమేమి, సేసె నంతఃకర్మ జెప్పవలయు 739
- ప. అని యడిగినఁ దంద్రి కొడుకున కి ట్లనియె. 740
- మ. కలదభ్రంకషభూజరాజికుకపాకగ్రస్తశస్తస్వరు
త్వేద్యవ్యాకృతము కూలముద్రజరురీధంగాంగసంఘర్షజా
విలఘోపప్రతిఘోషితద్విరదవిద్విడ్భిమ మగ్రద్విపి
స్థలకృత్క్రిలదరీనికాయ మొకకాంతారంబు దుర్వార్షమై. 741
- ఉ. ఆవిసినంబునం దొకమహామహిజంబున నగ్రశాఖపైఁ
దా నసియించి యొక్కబకదంపతి పిల్లలఁ జేయుఁ జేయు నా
శివిష మాసమీపబిలసీమమున న్వసియించియుండి వా
పోషణ నన్నిటి నైసవిపోవు సమాసమ నివ్వధంబునన్. 742
- క. ప్రతిసంవత్సరమును నీ, గతిఁబిల్లలఁ బామపాలుగావించి మనో
గతి బకమిథునము పొగులం, బ్రతికృతిఁ గానక యలంతఁ బగలు నేలున్. 743
- ప. అట్లుండఁ గొండొ కకాలంబునకుఁ దననాతికిఁ బ్రమాదిసమయం బగుటయు భుజ
గభయానకం బగుబకంబు తిక్ మెకంబై సంతతిసంభరణంబునకు విరోధిసంహరణం
బునకు నుపాయంబుఁ గానక తానకంబుఁ బాసి ప్రియసఖుండు నాసజ్జయాభి
ముఖుండును నగుకర్తరిపాణినామకుశీరకుం జేరంబోయి కాయం బడచిపడ బుడి
బుడికన్నీరు గ్రుక్కుచుఁ జిక్కుకొన్నకంకంబునఁ దనకుఁ బాటిలివచ్చేటువాటు
ప్రసంగించి శోకించి పుత్రత్రైవిధ్యం బగనపాయఁబుఁ జెప్పి యాతృరా

వారతీరంబుఁ దెప్పవై చేర్చుము నన్నీడేర్చుము నీవనికనికరం బాలయఁ బ్రార్థించిన
బకంబునకుఁ గుశీరం బిట్లనియె. 744

క. భువనవిహారివి నవలా, ఘనమును లావును గొఱంతగా దెన్నటికిఁ
దివిరిపియింతు వనిమిష, నివహము నీయంతవాఁడు నెగు లెట్లొండె. 745

క. శోకార్తులకు నుపాయము, లేకరిణిం దోచు ధైర్య మెవ్వధిఁగలుగున్
రాకడవోకడలకు జప, మేకొమరున దొరకుఁ గడఁక లెటువలె నొదవున్. 746

క. ఐనను దీనికిఁ దగుతెఱఁ, కే నీకెఱిగింతుఁ జేయు మిది భవదీయ
స్థానతరులకటగతకా, దే నబింబునకు నకులదృఢిలమునకున్. 747

క. ఎడత్రెవ్వకుండ మీలం, దడవైపుము వానినెల్ల భక్షింపుచు నె
వ్వడి నేఁగి ముంగిపాముం, బడలుపడం గఱచిచంపుఁ బగ నీ కణఁగున్. 748

క. చనుమని యాహారంబిడి, పనిచిన నప్పులుగు చనియెఁ బయనంబైత
ద్వనిత యొకకొన్నినాళ్ళకు, గొనవై యవ్చట గూట గ్రుడ్లందెట్టెన్. 749

గీ. పెట్టి ముదిగుడ్లుచడకుండఁ గట్టుగాచి, పాదుగుటయు నైరకొని కొన్నిపూటలకును
బికిలడింభంబు లాలోన బకవిభుండు, యెండ్రొ చెప్పినగతి మీలనిండవైచె. 750

గీ. కవుచుగాలివారఁ గవిఁ బాసి వెలచడి, పరుసమీల దినుచు వచ్చినచ్చి
పాముజంపి పాదపముఁ బ్రాకి బకశిశు, ప్రకరభుక్తిఁ దనిసి నకుల మరిగె. 751

ఆ ఒకఁడు నేయఁబోవ నొకఁడగు నీబుద్ధి, గూల నన్నుఁజెఱుపకుము దురాత్మ
చెడిన నీవ చెడుము చెప్పకు మీమీట, యర్థభాండ మెల్ల నన్యమెల్ల. 752

క. అని ముగియుంబలికిన నా,ననమున దైన్యంబుదేఱ నందనుఁ డాసె
ట్టనకాళ్ళమీఁదఁబడి యింక, వినునావచనంబటంచు వేఁడుకొనంగన్. 753

తే. మోసపోవనివాఁడయ్యుఁ ముదుకఁడయ్యు, విధివశంబునఁ జెవిప్రేరివేసి నెట్టి
యర్థరాత్రింబునం దేగి యడగియుండె, గూబచఁదాన నలన్పొత్తుకోటరమున 754

ప. అంతఁ గొంతప్రాగ్దునకుం బద్మబాంధవుండు పూర్వపర్యతశిఖరిహాసనం బెక్కు
నప్పుడు పిన్నపెద్ద లుభయవాదుల రావించి వృక్షసమీపంబునకు ఎచ్చి యర్పించి
యయ్యిరువురిలోన వంచకుం డెన్వఁడు చెప్పమని ప్రాంజలులై నిలిచిన. 755

క. ఎలుగొందఁగఁ దరుకోటర, తలమున నద్దప్తబుద్ధితండ్రొ మహాని
ర్నైధర్మబుద్ధి గుగుణో, జ్వని వంచకుఁ డనియె నెల్లవారు వినంగన్. 756

క. అందఱు నమ్మాటకు వెఱఁ, గందిరి యలదుప్తబుద్ధి యానందమునం
జెందినటియించె బాహుల, ముందరిఁగిరితొళగతులు మొరయ న్నెరయన్ 757

ఆ. ధర్మబుద్ధి పగిచి తలయూచి తనలోన, ననియె నేఁడు సత్యమణిఁగె ధర్మ
మన నిల్లీవిరసె నన్మతంబు చూచితే, నిర్నిమిత్తి విట్టినిందపుట్టె. 758

- క. తరువులు సాక్షులు నలుకునె, నరులడిగిన మనుజభాషణలయి నిదిపో
యరుదు పరామర్శింపం, గరము ప్రయత్నంబు తోడఁ గల దిందనుచున్. 759
- క. ఆకుజఘనకోటరమున, నాకలములు వైచి యనలమంటించిన న
స్తోక తరకీలసయిత, మై కీలఁ ప్రబ్ధి కొనియె నశ్యంతరమున్. 760
- క. పొగ నుడ్డుకుడిచి మంట, న్నగమరుగం గాఁ యేడ్వెనఁగ నన్నగమున్
డిగనుటకె దుష్టబుద్ధిం, చెగితిట్టుచు బిడుగుబడుగుచేవాము విడిచెన్. 761
- ఎ. అప్పుడు రాజపురుషు లద్దుష్టబుద్ధి సరిక్షించి. 762
- నీ. చెల్లుసెల్లముల కిక్షింప నిచ్చినసొమ్ము ముగుడ సీలేనికోమటి గులామ
చేసేత విశ్వసించినవారివెచ్చసచ్చములఁ గీషణుచువై జాతితోంప
తెగిగంటిలేనిపోటుగ నొడ్లయద్దల గిద్దల బొడుచువేగినబిగది
బూసంబుదరిపి సేర్పున నమ్మికొనుటకుఁ గరవుఁగోరెడుదోసకారిబుడుగ
తే. యప్పునెవమన నూతాఱు లడిగి పుచ్చు, కొని నయంబునఁ దీర్పక కోకిపోకి
సరకుసప్పట సరిచెప్పి యరగతాచు, చెడగరపుడొక్కయోరోరిపెట్టికుక్క. 763
- ఎ. అనితిట్టి సొమ్ము ధర్మబుద్ధి కిప్పించి దుష్టబుద్ధిం గొఱఁపెట్టెట్టిరి దుష్టబుద్ధి యగు
వాఁడు తనవారినిం జెడచి తానుం జెడు నిల్లు రాజునుం జెడచి తరువాత సీవునుం
జేటునొందెద ననిపలికి కరటకుండు వెండియు. 764
- చ. కడుఁ జెడుకార్యము ల్దమనకా మనకా భిరుమయ్యె నేఁడు నీ
నడవడిఁ జూచి నమ్మదగునా నినుఁ జిల్వకుఁ బాఱఁబోసి ముం
గడవనియింపఁజేసి చిరకాలమువెంచిన మే లెఱుంగునే
కడఁగి బడల్పడం గలుచుఁగాక కృతిజ్ఞులె దుష్టమానసుల్. 765
- క. డెలియనినరుఁ డెలుపఁగనగుఁ, డెలిసినమానవుని వలదు తెలుపఁగ మదిలోఁ
డెలిసియుఁ డెలియసికటికిఁ, గలితన మెఱిఁగింపఁ గమలగర్భానివామే. 766
- క. పతి కిట్లొనరించిననీ, కితరు లనం దృణకణంబు లెఱకలచే భ
క్షితవయ్యె నెవత్ర సను, కతివినవే మన్ను దమనకా నీ వనుడున్. 767
- క. దమనకుఁ డలకరలుకుదిక్కు మొగంబై యెల్లు నీతికోవిద యిది స
ర్వముఁ జెప్పమనిన నక్క థ, యమలమతిం జెప్పఁదొణఁగె నతిఁ డాతినికిన్. 768
- చ. ననిచి కివేరజాతటమన న్నహిసారపురంబునం గృతి
ఘ్నునిచెలి మందభాగ్యుడమ కోమటి శర్తిలు విక్రయింపనుం
గొనఁ దిన లేమిఁ గూటికిని గోకికు నీదిరమై కృశింపుచుం
గనుఁగివఁ బ్రాణము ల్నిలపి కాటయగాఁగ నతిండు నిచ్చలున్. 769

- ఉత్సాహ. కోరిమొక్కఁ గ్రొత్తపెండ్లికూతుఁ గృష్ణఁ జూచి యో
వారిజాయతాక్షి భాగ్యవంతుఁ గాంతుఁ గాని వి
ద్యారణప్రపీఘఁగాంచ కట్టిమత్స్యతు ల్వసి
చారులైరి చూడుమంచు సాధ్యకుంతి వెల్కడే. 770
- వ. అని తలంచి. 771
- క. అతఁ డొక నాఁడు ఛనాన్జన, మఱిఁ జనుచుం గరినలోహమయతులసుహృదా
యతినమునఁ బెట్టితిరిగెం, గతిగలిగెడుననుచుఁ దిరుగగలచోఁపెల్లెఁ. 772
- చ. సరకులక్షేగి వేసరెఁ బసారముఁబెట్టిన పెట్లఁ గూడి వే
సరె నడుగానఁగానక యజస్రము గూలికిమూటమోసి వే
సరె మఱియుష్వఁ గూరయును సంగుఁగొందుల విల్చివిల్చి వే
సరె నొకత్రోవయు న్ఫలమొసంగదు పెట్టిన భాగ్య మెట్టిదో. 773
- ఉ. అల్లన మందభాగ్యుఁ డగునాతఁడు వేవిధులం గృశించియుఁ
వల్లముపచ్చగాక వినివాడినమోమునఁ దా నివృత్తుఁడై
తెల్లముగా సుహృత్తతుల దెచ్చువేడిన పంచనామతిం
గల్గలఁ బల్కె నాతఁ డెఱకల్ది నెఁ ద్రా సనియాసపెంపునఁ. 774
- క. ఆమాట కలకిరాట, గ్రామణి దలయుఁచి యట్లగాకున్నసఖా
యీమాడ్కి నాకుఁ జెప్పదువే మిగుల నపూర్వమిదిసుమీ యేమాయెఁ. 775
- క. అని వెగటుదోఁపునండ, న్తునుపటివలెఁ దన్ని వేళమున వర్తిలుచుఁ
దనలో రోయుచుఁ గతిపయ, దినములు గ్రమియించి కలఁకదీతినపిదపఁ. 776
- క. బడుగుంగోమటి తుకతుక, నుడుకుచుఁ దులదక్కె ననుచు నున్నాఁడొయినీ
గుడిఁ ద్రిప్పినకపటాత్తునిఁ, దడయక గుట్టయినఁ ద్రిప్పెదం జేసేతిఁ. 777
- క. అనితలఁచి యలకృతఘ్నుని, తనయునిచే నొక్క నాఁ డతఁడు నూనియను
న్నను కగునుసిరికపిండియు, జనవునఁ బట్టించుకొని ప్రజల్వీక్షింపఁ. 778
- క. స్నానవ్యాజంబునఁ జని, వాని నొకానొకసుహృన్ని వాసంబున నా
లోనిది క్రమ్యులుటయుఁ జిం, తానతుఁ డై వాని కాకృతఘ్నుండనియెఁ. 779
- శా. అయ్యల్పచెచ్చెఁ గదయ్య నీపిఱుఁద రాఁడాయె న్నహాసాధ్యసం
బయ్యెం జెప్పఁగదయ్య నావు డతఁ డత్యర్థుంబలెం బల్కె నే
నయ్యేట న్నలింబులాడఁగఁ దటవ్యస్తాంఘ్రి నాహదృతం
బయ్యె సీసుతుఁ గ్రద్దదమ్మకొనిపోయెఁ భీతివాపోవఁగఁ. 780
- క. ఏను వితాకుఁడనై నీ, తో సేదెడువార్తఁ జెప్పుదుం గా కనుచు
నేవ్ నిలువక విచ్చితి నన, నాననమటవాడి నాతఁ డాతని కనియెఁ. 781

- ఆ చేచజెల్లగాదు చిట్టెల్లయునుగాదు, పిట్టగాదు కోకిల్లగాదు
కొట్టిజాట్టుబట్టుకొనిపోవఁ బసిబిడ్డ, లేడ సీలగ్రద్దలేడఁజెప్పుమా. 752
- క. వినసంగతిగాదు సుతుం, గొనితెచ్చన నతఁడు గ్రద్దగొనిపోయినబా
లునిఁ దేనగు మూఁకములు, దివిపోయినయిలుపత్రాసుఁ జేబాగై నఁ. 753
- క. ఇనుపతుల నెలుకదినఁగాఁ, గొనిపోవఁగరాచె గ్రద్దకు న్నఖి యున్న
తనయుని నీమాటలకం, టెను వింతిలె తెలియఁకెప్పటికి నామాటల్. 754
- క. అని మాటమాట సరిపుచ్చిన వంచకుఁ డెఱిఁగి యతనిచేతికిఁ దులలి
చ్చె నతండును దాచినత, తనయుఁ గృతఘ్నునకు సత్తుదత్తున నిచ్చెన్. 755
- క. ఇదిసీకు నిదర్శనమగుఁ, గద నియము నప్తగానుగద యేమనిచె
ప్పెద వొప్పుగురుక నయగు, మనలే వొట్టయిన సత్యమైచక నీకున్. 756
- ఉ. ఆదరమొప్పు నుక్తపరుడై మనువాఁ దుపడేశికిం దృఢా
హ్లాదము సంఘటింపుఁ బరమాదరణశ్రవణంబు పెంపునన్
ధీదకలేమి నన్నదుపదేశ మృదూక్తికతంబు లక్కటా
నూరులువోలు నీచెపులుసోఁకిన నొద్దునహింసపండుటన్. 757
- క. ఘనగుణములఁ దనుగుణముల, జనుఁ డెమరు న్నాన్వసాఘసంపర్కముచే
ననజనపదపథిగుం డగు, ననిలుఁడు పోలెన్ శుభాశుభామిదములన్. 758
- ఎ. కార్యాకార్యవిచారంబు చాలనిగురునయినఁ బరిహరింపవలయునని పలుకుచు దమ
నకుం బరిహరించుకొని కరటకుండు రాజునికటంబుక కరిగె దమనకుండును దోడన
జాయె నంతఁ బింగళకుండు సంజీవుకుంజంపి విన్ననైన మొగంబున దమనకు నాలో
కించి. 759
- చ. ఇలఁగలఁతేని కేమిగడియింపఁగరాదు హితత్వసత్యని
శ్చలగుణశాలి యైనభటసత్తము నొక్కనిఁ గూర్చరాదు గా
కలవున నిట్టిబంటు డెగటాఁపె వృథా మతిలేక నీదురు
త్తులు విని చంపితి న్విగతవోషుని నప్తహానీయభాషునిన్. 790
- ఎ. అనినఁ బింగళకునకు దమనకుం డిట్లనియె. 791
- ఉ. వంచకులం బడిల్పఱిచినైచుట సత్పురుషవ్రజంబు ర
క్షించుట విత్త మాశ్రితులఁ జేర్చుట భూప్రజపై దయాగుణం
బుంచుట రాజచిహ్నములువో యభిషేకముఁ బట్ట బంధముం
గుంచెయు మంత్రతంత్రబలుగు ప్రియు బుంటికి లేకపోయెనే. 792
- క. అరిమరణంబునకేలా, పరితాపము నొంద విరసభావముగఁవోఁ
బరులేని యగ్రజునోన్, దరునైనను జంపుదురు మొద ల్రాజన్యల్. 793

- క. వైరముపుట్టినఁ బోరకొఁ, హూరులు నిర్జరులు రాక్షసులఁ జంపరె యె
వ్వానికి నిది వింతయె బృం, దారకులును వారు నన్నదమ్ములు గారే. 794
- క. విరసించినవో రాజులు, దురమున నెవ్వారి నైనఁ దునుమురు రలుకకొ
గురు నగ్రజు ననుజు న్నో, హరమున నిధియింపఁ దోటూహరిసుతుఁ డిరయకొ 795
- చ పరుషసముల్ల సన్నధురభాషిణిహింసయఖండసత్కృపా
నిరతవసుప్త్యయవ్యసన నిత్యసాగమతోపనుప్రసా
దరనయసత్వసత్వపరితాపదసౌఖ్యదవారకామినీ
స్ఫురణనసత్వదాప్తిఁ బొలుచు న్నుపసీతి యనేకరూపమై. 796
- చ అనియిట్లు దమనకుండు చోధించినఁ బశ్చాత్తాపంబు మాని పృథరాజు ప్రాజ్యరాజ్య
కుఖంబు లనుభవింపుచుండె 797
- క. అని విసిపించినగురునిం, గనుఁగొని నృపపుత్రుని లనిరి కమనీయగుణాం
బునిధి రెండవతంత్రం, బనురక్తిం దేటపఱుపుచుని యడుగుటయుకొ. 798
- మ ప్రతిబాధీకృతకామకామనుజభుక్ప్రగ్వంసనారంభణ
వ్యతిషంగ ప్రతసత్వసత్వరసరచ్యాపారపూర్ణీ భవ
న్నతసంకల్పవిశేషశేషరచితామ్నయోక్తిపద్యమ్రతో
ద్గతకోమాంచవితానతానవరూపాబాటిభిషక్కుఁగవా. 799
- క వనజభవతనయమేధా, వినుతవినీతైకదివ్యరృపభజగతౌ
వనపంచతత్త్వమయ వి, ధ్వినలోచన సర్వభూతహితసంచారా 800
- మాలిని. అననలయకరాత్మా హరి యుక్తిత్రివిక్రూ
వివిగనిగమనేద్యా విశ్వసర్గోపపాద్యా
భవతిమిరపతంగ పర్వచంద్రోపమాంగా
హవిరశనబలిస్తా హార్యకల్పాజినిస్తా 801
- గద్యము ఇది శ్రీవేంకటనాథకరుణాల్పసంసారహిత్యనిత్య కవితావిలాస సకలముకవి
ప్రశంసాభాషణోల్లాస రాజకులపారావారపర్వతర్వరీరముగ నీతికాస్త్రవిద్గ పరి
శ్రమణదైర్యసర్వాయధికక్రితనీహరపర్వతపర్వరాజకుచార నిస్సహాయప్రబంధ
నిచ్చాభోజభూదారకుథామధురభారతీసనాధ వేంకటనాథప్రణీతం బయినపంచ
తంత్రంబున మిత్రభేదం బనునది ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

పంచతంత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

గౌరీవత్సస్తు

భాగాభిజ్ఞాననిశ్చలచలాలసం

భాగశ్రవ్యపత్వస

మాగమసురసింధురూపహరిహరవాఢా

1

బ దేవా సుహృల్లాభాభిధాన ద్వితీయతంత్ర మాకర్ణింపు మహితనీతిశాస్త్ర మర్చం
డవిష్ణుశర్తుండు సుదర్శనకుమారుల కిట్లనియె.

2

క సాధించెఁ గార్యముల ధన, సాధనములు లేక సారసౌహృద్ద సమా

రాధనమున మున్నుర్జిత, మేధాన్యతిఁ గాక కూర్మమృగమూషకములే.

3

క. నా విని రాజకుమారుకు, లావిప్రునిఁ జూచి కలికి రదియొట్లు నయ

శ్రీవిభవ తెలుపు మన వి, ద్యావారిసె వారికర్థరామరుఁ డనియెక.

4

క. శతమఖవనసఖవిటప, స్థితిమహిమారోప్యవగరిచేరుఁ గలద

ప్రతిమం బొకబూరుగు లఘు, పతనకుఁ డనుకాకి దానిపై నర్తించుక.

5

సీ. ఐసుధ నెవ్వనిసదన్వయకర్త జేజేలఁజేనికిఁ గుల ముద్ధరించుకొడుకు

పితృకార్యములు సమర్పింతు రెవ్వనికి నాదిత్యరుద్రాస్వగ్రభుక్తిఁ

బొదలు నెవ్వనిగృహంబున మనోహరభారతీభారవచాముఖద్విజకులంబు

పథికసంతతి కేరుపఱుచు నెవ్వనికంతమిశ్రితారాంబు మేలుగీళ్లు

తే. ప్రజ్ఞ పెంపున నెవ్వనిబలమునకును, బ్రహ్మకొడుకైన లెక్కఁజెప్పంగఁచాలఁ

డతఁడు నగరోప కంకవైత్రాగ్రవర్తి, పక్షిమాత్రుండె వాయసపరివృథుండు.

6

క. ఆకాకి నాకపథమున, నేకాకిత మేఁతలాడె నీరము గములం

గీకామండల మగుసర, యూకాననమునకుఁ బోవునున్నెడ నటనుక.

7

చ. వెడవెడఁ జంకఁ జిక్కియున వ్రేలెడుచల్లియు సందిలోహపుం

గడియము క్రూరదృష్టిగలకన్ములు నల్లనిమేను మూపునం

బడిశము జంజాటుండల తపారముజేగురుబొట్టు మేఖలం

గొడవలి గల్గివచ్చె నొకతూరకిరాతుఁ డమంధరత్వరకఁ.

8

క. వచ్చిన వాయసపతి దనయిచ్చ న్నెఱబూమిపంటియితఁ డెందులకై
యిచ్చటి కేతెంచెనొకో, యచ్చెరు వనుచుండ నద్దరాత్తుం డచటకఁ.

9

క. పులుగుడిసెఁ బన్ని వల కాడ్వలగరణిం బాఁడుపటిచి ప్రస్సినకన్ను
ల్లలపులుఁగుదీమ మిడి యగ్గలపుఁదమి న్నాచియుండఁగా డైపగతికఁ.

10

కా. చిత్రగ్రీవుఁ డనంగనొక్కవిహగశ్రేయ్యండు సత్కృత్యకృ
త్పత్రివ్రాతమువెంట గుంపుగొనిరాఁ బైబోవుచుకా కాడ్వల
క్షేత్రస్థేమము దీమము న్గని నభిఃక్రీడాపరిత్యాగియై
ధాత్రి న్నాన్వరి ననాయ మధ్యమనఁ బత్రధానము లోభిరనకఁ.

11

క. పులుఁగులఁ దినుఁగు కిరాతుఁడు, వలఁదవులఁగఁ దిగిచి తగ్గి వగ్గరపగ్గం
బలఘుతరకీలమున సం,వలనముఁ గావించుచుండె పలసినభంగికఁ.

12

వ. అంతఁ బత్రత్రిసుత్రాముం డనుజీవులఁ గేవలయత్నంబునం బిలిచి రుష్కర్తానుకూ
లంబున నిందఱ మిజ్జాలంబునం జిక్కితి మీయపాయంబున కొండొకయూపా
యం బూహించితి యోగవద్యాభిమానంబున నిందఱ మిజ్జాలంబుం బత్రత్రజాలం
బునం బెట్టుకొని దూరం బరుగుద మప్పటికి నొకగతిలేకపోయెడునోటు నిర్విలం
బంబున లెం డనిచెప్పిన నొప్పుకొని యవ్వలుఁగు లొక్కయూఁతువ దెప్పరం
బుగా నుప్పరంబున కెగసిన నున్నాతికీలంబై జాలంబు వెంటరాఁగొని యాయుగ్మ
లంబున గగనమార్గంబునం బఱచుచుండె.

13

క. ఆవిధి విధిమూఁడక వడిఁ, బోవఁగ నిదియ ననుభూతపూర్వం బనుచుకా

ధావనమున వనమునఁబడుఁ,బో విహంగమునచు బోయి వోయె న్నిటుండకఁ. 14

ఉ. ఎప్పుడు నేలవ్రాలు శ్రమ మేర్పడఁ జెక్కలునొచ్చి పెచ్చుగా

నప్పుడ చిక్కు నిప్పులుగు లన్నియు నా కని నిశ్చయించి వాఁ

డెప్పటిఁగి నెన్నగిలి యేఁగుచునుండ విహంగమంబు లా

చొప్పున జాల మెత్తుకొని చూడఁగఁజూడ నదృశ్యమాటయకఁ.

15

క. అతిలాఘవమున నలఁఘు, పతనకుఁడు న్దత్తపోతపతివెంబడి న

ద్రతలంబునఁబఱచెం బ,త్పత్తిరుంకృతు లఖిలదళలఁ గ్రంతుకొనంగకఁ.

16

క. జాలగ్రహివిహంగమ, జాలముఁ బరికింపలేక జాఱనిజాలిం

దూలుచుఁ గ్రూరకిరాతుఁడు, ప్రిలినచరిణములతో నిప్పత్తుండయ్యెకఁ.

17

క. అపడువున నలచిత్ర,గ్రీవుఁడు దూరంబు నరిగి భృత్యుల నటసుం

భావించి పలికె నోహో, ధావన మఱియిచట వ్రాడ మె యిందఱముకొ. 18

చ. సకలపథీనమానసుఁడు శాంతిసమగ్రుఁ డజాతకత్తుఁ డం
తకనిభవత్యుఁ డిష్టజనతాఘనతాపవిఘాతి సర్వమా
షకములసార్వభౌముఁడు రసజ్ఞుఁడు ప్రాణముప్రాణ మాహిర
ణ్యకుఁ డిటనుండు నాయనదయామతి *నిన్వలవంతఁ బాడుదుకొ. 19

చ. నిలవుఁడు నా విహంగములు నిల్చె బిల్వస్థలభూమి నంతి న
క్కలకల మాలకించి పొడకట్టి యనాయగుణావృతాంగుఁ గే
వలసఖు జీవితప్రతిము వారితమత్సరు వీతరాగుని
ర్తులుఁ బత గాగ్రణిం గని హిరణ్యకుఁ డుక్రివిమిశ్రితాక్షుఁడై. 20

చ. పలికె సఖా యుఖండనయపారగతుండవు దీర్ఘదర్శివే
వలన విపత్తిఁజేల్పుడనివాఁడవు నిత్యసుఖానుభూయి వి
య్యలమట నీకు నెట్లాదవెనయ్య విధాతకుఁ బాఁడిలేదుగా
వలయుఁ గదయ్య కర్త మెటువంటిది చూడఁగదయ్య ముక్కటా. 21

క. అనిష్కమహిరణ్యకుఁ గనుఁ, గొని చిత్రగ్రీవుఁడనియె గూర్చసఖా నా
యనుజీవు లలసి రేను, న్వనటం బెగ్గిలితి నఱుకు వలఁ గేవలముకొ. 22

క. ఏవాసరమున నెదైస, నేవయసున నెట్టికర్త మేమటఁ డెవ్వఁ
డావాసరమున నదైస, నావయసున నట్టికర్త మతఁడభుజించుకొ. 23

క. కలకాలము లేదలమట, కలకాలము లేదు సుఖము కాయము మోసం
గలిగినవటు గొన్నాళ్ళీ, యిల నిటు గొన్నాళ్లు దీనికేలా వగవకొ. 24

క. దైవికములైన సమలకు, వావిడువఁ డవార్యధైర్యవంతుఁడు నయరే
ఖావిధియెప్పడటువలెఁ, గావలెనటుకాకపోదు గా యనితెలివిన్. 25

వ. అనుచిత్రగ్రీవునకు హిరణ్యకుం డిట్లనియె. 26

క. వేసటనొందక లఘువి, న్యాసమున నూఱుయోజనము లరిగి సుఖ
గ్రాసమునఁ బొదలినట్లు ఏయో సఖ నీకెట్లుమోస మొదవెం జెప్పుమా. 27

క. అక్కట యాపల్లతలం, జిక్కక నయసరణిఁద్రొక్కుచిత్రగ్రీవుం
డెక్కడ యీనిర్బంధన, మెక్కడఁ గాలముఁ దరింప నెవ్వరువలతున్. 28

క. ఆపత్సంపద లలఁతులఁ, బ్రాపింపవు ఘుఘులాని ప్రజ్ఞంబొడవై
చూపట్టుచంద్రుఁ ఠడారెం, డోపతగాధ్యక్ష కలవె యుడుసంహతికొ. 29

* వలవంత=వలవలనిబాధ. † ఆరెండు=ఆపత్సంపదలారెండు.

- చ. ఉరివిహగ ప్రజంబునకు* నోదముదంతిముందు చిల్వకుం
 బరుషతమో గ్రహగ్రహణబాధ సుధాంశున కంశుమాలికిం
 బరమదరిద్రతాప్తి మతిమంతులకుం గలుగంగఁజేసెనె
 వ్యరు సవ తిందునందు బలవంతుఁడుపో విధి నాకుఁజూడఁగాక. 30
- చ. గగనమునంజరించుపతంగంబు లగాధసముద్రవారిలోఁ
 దగ విహరించుమీలు వలతండులంబడిచచ్చునవిధికి
 దెగిచనస్థానశక్తిగలదే వల దేర్పడఁజింతదీనికై
 తెగునెడ కెంతదవ్వయినఁ నెచ్చుకదావిధిదేహధారులక. 31
- క. అని యాఖిలేఖపతి నె, మ్మనమున నస్తాకశోకమగున్బుండై వ
 చ్చిన కుచ్చేలికానిఁ దగు, లొనినయనాయాంశ మెచ్చి కొఱుకుచునుండెక. 32
- ప. అప్పుడవాఁడ్యధుర్యతుహినగ్రావుండగు చిత్రగ్రీవుండు సుహృద్దేశకశరణ్యుండగు
 హిరణ్యకునకిట్లనియె. 33
- క. పరహితచరితా యస్త, త్వరిన్వృతబంధములఁబోలెఁ బరిచరబంధో
 త్కర మేలనఱుక విష్వడు, పరివారములేనిభూమిపతి పూజ్యుండే. 34
- క. సిరిగూడదు కూడినఁ బదు, గురుగలవాఁ డడఁచిపుచ్చుకొనుఁ బరవీరుల్
 సరకుగానరు సిరిదక్కదు, పరివారములేనిరాజుబ్రతుకు నె పొడవై. 35
- ప. అనునప్పలుకుల కలహిరణ్యకుండు. 36
- క. హితభృత్యులతో నేభూ, పతిక లఘున్నేహసంవిభాగము లమరుక
 బ్రతివాసర మతఁడుబహో, ద్ధతుఁడైపాలించుఁజువ్వె త్రెలోక్యంబుక. 37
- క. పరివారముపట్టుననా, దరలేశములేనిభూమిపుఁ డభివృద్ధిం
 బారియఁడు సంతతికెడసిన, పురుషునిపంశంబు నష్టైబొందినధంగిక. 38
- చ. అదననుజీవితంబిడమియారజమాడుట లేని నేరము
 ల్వెదకుట నిచ్చును న్నరిభవించుట కింకరసంకులంబు నె
 మ్మదికినసహ్యమాట దయమానుట †పిమ్మట నాడికొల్ప సీ
 పదవికిఁ బాసి యొంటిపడుబాటులఁబొందు నృపానుచిహ్నుముల్. 39
- ఆ. నైన్యభాన్యబంధుసమ్మగముల నెవ్వఁ, నోర్పు గిలిగి వుడమి నుల్లసిల్లు
 నతఁడునూనె నీడజాఢీశ వసుమతీ, హిమసు మూఖునదన కింటిమగఁడు. 40
- క. అనిపతికి జాలగుణము, ల్లునియలుగాఁజేసి ఖగపతులనెడలించెక

* ఓదము=పిష్టంబుకూలుటకై మఱుఁగుపుచ్చినగొయ్యి. † ఆఖిలేఖపతి=మూష
 కేంద్రుఁడు. ‡ పిమ్మట నాడికొలు=నున్న మొగముచాటైనతర్ఫాతమాపించుట.

- జనితాదృతి మూషకపతి, ఘను లాప్తులనేగి కోర్వఁగాలేరుగదా. 41
- కా. చిత్రగ్రీవునిఁ గాఁగిలించుకొని తజ్నేనందురంతాదృతి
 చ్చత్రచ్ఛాయఁ బ్రహృష్టుఁజేసి యభివృద్ధి నివ్వఁడుఁగావించి యో
 పత్రిగ్రామణి పోయిరమ్మనిన బాబుచ్చన్న సక్తరియితో
 నత్రాతం దనుఁదానవీడుకొనిపోయెం బక్షియాలోపలక. 42
- క. జాలమునటికి విహంగము, జాలము బ్రతికించి కొలము సాముల హేలా
 లీలం గలపుటఁ గనుఁగొని, యాలఘపతనకుఁడు మూషకాగ్రణికినియెక. 43
- సీ. పదగరాధిపభేద కరము నీకరము నీవివరంబుబహుమాన్దవిశ్రుతింబు
 రాజశేఖరకుమారకమనోహరము నీచర్య నీసన్ధానసం బుదాత్త
 మవిరళసుగతిహేతువు నీవినిత త్వ మురుసగుణముగ్ధానుకూల
 మతివృద్ధిమహిమఁ జెన్నారునీయాకార మిప్ప కార్యముల నీయిగి వెరుగు
 తే. నీకరుణ లక్ష్మినాటిల్లు నీరసజ్ఞ, సత్యభారతి నిలుచు నీసన్నిధాన
 మభిమతార్థంబు లాసఁగు ని న్నభినుతింప, శత్యమే నాకు మూషకత్వాకళత్ర. 44
- క. ప్రతిలేనికరుణ నీడజ, పతిమృతికింబాపి సుగతిఁబడనీతి నీసం
 గతిగాదే యాయాప, ల్లతలంటినమమ్ముబోటుకుఁ గృతకృత్యా. 45
- క. భివదీయన్నేహము నా, కవిరళతేజోవిధాయి మిగు నెయ్యుఁడవై
 తనకవలేక మరీషిప్రసరా వర్తింపు మన హిరణ్యకుండనియెక 46
- క. కయ్యమునకు నెయ్యమునకు, వియ్యమునకు సమతలయు వెట్రొకఁడైనక
 గయ్యము గెలువదు నిలువఁ, నెయ్యము వియ్యంబు పోసఁగ నేరదు మొదలక. 47
- క. బలహీనుఁడ నేను మహా, బలుఁడవు నీ వధముఁడెట్లు బలవంతునితోఁ
 జేలిమియొనరించు జెప్పుమా, తలద్రివ్వక మ్రింగఁజూచెదవు వెలువడినక. 48
- క. అమరునిపొత్తు ఎృథా, భ్రమఁబెట్టకు భోక్త వీవు భక్ష్యము నే నం
 చుమొగంబోడఁ పలికినఁ, దమకింక మతియు లఘుపతనకుఁ డనియెక. 49
- క. బలవంతము కాకము నే, బలహీనుఁడ ననుచు విడిచిపంకమ ప్రజ్ఞ
 బలమున వధినుఁడ వదిలో, బలము శరీరస్థమైనబలము న్బలమే. 50
- క. తలద్రివ్వక మ్రింగెద వని, పలికెద వేనట్టి స్వభావుఁడ నీ నీ
 కలిమిపరాపత్తిదని, జ్వలనఘనాఘనముగా నాధుచరిత్ర. 51
- క. నీవంటియుత్తముఁడు ముఖ, జీవితుఁడై యున్న నేనుజరజీనిఁ జామి
 నీవింగుఁగలుగఁ జిత్ర, గ్రీవుఁడు వివదంబునిధిఁ గరించెనో లేనో. 52
- చ. పరుషవిశృంఖలాలవనపంక్తుల సాధుమనంబు లీక్రీయం
 బారయఁగఁజేయ నెవ్వరికిఁబో దహో ఖచరాపగాపయో

ధరపరిరంభసంప్రమణతత్పరతుంగతరంగహస్తసు

స్త్రశరధిం దృణాగ్రశిఖితస్తముగా నొనరింప వేర్పునే.

53

క. అనులఘుపతనకుపాకులు, విని మూషకరాజు పలికె వెట్టి నీతో

ననుబోటి యలఁతి నెయ్యిం, బొనరించినఁ దగు నె లేరొకో బలవంతుల్.

54

క. తనగుణముఁబూనియున్నాఁ, డనిపగతునినమ్మబోల దనిశము మదిలో

ననలఖితప్తోదక, మనలునిపైఁ జింది చల్ల నాయును లేదో

55

క. పోలినదిపోలు నెచ్చోఁ, బోలనియదిపోల దంబుపూరంబునఁ బోఁ

జాలునె శకటములీల, స్పీలం బోతములు నేర్పునే యేఁగంగఁ.

56

క. మోసంబూరకతలఁచుం, జేసినమే ల్తఱియ విశ్వసించినఁ జెఱుచుకొ

నానత్యము దుష్టురుషుం, డోసుగుణా వినుము మాడ ము త్తమునొకనికొ.

57

వ. సుజనశబ్దంబు పురాణోక్తంబు గావించారించెద నిష్టుండయ్యును బహుసుకృతోపలా
లితుండయ్యును దుష్టనుం డంకగతప్రారోగంబు చందంబున భయంబుసంపాదించు
చుండునని వెండియు.

58

క. పరపురుషచింతయంతః, కరణంబునఁ గలిగి మగనిఁగరఁగించుతలో

దరికరణి హృదయకలుషము, మఱుఁగిడి ఖలుఁడాడుమధురమధురతరోక్తుల్.

59

క. సేరములొనరించిన నుప, కారమునేయుదుము నొవ్వఁగాఁ బల్కినఁగై

నారము మఱియు మే మను, వారలకుకొ ఖలు లకాండవై గుఱుగారే.

60

ఉ. కావున నిన్నువంటిబలగర్వపనుగ్రులతోడిమైత్రిఁడః

ఖానహ మేఁగుచున్నఁ గరటాగ్రణి ఐహిషిఖాచూపకో

పావిలచిత్తుఁడై పలికె నద్దిర మాటలజోలిఁబన్న నే లా

విను లక్షయైనవదల నిన్నుమూషకలోకవల్లభా.

61

క. చెలిమికి దూరస్థుడవై, తోలఁగెచన న్నదిఁదలంచెదో యదిసాతోఁ

గొలుపదు త్రవ్వెద ధరణీ, తలవివరముఁ ద్రవ్వినల్లఁద్రావెదఁపిదవఁ.

62

క. అనలమునఁ గాఁచిలోహము, నెవయించినకరణి వేడినేనియుఁ బ్రజ్ఞా

ధనులఁ దనుఁగూర్చికొప్పును, మనువచనము వినవె యదియు మత మెవ్వరికికొ.

63

క. ఖలుఁడునుఖభేద్యుడతిమృ, త్కలశగతి న్నజ్జనుండు గాఢాగ్నిఃఖా

కులత ప్తకనకఘటముం, బలె దుర్భేగ్యుండు చక్కఁబడఁడు మృదూక్తికొ.

64

తే. అట్లుగావున నినువంటి యనఘచరితు, వెఱపుపనినైన సఖునిఁగావించుకొనఁగ

నియు మేల్గోరు నావంటివాని కనిన, సప్తుదంబంది మూషకస్వామిపలికె.

65

క. ఆరివలెనుండుట క్రియలం, బరమాప్తనూర్తిఁ దేటకలుచుట యడివో
యరయ సుహృల్లక్షణమో, కరటా నీయందుఁ దోచెఁ గదయీసరణుల్. 66

క మతిశంకలేక మూషక, పతివివరమువెడలి కరటపరివృథుతో న
ప్రతిమగుణరత్నానితో, గతకల్పపుతోడఁ జెలిమికాడైయుండెన్. 67

ప. అట్లు కృతగుణ్యుండగు నయ్యుండురుముఖ్యుండు విందుఁబెట్టి వీడ్కొల్పిన దరి
ద్రువకు నిధానంబునంబోలె సుహృల్లాశంబుఁ గనుట కలరుచు శింహవాన్ము
గజగవయ గండభేరుండ ప్రముఖజంతు వహనంబులగు గహనంబుల విశ్రమంచి
సారంబులగు వన్యాహారంబులఁబెచ్చియిచ్చుచు నచ్చిక బుచ్చికలడరఁ గొంతకాలం
బుఁగడపి యొక్కనాఁడా వాయసపరివృథుండు హిరణ్యకు డాయంబోయి
యిట్లనియె. 68

ఉ. పోయెదనిప్పడనన్యజనభూమికేఁ బ్రాణసఖా ప్రమోదసం
ధాయక నన్నుఁబంపు మనినన్విని శైర్యము వ్రెప్పి వెల్వలం
బోయినమోముతోడ బలిధుక్ప్రవరుఁ బురుషార్థసంగ్రహో
పాయు సుహృద్విధేయుఁ గని పల్కె, హిరణ్యకుఁ డార్చిత్తుడై. 69

చ ఇట నను డించి యేమికతమేఁగెదు చెప్పఁగదన్న యెట్లు లె
క్కటినిజరింతునన్న తృటికాలమునిన్నెడఁబాసియున్గి యు
ర్భువముగదన్న నాకడనుగల్గినయ్యాత్మియెందుఁబోయె ని
ష్పటికివిచిత్రమన్నవిధిగద్రవిరోధిగదన్నయెన్నఁగాన్. 70

చ అని కనుదోయిచెప్పగిల్ నాకృతివిస్తృతినొంద మూర్ఛవో
యినబలిభుగ్విభుండు చలియించి గరుద్యజ్ఞనానిలంబునన్
దనువిడిచేర్చి యోపరమధార్మిక నిన్నెడఁబాసిపోవ నే
ర్తునె సకలార్థసిద్ధిఫలదుండని చూతుఁగదయ్య నిన్నిటన్. 71

ఉ నాపయనంబువిన్తు కరుణావరుణాలయ పృత్రశాత్రవా
సాపురకాననోర్వి నొకసారసరోవర మొప్పు నందు వి
ద్యాపరమేష్ఠి వంధరకుఁ డన్కమరాగ్రణి మత్స్యుండు సౌ
ఖ్యారవమాఁ డుడు సప్తరహితార్థిఁ గనంగొని సాదరంబునన్. 72

ఉ. ఆతఁడు నాకుఁ బ్రీతివకుడై యునరించు ననూనమీనమాం
సాశిభుజక్రియ న్బలమగుఁడనై చనుదెంతుఁ గ్రమ్మఱన్
నీతిధురీణ నన్ననుపు నీ ఐనఁ గన్నులతోకబాప్పధా
రాతతు లుప్పతిల్లఁగ హిరణ్యకుఁ డాతనిఁజూచి యిట్లనున్. 73

- చ. ఉడుగనివంత నింతతిడ వూటలేక పరాకువోలె మే
నడిచిపడంగనున్నిగహనాంతరచింత జనించె నంఘ్రిలి
ష్టదకున నూదనైఁపవు కృపానిధి మందరకాంకు డుండు న
క్కడకరుదెంతు నింకడరగా ననుచోడ్కొనిపొమ్ము నావుడుకొ. 74
- చ. లఘుపతనకుం డిట్లనియె. 75
- ఉ. కాదన నేలవచ్చెదవుగాక సఖా వెఱఁ గావహిలై ని
శ్వేదము నీకు నెట్టులాదవె నివరింపుము నావు డాత్తిసం
పాదిహిరణ్యకుం డనియె బల్కుల కిందెడలేదు నెవ్వడిం
బోదము పోయియవ్వీపినభూమి సమస్తముఁ దెల్పిచెప్పెదకొ. 76
- క. నావుడు దత్తప్రతిభాపావర్ధం డగుచు వాయసస్వామి నయ
శ్రీవిభవు మూషకాగ్రణి, వే వాతన్ద్రులుచొని దివిజమార్గమునకొ. 77
- చ. ఁటచి యగాధశరంబగుతత్సరోవరంబున కరిగితిరంబున హిరణ్యకు నునిచిలఘుపతన
కుం డుదారస్వరంబునం బిలుచుటయు సందర్శనకుతూహలంబునమందరకుండచ్చెం
దమ్మితొలఁకు వెలువడి ప్రత్యుత్థానం బొదరించి వారిచరతిరసాహారంబున విముక్త
మార్గశ్రములంగావించిస్వాగతాదికార్యంబులువేఱవేఱనడిగినతిఘుపతనకుండుకమత
పరిపృథునాలోకించి. 78
- చ. అనుదినదూరితాఖిలశరా కమరా యితఁ డాఖులేఖా
జనుఁగుసఖుం డుపాయసఖుఁ డార్తిశరణ్యుఁడు పుణ్యుఁ డిట్టియి
మనుపథవ ర్తి వంత నడుమంబొడమం బొడవేడి యిల్లువీ
డ్కొనియిటకేగుదెంచె నినుఁగూర్చి సుఖస్థితినుండు నాతఁడై. 79
- క. త్కూఢంగురములు కపట, ప్రణయంబులు ప్రాణపతనపర్యంతంబుకొ
గుణవికలత శశశృంగము, ప్రణతమతీ యిట్టిసాధుపథగాములకుకొ. 80
- క. చావునకుఁ బాపెఁ జిత్ర, గ్రీవుని నిటువంటిపుణ్యకృత్యము లాహా
యేవేళ నెన్నిసేసెనొ, కో వేడుక నీహిరణ్యకుండు మందరకా. 81
- చ. అని లఘుపతనకుం డుత్కర్షించిన నాశ్చర్యధుర్యుండై కమతవర్ధుండుహిరణ్యకున
కిట్లనియె. 82
- చ. పినులనీచరిత్రములు వింటిఁ గృతార్థుఁడై నైతి సత్యభా
వానిధి యోగిమానసముచాగ్నున నిర్మలమైననీనుహా
మానస మెట్లు దుఃఖగరిమ న్భజియించె విచిత్ర మివ్వీధం
బే నిటవిందుఁ జెప్పఁగదవే యన నాయన కాతఁడెట్లుకొ. 83

- అ. అనఘ సఖ సఖుండః పగునీకు మామక, వ్యధనకథన మభినయం బానర్పి
సరసతాపకాశ్వననభాషితంబుల, గాఢసమృదంబుఁ గాంతు నేను. 84
- సీ విను మహితారోఽప్యమమపట్టాము సర్వసౌభాగ్యవిలసనాస్పదము గలదు
దానిచెంగట వసుంధరి బొక్కయొనరించుకొనియేను గౌరవంబున సుఖింతు
నటకుఁ జూడకర్థుఁ డనుతుచ్చసన్యాసి చనువెంచి యేనుండుచునికెలోను
గాఁ గట్టిమతము భిక్ష మనుగినము : రాత్రిదశఃస్వీటఁద్రెట్టుగురుగాన
తే. నెట్టుకొని పెద్దగాలంబు నిలునివాసి, స్నానమొనరింపఁ ద్రోంకారజపముఁ దడవఁ
దాంతముగఁజూడఁ దంతవేదాంతవిద్య, కడుపుకైలాస మగయ నక్కష్టయతికి. 85
- క. నుక్షింభరుఁ డగునలయా, భిక్షుండు వేసరక తిరిగి భిక్షించినయా
భిక్షము ధక్షింపుగుర, క్తాక్షుండై పైఁగోలనదలింపంగఁ. 86
- క. ఆయతిహరిమిసఖుండు క, ధాయతశతపాఁగుండు బృహస్పీకమపాఁ
డాయెడ కేతెంచె నుతా, మ్నయా యొక నాటినుట్టుచుధ్యామ్నమునఁ. 87
- క. వచ్చిపుగాఱోక్తకథల్, నెచ్చెలి వినుచునుచు నాతినికి రసధారిల్
పిచ్చిల వినిపింపఁగివిన, కచ్చెనఁటి మరాఁబోలె నలు మొగమయ్యెఁ. 88
- క. అగుటయుఁ గథకుండాయతి, మొగమూసి పలికె మాటు మొగమైతివయో
తగు నే నీతో రసపుష్టిగ నేరుపు మెఱసి కథఁ జెప్పచునుండఁ. 89
- కా. నాకీచందముఁ దెల్పిచెప్ప మలి విన్నంబోయినం బల్కెఁ జూ
డాకర్ణుండు సఖాసుఖంబెఱుంగ కిండ్లం భిక్ష భిక్షించి యం
టాకుంబొత్తిక బెట్టి తెచ్చి మఱమగ్ధం జేర్చితిం జూడు నేఁ
డీకొండాటపుటెల్ల యుల్కెఱుంగ కిట్లేవార ధక్షించెడుఁ. 90
- క. నా కెక్కడిదిపరాక, స్తోకంబగు కలుక నెలుకఁ జూచెద నని చూ
డాకర్ణుండు వల్క బృహస్పీ కాకరించి యుల్లసిల్లుదుఁ బలికెఁ. 91
- క. ఇక్కలఁగున నిమ్మాయిక, మెక్కటి మెలఁగుటకు వలయు హేతువుగలుగఁ
బొక్కలగములైయుండుట నిష్కనమిట్టాంటినుండు నేయుంచుచువుల్. 92
- క. ఒలువనితిలలకు నొలిచిన, తిలీ నత్రాడువనుమతిసురభార్యా
తిలకమునం దొకకార్యము, తిలహుతిని యూహనేయదే పూర్వమునఁ. 93
- క. ఆకరిణి జాంగలంబున, నేకాకితిఁ దిరుగు నెలుకయెడ నూహింతుం
గాక యొకకార్యమనఁ జూ, డాకర్ణుం డనియె నాదృఢప్రజ్ఞనకుఁ. 94
- క. ఒలువనితిలలకునొలిచిన, తిలీనత్రాడువనుమతీభార్యా
తిలకమునందేకార్యముఁ, దిలహుతినినిశ్చయించె దెలుపవె మనుడుఁ, 95

- వ. బృహస్వీకిట్లనియె. 96
- క. తొలుత నొకానొకభూసుర, నిలయుము కడువసతియుగుట నివసించితి న
న్నిలయపతిప్రాద్దుపాడువునఁ, గులభామం శ్రీతిఁ బిలిచికొని యిట్లనియెక. 97
- క. బాలాబుధుసంతర్పణ, కాలంబిది యదనుగూడఁ గావింపు శుచి
త్వాలంకృతవై చరువన, లీలావతి పతికిఁ గొలుచులే దనిచెప్పెక. 98
- క. చెప్పినయజమానుఁడు సతిఁ, దప్పకవీక్షించి పలికె దస్వీ గృహమం
దెప్పుడుఁ దఱుగగు కొలు చిట్టొప్పునె లేదని విలాసయుక్తులు నెరవక. 99
- క. సంచయముచితంబగు నతి, సంచయ ముచితము సర్వజనులకు నెందుకొ
సంచయలోభంబున నొక, సంచక మారూఢచాపనశమునఁదెగదే. 100
- క. నావినీవాతెరపై నొఱ, పై విన్నాణంపునగవు లత్తమిల న్ల
జ్జనతి పతిఁగనుఁగొని తన, కావిధ మెఱిఁగింపు మనిన నతఁడిట్లనియెక. 101
- చ. అవహితబుద్ధి విస్త మధురాధర యామిషగంధచిక్కణం
బవునొకపక్కణంబున మృగాహృతిలిప్పుడు హృదయపుల్కన
ప్రవరుఁడు గ్రాలు నాతఁడు ప్రభాతమున స్తృగఘోషభీషణా
టవిచారఁబాటి చేరి యచటం గిరిమేషము నేసె నెక్కటిక. 102
- క. వాలికతూపుల నేలం, గూలినయలకొండగొఱియఁ గొని తనియక నా
కాలంపటుఁ డొక్కఁడయా, భీలాటవిలోన నిర్లపితుఁడై తిరుగక. 103
- వ. ముందరనొకశాస్త్రులంబున. 104
- ఉ. క్రమ్మి చతుష్టరిం జమురు కాలువలై ప్రవహింప రోమపుం
గుష్మలఁ బార్శ్వభూజములు గూకలువ్రత్తులు గా ముఖంబునం
దుములురేఁగ మైమఱచి దున్నుచు ముస్తలఁదెల్పి కుంజముల్
గొమ్ములఁజిమ్ముదాని నొకఘోరవరాహముఁ గాంచియాత్తి లోక. 105
- క. కలమంబోలినయాయే, కలము మదాహరమునకుఁగా దైవంబీ
పొలముతిలఁజూపె బొమ్మని, యలరుచు వాఁ డప్పుడమ్మహాకిటి నేసెక. 106
- ఉ. ఏనిన బద్ధగోషమున నేకల మేడైఱఁదూఱిపుల్కసా
గ్రేసరు మోర నెత్తితలక్రిందుగఁద్రెళ్ళగవైచి వజ్రధా
రాసునిశాతదంష్ట్రికల వ్రచ్చి యచేతనుఁజేసి నొప్పిచే
గానిలి ప్రాణముల్విడిచెఁ గన్నరమాసి ధరిత్రినత్తఱిక. 107
- వ. ఇట్లున్న మృగనరశవంబుల గాలివాఱఁ గాలప్రేరితంబై దహ్యకనామధేయం
బొక్కజంబుకంబువచ్చి కొండగొఱియ రెండుదినంబులకు నేకలంబు పడినాళ్ళకు

- నరుడు నాల్గవారంబులకుం జాలుఁ గృతసుకృతవిశేషంబునంగాక యీబహు
సంచయం బెవ్వరికినని తలంచి హాలాహలాశంబగు లోభంబునఁ గొంచెండునని
యెంచి యంబేమిటిని గంటిపెట్టంజాలక పండ్లయూటలు ద్రావుచుఁ గొంజొకతడ
వుండి మండుదండియాఁకటిచిచ్చునకుం గాక యబ్బక్కనక్క యెక్కిడిన శరాస
నంబుగదిసి నేడీధనుఃప్రతిబంధంబునఁ బ్రొద్దుఁబుచ్చెదం గాక యని నిశ్చయించి.
- క. ఆపిసినినక్క చాపము, కోఁపంగిట నితీకి నరముఁగొఱికినరభసం
బేపార మిడిసి మర్చని, రూపణ మొనరింప నక్కరోజుఁదగూలెన్. 109
- క. అతిసంచయపు మిదిసో, రతిబోటీ వలగు దాఁపురంబున నగుచుం
బతికి సతివలికె దాఁప, న్నతమేమీ ధాన్యమొగుఁగు గాలేదింటన్. 110
- గీ. తోలఁదిలలు గ్రమ్మితెలంబుఁదివిచిధూ, తాఘవిసరకృపసమాచరింతుఁ
బుడమివేలుపులకు నిడుమన్ననవ్విప్ర, సింహుఁ డబల నట్లచేయుమనియె. 111
- క. నూనియఁదివియుటకై తిల, లానీరజనయనఁజెచ్చునపు డొకకాల
జ్ఞానిహలికాలయాగ్ర, స్థానంబుననుండి చేబ జడియవ్రావలెన్. 112
- క. పులిసఁ జెల్లాచెదరై, నేలందిబొలికె నంతనివ్వెఱఁగున న
స్మిలాలక చూచు నెడన్, వాలింపకసతికిఁ బ్రాణవల్లభుఁడనియెన్. 113
- క. కలికి యున్నట్టై యీక్రియ, నొలికినతిలలెత్తి దంపు మొర్పున నన న
క్కలకంతి యట్లచేసె, న్నలి భీతిప్రీతులగ్గలములై పెరున్. 114
- క. ఆమహిసురశరణమునకుఁ, గామందకి యనఁగ నొక్క గానులది సుతుల్
నేమింపఁ బేరగంపం, గోమలగతి నువ్వులమ్మకొన నేతెంచెన్. 115
- క. ఏతెంచినఁబలుకులసరి, నాతీ ముడినువ్వులితై నా కనివిప్ర
స్త్రీతిలకము ముదలించిన నాతిలది యంటువడియె ననియూహించెన్. 116
- ప. అట్లు బుద్ధికాశంబున నేను నియ్యజ్ఞియ యెలకవోట నిక్షేపంబుగలదని నిశ్చ
యించితిసనిచెప్పి ఫాలకుద్దాలంబు నా మెలంగు కలుఁగుఁద్రవ్వీ నాచేతఁ జిరస్థా
పితంబగు సనంబుఁ బుచ్చుకొనియె నదిమొదలు పొదలుటలే కచ్చోటనాహారో
పపాదనంబునకుం గాక వితాకుండనై మండు నాకఁటికి మిడికినడికి యునికిపొసం
గక మఱియుమఱియు భిక్షాపాత్రంబులగొనుమండితి నట్టి నన్నుంగనుంగొని
చూడాకర్ణుం డుపాలంభ గంభీరభాషితంబుల నిట్లనియె. 117
- క. అతిరక్షితార్థమంతయు, నితరులపాలయ్యెఁ జెడుగు మెలుకా నీయు
ద్ధతిమాన విఁకనిసేమీ, గతవిధవులు సాగుతరులు గారా పుడమిన్. 118
- క. ధనముడిగిన నుడుగదునీ, తినుడునితింబైనదుర్దము నేడనుచున్

- గనలునికీ గనికరంబటి, తనపదిలినకొలచే నతఁడు ననువేసెన్. 119
- క. వ్రేసినవేల్పు గురంత, త్రాసంబున నోహటించి తప్పించుకొనన్
రోసంబున నన్నాస, న్యాసి నీరీక్షించి మఱియు నపు డిట్లనియెన్. 120
- క. అర్థమునఁ బండితుండగు, నర్థమునం బలసమగ్రుండగు నర్థమునన్
బార్థవుండగుఁ బుణ్యుండగు, నర్థమునను భువనపూజ్యుండగు నరుఁడెందున్. 121
- గీ. అన్యవాయవ్యధు లాచారవృద్ధులు, శౌర్యవృద్ధు లిద్ధసత్యవృద్ధు
లాగమార్థవృద్ధు లఖిలార్థవృద్ధులు కొలుతురర్థనృధుఁ గోరినేడి. 122
- చ. వినఁ డని రోయ రంధ్రుడనిపేగరు తుందిలుడంచుగేలిఁ గాఁ
గొనరు వికిర్ణుడంచుఁ దగఁగూయరు వామనుడంచుఁబోరు డు
ర్రనుడనిపాయ రజ్జుడనిమానరు నిఘ్నరరోగిపీడితుం
డనరు కునిఘ్నుడంచుఁజెడనాడరు భోగిను లర్థవంతునిన్ 123
- చ. కనకముఁగూర్చి యెన్నఁబడుఁగాడె సమస్తగుణంబులర్థమె
వ్యరికి పసుంధరం గలరు వాఁడె కులీనుఁడు వాఁడె పండితుం
డనఘుఁడు వాఁడె వాఁడ సకలార్థవిధిజ్ఞుఁడు వాఁడె వక్త వాఁ
డె నయపరుండు వాఁడె ప్రకటప్రియభాషణుఁడుం బ్రసిద్ధుఁడున్. 124
- క. కలవానికిఁ జాట్టంబులు, గలరు హేతుల్లలరు భటులు గల రఖిలంబున్
గలరు మఱి లేనియట్టిది, కలవానికి నీడుజోడుగలదా జగతిన్. 125
- క. చిట్టడుగులేనియిల్లును, జాట్టంబులులేనిచోటు హన్యము హిన్యం
బెట్టునుదుర్జ్ఞ నహృదయము, కట్టా మదిసర్వహన్యకము లేమిసుమీ 126
- క. ధనహీనుఁ డధముఁ డల్పుఁడు, ధనహీనుఁడ మూఁడుఁ డప్రధానుఁడు ధర న
ర్థనహీనుఁడు తలపెట్టిన, పని గ్రీష్మ సరిజ్వలంబు పగిది నడంగున్. 127
- ప. అని భిక్షుకుండు నన్నధిక్షేపించిన రోసి నివాసత్యాగంబు చేసినచ్చితి నిన్నుం
డానితి. 128
- క. త్రిదశవిమానారోహణ, మొదలిన నవమానధరణి సుండుట కష్టం
బదియేటిఁగి నితవిద్యా, విగుఁ డభిమానసలంబె నెదకుం బుద్ధిన్. 129
- క. యమయాతన యనిన న, క్షమబాధ యిఁకెద్ది దానిఁ గడిచినవిద్యా
గమసౌఖ్యాగమవిత్తా, గమహిన్యంబైనచోటఁ గారు ననింపన్. 130
- క. పరదేశం బెఱుఁగక తగు, గరగరికి న్విడువముడువఁ గలిగి నడుమఁ బే
దరికము వాటిలి తిరియ, నిరిగిన ననుబోటి కమరునే యింతైనన్. 131
- ఆ వెల్లివిరిసె బెంటివిద్యలు మగవిద్య, లడుగుఁజ్ఞై గ్రంథు వడిలి బుధులు

- హీనజాతిపురుషు లెచ్చిరి యాచింపఁ, బోవుటెల్లు నేటిభూమిపతుల. 132
- కా. ఏల త్తందనతాన లేమయినలేవే యంచు బోధించునే
నూలంబెట్టఁగఁజాల మూఢనృపుఁ డోహో నానుహాసాహితీ
కూలంబు ల్సేవులాడసాన్తునిలునొచ్చుంజచ్చుఁదత్కల్పనం
బేలా యంజలిచేసి మ్రొక్కెదఁ పదార్థేచ్ఛానిశాచారికిఁ 133
- క. అనుచితభాషణముఖరా, ననులమొ విట గాయుమిలమొ ననులమొ గాఢ
స్తనసంభరనమ్రవధూ, జనులమొ మ మ్మే రాజు సంభావించుకొ. 134
- ఉ. కోరినగద్యపద్యముల గూరిచి యిచ్చెద నంటి నేని ని
స్సారిము లంచువిత్ర మిహజాలక కేరడమాడులోభి యా
నేరుపు నేర్పుగాను తనునిందలఁబెట్టు రసజ్ఞుఁడైనయు
ర్వీరమణుండుగల్గినఁ గవిత్వము సర్వఫలంబు లీహాకో 135
- చ. పలుకులశబ్దసర్గతపత్ర భవంబులు జాతెవరముల్
బలకడుపుల్ నిరుక్తికలు ప్రజ్ఞ లనర్థకము ల్వేచారముల్
వలననిరీచినవ్వుఁ బెఱవారి నెఱుంగకతిట్టికూళలే
పాలుపునఁదప్పలొప్పలనఁ బోదురొకో సుకివిప్రబంధముల్. 136
- చ. మెఱసి బహుప్రకంధతను మెచ్చుట మెచ్చుట యొచ్చుమంటి పా
డతియుఁటి నెన్ను పెన్నుట నిరత్తురకుత్సు లధీరశక్తితుల్
కఱులులు భూరుహాశ్చ పకుకల్పులు మత్కృతిఁ బ్రస్తుతించినం
గఱగఱఁబోవనాడిననుగల్గవు నానుదిమోదభేదముల్. 137
- క. పరిహాసకులకు నటులకుఁ, దరుణులకును లంజెదారితమ్ములకుం గా
పురుషులకు గాయకులకుం, బొరయింతురు రాజు లీరుహో సరసులకుకొ. 138
- ఉ. ఏవున సంచిత్తాము పరంగితిభావ మెఱింగి యీఁగి మే
లై పొగడొందనిచ్చి నెఱయన్తఱుమ న్నెఱదాత యిట్టిహో
దాపయత్నప్రభోధవశతం బొరయించి యనంతరంబు సం
తాపమునొంగునాఁ డసమదాత వృధాలపితింబులేటికికొ. 139
- ఉ. దాటలుదాత లం ద్రిదియతిథ్యము లోకి మునందులేడుహో
దాత యతండుగల్గినను దాతృత దాసకలార్కులందునే
లాతులతూఁగమండు నవలన్గితి నింతయెఱింగి యే నహో
దాతేముణాను బంధముగ దాయనిచి త్తిమునందలంచెదకొ. 140
- క. ఆలెల్ల మాడనెఱతును, నెలవెల్లనె మాటుపలుక వఱతురు నెఱయం

- జలియించిపఱతు రిస్సే, కొలప గతులు గారె యాచకులు లోభులకున్. 141
- క. చరణములువడఁచు భీతిం, బరవశమానొడలు రాజుపడు నెలుఁ గాహా
మరణమున నెట్టి చిన్తము, లరయ న్యాచకుఁడుదాల్చు నచ్చిన్తములక. 142
- వ. అట్లగుటఁ జింతించి యాచకత్వంబునకుఁ జిత్తం బొడఁబాటుగాదు దారిద్ర్యం
బునం బ్రజ్ఞాహైన్యంబు వాటిల్లుఁ బ్రజ్ఞాహిమిత్యంబున సత్వక్షీంబగు సత్వభ్రం
శనంబునఁ దిరస్కృతివొడముఁ దిరస్కరణంబున నఖర్వనిర్వేదనం బాపహిల్లు
నిర్వేదనంబు శోకంబుదెచ్చు శోకంబుబుద్ధిబాధకంబగు బుద్ధినాశకారికావున నిర్భ
నంబభిలషిపదాస్వదంబని పలికి మఱియును. 143
- చ. సముచితభాషణంబులకుఁజాతురిసాలక యున్న మాన ము
త్తమము పరాంగ నాగమనతత్పరుఁడయ్యెడు దానికంటె పం
డమతము మేలు చాడికినొడంబడియుండెడివృత్తికన్నఁ జా
వుమిగులెస్స యన్యవసువు ల్గానుకంటెను భిక్ష మొప్పగుక 144
- క. దీపమునఁ దమము రోగ, వ్యాపృతిఁ జెలువంబుహరిహరాఖ్యానముచేఁ
బాపమువలె యాచ్ఛాదిధి, వేపాయుగురుత్వ మతులవిజ్ఞాననిధి 145
- చ. ఆలఘుఁఘుత్వమూలమగునర్థిత కంజలిఁజేసి మ్రొక్కిపీ
డ్కొలిపి నృపాలురంగొలిచి కూర్చెద భూరితరార్థమంచు నేఁ
దలఁచితి నేని పట్టియలఁతంబడుటొక్కటి నిర్దయుల్లు
ల్లులనలు పీనమ ర్త్యఫలదుల్పరవల్ల భు లీరు విత్తముల్. 146
- క. తానీఁగొజమాలినుహా, హీననరాధిపుఁడు భాగ్యహీనుఁడను నన్
న్నానార్హులనుభిటులవి, ద్యానిధులకహాలహాలాభమగులోభమునన్. 147
- వ. అట్లగుటరాజసంక్రయంబును గూడదు ప్రేత్య భావంబు మృత్యుద్వారంబు రోగి
యుఁ జిరప్రవాసియుఁ బరాన్నభోక్తయుఁ బరగృహశాయయు జీవన్మృతులని
చెప్పి హిరణ్యకుండువెండియు 148
- క. సంతుష్టివర్తసంగు, ప్లాంతకరణునకువెఱచునతిశయతృప్తి
కుంతములుభీతిచింతా, సంతాపశ్లేశరుజులసంపాదింపక. 149
- ఉ. పితృభీనమై యతులవేగమున నొనగాలు ద్రొక్కు తృ
ప్తాతురగంబు నెక్కి యలసస్థితిఁజేట్టుడకుండు వానికిం
జేతెడునేల మేరుగిరి సింధువునత్సవదంబు దూరతృ
ప్తాతినుఁడైనవానికి నిజాంకగతార్థము దవ్వు పెద్దయుక 150
- క. ఆశాశృంఖలఁబడినా, నాశాభూములఁజరించునదిహా యనుభ

- శ్రీశోభితండై నిలుచును, ధీశరధి మనుజుడొక్క. దెసయరుదేర్క. 151
- క పొట్టకుఁగా బట్టకుఁగా, జెట్టాడుందెలివిలేబీవి నిజంబా
నొట్టపు శపథంబవుఁ దనుఁ, బుట్టించినదేవుఁ డిచ్చుఁచో కర్త గతిక. 152
- క. కూరలు నారలు చాలవె, పూరింప న్నెట్ట మేల పొట్టకు మఱియే
నీరైనఁబలజే పన్నీరేటికి నింగిఁగీల్కానినచిచ్చార్పక. 153
- ఉ డొయలమంచము ల్పనిఁడియుప్పరగ ల్లపురంపుపీడెము
ల్లాయనిపుట్టము ల్లచిరమండనము ల్లడలేని క్రొవ్విరు
ల్లాయనగాయసమధురగానసుఖంబులు గన్నగాని సీ
పాయదె యన్నమాత్రమునఁ బ్రహజీవికిఁ జక్రవర్తికి. 154
- చ. ఒకరునికిచ్చు నిచ్చి తిరియు న్నటియొక్క తఱిస్తహాగ్రుండై
యొకరునిఁజంపుఁ జంపిపాలియ న్నటియొక్కనిచే బలాధ్యుండై
యొకరునిఁద్రోయుఁ ద్రోచిమఱియొక్కనిచేబడు నేలు నొడ్ల నొం
డొకరునిఁగొల్పు మానవుఁ డొహో సుఖన్యత్తి విపత్తిన్యత్తులక. 155
- ప. అట్లగుట మేలుగిళ్ళు దేహధారులనుప భోగ్యంబులుగదాయని తెలిసి మదింబదిలంబు
నేసికొని యిచ్చటికినచ్చితి నని హిరణ్యకుండుచెప్పినచందరకుండతని నాలోకించి
- క. నెలవునఁ బూజ్యంబులు నఖి, ములు దంతంబులు శిరోజములు గాలగతిక
నెల వెడలియుఁబూజ్యంబులు, పులిగోళ్లును దంతిదంతములు చామరముల్. 157
- క. హరి పెంపువడయుఁ గరి పెద్దరికముఁగను సజ్జనుండు తిగఁబూజ్యుండొ
నిరవెడలియునిరవెడలినఁ, గరటముచెగుఁ గుజనుఁ డీల్లుఁగడదనుమృగముల్. 158
- క. అరివిదళన పరుషుండగు, పురుషుండెచ్చోటనయినఁబూజ్యుఁడుగాఁడే
ఖరనఖరవిజితకరిహరి, తిరముగ మృగరాజ్యమేలదే పెరియడవిక. 159
- క. కదలనిసీటికిమీనము లెరుకెక్కు నెయుఁజిదిఁబాటు నేటికిఁబోలెం
బదవి నిరుద్యోగులఁబాం, దదుసోద్యోగులనకాని ధార్మికముఖ్యా 160
- క. తనప్రణయపాపవశమునఁ, దనివిననన్వచ్చు సంపదలునాపదలుక
ఘనతకు సుబ్బక హీనత, కనుతాపం బందసుండుచది సుజనునకుక. 161
- క. శకటగతచక్రభంగి, స్సకరములై తిరుగుచుండుసుఖగుఃఖము లిం
తకు ఖేద మందనేటికి, నకటా సంతోషయుక్తుడగు టొప్పఁగదా. 162
- మ. సతతోత్సాహపరుం గ్రియానిపుణు భాస్వద్ద్విగ్ధసూక్త్రం గృత
జ్ఞతము న్నత్యధురంధరు న్నధురభాషావేది సౌహార్దభా
సితు నారంభవిజ్ఞంభమాణుఁ గరుణాసింధు స్ఫుచి న్నాంతు ని

- ర్జితకాముం దనుఁదా పరించు నీరి నిర్ణీద్రానురాగంబునకొ. 163
- క. అవివేకి నలసు విగత, వ్యసనాయుక్ హినుఁ గుటిలత్తను నసముం
గువిచారుఁ జేర దిందిర, యువతీమణి పృథ్వుఁ గవయనొల్ల నిభంగికొ. 164
- క. సరసప్రజ్ఞోత్సాహ, స్ఫురితుఁడ పీ వెవటనున్నఁ బూజ్యుఁడవు గుణా
కర మూషకకులశేఖర, యురగేంద్రుఁడఁ గానునిన్నునుత్కర్షింపకొ. 165
- చ. అడఁగని లేమిఁబొట్టుపొలయ్యును ధీరఁ డొకానొకప్పడుకొ
విడిచిచరింపఁ డగ్రపదవిం గృహణం డసమానసంపదం
బొడవయి యుండియుం దహయఁబోఁ డదియెవ్వరికేదిమాన్ద మా
నడవడి వా రొకింతవిడనాడరుగా గడతేరునంతకుకొ. 166
- క. ధనవంతుఁడనని మదముకొ, ధనహీనుఁడ నని విషణ్ణతం బొందవు హ
స్తనిచాతహేలాకంఠుక, మనఁ బాతొత్పాతిములు జనా వళికగుటకొ. 167
- సీ. జలధరచ్చాశుయు ఖలమైత్రియును నవసస్యంబు యువతియు జన్వనంబు
సంచితార్థంబు నీపత్కలభోగ్యము ల్లావున వలవంతగా దొకింత
తెలు పంచగమికి నెఱ్ఱులకుఁ జిత్రతి కీరములకుఁ బచ్చదనంబు గలిగె మొదల
నేలేల్పులన నద్దేవదేవుఁడు పోషకుఁడు సువ్వె మదిసేల కుత్తిపడఁగ
- తే. జనుఁడు బ్రతుకుమాజుసంవత్సరములంత, కాల మెవ్వఁడుండు మేలుతోడఁ
గొతుకమునఁ గొంతకాలము చను మహా, కష్టవిష్టఁ గొంతకాల మరుగు. 168
- ప. దానతుల్య యగువిధియును సంతోషసమం బగుసుఖంబును శీలసదృశం బగుభూ
షణంబును నారోగ్యసదృశం బగులాభంబును లేదుగదా యిష్టాటలటుండె
మదీయ స్నేహంబునఁ గాలం బపనయింతురుగాక యని మరదరకుండు హిరణ్యకు
నాశ్వాసింపుచుండె నప్పడు లఘుపతనకుండు. 169
- క. శమితశరాకమరాని, ర్గమనప్రమదంబు హృదయగతచింతాశ
ల్యముఁ బెఱికివై ప నీమై, త్రిమనోజ్ఞ విశల్యకరణి ధృతిమాహింపకొ 170
- క. ధరలో సత్పురుషులు సత్పురుషాపధరణ హేతుభూతులుగారే
కరుణబుల్లిలోఁ జిక్కినఁ, గరులెత్తెగఁ జాలియుండుఁ గాదే పుడమికొ. 171
- క. నిధిసాధకుఁడు ఘనాంజన, విధినిక్షేపంబుఁ జూపువిధియున సుజనుం
డధికాపదార్థులను హిత,మధురోక్తి నఖంఘసౌఖ్యమహిమ ఘటించుకొ. 172
- మ. కరసిరేరుహమర్థిపాఁపఁ బ్రతిపత్తత్రస్తుండై వచ్చి కా
తరబుద్ధి న్ననుజుండు మాటుసారనాస్థిస్తులార్థాభయా
చరణప్రక్రియలం గృపామతిఁ దదాకాభింగివై ముఖ్యముం

- బారయం గోరనివాఁడువో పురుషుఁడొప్పు న్వానిఁ గీర్తింపగాక. 173
- చ. విటపసమృద్ధిభూజముల వీచులు న్విరుల న్నరందలి
 ట్పలివియత్ప్రదేశమునఁ బడులు వారిమరాళమండలం
 బెటువలె నాశ్రయించి బలమెవ్విధిఁ గైకొనునేము నిట్టివో
 నలువలె నిన్నుఁజేరి ముదమందెద మోకమతాన్వయాగ్రణీ. 174
- ఐ. అని లఘుపతనకుం డనేకప్రకారంబుల మందగు నుత్కర్షింపుచుండె నాసుయం
 బున. 175
- మ. చకితస్వాంతముతో మహామహిరజశ్చన్నప్రతీకంబుతో
 వికసద్వక్త్రముతో బృహద్దతిజనిర్వేదైకనిశ్వాసవీ
 చికతో బమైరపోకతో నటకుఁ గశ్చిల్లబకక్షోభ మొం
 డొకకాంతారమృగంబు భిన్నఖురటంకొదగ్ర మేతెంచినక. 176
- క. మ్రోనికిఁ బోతీయకు సలిల, స్థానమునకుఁ గాక వివరసజ్జుచరమల్
 లో నెరసినభీతిఁ బసిం, దానిఁ గనుంగొని యథాయథముగాఁ బఱచెక. 177
- క. క్షీతిజాతాగ్రస్థితలఘు, పతనకుఁ డద్దిక్కులెల్లఁ బరికించి యుప
 స్థితమైనది కించిద్భయ, మతిభయ మిచ్చోటఁ గలుగదనితెలుపుటయుక. 178
- ఐ. హిరణ్యకమందరకులు బహిర్విగ్ధమనం బాసర్చి వెగడుపడియున్నమృగంబు నూఱ
 డించి యాతిధ్యం బానరించి చిత్రాంగరుం డనునామం బిడి ముఖ్యసఖ్యంబున నల
 రించి భీతికి హేతుడైది చెప్పుమని యడిగిన నది మృగయుత్రస్తంబనిచెప్పె నమ్మ
 వ్వురు నతండ్రికొరండునుంగూడ నలువురై యన్యోన్య స్నేహవాద్యమోహంబునఁ
 గొంతకాలంబు గడపి రట నొక్కనాఁడు. 179
- సీ. ఆహారవాంఛఁ జిత్రాంగరుం డడవికి బఱచి యొండొకకుంటఁబడియవోట
 నలఘుసధీవరయంత్ర వాగురఁ దగుల్కొని భీతినంగము ల్వడఁక గోడు
 గుడుచుచు దోసిడ్చుకొనుచు శుష్యద్గ్రీవమై వచ్చుచుండ పృథ్విగ్రవర్తి
 యగుచు దూరమున వాయునాధుఁ డచ్చెట్టఁ గని నుగ్రికై యెటువంటికప్త మొదలె
 తే నేమిసేయును ననుచు నహినవేగ, కలన శైక్యల పటపటాత్కార మెసఁగ
 నరిగి బాష్పనిరుద్ధాతుఁ డగుచు సఖుని, గదిసి యిట్లనుఁ గంతగాద్దద్య మడర.
- మ. చెలికాఁడా పదబంధ మేవలనవచ్చెం జెప్పుమా నివ్వెఱం
 గలఁగె న్నానమన్న నాతఁడను బల్కం దాల్చితే దెంతయుం
 దెలియంజెప్పెదఁ బిచ్చటం బ్రతుకుఁగంటేఁ గ్రమ్మఱం బోయిని
 ర్చలమృద్ధామ హిరణ్యకుం బిలిచి తెమ్మ బంధవిచ్చిత్తిక. 181

- చ. మనుష్యబ్రయంబయేనిఁ జనుమా యన నాయన నిశ్చరత్వరం
జని నిరవద్యహృద్యగుణసారు హిరణ్యకుఁ జేరి చూచితే
చెనఁటివిధాతచేత మనుజుత్రిమృగాగ్రణిక్యత్తివాగురా
భినిహతపాదుఁడయ్యె నినుఁ బిల్వఁగవచ్చితిఁ దత్ప్రశాంతికిఁ 182
- క. నావిని మాషకపతి రుః, ఖానేశితహృదయుఁడై సఖా పోవలయుం
బోవలయు జాగుసేయక, వేవేగ న్నన్నుఁజేగ్నవే నీవచటక. 183
- చ. అనిపలికిన నతని మృదురీతిం గఱుచుకొని చని వాయుసకులవల్ల భుండు నికటం
బున నిలిచిన రుగ్ధునకు నౌషధంబును దృషితున కుదకంబును తుధార్తునకు మృష్టా
న్నంబును నగాధజలపతితునకు నోడయు దరిద్రుకున నిధానంబునుంబోలె నుప
స్థితుం డైన హిరణ్యకుం జూచి చిత్రాంగరుం డిట్లనియె. 184
- క. మృగయుభయంబునఁ జీకా, కగుచున్నది మది భుజంగమాకృతిఁ గాలం
దగిలినయరిగొఱికి భయా, ధ్వగచిత్రగ్రీవుఁబోలె దగు ననుఁబ్రోవక. 185
- క. మందరకుండును గరటపు, రందరుఁడును నేను నీపరామర్శ స్నే
లంచెదమని తలపోయుదు, మంచెక్కడిశంక నీదయకుఁబాత్రంబుక 186
- క. విచ్చలవిడి వాగురికుఁడు, వచ్చినఁ బ్రాణములమీఁద వచ్చును గృపనేఁ
డిచ్చెట్ట మాన్పు మనవుడు, నచ్చకితునిఁజూచి మాషకాగ్రణి వలికెక. 187
- క. వెఱవకు వాగురరునియం, గొఱుకుటయన నెంత నీతికోవిద నీకే
తెఱఁగున నీదుర్దశ దెప్పరమై చనుదెంచె దేటపడఁ జెప్పవనా. 188
- క. అనిన నిది నేఁడ కాదట, మునుగలదన నతనిఁజూచి మాషకరాజో
యనఘా నీతొలుతటికథ, విన నిష్టంబయ్యెఁ దెలుపవే నాకనుడుక. 189
- ఉ. రంగదుపాయపారగుహిరణ్యకుఁ గన్గొని యొప్పుఁ బల్కెఁ జి
త్రాంగరుఁ డిత్తెఱంగుఁ దెలియ న్విను మాఱవమాస మేగుచుం
డంగ సుగందనై జననిడాపునఁ బర్వి యఖిర్యపర్యత
ప్రాంగణాడ్వలగ్ధటలఁ బచ్చికమచ్చికమేయ నాయెడక. 190
- చ. నరమతకీర్తియాత్మలమునాఁ గటకంబునఁ బుష్కరుండు భా
స్కరకులుఁ డొక్కనాఁడు తెలిగన్నులయన్ను లొయారమొప్పుఁ జా
మరము లిడంగ దివ్యమణిమంటపమధ్యమృగేంద్రవీతి నం
బురుహవిరోధి పూర్వగిరిఁబోలె రహిం గొలువుండె నుండఁగక. 191
- మ. తుటుమై యొక్కటఁ గూడి గూడెపుఁగిరాతు లేను వీక్షింపఁగా
నటకాలోన హుటాహుటిం బఱచి పచ్చాకుల్ దృశతూస్సనము

- ల్లితీదంష్ట్రోల్లిరిదంతము ల్సవరము త్తేగ ల్లివాశ్యంగముల్
చిటుకలైవచిన మ్రోగువారువములుం కేకానుక లేయుదుక. 192
- గీ. మ్రొక్కిచేహెడ్డిమాయున్నచక్కెఱి, యెన్ని హరులెన్నియేనుగులెన్నిపంకు
లెన్నిపులు లెన్నిమనుబిళ్లు లెన్నిలెళ్లు, చెప్పఁజిత్తంబు వేట విచ్చేయునుటకు 193
- సీ. కొనవెంట్రుకలబట్టి కూపెట్టసింగంబుఁ బట్టితేకున్న నీబంటఁగాను
నెలవారసిసొమ్మునీలవైచి శరభంబుఁ బరిమార్పకున్న నీబంటఁగాను
గండ్రొడ్డటన వక్త్రంబుఁ జించి గజంబుఁ బడఁద్రొక్కకున్న నీబంటఁగాను
గండభేరుండపక్షముల నెత్తుట భూతబలిఁ జల్లకున్న నీబంటఁగాను
- తే. గబ్బిబెబ్బలిదాకాల ద్రొబ్బి విరియఁ, బ్రామి రూపార్పకున్న నీబంటఁగాను
లాదిగవిఁ జొచ్చి యచ్చభల్లములగముల, బడలువాపకయున్న నీబంటఁగాను. 194
- ప. అని మృగారాతు లక్కిరాతులు పంతంబులు పలికి మృగయాచినోదంబునకు
మోదం బాపాదించినం బుష్కరుం డలరి వేటసన్నాహంబునీటఁ జాంటించిన. 195
- సీ. అడంగిండుఁబో యిష్టహాసారమేయంబు జముఁ డెక్కు కాసరస్వామి నైనఁ
గూల్చుఁబో యష్టహాకుర్గురం బభీశుముద్దులాయముకాఱు మొసలి నైనఁ
గఱుచుఁబో యిష్టహాకాలేయకము విసుగ్గీవు పేరెకిరింతగి తైనైనఁ
బట్టుఁబో యిష్టహాభిషకంబు తొలుసంజ గన్నమానిసి వాలైకంబునైన
- తే ననఁగఁబులిగాఁడుచిలుకుటమ్మచ్చపచ్చి, మిరియచురిద్రాడుకాట్రేఁడుమెఱుపుదీగ
పిడుగుకిలగూరగంపను పేళ్ళనలరు, నిడుదకుక్కుల పట్టుపట్టెడలఁబట్టి. 196
- గీ. పరుసుకరసానఁ దీతినపందిపోట్లు, భూరిభుజపీఠములయందుఁ బొందుపఱచి
పరికరంబులఁ గొనుచు భూపాలునగరి, యేలుబడి వేంటకాండు మున్నేచినడవ.
- క. ఏలలఁ బాడుచుఁ దగ విలు, గోలలఁ గొని నల్లప్రజలు గుములై నడవ
న్నీలాంబరుఁడై విభుఁ డు, ద్వేలాశుకకావిరాజితేజీనెక్కాక. 196
- క. ఎక్కినఁ ద్రొక్కనిచోటులఁ, ద్రొక్కుచు గుఱ్ఱంబునడవ దూరము లగుమా
యిక్కలకు వచ్చె నరపతి, పక్కణవాస్తవ్యసమితపథ మేరింగింపక. 199
- తే. వచ్చి మాయున్నపొలమెల్ల వల్లవైచు, చందమునఁ జాట్టుకొనినఁ బోసంగులేక
చలితచరణంబులును బరాసన్నదృష్టి, గలిగియుండితి మచటఁ గాకపులకచరి. 200
- ప. అంత. 201
- క. పవిత్రప్రదరంబున, నవనీపతి దుప్పిదుష్పరనఁ బడనేనెక
నవలాకులు మేర్పొక రా, రవబాధకు మొదలుగారె రాజులు దలఁపక. 202
- క. శిభిభూమిశ్యామలములు, ప్రకిరగరుద్విసరభానురము లుద్యజ్ఞాగ్ని

- ముఖరితములు రాజశీలీ, ముఖములు బహుపుండరీకముఖముల వ్రాలెన్. 203
- క. తారలచెడ నుడ్డినో, దారగతు ల్పైఱపి గగనతలమున జవవ
దేభరుండము లాస్యముల న, పారము గాఁ గొనియె రాజబాణఫలంబుల్. 204
- క. తులలేనిశైత్యములుఁ జీఱు, బిలముల బురుడించునొనలఁ బెరిగినశరముల్
పొలములు లాఁచుంబులగళ్, ములు మోచగఁ దుండపండములఁ బూరించెన్. 205
- క. నిలివధికదానవిద్యా, పరభునుఁడాఘనుఁడు దాత ప్రజ్ఞాని వనే
చరమృగచరజాంకముల, శరధిపృథక్రముల సరభసంబునఁ గప్పెన్. 206
- క. సమయించె ఖడ్గముల ఖడ్గములం గ్రూరాచ్ఛభిల్లగణముల జగతీ
రమణుఁడు దుర్గాహవన, త్తమఁ గ్రూరతరాచ్ఛభిల్లగణములఁ గప్పెన్. 207
- వ. ఆయాఘోటనంబు శాసితపశుప్రకరంబు గావున యజనవాటంబును ధ్వనిప్రధా
నంబు గావున సుప్రబంధంబును భంగదుర్నిరీక్ష్యంబు గావున బయోనిధానంబును
నఖండ ధర్మసంపన్నంబుగావున గృతయుగంబునునిరూఢముశ్యశృంగంబు గావున
విభాండకాశ్రమంబును శిధిలీకృతాచ్ఛభిల్లంబుగావునఁ బ్రభగ్నసంగ్రామంబును
గుంతీప్త విహారయోగ్యంబు గావునఁ బాండురాజార్జునంబును నష్టసింహబలంబు
గావున భీమసేనోత్సాహంబును నసాస్తసింధురాజంబు గావున ఫలితార్జునప్రతి
జ్ఞయు నికుంచితవంచకంబు గావున రాజనగరంబును నిశ్చేష్టితగవయంబు గావునఁ
గుంభకర్ణసంరంభంబును సప్రకాశితపుండరీకంబు గావున శిశిరకాలంబును ననుకరించె
నప్పడు. 208
- క. పోలములు పెదకి పక్కణ, పాలురుతలుముటయఁ దల్లి ప్రజలుద్ధుజం
ఘాలురు గావునఁ బరచిరి, పోలేకం దగులుపడితిఁబో వారలకున్. 209
- క. నను నంతఁ జిత్రవర్ణుఁడు, గనిఁజంపక తెచ్చి పతికిఁ గైకానుకగా
నొనరించిరి శబరసుతు, ల్విను రా జవ్వేటమీఁద విరిగె నిరిగెన్. 210
- వ. తిరిగి మహిమహిశాకటకం బగుకటకంబునకు నిచ్చి రాజు యువరాజునకు నన్నిచ్చె
నిచ్చిన నచ్చెలుపుండు నన్నుఁ గన్ననందనుకంటె నగణ్యకారుణ్యంబున రక్షించె
నల్లు మక్షీద్రక్షితుండనై యండి యంతఃపురంబున వానగృహంబున యువరా
జొక్కరుండు పవ్వళించియుండ నేనును దత్తమీపంబున నుండితి నయ్యర్థిరా
త్రియన. 211
- క. ప్రతిగచ్ఛతేస్కరియె, యతికంపజంతు హృదయమై నిర్భిన్న
శ్రుతిపౌతువుటమై విద్యు, ద్యుతివాంతధ్యాంత మగుచు నొకయులు ముటిమెన్.
- మ. తనకర్ణంబుల కెంతయాఘననినాదం బూర్జితామోదకం
బానిరింప స్తుఖమెత్తి వానతటి యయ్యోపర్యతాధిత్వకా

- ననుల నృద్యనులం గులప్రభులతో వర్తింతుఁగా యంను బా
ప్పు నిరుద్ధాతుఁడనై సఖా మనుజభాషం బల్కితిం బల్కినన్. 213
- చ. విని యువరాజు ద్రాసరసవిహ్వలఁడై సదనంబు నల్లెన
ల్లనుఁగొని యేను నీమృగమకాని యొరు ల్విహరింప రిండుఁజె
ప్పును వినఁగూడునే మనుజభాషల నిప్పుకు సెప్పుతధ్వనిం
బనివడి మ్రోసె వేగి తెలుపందగునీతెఱఁ గల్లవారికిన్. 214
- క. అనితమవు వేఁగ వేగినఁ, దన కాపుష్కరనలేతుత్పండు నెమ్మిం
గనుగూర్చు వెఱచి యొకలా, కున నంతయు దైవచింతకుల కెఱిఁగించెన్. 215
- క. ఎఱిఁగించి మృగములెక్కడ, తరినేతన్ననుజభాషితము లెక్కడ నే
తెఱఁగో యేయుత్పాతమొ, వెఱఁగయ్యెడు ననిన నవ్వి విద్యత్సింహుల్. 216
- క. యువరాజుఁ జూచి ధరణీ, ధవనందన యేలవెఱచెదవు మృగజాతుల్
పవలూరకుండి నిశనవ, నవధంగి మ్మనుజభాషణంబులఁ బలుకున్. 217
- క. నరసంచారవిహీనో, ర్వర ననిచెప్పుటయు భయము వదలి నృపాలా
వరజుఁడు ననువిడిపించెను, గరుణాపరుఁడై దురంతకాంతారములన్. 218
- క. ఇదినాకు నేడకాద, మైదలం గలదనుచుఁ దెల్లముగ మృగము జగ
ద్విదితుఁ డగు నెయ్యనను నా, ర్తదళం దడిలేనినోరఁ దనకథఁ జెప్పెన్. 219
- క. అతివేలచింత నంతట, వెతమదిలో నెరసి సరసి వెలువడి మంద
స్థితి చాయఁ జూచుకొని య, ప్రతిమదయాశరధి మందరకుఁ డేతెంచెన్. 220
- క. ఏతెంచిన భీతి విని, స్థాతహతిం ధృతినగంబు ప్రయ్యలుగాఁ జెం
తాతంతుబద్ధమాననుఁ, డై తత్తర మెసఁగ మూషకాగ్రణి వలికెన్. 221
- చ. అరయ నుపాయపారగుఁడ ఐయ్య నయోదధివయ్య సంతత
స్థిరమతివయ్యఁ గానిపనిఁ జేసితి నర్తసఖా మృగంబు ని
క్కరటుము నేను నెప్పటికిఁ గాల్గవారము చిక్క మేరికి
ట్లురుగతి నీకులే దిచటికుఁగురుఁడామృగయుండు వచ్చినన్. 222
- చ. అతివినులాత్మఁ డైనసఖునందును బెంపానరించుధారుణీ
పతివరునందు భూరిగణబంధుర మైనకళత్రమందు ను
న్నతనయతత్వశాలి యగునందనునందు మనంబు సొన్ని యా
గతబహుదుఃఖము ల్దొఱఁగుఁగాదె విచారధురీణుఁ డుర్వరన్. 223
- చ. అను నెడ వేటకాఁ డెదయుఁ డప్ప డాపస్థితఁ డైనదైన్యమా
ననమున మోసులెత్తి మృగనాకుఁడు బెగ్గిలిన్ హిరణ్యకుం

డనునయవాక్యము లైజయు నాక్షణ మంత్రపరీతవాగురం

దునియులు నేని మందరకు దూతీ యథాయథలయ్యై నయ్యెడన్.

224

క. జలచరుఁడు గనవరత్వర, నిలబోవం జేసలేక యెప్పటివోని

ర్థభితగనునేచ్చఁ గచ్చుప, కులనాథుఁడు శిరము ముడుచుకొని యుండుటయున్.

క. సరిసురికిఁ బాసి గాఢ, త్వరఁబఱచినమ్మగముఁ జూచి దారుణదంతా

పరితప్తుఁ డగుచు మృతయుఁడు మరుగుచు నచ్చొమ్మహూర్తమాత్రము నిలిచెన్.

ప. అట్లుండి మందర మందరకుం గాంచి పట్టుకొని త్రాటంగట్టుకొని వింటికోపునం
బెట్టుకొని విన్ననెన మొగంబునం దిరిగి యరుగుమండె నప్పుడు హిరణ్యక లఘుప
తనక చిత్రాంగదు లంతంత ననుసరించి చనుచుండి రందుందురు పురందరుండు
తనలోన.

227

ఆ. ఆంబురాశిపారమైనను గననచ్చు, నిశ్చయింపవచ్చు నింగిపాడవు

బ్రహ్మ మిట్టిదనుచుఁ బలునంగనగు సుహృ, ద్విరహ మింతయనుచుఁ దెలియరాదు.

తే. ఆదియ సువ్యక్త మది నిజప్రాణుల్య, మదియ నిర్వాచ్య మట్లుగాదయ్యెనేని
జననిపై భార్యపైఁ దనూజన్తులపయఁ గలిమిపై మైత్రిపైఁ బోలెఁ గలదె మమత.

సీ. కర్త చేష్టితములు గాలాంతరావర్తితము లగు మేలుగీ శృగురు నైనఁ

గనుఁగొంటి మరిసమాగమవియోగములేల చెనఁటివిధాత సృజించె మొదలఁ

బృథులతోకారాతిభీతిఘాతప్రమాదసంపాదిత్రీతివిప్రంభభాజ

నము మఱిరెండక్షరములఁ బూర్ణంబైనమిత్రశబ్దముమేర మెఱసి విడిసి

తే. యెట్లునిలువఁగూడు నెబ్బంగి రుచియించుఁ, గూడు కంటికెట్లు గూర్కువచ్చు
నని హిరణ్యకుండు దనలోన దుఃఖించి యపుడు పలికె వాయసాధిపతికి.

230

క. ఈయధముఁ డెంతదూరము, పోయెడునో యెంతదవ్వు పోదము సర్వో

పాయములఁ గానలోపల, నీయెడ విడిపించుకొంద మిష్టందరకున్.

231

క. నావిని లఘుపతనకుఁడును, లావుపనం బోర నలఁతులము మందరకుం

డేవడువున విడిచుదు నీ, చేసినకి దిక్కుచెప్పవే వెరవనినన్.

232

సీ. ఆశ్రమి శ్రీతనేత్రుఁ డైనహిరణ్యకుఁ డనియె నిప్పాపాత్తుఁ డరుగుత్రోవఁ

గలదు చెందామరకొలను దత్తిటమున మృగముఖ్య చచ్చినపగిది నుండు

నేమించి యాడల నిలిచి లోఁజెవులను ముకుగోళ్య బాడుచున ట్లొకట గన్నుఁ

గ్రుడ్లూడ్చి మెనపులాగున నుండు ముండిన నాపూట కచ్చుపనాగుఁ బ్రోవ

తే. వేగఁ గేడించి యక్సీచు వెనుకఁజేసి, యరుగుమచ్చక్రికనికూర్చి యనుమటయును
ఖగమృగాధ్యక్షు లరిగి రాఘనులపజ్జ, నంతి నంతట దానును నరుగుమండె.

233

సీ. చిత్రాంగిదుండు చచ్చినవానిగతిఁ బురస్కరణసర స్తీరధరణినుండె

- వానిమస్తకమున వ్రాలి వాయుసమలగ్రణి కనుగ్రుడ్డులు గట్టిచి వెఱికి
కొని లినువానిలాగునఁ గావుకావున నఱచుచు ముఱియించునంతలోన
నరుగుచున్నకిరాతుఁ డగ్రభాగమునఁ జిత్రాంగదుఁ గని మేనుపొంగ మరక
తే. కలిగఁ దెకతేర నేతస్సగం బనుచును, మందరకు డించి కాకి బల్లలు నదల్చి
కొనుచుఁ జనువోట మూషకమలవిభుండు, కూర్చున్న భుబంధము ల్గొరికివైచె. 234
- క. కొరికిన మందరకుండు దె, ప్పరపునడింబఱచి సరసిఁబడె మూషకరా
జరికె మృగవాయుసంబులు, తెరఁగొప్పగలేచి చెండుదిక్కుల కరిగెన్. 235
- తే అట్లు విఫలప్రయత్నుఁడై యవవిఁబాసి విన్నబాటునఁ జనియెను వేఁటకాఁడు
కమతమూషక మృగమహాకరటవిభులు, గాఢతరమైత్రిఁ బొదలి రత్నం తనందు.
- ప. సుహృల్లాభంబున సాధింపరానికార్యంబులు గలవేయని సుదర్శనకుమారులకు విష్ణు
శర్తుం డెరింగించె నెరింగించిన. 237
- క. విని రాజకుమారులన, ఘనయాంశవిలాసదివిజగురు నిజగురునిన్
గని మూఁడవతంత్రము పా, యనిధి మాతోడఁ జెప్పమని యడుగుటయున్. 238
- మ అతికారుణ్యకటాక్షసర్వభువనై కాధ్యక్షరాధాసుత
ప్రతిపక్షప్రియచర్యకల్పకనిశా రాధుర్యచక్రత్రికూ
లతిరోభూతిరవిప్రభూతశుభలీలాపూతరూఢాంధకా
హిత తేజోవిభవప్రచారణదయాహృష్టస్ఫురద్వారణా. 239
- క. మాయాతీతమహానీతి, కాయభటికృతమరున్నికాయతపస్వి
ధ్యేయ నిజభక్తరక్షో, పాయ విభూతిప్రధానపాండిత్యనిధి. 240
- మాలిని. నిరనుమితమహత్త్వానిశ్చలానందతత్త్వానిరతసుఖితలోకానిత్యపుణ్యావలోకా
గరుడన్యృషపతాకా ఖండితానన్యశోకా, మరణజననదూరా మానిచేతోవిహారా.
- గద్యము. ఇది శ్రీవేంకటనాథ కరుణాలబ్ధ సరససాహిత్య సిత్యకవితావిలాస సకలసు
కవిప్రశంసా భాషణోలాస రాజమలపారావార పర్వతర్వరీరమణ సీతీశాస్త్రమార్గప
రిశ్రమణ ధైర్యపర్యాయ ధిక్కుతనీహరపర్వతి పర్వతరాజకుమార నిస్సహాయ
ప్రబంధనిర్మాణ భోజభూదార సుధామధుర భావతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం
బైన పంచతంత్రంబునందు సుహృల్లాభం బన్నది ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

మద్వృషాకపాయీ

రామాసాపత్న్యైరోపరసకృత్పరతో

భూమమతివ్యోమధునీ

వ్యామిశ్రకటాక్షపీక్షహరిహరనాథా.

1

ప దేవాసంధివిగ్రహాభిధాన తృతీయతంత్రం బాకర్ణింపు మధీతనీతిశాస్త్రమర్థం డగు
విష్ణుశర్మండు సుదర్శనమమాయల కిట్లనియె.

2

క. ఆకడ పీఠం డగున, స్తోకప్రతిపక్షిఁ బెంచి తుది రాజుచెడుం

గాకంబుఁ జేర్చుకొని సుత, లోకబలోద్రేక మొకయులూకము చెడదే.

3

క. నావిని రాజమూరకు, లావిపుని జూచి చిత్రమది చెపుమా భూ

దేనకులోత్తమ మాకుము, దావహముగ ననినవారి కతఁ డిట్లనియెకొ.

4

చ మధురనభోమణిన్యృతినమంచితరత్నవిరాజమానథా

మధురవిలాసిరీశ్రవణమంగళరాగవదీరీతేతుహ్య

న్తధురగురంతసంప దభిమానతృణీకృతరాజరాజది

జ్జధురచెలంగుఁ బొండ్యమహిమండలిఁ దన్నికటాయతొటవికొ.

5

చ ఫలరవివిద్యుదర్చిఁ బెలుపం బలిభుగ్రుతు లుగ్రగర్జనై

యొలయఁగ బెల్లుగా డిగినయూడలు పుష్కరవర్షధారలై

నిలువఁగ వార్షికాభ్రసరిణిం గగనస్థలయంబియ్యె దళ

ద్దళములకల్పిఁ గార్కొనునుదగ్రనటం బొకఁడొప్పు నున్నతికొ.

6

చ నటన ననేకకాకపృతన ల్పరితివాసరము నృజింప న

వ్యాలమున మేఘసర్వఁ డనునాయసవల్లభుఁడుండు వాని కు

త్కటభయకంపనంబు లెనఁగ నికటప్రకటాటపీకుటీ

వటమునఘాకసేన గొలువం బెనుగూబయనుండు నెప్పుడుకొ.

7

- ఉ. ఆయరిమర్దనుండు మది వచ్చలమెచ్చుఁ గృతాంతవాలహు
లాయుధకంతఘోర తిమిరామలమా నొకనాఁటిచీకటిం
బాయనిఘూక సేనఁ బసుపం బెనుసొందినమట్టి కేడ్డెఱుం
బోయి యజాగరు-కబలిభుక్ష్మటలిం బరిమార్చి పోయినన్. 8
- క. ఆటెంకిఁ గరటవిభుఁ డొక, తోటరగర్భమున నణగిఁగొని యుండుట నా
చేటొదవదయ్యె వానికి, నాఁటికి నదిపోయె మఱుసు నాఁ డుదయసునన్. 9
- ప. హతశేషానుజీవకోటిం గూడుఁగొని యతనిమంత్రులుద్దీపియు సందీపియుఁ బ్రదీ
పియు నాదీపియుఁ జిరజీవియు ననునా రేవురుం గలసి రంత నందఱుం గలయుం
గనుంగొని మేఘువర్షం డిట్లనియె. 10
- ఉ. మ్రాఁసున నిద్రవోవ నరిమర్దనుపంపున వచ్చి ఘూకముల్
గాక ముల న్వధించె నిది కక్క-సపుంబని నిర్వహించుటె
ట్లీకడ నీతికార్యపరు లిందఱుపోలినభంగిఁ జెప్పఁడా
నాకిపుడంచు రాజడిగిన న్వివయవృత్తిపంగ చిత్తుఁడై. 11
- ప. ఉద్దీపి యిట్లనియె. 12
- క. ఈద్యౌశబలవంతులతో, వాగులకుం దించి బ్రతుకనచ్చునె యెందే
బోద మక స్తుల కిది మ,ర్యాద నృథా పాలిసిపోవ నగుఘమేమీ. 13
- క. అనువచనంబులు వాయస, జనపతి విని యానతిచ్చె సందీపికి నీ
పును నొక కార్యముఁ జెపుమా, యను డాతఁడు విహితహృదయుఁడై పతియొగ మై.
- క. ఇది యొకపక్షమున మం,చిది యగు నగుఁగాక యేమిచిరవిక్రమసం
పద గలరాజున కుచితమె, సదనత్యాగంబు మానుపయ్యతిగాదే. 15
- క. స్థానంబు సకలఫలసం,ధానం బొనరించుఁబతికిఁ దగనజకంత
స్థాన స్తనమిడునె యథా, స్థాన స్తనభంగి మధురతదగుఁగంబుల్. 16
- క. చేపఁగలభూమిపతు లటు, గావునఁ గోరరు విదేశగమనము దేవా
నీవెఱుంగనికార్యములుం, ద్రోవలు మఱియెవ్వరెఱుఁగుదురు బోకమునన్. 17
- ప. అనుమాటలు విని రాజు ప్రదీపి నాలోకించి తోచినకార్యంబుఁ జెప్పమని యడి
గిన నతండు. 18
- చ. తడయక బాలవృద్ధవనితాజనతాదులవైరికోటికిం
గడువడిఁ జంపు మంచునిడుకంటె నయంబున సంధిసేయుటే
ర్షద సుచితంబు వైరుల నపాయబలాఘ్యులు రాత్రిచారు లె
య్యెడఁ దగదీరనంబు బలహీనులకు న్ననబోటివారికిన్. 19

- క. ఈవాలనచ్చి తేవం, జావంగా నున్నవారిఁ జంపెద రహితులీ
దేవా సంధి యనూనకు, భావహ మొనరింపు మస్తదాదేశమునక. 20
- న అనుభాషితంబు లాకర్ణించి యధిపతి యాదీపినడిగిన నతం డతని కభిముఖుండై 21
- క. సంధికిఁ జనుటె ట్లరులు ది,వాంఛలు బలదుర్నిరీక్ష్యులయ్యును దుస్సం
బంధ మిదిగాదె మనము ని, శాంధుల మెట్లమరు దూత కరుగఁ దిరుగక. 22
- క అటుగనుక సంధికార్యం, బెటువలె నొడఁగూడు రాత్రు లెదిరికి నెల వి
ప్పటికి మనకదను కగలు, తక్కుటగతిఁ జని సంహరింపుదము పగవారిక. 23
- వ అని యుద్ధిపి ప్రదీపి సందీపి యాదీపులు తమకుఁ దోచినట్లు చెప్పినవిని మేఘు
వర్ణుండు చిరజీవి నాలోకించి. 24
- క. ఈతం డితఁ డితఁ డీతఁడు, చేతోగతిఁ దోచినట్లు చెప్పిరి పథ్యం
బై తోఁపదు కించిత్తుం, దాతా నీవేమిచెప్పెదవు నాతోడక. 25
- క. నీనదుబద్ధిబలంబునఁ, జేసెద రాజ్యంబు నేఁ డజేయదివాంధ
త్రాస ముదయించె నీకిది, పోసమయము ప్రాప్తకాల ముపదేశింపక. 26
- క. హరిపరిణామమునకు ని, గృహనీతిపయండు గురుఁడువలె నాభద్రం
బరయుటకు నీవెకా కెవ్వరునాఁ జిరజీవి మేఘవర్ణుని కనియొక. 27
- క అఱ్ఱునయవినయనిధు లీ, నలువురు విన్నపముఁజేసినా రిచ్చతిమం
తులకంఠాఁ గార్యనిశ్చయ, బలమున నధికుఁడనె యంతపాండితిగలదే. 28
- ఆ వీరు నీకుఁ బరమవిశ్వాసఘటకులు, వీరినీతిరీతి వినుట యొప్పు
నైన నాకుఁ దోచినంతయు వినుపింతు, నేకతంబువలయు నింతదడవు. 29
- క హితుఁడని యొకనికిఁ జెప్పిన, నతఁడును దనకూర్పునఘని కది దెలుపు నర
క్షితమై నృపమంత్రం బీ,గతిఁ బలువురు వినుటచే విహతతనొందుక. 30
- క. అతిగుప్తమయ్య మంత్రము, హితనికగ, శ్రుతముచేత నివృంబడు ని
క్కతి యెఱిగి ప్రాంతజనసం, గతి రాజు రహస్య మొనఁగి కావఁగవలయుక
- వ అని యేకాంతంబు వడసి చిరంజీవి మేఘవర్ణునకు సంధివిగ్రహయానాసనద్వైధీభావ
సమాశ్రయంబు లనుగుణంబులం బ్రారంభోపాయపురుష ద్రవ్యసంపదేశ కాలవిభాగ
వినిపాతప్రతికారంబు లనునంగంబుల సామదానభేదమాయోపాయంబు లనుచతు
రుపాయంబుల బ్రభుమంత్రోత్సాహశక్తుల విచారించి యం దుచితం బగుదాని
నంగీకరింపుము నాకుఁ దోచినకార్యం బొక్కటి ప్రతిక్షణు లుదగ్రసత్త్వద
క్షులు మనకు నమరసామగ్ధ్యంబు చాలదు దేశకాలంబులు విచారరమణీయంబులు
- క. మీనొదవునంతకుం జనఁ, గానక బకముండుకరణి ఘననీతిధనుం

- జైనయతః పూరకుండుం, దానహితుః చిక్కుచడినదను కతిశాంశిః. 33
- క. తనసత్వ మెదిరిసత్వముఁ, గనుఁగొన కెవ్వఁ డభివ్యగిర్యమునం బో
రునకుఁ దుదఁ గాలు ద్రవ్య, నివస ముప్పురునిఁబొందు వికదోఘంబుల్. 34
- చ. సురియకరంబునం గొనక శూరుఁడు నీతి కశావీలాసభా
సురుఁడు నిధింపవైరి విరసుం దవుదవ్యులఁ జెంతనుండియున్
సురియ ధరించియు న్నగుచోప్పన నేమియుఁ జేయలేడు త
నైరలఁగఁ జేయుమాననికృష్టుఁడు మాటలు వేయునేటికిఁ. 35
- క. తాలిమియు ధృతియుఁ బ్రజ్ఞా, శీలయుఁ బరాత్మగుణ విశేషజ్ఞతయుం
గాలోచితశౌర్యము గల వాలుమగం జేలువార్ధివితపరిత్రిఁ. 36
- క. నిరిపొందును స్థాయకశా, పరిణతుఁ దనుఁ దానపాయపారగుసభయుం
బరుహోక్తిఁ జేరరా దిం, నిరశీలం గురులఁ బట్టి తివిచినయినన్. 37
- క. గృహపేషినుండుమంత్రో, తృహనాధ్యునకు న్రమాభుజంగినుమంత్ర
గ్రహణవిమూఢున కది గు, స్సహభీతి ననారతంబు సంపాదించున్. 38
- క. మతిమంతుఁడు శాంతుఁడు వి, ప్రతగుణసంసిద్ధుఁడు నిష్కపద్ధుఁడు నీతి
ప్రతిరహితుఁడు బలసహితుఁడు, గతభయుఁ డనఘుండుఁ గార్యఘటకులునున్. 39
- చ. విశేషించి యిట్లుచెప్పవలసి చెప్పితిఁగాని యుద్ధ మెప్పటికి నకరణీయంబు. 40
- నీ శోశమంత్రములు దక్కువలు గాకుండినఁ గలుగులెక్కలకు నగ్గము బలము
శాంతులు నిర్మలస్వాంతులు విక్రమోదయలు నిష్ఠయులును ధర్మమయులు
కఠినశాస్త్రపుని సాగావిత్రవంతుని వేల్పుగాఁ జూచి నేవెంటు రెవుడుఁ
బ్రభుతనహాయనిబంధనం బనిచెప్ప విందుము నీవును వింటివట్లు
తే. కులము గుణము రూపు చెలువంబు మురిపంబు, మానసార్పిత్రము క్రిమముల
వాసిఁ జూడ దబ్బవానిని నిరపాయ, హిరసంగ్రహంబుఁ జూచినట్లు. 41
- క. ఏరీతి జైత్రయాత్రా, ప్రారంభము సెల్లఁ బతికిఁ బ్రజలేమి నభి
శ్చారతి గూడునె పక్షికి, భూతిబలాధ్యక్షపక్షములు లేకున్నన్. 42
- క. ఘోరారివీరపారా, వారం బెప్పట దాటవచ్చు సహాయ
ధారతతి తారుఁ గోరక, పౌరుషసంపన్నఁ డగునృపాలా గ్రణికిఁ. 43
- క. ధనమంత్రసహాయంబుల, నొనరినభూవిభునకన్నియును గల వట్లు
య్యున్ సమరమకరణీయము, చననేరదు సంధి సహజశత్రుల మగుటన్. 44
- చ. ఘాతంబులకుఁ గాతంబులకు సహజన్తరానుబంధంబుననకాదె వాక్పర్యుష్టం బెవ్వ
రికిఁ జేటుఁజేయదు. 45

- క. భీష్మణాద్దూలతనూ, వేషము దన కమర దొల్లి విశ్రుతసస్యా
 స్వేషణతత్పరమతివా, స్తోమంబున నొక్క ఖరము ద్రుంగదె పుడమిన్. 46
- క. నావిని నాయుసపతి చిర, జీవికి నిట్లనియె నీతిశీలా యేలా
 గీవిధము దేటపడఁ జెపు, మా వినియెద ననిన శతనికతఁ డిట్లనియెన్. 47
- క. ఒకపురి నొకచాకలవాఁ, డొకదిక్కున నొకనిచేత నొకగాడిదె వి
 ల్వకుఁబుచ్చుకొనియెఁ బార, ప్రకరపటీభృతికి మేనుబటువై యునికిన్. 48
- క. ఎలువలు చలువలునేసెడు, నెలవునఁ బగల్గె నిలిపి నికియగుటయు న
 ప్పలుగాకి చాకి పెనుగ్రో, ల్పలిచర్మము గప్పి సస్యముల కెగవిడుచున్ 49
- క. ఆది కడుపుకొలదియును దిని, సదనమునకు మగిడినచ్చు సరిప్రాద్దున ని
 ట్లద నరసి యరుగఁ దిరుగఁ, బొది చెడియెం బైరు గొన్నిపూఁటలుచనియెన్ 50
- క. పాల మరయుకర్షకులు మదిఁ, బులిగాఁ దలపోసి భీతిఁ బులిపులి యనుచున్
 దలసాలవెడల రందొక, హలికుఁడు శరచాపహస్తఁడయి నిశ్శంకన్. 51
- క. నెలవొడిచినధూసరరుచిఁ, గలగొంగడిమునుగుఁ దిగిచి కడువడిఁ దనయ
 ల్వెలువడి చని కని తనముం, గలబొంచినవానిఁ జెండిగాడిదె యనుచున్ 52
- క. మిండుగ నుత్థాపించిన, దండము గమనమున కెగ్గఁదలఁపఁగ వీనుల్
 బెండుపడ నొండ్రపెట్టుదు, దుండకపుఖరంబు దన కెదుర్పఱతేరన్ 53
- క. హలికుఁడు నీవాయనుచుం, జలివిడిచి ప్రహస మెసఁగ శయములఁ గాల్గొ
 చిలపి నెదురుగఁ బఱచిన, నలగాడిదెయుం దువాళినఱితికివచ్చెన్. 54
- ఎ. నచ్చిన. 55
- క. తగిలి తనపైరు మేసిన, పగ యగ్గలమగుటఁ గినిసి పటుముప్పిని వి
 ద్దిగిచి ఘనతరశరంబునఁ, దెగనేసిన గార్దభంబు ద్రెల్పెం బుడమిన్. 56
- ఇది వాగ్దోషఫలంబని నెండియు. 57
- క. అనిచెప్పిన చిరజీవిం, గని వాయసరాజు పలికఁ గౌశికముంబున్
 మనకు న్నగ వాగ్దోషం, బునఁ బాటిలె నంటి విడిచెపుము వినవలయున్ 58
- ఎ. అనినఁ జిరంజీవి మేఘవర్షన కిట్లనియె. 59
- చ అసరిమితానురాగ మొలయ న్వలయాద్రిపరీతగూఁపతి
 త్రిపటలిమంత్ర గూట మొనరించి మదాంధదివాంధము న్నహా
 కుపితముఁ బక్షిరాజ్యమునకుం బతిగా నొనరింపఁ బూనియు
 న్నపు డొకన్యధాకాక మటకై యరుదెంచినఁ బుల్లలన్నియున్. 60
- క. వెడవెడ నొండొకకొండొక, తడవు విచారించి సమతఁ దమలోననియెన్

- జెడకిడి బహుకాలంబులు, గడపినయతిగాన యుచితగతి నెఱిగించున్ 61
- వి కార్యలోచనంబున నిందఱ మనసుర్థులము కార్యనిర్ణయసమర్థం బగుదీని నడిగి
మాతమే యనుచు నాతిధ్యం బాచరించి పరివేష్టించి తమయభిప్రాయంబుఁ జెప్పిన
నప్పుడులకు వాయసాధ్యులం డిట్లనియె 62
- సీ కర్ణహృత్పుటనూచికాయమానోత్సానవికటఘోషము విన్న వెగటుగాదె
కాలకాకోదరోగ్రస్ఫటాస్ఫుటముఖం బాలోకనముసేయ నభుకుగ నె
భ్రమదుల్లక భ్రాంతిభాగవీక్షణదృష్టిసరణిఁ ద్రిమృతమండ జాలిగాదె
కర్కశవ్యాధామగరుదమంగళమరుత్పితృతనోఁకినఁ బీడవట్టుకొనదె
- జే. దారుణాకార మప్రియదర్శనంబు, ప్రకృతిరౌద్రంబు తుద్రం బపక్షమంబు
ఘూక మేయూగు పికశారికాకలాప, కీరికాముఖభరణ మేయూగుచెప్పుడ. 63
- క దారుణదృష్టివికారా, కార మతిక్రూర మహముఁ గానను కరుణా
దూరం జెల్లయ్యెడు ర తారంభం బెఱుఁగఁజెప్పఁడా వినవలతున్. 64
- క. వ్యపదేశక్రియ మెఱసిన, నృపు నింపెసలార నాశ్రయించినఁ గలుగున్
విపులముఖ మమృతకిరణ, వ్యపదేశతఁ గుశలమంద దాశశ మడవిన్. 65
- క. అనుకాకమునకుఁ బులుఁగులు వినయంబునఁ బలికఁ బెలుపవే శశకం బ
వ్వనజరిపుని వ్యపదేశం, బున భద్రముఁ గనుట గరటముఖ్యా మాకున్. 66
- వి. అని యడిగిన వాయుసపుంగవం బవ్వీహంగంబులకు నిట్లని చెప్పందొడంగె. 67
- మ. అగళద్దుర్భరతీక్షణభాస్వదభిషువ్యాహుతపాతక్షర
న్నగ మస్తతతజంబు పశ్చిమగురుద్వైధత్రిధామజ్వల
న్నగ మంతర్జలనిర్ద్వయంబు మృగతృష్ణావాహినీ సంచితా
ధ్వగ ముష్ణాగమమయ్యెఁ దొల్లి పురజిత్పాలాంబకాభీలమై. 68
- వి అక్కలంబున. 69
- చ జలధరము ల్దిరాసలికి జాతెనన న్దిననాథరత్తికిన్
దొలఁగె కహో బయల్తెఱవెనో తిమిరంబులు నాఁగజంగమా
మ్రులగతి గండకంపితగిరు ల్దరులారయ లెక్కకెక్కుఁడై
యలఘున్యగేంద్రభీతిరహితాటవిలో విహరించు నేపడన్. 70
- క. ఏకసరోవర మగునల, భీకరగహవమున నిలువ బెగడి పిపాసా
వ్యాకులితమానసము లపు, డాకరు లిట్లనియె యూధపాధ్యక్షునకున్. 71
- క ఇచ్చోటిసరము శరముల్, నిచ్చలుగొన నివిరె మేఘుశీఘ్రకయో ని
ప్పుచ్చరమై యెవ్వధి మన, పచ్చు నవారిగఁ బ్రవారిలె మాకానన్. 72

క. అపాతాశగభీరప, యోపూర్ణమహాప్రసాదమైనను గూపా

రాపరిమితసరమైనం, జూపుము విఱవిఱకపోవఁజొచ్చెను దనువుల్. 73

న. అని వదనోదరంబులఁ జూపి విన్ననయు యున్ననన్నీచదశవశావల్ల భుం దరసి నిమి
షంబునుం దడయక యప్పటికి సత్వక్షీణంబులు గానివానిఁ గొన్నిగజంబులం
బిలిచి యనుజీవులారా యప్రతిహతమనోరథంబుల గహనఘంటాపథంబులం బఱచి
యగాఢశరం బగుసరంబుఁ గనుంగొని రండు పొండవి నియోగించిన. 74

సీ. మదవనేచరవసూమధురగానధ్వానవివశకుంజక్రోడవిషధరములు
పరిపక్వఫలవిలంబు స్తబ్ధరోమ దంష్ట్రేటంకభిన్నగోత్రారుహములు
ధరచరత్పననబాంధవదన వ్యాయామధూమకల్పితమేఘదుర్దినములు
చరమదిబ్బాఖపతజ్జరంకాసగవిరక్త వ్యాఘ్రబీతఖడ్గప్రజములు

తే. సవనతరసరసస్తేయసారమేయ, దశనదంశననిష్పృణితరుణహరిణ

నాభిసారభ్యదశడికాంతస్థములు, ఘోరకాంతారములు కొన్నికొన్ని గడచి. 75

క. సరిసెరసి మెఱసి బిలములు, దరిసి ధృతు ల్బెరసి దొరసి దంతావళముల్

వరశిఖరం బగు నొకమల, సరస న్వరసారసరసి సరసి న్దనియెక. 76

ప. తత్సరోవరం బావిష్కృతి పుష్కరంబు గావున యాదవస్థానంబును మత్స్యకూర్త
విలాసభాసురంబు గావున యోగిరాజును బ్రకాశితాహిమకరంబు గావునఁ బ్రాతః
కాలంబును నధిగతబ్రహ్మరథంబు గావునం బ్రాశస్తవితానంబును నారాధితారి
కులంబు గావున నపారబల సంపన్నంబును బకవిహారయోగ్యంబు గావున నేకచ
క్రపురంబును నూర్తికాభిగామంబు గావున నలంకృతుం బురుడించి యొప్పుచుండు.

క. కని యనురాగరసాభి, స్తునుము న్నోలాడి భిన్నముఖకమలవనీ

ఘనపరిమళగుణచిక్కణ, వనశాకరవారిలో నవారిగ నాడెక. 78

ఉ. ప్రావృతమాతపోతమృదుష్ణవపారణకారణంబునక

లావువహించి సొంపు వొడల న్బొడలం బదలాఘవంబునం

బోవఁగఁ ద్రోయుచు న్దరలిపోయి సరోవరలాభవాత్తయా

క్రేవఁ జరించుయూధపతికి న్వినిపించె గజంబులన్నియొక 79

ఉ. చెప్పిన నప్పు డుల్లసీలుచిత్తమునం గరిరాజు గౌరవం

బొప్ప మహాహితద్విరదయూధముఁ దోకొనిపోయెఁ బోవ నా

చొప్పన దాఁటిపోవ నొకగోలును గానక తత్పదాహతం

జిప్పలు గుల్లలై పాలినె శీఘ్రమే పెమ్మశశంబు లచ్చటక. 80

సీ. అచ్చెట్టఁజూచియు నంతశిలీముఖుం డనుశశరాజు దైన్యానించి

యగుచు మంత్రుల కిట్టులనునీతి నిధులార యధికి వారివాహములువోలె

- సతమున కలఘుత్వస్థాభరంబున నేఁ డవారణ నీదారివారణములు
పఱతెంచుచున్నవి పరికింపు మల్లవె కుండేళ్ళు వీనిత్రొక్కుళ్ల మడిసె
తే ద్రాసకర మైనయీశశక్ర శయమునకు, నకట యెబ్బంగి శాంతికార్యంబుదొరకు
నేమిసేయుదు ననునంత నెదుర నిలిచి, వివిధసీతికళాశాలి విజయుఁ డనియె. 51
- క. దేవా నేఁ గలగఁగఁ జిం, తావారిధి నేలమునిఁగెదవు శశములకుం
గావించెద శుభ మిభముల, రావిడునం జూడు నాపరాక్రమ మనుడున్. 52
- క. పలిక శశరాజు గాఢో, త్కలికన్నయనిధి దేశకాలవిభాగం
బులు నీక తెలియు నిట నీ, కలిమిఁగ్రియాసిద్ధి యెట్లు గాలేకుండున్. 53
- క. ఆలస్య మక ర్తవ్యము, కాలం బారంభమునకుఁ గరువుదరులన్
దోలి శశప్రాణంబులఁ, బాలింపుము నీయపాయపాటవ నుమరన్. 54
- క. అని యాజ్ఞాపించిన నయ, వినయపరాక్రమవిధానవిజయుఁడు విజయుం
డనిలరయంబున నెగురుగఁ, జని యూధపుగాంచి మానసము గలఁగుటయున్. 55
- క. గజమంటినట్ల యడచు, న్భుజగము మూర్ఖునివయట్ల పొరిగొను ధరణీ
భుజుఁడు నగినట్ల చంపుం, గుజనుఁడు మన్నించునట్ల కొను బ్రాణంబుల్. 56
- క కావునఁ గరినికటమునకుఁ, బోవం గార్యంబు గారుపో యిపుడు మహా
భావనమున నుపకంత, గ్రానాగ్రం బెక్కి ముఖ్యకరిఁ బలికింతున్. 57
- చ. అనిగిరి నెత్తమెక్కి శశ మగ్గజవల్లభుఁ జూచి యిట్లనుం
గనలున నీకు రాఁబొలముగాదిది నిల్పిలు చందమామ న
న్ననుపఁగ వచ్చితిం బయనమై యలజాబిలిలో శశంబుగా
నునమున నన్నెఱింగికొనుమా యన నంతి వతంసుఁ డిట్లనున్. 58
- క. ఏమినిమి త్తము శశక, గ్రామణి నిన్నిటనుఁ బంపెఁ గైరసమిత్రం
డామాట తేటపడఁ జెపు, మా మాకన విజయుఁ డగ్గజాగ్రణి కనియెన్. 59
- క. హేతులు పైఁబడునపుడున్, దూతలు సత్యంబుఁ బలుకుదురు తద్భాషా
వ్రాతమునకుఁ గలఁగరు ధా, త్రితైవల్లభులు నగరు తెగ చెప్పటికిన్. 60
- క. అల నెల తనమాటలుగా, సలపున నీతోడ నాడుమని నన్ననుపన్
దలమోచి చెప్పవచ్చితిఁ, దెలియ న్విను యూధపక్షితిప యుష్సులుకుల్. 61
- ఉ. చారుచిచార యిక్కొలను చంద్రసరోవర మిందుఁ దారకా
ధారుఁడు చంద్రుఁ డిట్లు నినితాజనతాయుతుఁడై యభేష్టసం
చారవినోదము ల్పులుపుసంతతమ నివ్వను మట్లుగాన నె
వ్వారికిఁ బోవరా బెఱుఁగవా యిట కిత్తెఱఁ గింతవింతయే. 62

చ. నిరతము నీయరణ్యధిగణీసరజిం జరియించునీశశో

త్కరములు నాకుఁ జాట్టములుగాఁ బరికింపుము చంద్రనీరజా

కర మతిభీకరంబు తడగాఁజను నా విహితోపదేశ మా

దరమున వీనుల న్జ్ఞానువు దవ్వఁ లవాఁడవు గాక నీతికికా.

93

చ. సరసికి మీ రఖండభసంబున రాఁ బరికించి యాసుధా

కిరణుఁడు నేఁడు మేరుగిరికేసరుల నిమ్మఁ జంపఁ బంపఁగాఁ

పరకువు గోరఁబోవుపనిపట్టు నేమిటికంచు మాన్చియీ

తెరువున మిమ్ము నిల్పఁ జమదించితి నీతిపరుండఁ గావునకా.

94

క. చావక నోవక యాదల, పూ వాడక నానియోగమున నెంచైనకా

బోవుట శోధన మన దం, తావళ మిట్లనియె శశవతంగుంబునకుకా.

95

సీ. అదిచంద్ర కాసారమాసారమానసతారలు దాఠలై తనుభజింప

జలవివారం బందుసజపు నె నిలుపు నె యొరులెవ్వ రిటకు రాకుండ విధుఁడు

పంచాననముల మాపైఁ బంప ననుకంప మాన్చి యేతెంచితి మమ్ముఁ గావ

నీపంటికారుణ్యానిధి యెన్నిభవములం గలుగు నీకతమునఁ గలిగె బ్రతుకు

తే మగిడి పోయెద మనుచు నమస్కరింపఁ

బ్రత్యయమువుట్ట నక్కరి ప్రవరుఁ గొనుచు

విజయుఁ డారెయి గొలనిలో వెలుఁగువానిఁ

జంగ్రు ననుబించితుని జూపి జరుగుమనియె

96

చ. అన్విజయు నియోగంబున దంతిపతి వనాంతరచింతం బజచె నంతి శిలీముఖ ప్రము

ఖశశంబు లానందించె గజంబుఁ దిరుగఁ ద్రిప్పుట శశంబులప్రశ యంబు మాన్పు

టచంద్రవ్యపదేశంబునం గాదే యట్లగుటఁ బ్రసిద్ధం డగు రాజా నాశ్రయింప

ఐలయు దాన నుఖలాభంబులు దుఃఖక్షోభంబును నగు నీయులూకంబు ప్రసిద్ధం

బగురాజ్యంబున కర్హంబు కాదనిచెప్పి కాకంబు వెండియుం బులుఁగుల కిట్లనియె.

క. సముచిత మెఱుంగక తుద్రుం, గ్రమరహితుగుఱింబిపోవఁ గడుఁగిడొదవుకా

దమలో నొంటక మార్చా, లముడగఱి శశకపింజలంబులు దెగజే.

98

క. నావిని విహగములను నయ. శోవిద యారెంటికెల గొదగొదపూడమెకా

జాపేలవచ్చె నోతువు, చే నానికి నింతవట్టుఁ జెవుమా తెలియకా.

99

చ. అని తనువేడుకొన్నఁ గరటాగ్రణి పత్నంబుజూచి యిట్లును

న్వినుఁ డలవింధ్యభూమి నొకవీరమహీరుహమూలకోటగం

బునికి యొనర్చి యున్ననీకుండుఁ గపింజు మప్పవత్త్రితో

నెనసి కుట్రైకదేశమున నేనును నుండుదు సఖ్య మేర్పడకా.

100

- చ. తగ గగనప్రచార మవితారివిభాకరుఁ డస్తమింపఁగా
ఖగము నగంబుఁ బాసి పలుకందును న్నెనుమంద పెంటలం
జగి నిగుడం జదలైదలు చేఁడెలపండినపూరిచారులం
బాగసినపొళ్ళమేఁపుఁగొనఁబోయి హుటాహుటి రాకతక్కి నఁ. 101
- ఉ. డేగకుఁ జిక్కెనో యురువడిం భృతి గాడ్పడి దవ్వపోయెనో
లాగము దక్కి మచ్చునలలంబడెనో వెరవేదిపాదిసెం
దేగెనో పుట్టలెక్కి కర మేనుటి పాములచేతఁ జచ్చెనో
యేగతియంచునో తెలియ దింతయు రాఁడు వయస్యుఁ డక్కటా. 102
- క అని బాష్పచారిధార, ల్లనుదోయిం జెప్పుగింపఁగా నబదిమ్మల్
గనుఁగొనుచు, వితాపఁడనై, చన నేరక యుంటి నన్నిశాసమ యునుఁ. 103
- శా. ఆహాకృచ్ఛపలావిలాస మఖిలప్రాణిశ్రుతివ్యగ్రగ
ర్జాహంభావసమగ్ర ముగ్రరయనద్యంబూత్థితాంభోనిధి
పూహం బాహతకాననజ్వలన మోహో మింటితో వ్రేలఁ గా
లాహిం గట్టినచాడ్పునం గురిసె ఘోరాసార మచ్చికటిక. 104
- క ఆలజడి యలజడిచేతం, గలఁగి మహాశకము దీర్ఘకర్ణం డనువాఁ
డలఘుకపింజలకోటర, నిలయంబున నంఘ్రులూఁది నెప్పుదిచుం డెక. 105
- క జడిగొన్నవాననేనుం, దడిసితి నాలో నొకింతదవ్వున కానె
వ్వడి నడలె నడఁగె నులుముల్, నిడిమించులు మాసె వెలుఁగు నిలిచె న్వేలిచెక. 106
- ఉ. టెక్కునఁ బ్రాంతపక్కఁగఱటిశిఖరంబులఁ జెక్కలార్పుచుం
గుక్కుటకోటిమ్రాసె నెనగూరుమిటారులపుట్టినిల్లు గ
బైక్కినమబ్బుత్తెలగుహ లీఁగె దిశ ల్వెలుఁగొందె చిక్కలం
జక్కనిజోళ్లుగేరె జలఁ జాత హితుం డుదయించె దూర్పునఁ 107
- క పాలమున మేఁపాడికపిం, జలమత్తటి మరలివచ్చి శశము నివాస
ఛలిఁ గనుఁగొని యదలింపుచు, నఁఘుతరక్రోగహృదయమై యిట్లనియెక. 108
- శా. ఔం కన్దాన మెందు నీతగవు లెస్సాయెం బురేయ్యవారి
ట్లారం బుటనివిత యన్యగృహమంగుండ నివచారింతురే
రాహుప్రసాదగావు నేఁటి కొక నేరం బోర్పితిం జాన కొ
రోరి యెచ్చటికై నఁ బోయెదనొ పోపో యింతక్రవ్వేటికిక. 109
- క. ఇది నాయది నాకేలీ, సదనము నీకిందు నిల్వఁజనునె దురాత్మా
మదటతన ముడిగి యెంతేఁ, గదలుము లెనునన దీర్ఘకర్ణం డనియెక, 110

- చ. బిరుసులువల్కి నన్ను వెఱపింపఁదలంచెదో కట్టిపెట్టు నీ
గరవము వెట్టి యీశశశిఖామణిముందర నేడ నెవ్వరె
వ్యయ వనియించి యుండి రది వారిద కాననభూమిజాతకో
టరముల నాఁపువెట్టెనె యొడంబడి పక్షుల కుర్వి చెప్పమా. 111
- క. చెఱువులు బావులు గృహములు, తరువులు వృత్తులు ననారతము గాచినయా
నరయవి యనుచు మనువు. తర మొసఁగఁడె తొల్లి దేవతా సంతతికిక. 112
- క. బువంతుఁ డైనధరణీ, తలభ ర్తకుఁ బోలునిట్టితగ వకటవకటా
పులుఁగులకును గుండేశ్వకుఁ, బలుకులు వేయెల చెల్లబడి గాదుసుమీ. 113
- క. జగతీరుహవివరమునకు, భగవాథా నీకులేదు కారణమేలా
తెగిపోర నాకు నీకుం, దగ వెక్కడికిని నరుగుదము రమ్మనుడుక. 114
- ప. మదీయమైత్రీమంజులం బక్కపింజలం బిట్లనియె. 115
- క. ఒప్పితి నిటఁ దగ వెవ్వరు, చెప్పెద రెఱిఁగింపు మతఁగ జేరఁగ నెడలే
కిప్పుడ యరుగుద మనవుడు, గప్పినతమకమున దీర్ఘకర్ణం డనియెక. 116
- సీ తపనజాతటమున దధికర్ణఁ డనుమహావృద్ధమార్జాలంబు విహృతిసల్పు
నది రుద్రచాంద్రాయణాదికార్యంబులఁ దనువు నన్నముఁ జేసికొని విరోధి
పక్షర్థ మణఁగించి శాంతిని ర్తిలుబహువ్యవహారదర్శినయాంబురాలి
యది నేర్చుచున చిక్కువదలింపఁ బెనుజోలి ద్రవ్యకి నిమిషంబు దడయకటకుఁ
తే. బోదమావాద మాఱిడి బోకపోవు, నని ప్రబోధించి శశ ముప్పుహాకపింజ
లంబుఁ దోకొని చనుచుండె లాఘవమునఁ, దలలు వడువోటికిగుపాదములుగావె. 117
- క. ఏను గపింజలుఁ జిరమై, త్రీనిధి విడనాడలేక వృక్షలతాగ్ర
స్థాని విడనాడి యెపుడెం, తేనెవ్వడిఁ గూడిపోయితిం జెలికానిక. 118
- మహాస్రగ్ధర. చని కంటిం బ్రాంతకాంతక్షుచునిరవధికశ్లాఘ్యసౌభ్యసంప
ద్యవజాతవ్రాత రోధోవనసమధుమధుస్యగ్ర సత్తాళిగీతక
జనిత శ్రద్ధానిమజ్జజ్జననహారణోచ్చూహకాంక్షప్రపూతిక
వినిఁ క్రుష్టానిష్ఠద్విజహితసికతాస్వీతఖిన్యూతజాతక. 119
- తే కని తదంచితమణివాలుకావితర్కి, జరణములు మోపి నిర్గతశ్రముఁడ నైతిఁ
గంతవగ్యంతమిశ్ర గ్రాసమంద, జననపననాభిగమనమాచారకలన. 120
- సీ మనికినో టిదిగాదె యనువాసరాచాంతఖచరజీవిత మరుత్కాళి యునకు
నాటపట్టిదిగాదె యనివాదాగతగోపవేషబృందాన ర్తివిష్ణువునకు
నిష్టశుజ్జవగృహం బిది గాదె రాసన్యత్రాంతకాంతాంతంసములకు
హుహులంబిదిగాదె హోహోధృత ప్రలంబారిలాంగలలేవి హానమునకుఁ

తే. బ్రతిదినము గ్రోల నిది గాడిబావిగాదె, కృతశక్యత్కరినందగోబృందమునకు
క్షేద్ర మిదిగాదె దివసకృజ్జలజమునకు, నని నుతించితి సంవిదాయమునయమున.

సీ. అచటఁ గపింజల మావృద్ధమార్జాలపతిఁ జూచి చిత్తంబు పల్లటితినఁ
గదియఁగూడక దీర్ఘకర్ణఁ జూచి నిజాలతగవరి యని వీనిఁ బొగడితీవు
కుటిలమానసుఁ డతిత్తుద్రుండు కేవలజురపూరకుఁడు మార్జాలజాతి
బెడిదుండు వీని నమెడితెఱుం గెయ్యది యొద్దికిఁ జనఁ దత్త మొప్పుకొనగు

తే. తగవు దయ్యపెఱుంగు నీతిగవుపట్టు, ప్రాణమేటికిఁ దెక తేరఁ బాపిగొనఁగి
ధర్మమునకొండుకడ కేగునము దురాత్మ, మగుడు మునుబయలు గనలి యున్నదటశశము
చ పలికెఁ గపింజలంబున కపారకృపానిధితుల్యదర్శికే

వలపరిశుద్ధుఁ డార్తజనవత్సలుఁ డుత్తముఁ డబ్బిడాలభూ
తలపతి యిట్టిధర్మపరతంత్రుఁడు నమినవారిఁ జంపఁ గాఁ
దలఁచునె యేమిపల్కితి పతత్రిపసంశయ మొప్పు దియ్యడకో.

123

చ. ఇన్నియుఁ జెప్పనేమిపని యింకిట నీవది నంతసాధ్యవం
బున్నబిడాలముఖ్యుకడ కొక్కట నిద్దఱ మేగి సర్వ ము
చ్చిన్నమనీషనిన్నపముఁ జేయుద మూరకవత్తు మంచు ము
న్వెన్నును గానలేక పిఱువీటలు నేయ ఖగంబు వీరమై

124

వి యాగపద్యాభిమానంబున శశకపింజలంబులు దాయంబోవుమందె నప్పు డారెం
టికి నిత్యప్రత్యయం బారాధించుటకుఁగా దధికర్ణుండు ధర్మవాక్యంబు లుచ్చ
రింపం దొడంగె.

125

క. ధర్మంబు తన్నుఁ బెనుచుకొ, ధర్మం బభిస్సృద్ధిఁబొంది తను బ్రదికించుకొ
ధర్మము శర్మకరం బని, ధర్మం బేమఱు సంతతము దత్తజ్ఞుల్.

126

ఉ. ఉపగతులై భజించుతనయు ల్సహజన్తులు గూర్చి మట్టము
ల్విపులతలై కడుఃఖముల వేగగుదు రింతియ రారు వెంబడికొ
నిపుణులకేల తన్నమత నెట్టన దేహి శరీరమాడ్చి చ
న్నపుడును ధర్మమొక్కడ సహాయము దానిఁ ద్యజింపవచ్చునే.

127

క. పురుషార్థ పరున కిహముం, బరముం గలదండ్లు సత్యపరతంత్రు సురా
సుర లర్చింతురు గావునఁ, బరహితసత్యములు విడువఁబడ వెప్పటికికొ.

128

తే అత్త వ త్సరభూతాని యనుపురాణ, సచనమూని బహుప్రాణివత్సలుఁడయి
సుఖము దుఃఖము సమముగాఁ జూచికొనుచు, దేహిఁ దలలోకచింత వర్తింపనియు.

చ. సౌలంక మేను కంటకము సోఁకినఁ గొండొకశోణితంబు పి

చ్చిలి తనకెంతనొప్పి యగుఁ జెప్పెడి దొండొకఁ డేమిదేహముల్

- గలిగినవారి కివ్వినముగాఁ దనువేదనలంచు నేరిపై
నలుగుటలేక హింస కెడయై చనఁగాఁ జనునద్వివేకికొ. 130
- క. అనుదధికర్ణునిపలుకులు, విని నిర్భయవృత్తిఁ గొంకువీడ్కొని కదియం
జనితనతనవాగ్వాదము, లనుదానికి శశకపింజలంబులు పెప్పెకొ. 131
- నీ. చెప్పిన నప్పు డాజీర్ణోతువారెంటి కనియె మీశేషునియెదరొ వినము
తెగనిచాంద్రాయణానిప్రతంబుల దేహ మతికృశం బొనరించుకతనఁ జెవులు
తానకనూత్తశబ్దస్వీకృతిం బాటిగావు గావున నీవు నీవు నిపుడ
శ్రవణము ల్లదిసి యుచ్చైస్సవంబులఁ బల్కుఁ డేర్పడ మీసుద్దులెల్లఁ దెలియుఁ
జే గదవె మమునంటిమునుటకుఁ దగవుదీర్ప, వేపురుండంగ మము మీరు విశ్వసించి
దూర మరుదెంచితిరికానఁ ద్రోనిరాదు, జాగుపనిలేదు మాకనుష్ఠానవేళ 132
- క. అరుచెండని నికటంబున, కరిగినదధికర్ణుఁ డంప్రివాతి నారెంటికొ
దొరకుపడఁ బట్టుకొని కం, ధరవిరియం గొఱికిచంపి తగభక్షించెకొ. 133
- నీ తుద్రాశ్రయంబు నొచ్చుటకు జన్ముట కాదికారణం బనిచెప్పి కాక మఖిల
ఖగములఁ జూచి ఘోరకంబేడఁ బక్షిసామ్రాజ్యాభిషేకసంరంభమేడఁ
బనిగానిపని మానుఁడన రోసి గూడినపులుఁగులు చదలఁ బేరలుఁగులెసఁగ
వెసఁగన్నదెసఁ కుబ్బెసలారఁ బఱచివదర్పాంధ మద్దివాంఁబు గనలి
తే పసపుజేగురుకొఱకచ్చు మిసిమిచేరు, మిట్టకసుగ్రుడ్లు మిడిసిపట్లు మిడిసిపడఁగఁ
గంఠఘోరాత్రములదిశ ల్లలఱరింప, గర్వదుర్లోక మనకుఁ గాకమున కనియె. 134
- క ఏనినిమిత్తిము కుటిలా, త్వామత్స్వామితమ నెగ్గుఁడలఁచితివే నీ
కేమిదురితం బొనర్చితి, నేమంటి భవద్విరోధినే యిదితగవే. 135
- క. శైలవనవహ్నిశిఖలం, గాలిపాదల్పాదలఁ బరశుగతిఁ ద్రెవ్వి మనుకొ
సాలములు సత్క్రియాప్రతి, మానవోదగ్ధముసుగుకొన దింతైనకొ. 136
- ఉ. కుచ్చితమేమిగూడు సమహాదినరాజ్యము వీటిఁబుచ్చఁగా
పచ్చినలాభమేమి మఱవంబడదా తరువాత నిట్టిని
యొచ్చపుఁజేత సౌఖ్యమున నుండుదుగాకని పక్కిపోయె న
వ్వెచ్చఁజూమి విరోధి మొదలెం గరటాలి కులూకజాతికొ. 137
- క. నావిని వాయుసపలిచిర, జీవికి నిట్లనియె నీతిశీలా హితసం
భావన కింక నీతిడవే, లా వేగమ తెలుపు మనిన నతఁ డిట్లనియెకొ. 138
- న. సంధివిగ్రహంబు విచారణీయం బాసనము బలిష్ఠమయ్య నుపస్థితరిపుష్ఠానం బగుట
నదియనుం గూడదు యానంబునకు లావు చాఁచు స్థానత్యాగంబు లాఘవమూలంబు

ప్రత్యాసన్నవిరోధికులం బభానంబగుట ద్వైధీభావంబు సాసంగదు సంక్రియం
బన్నిటికిం గర్తవ్యంబు విను శరీరపతనవర్యంతంబు నీకార్యంబున కే బాటుకడఁ
గలవాడ.

139

క. పలువురుకృతనైరు మతి, బలధుర్యులు విమతులున్నఁ బరకార్యంబుల్
పాలిసిపడుగ జెడు మునుధూ, ర్తులు మేకం గుక్కజేసి తోలకె విప్రుక

140

క నావిని వాయసపతి చిర, జీవికి నిట్లనియె నీతితీలా యేలా
గీవిగము తేటపడజెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెక.

141

నీ చెనఁటి యాకులపాటుచే నలంగినసాధుతరుల కుబ్బాసఁగు నాదరణమూర్తి
భీమతీవ్రాంబకాభివాతిస్సుక్తి న మహావధురధర్మనినోషి మా న్నవైష్ణవ
ఫలభంగమువ మాటకట్టుజాతిన పైకమునకు సత్యోక్తు లిచ్చినసుదాత
హామిన్న త్తచండాలర మాధవార్చనధురంధరుల జేసిన ఘనుండు

తే. కాలగతిఁ బేర్చు నలజశ్శుఁ గలఁగఁబడిన, నరసులకు నిర్లక్ష్యంబు సఘటించు
సాఖ్యసం దాయకుండు సాక్షాత్క రించె, నన్నుతానంతుఁ డవనినసంతుఁ డంత

142

నీ. ముక్తపత్రవ్యాజమునఁ జీరసడలించి కళికలఁ స్పృశకల గలుగఁజేసి
పాలివోనితావులఁ బూవుదండలఁ జుట్టి కడలేనిమధుసాత్వికమునఁ దెల్చి
రణదళిరుంకారమణితము ల్లుటియించి దీవిచక్కెరలూలు మోవియాని
సరవినున్నతఫల స్తనములఁ గబళించి కళదేటుతనువల్లి గొంగిలించి

తే కలికిరాచిల్కఁబుల్కఁబల్కల నలర్చి, సుదభికర్పూరరజముల సొంపొనర్చి
కలితవనలక్ష్మీఁ గూడి రాగము వహించె, మాధవుఁడు హృష్టినిఖిలతమాధవుండు.

ప. మఱియు నవ్వసంతంబు కళికాభిరామంబై యుదాహరణంబును శుకనూక్తి సందర్భ
గర్భితంబై భాగవతంబును గలకఠికలాప దీపితంబై రాజాఁగోధంబును బ్రకాశిత
ప్రవాహంబై గమద్రతీరంబును సందృప్తశారికాజాఁబయి వీణాయంత్రంబును
బురుడించు నక్కాలంబున.

144

చ కలఁ డిల ముగ్ధభూసురుఁ డొకానొకఁ డాయనయ్యెరార్థమై
బలిసినమేకపోతుమెడ పగమునం బిగియించి యిడ్చికొం
చలవున నింటికై యరుగ నప్పడు గొందఱు ధూర్తు లిచ్చల్
పలఁ దలపోసి యయ్యజముఁ బాపదలంచిరి దర్శయంబునక.

145

క తలఁచి యొకఁడొకఁడ చని లో, మలు నవ్వ నివ్వప్రతుక్కఁ గొనిపోయెను ని
సులశీలంబులు పఱదం, గలపితి వికరేమియని వికావికననుచక.

146

క. ఈగతి నందఱు యజన, చ్ఛాముఁ గుర్కఁగముఁజేసి చనుచుండంగా

- నాగరిక మేదివిప్రుడు, వేగలమున నిలిచి భ్రాంతి వికలం డగుచున్. 147
- క ఒకరిరువురుగా కందఱు, నకటా ఛాగంబుఁ గుక్కయని పోయెద రే
టికి బ్రమసి వేపిఁ దెచ్చితిఁ, దుకతుక నను నవ్వకుండుదురె తత్త్విజుల్. 148
- వ అని విహరణస్థదచ్చాగం బగుభాగంబు విడిచి విప్రుండు పూర్ణశరం బగుకాసా
రంబునను స్నానార్థియై చనియె నప్పుడు ధూర్తులు ప్రహసభాసమానానను లగును
నొండొరులకరంబు లప్పలించుకొనుచు నయ్యజంబుం జంపుకొని భక్షించి రట్లు
ప్రజ్ఞాశౌర్యధైర్యాదిగుణంబులు గలవారలు పరులకాశ్యంబుల విఘాతంబునేసి
స్వకార్య ముద్ధరింతురని మజ్జీయుఁ జిరఁజీవి మేఘునల్లు నాలోకించి. 149
- క. తనలావుఁ జూచి మృతికా, కనికాయశరీరర క్తకణములు మేనన్
జినిశివటతటమునందిశి, చనుఁ డుపహతిరహితభూమిజాతంబులకున్. 150
- క. ఆరిమర్దనండు సరిస్త్రా, ద్దరుదెంచుం గెరలి తరలి హతశేషరట
త్కరటహృతికటభజింతున్, హరుఁ డాపగవారిఁబోలె నాపగవారిన్. 151
- వ 'జీంచి నీకార్య మార్యసమృతంబుగా నిర్విహంసం గలవాఁడనని పలికిన మేఘున
ర్లుండు లంఛితగరుజ్జాలం గావించి విప్రుం బగు కాకజరరాస్రంబుఁ జినికి యచ్చి
రజీవిని న్యగ్రోధాగ్రకోటరంబునం దెట్టించి సపరివారుండై నిరుపహతిస్థానం
బున కరిగె నానమయంబున. 152
- చ అరుణగభస్తివింబ మపరాద్రిఁ దిహితమయ్యెఁ బన్నగా
భరణి శిరోధిహలహలభంగి నిజు త్నైరసె న్యిరోధిభీ
కరగతి వంతకూఁబపరిగాఢమహీధరభూజదుర్గకో
టరములు నిర్దమించి వికటప్రకటాననము ల్లుడించుచున్. 153
- క ఆరిమర్దనం డనుపబల, సుఫరణోల్లోకములు ఘూకములు వటకరటా
హరణేచ్ఛ గదలి బహుపా, ధ్రువణీరుహ మాశ్రయించి తద్విటపమునన్. 154
- క. కాకములు మెదలకున్నన్, ఘూకంబులు కర్ణఘోరఘాత్కారహతా
శాకులము లగుచుఁ గ్రుచ్చటి, పోకకు నత్రొడుచున్నపుడ భూజమునన్. 155
- క. మతివిదులకు నుచితమనూ, ద్యతనము సారంభుండయ్య నాకృతకార్య
స్థితిఁ గడఁగనియునికి మహో, న్మతియని మను వానతిచ్చినాఁ డట్లుగుటన్. 156
- క. అనితలఁచి నిలిచి తేవిం, బనిపడి చిరజీవి యేరుపడ నొకనెట్టెం
బానరించినఁ గ్రుచ్చటి పరి, మునుమై యత్తోలులఁ జుట్టుముట్టె న్బట్టెన్. 157
- క. పట్టుకొని చంప నొంపం, గట్టాయితపడక యరుగుఁ గావున నతనిం
జుట్టుమువలెఁ గొనిచని పతి, కట్టెదురం దెట్టి కాశికంబులు నిలిచెన్. 158

- క. దూరితగరుదుత్కరువి, స్రాగుణకునలోహితాకృతాకృతి వతవికా
దేరికొనఁ జూచి గర్వస, మూంభోత్తు విరోధిమృదుఁ డనియెకా. 159
- క. ఓరీ నీవెవ్వఁడ వీ, తీరేమిటికైతి వనిన ధృతిపెంపున నా
పేరు చిరజీవి యనిన య, పారగుఁ డాయన చులుకపతి కెఱిగించెకా. 160
- క. ఎఱిగించిన మించిన ని, వ్వెఱ నిట్లను ఘూకలోకవిభుఁ డిట్లగులే
తెఱిగెను చిరజీవి నిన్నుఁ, మఱలే కక్కాకరాజు మన్నించుఁగదా. 161
- ఐ. దివస్పతికి బృహస్పతియొంబోలె మేఘవర్షునకు ముఖ్యప్రధానుండవు నీతిపథిసుండవు
ధన్యుండవు నీయట్టి కృతకృత్యునకు నిర్మించదశ రాసేర్పుకొకో సర్వంబునుం
జెల్వమనిన జరజీవి యరిమర్దను నాలోకించి. 162
- చ. తనపెరుగాళ్ళిమూఁకల నదాటున నీభటకొటిమట్టి కా
ననితఱిఁ జంపి చన్నమఱునాఁడు మృతేతరభృత్యవర్గము
ల్లనుకనిఁగొల్వ నర్చిలివి కార్యము వాయుసభర్త వేడినకా
మనమునఁ గొంతులేక యరిమర్దనునిం గనుమంటి నాతనికా. 163
- చ. ఘోరబలం డగాధతరుకోటరచుగ్గవిహారిరాత్రిసం
చారనిరంకుళుండు పురుషౌర్యధనుఁ డరిమర్దనుండు క్రూ
రోఁగఁగఁగి జంపఁదలనుండఁగ నెవ్వీధి నిద్రవచ్చు నీ
వారికి నీకు నెట్లుచువచ్చు శుభంబు భజింపుమా యనకా. 164
- క. అరిమర్దను నిటఁగని మని, తిరిగినజమునోరు దన్నితివి నాబుద్ధిం
జరియింపు మగిన వాయు, పరిస్పృహఁ డందులకు మండిపడి నాంకకా. 165
- ఉ. చూచి హితప్రధానుఁ డనుమ న్నదిఁబెద్దయు వమ్మియుదు ని
న్నీచు విరోధిపత్నుఁ డని నేరనయో తుది నిశ్చయింప నిం
దీవెడుగొట్టుకొల్పిలిచె నేనిఁజెడుంబ్రతుకంచు నూఁచిపో
నైచి చులుకాక భుక్తి కివెత్సెఁగై విడిపించె మట్టివైకా. 166
- తే. ఎఱుక సిడికెడుగనమంచు రిదినిజంబు, నెరయనీమూఁకనున్న నన్నెఱుఁగుఁగానఁ
గనలి చంపక కొంపక గౌరవమున, దేవ నీపాదములమ్రోఁ చెచ్చి నిలిపె. 167
- తే. తోడిమంత్రుజాడ నాదుర్తదాంధుఁ, డాడిన ట్లాడ కుచితకార్యంబుఁ జెప్ప
సిగ్గు గోల్పోతినని చిరజీవిజాతి, బాష్పంఁడై చెప్పెఁ దనచేటుపాటుఁ బతికి 168
- క. ఆవేశ ఘూకపతి నయ, కోవిదు లగుమంత్రినరులఁ గూర్చి ప్రభుత్వ
ప్రావీణ్యంబున నచ్చిర, జీవిచరిత్రంబుఁ బ్రీతిఁ జెప్పెం బెలియకా. 169
- తే. చెప్పి వాయుసూజన్యశేఖరువకు, మాననీయుండు ముఖ్యప్రధానుఁ డితఁడు

- దీని కయ్యదితెఱంగు వేర్వేరపలుకుఁ, దనిన నయదత్తుఁడంగు రక్తాత్ముఁడనియె,
 క. చేరినయ్యత్తువు రిపుఁడ, స్త్రూత్తుఁడు చిక్కినపుడ కొంకక చంపం
 గోకుట నీతివిధానము, వైరికి దయఁదలఁచువెట్టివాడుం గలఁడే. 171
- నీ ఇతఁడు వాయుసధరాపతికి మాన్యుఁడు ముఖ్యదండనాథుఁడు నీతిధాముఁడనుచు
 నానతిచ్చితి నిట్టివానికి నిట్టిగుర్వేషంబు నచ్చుట వెఱుగుగాదె
 ప్రత్యర్థి కర్తృత్వము లెఱుంగుటకు రాజ్యప్రతిష్ఠకు నిట్టిసాధుమతులు
 విన నీచమేమైనను బూని బద్ధవైరులలోఁ బ్రవేశించి చెలిమిఁజేసి
 తే. చిచ్చుదొలిసొచ్చి వృక్షంబుఁజెఱచినట్లు, పొదివి నానాటి కభివృద్ధిఁ బొందిపిదప,
 జెఱచి పోదురు వీనిరక్షింపనేల, చంపి రాజ్యంబు నేయు నిశ్యంక నధిప. 172
- క. అని రక్తాత్ముఁడు దెప్పిన, వినఁగూడక ఘోరభర్త విశ్రుతనయధీ
 ధనదత్తునిఁ స్త్రూత్తుని, గనుగొనుటయు నతఁడు మధురగతి నిట్లనియె. 173
- క. శరణాగతురక్షించిన, పరహితచరితున కిహంబుఁ బరమం దురగా
 ధర్మభయం గలదనియె, యరిమర్దన కావు మిచ్చుహాచరజీవి. 174
- తే. అనుచు స్త్రూత్తుఁ డాశిన నద్దినాంధ, పల్లభుఁడు విని దీప్తాత్మనంకఁ జూచి
 నీకుఁ దోచినకార్యంబు నీవు తెప్పు, మనిన నంగీకరించి యిట్లనియె నతఁడు
 క. స్త్రూత్తునినీతి సుధా, పారంపరి యెట్టిసస్యభావుఁడు జంపం
 గోరఁడు శరణాగతు ననఁఘా రాజకు నీకుఁ దగవు గానేర్చునొకో. 175
- క. ఈరీతి నీతిగలిగిన, నూరిజయం డేచెఱుపఁజూచుం జనతా
 వైరి యగుదొంగబం టుప, కారము న్నగునకుఁ దొల్లి గావింపఁడొకో 177
- క. నావిని యరిమర్దకుఁడురు, భావుని దీప్తాత్మఁ జూచి ప్రభునీతికళా
 నేనధి విన నింపయ్యెఁడు, నావిధి మెఱిఁగింపు మనిన నతిఁ డిట్లనియె. 178
- చ. కుండిరాజధానివసుగు పుఁడనంఁ బ్రధానసార్థనా
 హుం దభిలార్థనంతుఁడొకఁ డుండు నతిండు ప్రియూవియు పుఁడై
 పండినమూర్తితోడ నగుబాలున కుంకుమఁ దన్వి నొండునో
 నంజయన రూపవతి ముక్కులకన్యకఁ బెండ్లియాడినె. 179
- క. అలంబ్రాయువుఁగన్నుల, కలికికి ముదిమఁగడు బూచిగావున గవియ
 నిలతైలమువలె నెనయక, తొలఁగుం జెలిసెట్టిఁ గన్నఁ దుప్పననుమియ. 180
- క. పితంబుగొనుచు నెట్టన, రతిగతికిం బిన్నపడుచ రారపునుదుం
 బతిమాటి పిలుచు విన దది, పతిఁబట్టిన చెవుడు దమ్మఁ బట్టినభంగి. 181
- మ. పలితశక్రశ్రుతిరోజురోగలతితోపఘ్ను న్దనుర్భంగురె
 ఖలియుగ్యక్రనిత సతశ్చలితనిస్వస్థో త్తమాంగుం గర

స్థులుష్టిం బటలావృతాత్తు విగళద్దంతు న్వయోగర్వని
స్థులయోషిత్కుల మేర్వడం బతిహరించు న్నాలవానింబశెక్.

182

సీ పాణవేయుటెకాని భక్త్యంబు లిచ్చిన వాతెర నంట దవ్వాలుగంటి
చించివైచుటెకాని చీరలిచ్చినఁ గటీరమునఁ గైసేను దాఱంపులాడి
తొలగఁబెట్టుటెకాని తొడవులిచ్చిన సాంపుసఁ మేనబూన దప్పులువచ్చెలువ
మగుడనిచ్చుటెకాని మాడలిచ్చిన ముల్లఁ గట్టి దాజగతాఁగ కలువకంటి
తే యింటిముంజూరుపెండెలో నిడుటెకాని, పుప్పులిచ్చిన ముడువ దప్పగరుగుగువ
కుడిచి కూర్చుండి యిదియేమిగొడవఁజేసె, వార్ధకంబున నాసార్థవాహుకుండు 183
అ. చెనఁటిభార్యపేరుఁ జెప్పగ పెఱబోటి, పేర సిగ్గుఁ దొలగఁజెట్టె సెట్టి
ముదిమినేడ నోఁత యిచె నాకవిటవిటీ, జాతివశ్యభేషజంబు లడుగు. 184

సీ మొరడుపంగినసెట్టిముడుకకు జవరాలిమోము గాననివానిముకురమయ్యె
నగ్గభర్తకు నాఁతి వాతెర చండాలవాటిసండిక పిండివంటలయ్యె
గొయ్యలూడిన పెండ్లికొడుకుకుఁ జెలినవ్వు విసినమండలిఁ గాయవెన్నెయ్యె
వయసుపోయిన బేరివానికి సఖిచమ్మ గొండులందనిమానిపండులయ్యెఁ
తే బలితునకుఁ గోకిలాలాపజియగుటెలుఁగు, బధిరునకు నయిన సంగీతపాకమయ్యె
మెలఁతనీక్షించిగ్రుక్కిళ్ళుమ్రొంగుఁగాని, సౌఖ్యమేమియు నెఱుంగఁడజ్జరకతముఁడు.
చ నెల కొకనాఁడు గట్టెగుర నివ్వఁగఁ జూచిననాఁడు గాఁడు పీ
నుల కొకనాఁడు మాటవిన నోఁచినవాఁడును గాఁడు నవ్వులక
వలపులఁ జల్ల మేల్గిననాఁడును గాఁ డలఁడెందువాఁడు గాఁ
డలజవరాలితోడిరతి యందనిమ్రానిఫలంబు సెట్టికిక. 186

వ ఇల్లు సన్నిహితవిశేష వేద నాజాత భేదంబున నారాటంబు బుట్టి యడియాసపన నుసు
రుఁ బరిత్యజింపంజూరక ఈలకఱుదుకొని యెడతెగక నిగుడు నమందోష్ణనిశ్వాస
మాతరిశ్వంబున నధిరపల్లవం బల్లలనాడ నతం డొక్కనాఁడు శయ్యాతలంబున
నొడలుపడవైచి దాసీజనంబులు తనకాచరించుమాడిగంబుఁ గోడిగంబులం జేసి
కూడునీళ్ళకుం బాసి గాసిపడుసమ యయిన రజస్వలాంభోజినీదివాసంగమక్రీడా
సంప్రాప్తదురిత ప్రాచుశ్చిత్తార్థంబు భృగుపాతం బొనర్చినవిధంబున దపసుం డపర
గిరిఁ దిరోహితుం డయ్యె నయ్యెడ. 187

సీ పివజ్జిఱంకుగుబ్బెతిలతప్పులు దప్పదాల్చుట కిది కన్నతల్లియిల్లు
కడుపుక్కుఁతీతిపిల్చుడుగను ముదిలఁజె నఱదుల కిది పిన్ననరుసుచుంగు
గడికన్నగాండ్రయక్కఱులకు నియమాట పొరువు సొమ్మడనిది పూటకాఁపు

- కలవర్తకుల కన్నులగవారి బాహునిద్ర కదలింపనిది నిష్కాయపురుషు
 తే. ప్రభకు బాసినకుముదిసత్త సేత్ర, రంజనంబున కిది విశుద్ధాంజనంబు
 నాఘనాఘనకాలిమాన్నతి వహించి, కటికిచీకటి జగ మెల్ల గప్పకొనియె. 188
- తే. మానసాటవి నేర్చుచున్న భద్రవాగ్ని, బాహ్యసంచారమునకు బాల్పడియె ననగ
 దీపములు సాధనాచారమునందు, బ్రకరశిఖ బుల్లసిల్ల జూపఁబ్రేనపుడు. 189
- క. ఆరూపాతి ససారా, హాసంబుల నృప్తిబొంది యపుడొకభంగిం
 బోరామి ఘోరనరక, వ్యూహులై నృధపతినివాసము జొచ్చెన్. 190
- తే. చొచ్చి చచ్చినచండాల జూచుమాడ్కి, జూడకల్లంత నోసరించుచు గృహంత
 కాంతభిత్తికడెంతక గంకటికి నగును, బిటికి నీక్షించి యప్పటిపెద్ద సెట్టి. 191
- తే. విరహదహనగ్రహంబుల విగ్రహంబు, కొలిమి నూడినగతి వేడ్డి గలిగి యుండ
 సెజ్జ నారాబుడును నక్షీవిధవు, భల్లకంపితభవు మనోభవు దలంచి. 192
- ఉ. తేర ధనుర్ధరు బుద్ధమి లెక్కకు మిక్కిలి యొండు రెండుగా
 వా రడరింతు లేటి నెఱవాదితనం బదిరెండు నొండుగా
 నారసి వేయ నేరవలదా మఱిసీపలె నెంతవెంత యా
 నీరజగర్భుల డుండుల గడునీరకాశల మెన్న మున్నఘా. 193
- ఉ. ఇచ్చున నన్యచాపధరు లేసినతూపులు బాహ్యమాంసముం
 జంపక మర భేదనము జేయఁగఁజాలవు బాహ్యమాంసముం
 జంపక మర భేదనముసేయు ధవద్విశిఖంబు లెల్లగి
 ర్తింపుదు నీదుచాప మవధీరతశంబరకాంచనాంబరా. 194
- క. తీదనికొలపగయుంబలె, నీరమణీమణికి నాకు నెనయదు విరహం
 భోరాశి వెల్లుగడత్తు, స్వేరోత్తమ నన్ను గూర్పవే కలకంఠిక. 195
- క. అని వెన్నునికొఱుగ్గు మరు, నివనతామరు విరహిధయదవిధసమరు గన
 త్కనకమణీచయనామరు, నముక్తభ్రమరు చూటి యతఁ డున్నంతక. 196
- తే. కులగతి మజ్జనములాడి కుడిచి కట్టి, ప్రజలు నిద్రించి రయ్యర్ధరాత్రవేళ
 ఖడ్గభేటకవాణియై గస్తుదిరిగె, బెద్దతనవి కింకరోపేతుఁ డగుచు. 197
- ప. అంత. 198
- సీ. ధవనదీపాహిత భ్రమరపేటిక వాలుకాగిస్త్రితలము శృంగద్దగోళు
 ములువోరణముబట్ట మొలత్రాటికులువాడికైదవు దెసకట్టు కావుబొట్టు
 జిలుగుగన్నపురగిత్తి బలపంబు మొగమాయమందు తొలపుటాకు మొలగోచి
 మడుపుటాకులు పోకిపాడికా మ మోరచ్చు చెప్పులు భుజగవృత్తికచికిత్స

- తే. సుప్తివృద్ధికరాషణక్షోద మసిత, వసనభంగంబు పెడతలవంకసికయుఁ
గాలునునుమేను నెఱ్ఱునికన్నులమర, దూరితత్రాసుఁడవుడొక్కదొంగబంటు 199
- సీ. వచ్చి త్రిమృతలవరులు గన్గొనకుండ బవరిచుట్టును బలపమున వ్రాసి
ముంచి కన్నపుఁగత్తి మొనకెత్తిపెట్టించి యొయ్యనొయ్యన శిలబాడ దివిచి
వివర మేర్పఱిచి యావెంబడి బదములు నడపి నల్వంకలు దడవిచూచి
యలికిడిలేకుండఁ దెలిసి యిల్పొగఁబాటి వాకిటిగడియ నెవ్వడినడల్పి
- తే. గాలిరాకుండ వెలుతురు గాకయుండఁ, గఱకుగఱబట్ట గన్నపుగండిగమ్మి
యొడలిసొమ్ములు వేర్వేర నొలిచికొనఁగ, సరస కేతేర బరికించి జుడరించి 200
- క. కచభరము విరియ హార, ప్రచయం బల్లాడఁబఱచి పరిపంభించెన్
రుచిరగతి రూపవతి నిజ, కుచలికుచాగ్రములు నాటుకొనఁ బ్రాణేశున్. 201
- సీ. యువతిసేసిన యపూర్వోపచారమునకు వెసమిన్నుముట్టి యమ్మునలిసెట్టి
యిచ్చనచ్చెరువంది ముచ్చటయినను మొగం దీనిరక్కెన దనుదాన వచ్చి
ననునిటు గొంగిలించినది నేఁడించుకుఁ గారణం బేమేనిఁ గలగవలయు
ననిలేచి నల్వంక లరసి యొక్కెడ భయంకరహేతికరుని దస్కరుని గాంచి
- తే. యితిఁడుపో మూల మీశుభస్థితికి ననుచుఁ, బెన్నిధానంబుఁ జూచిన కేదవోరె
నీరదోదయ మరసిన నెమ్మివోరె, సమదంబంది యాపరాస్కంది కనియె. 202
- క. పొడవులువుంబరె ననుఁ దన, కడకన్నులఁ జూడరోయకన్నులకలికిం
గడువేక్కఁ గూర్చితిఁకనె, క్కడఁగలఁ డిలువంటిచెలిమికాఁడారసినన్. 203
- క. మానగుమహిజక్రోడ, స్థానంబున వెలుఁగుమదనదావానలకీ
లానివహము చల్లార్చెను, దీనిపయోధరము లద్విత్తియచరిత్ర 204
- క. చోరకుండవె యతిసమృద, కారకుండవుగాక తీర్చగలనే నీ
త్కారర్థ మీభవంబున, దూరీకృతకలుష వడ్డితోడంగుడన్. 205
- క. తనగృహమునఁ గలవాసో, ధనక నకము ల్లెనిక్కడిను ధర్మమి
గొని చనుమని యంజలిసే, సినఁ జోరుఁ డతిప్రసన్నచేతస్కుండన్. 206
- చ. నెఱయఁ జెలంగియున్నయతినిం గని యిట్లను సార్థవాహయి
త్రైవిధ భివన్నియోగమునఁ ద్రిమృతదేయదిక్రొత్తిగాదె నా
మఱఁదివి నీవు చెల్లెలిది మమ్మలలోకముఁ జేసికాదె బ
ల్యైవపున నిన్నుఁజేరి పొదవెం దనచక్కనిసోగచేతులన్. 207
- క. నీనిలయంబునఁ గలసో, మ్రేనొల్లం బడుచుకరణ మిచ్చితినిది నీ
తో నలగిన వేసారిన, చో నను మడిఁదలఁపు మలయుచుం బజఁజెంతున్. 208

- క. చెలియలనిచూడఁ గనిసిన, దలఁ గోయుదుఁ బతికి సమ్మదముగానిది య
 ఐల్లకల హితులకేటికి, లలనామణి యిది మొదలై లఁగు నీయాజ్ఞక. 209
- వ. అని భయంబుఁ బుట్టించి కృతసత్కారుండై చోరుండు సార్థవాహు వీడ్కొని చని
 యె నాసమయంబున. 210
- సీ. రాజాస్యముఖతామరసవాసనల గ్రుక్క నానుముక్కునబంటి యైనదనుక
 ధరపయోదరసుధాధరరసంబునఁ జొక్కు బంచబాణపిపాస పాయుదనుకఁ
 జంపలేక్షణపున స్తనగుళు చ్చక్రముల నలముహస్తగాని దోఁగుదనుక
 నాతిగాఢాలింగనమునఁ దెప్పలఁదేలు బొంది తాపము శాంతిఁ బొందుదనుకఁ
 తే బ్రాయ ముడిబోయి కసరింకఁ బాటియుండు, పంటిచాల్పున నెఱవేరుపడినయొడలి
 పరుసు నెట్లన బీదచే పడినపగిది, గుఱుగుబైతవయసెల్లఁ గొల్లలాడె. 211
- సీ. ఉదయవేళకుమున్నె నిదురమేల్చి నివచ్చి ప్రాణవల్ల భువదాజ్ఞములవ్రాలు
 వ్రాలి నిర్మలతరజ్వలనతప్తసువర్ణకలశోదకంబుల జలకమార్పు
 జలకమార్చి సపర్యశరవరీశాతపోత్తాలచేలంబులఁ దాల్పనిచ్చు
 నిచ్చి పాచ్చములేక హేమపాత్రంబున నిప్తాన్నముల భుజియింపఁబెట్టుఁ
 తే. బరిమళముఁ బూయుఁ గవురంబునురటి విసరుఁ
 బూవుదండలఁ జాట్టుఁ దాంబూల మిచ్చు
 బడక సవరించుఁ జిటిపాటినడుగులాత్తు
 నలముఁ గొఁగిట నాతిచోరాతిభీతి 212
- ఉ. ఏరికి నైనఁ జోరుండు సుహృత్తముండే యతఁడేలనేసె న
 త్కారము సార్థవాహునకుఁ గన్గొన నిచ్చిరజీవితావకీ
 నారికి ముఖ్యమంత్రియగు నైనను నీతిపరుండు గాన నే
 తీరుననైన నిట్టిసుమతిప్రవరుం డకుభిం బొనర్చునే. 213
- క. అని దీప్తాక్షుండు చెప్పిన, విని యరిమర్దనుండు నీతివిభవవిలాసుఁ
 వినుతానువక్తనానుం, గనుఁగొనుటయు నతఁడు కౌశికప్రభుమొగమై. 214
- క. కంటకులు రిపులు దమలో, నొంటకపురిఁబాసి యూరె నొకఁడై వినుమి
 ట్లొంటిఁ గృశియింపుచుండుట, గెంటనిశోభనము గాదె క్షీతిపా నీకుఁ. 215
- ఉ. ఈతఁడు మేఘువర్షునకు నిష్ఠము గల్గినవాఁడు సత్క్రియా
 నిష్ఠుఁడు రాజకార్యపరినిష్ఠితుఁ డతఁడు లేమి లేమిను
 మ్మతని కూరితై కవిజయసిద్ధి నీ కితఁ డున్కిఁ జేసి వి
 ఖ్యాతిపహింతు కత్తుబలహైన్యము నీకు శుభంబు గావొకో. 216

- క. వైరులు రాయుట హితన, త్కారమునక యనువులిచ్చె దస్కంధులు
క్షీరమహాగోద్వితయము, రాంపున గృహికి బ్రహ్మరాక్షసుఁ డిచ్చెన్. 217
- క. అనవిని యరిమర్దనుఁ డా, నన మలరంగ పక్తివాసునకు నిట్లుచిది
గ్వినుత నయప్రథ ముక్తిధ, వివేకక యయ్యెఁ బెనున నా కనుదున్ 218
- వ. పక్తి నాసుం డిట్లనిచెప్పం దొడంగె. 219
- చ. కృతవిదధీశ చెప్పెదఁ బరిగ్రహలబ్ధము భూరిదుగ్ధగో
ద్వితయము పొల్చు నొక్కజగత్తీసురు లోగిలు దానించనా
మతి నొకటన్ హరించుటకు మందచరుం డనుతస్కరుం డలి
ప్రతివకాంతూరువిబంధుఁ మైనయమన నొకటిన్. 220
- క. నె ప్పెలుగఁక చనఁ గానల, చొప్పున నొక బ్రహ్మరాక్షసుం డెరుగుచు నా
దెప్పరిపుచ్చుచు నచ్చొ, దప్పక వీక్షించి యదృతస్వనిఁ బలికెన్. 221
- క. ఓరీ యిటులూఁతును, దారుణికి నెందుఁబోయెదవు చెవుమా దు
ర్వారత్విర ననుబయు నల, చోరకుఁ డా బ్రహ్మరాక్షసున కిట్లనియెన్. 222
- క. జయసిద్ధి యుధరామరు, నయనంబునఁ గలదు గోద్వయము దాని నతి
ప్రియతం గొని చనునాతడ, నయిపోయెద నొంటి నిస్తుహాత్రిమునన్ 223
- ఉ. కంచెనదా నుచాయకొఱ కచ్చులమేళియు లక్షగోళము
ల్లంచెనమారునోరునసిగో యులదండుబండు లిట్టిరూ
పెందును జెప్పఁ జూప నరు దెవ్వడపెని వేడినం దరా
స్కందకి బ్రహ్మరాక్షసుఁడు సత్యపురస్సరభాషనిట్లనెన్. 224
- క. ఈనిక నిట నేవిప్పుని, ధేనువులం ద్రాటనివు దిదియుటకై నో
రానేఁ డరిగెద వత నిన, తానకమునఁ జంపఁబోయెద న్నలలాశిన్. 225
- క. నావిని చోరకుఁ డంతం, బోవక యనునిన్నిశీధమునఁ గ్రోధమునన్
భూవిబుధుఁ జంపఁబోయెదొ, కో వాఁ డెటువంటిసేర మొనరించెనొకో. 226
- క. కారణముఁ దెలుపుమన నల, చోరకునకు బ్రహ్మరాక్షసుండను రజసి
చారణలాయనమంత్రిక, శారూఢుఁడు గాఁడె యరయ నవ్విప్రుండున్. 227
- చ. జరతకపిశేరం ప్రములు సాబిలంబు లగానింబకో
టరములు మట్టిమానితోఱట ల్పెనురావులతోఱులు న్నహ
నిరపధితిం త్రిణీమహిజనిర్వృద్ధనంబులు తొంగిచూడరా
దరసిన బ్రహ్మరాక్షసుల కధరణీసుగుచేతిరాయడిన్. 228
- క. మెఱమెఱసి యధరామరు, బటిమార్పం బోవరాదు బ్రహ్మకునైనన్

- మొఱుగి నిదురించుచో నిది, తటి యగుటం జంపఁబోయెదం బదమనుచున్. 229
- వ. ఇరువురు చని యవ్వొప్రగృహంబు ప్రవేశించి రండు బ్రహ్మరాక్షసుండు ప్రతి
రోధి కిట్లనియె. 230
- క. తొలుదొలుత నరిగి విప్రుని, బొలుపారం జంపి కడకుఁ బోయెద నాలోఁ
దలకక నీ వరిగి నిరాశులృత్తిం బసుల నాఁచికొనిపా మ్మెకటన్. 231
- క. తీరియని చెప్పినవిని, చోరకుఁ డా బ్రహ్మరాక్షసున కను నీద
ర్పారంభ మెఱిగిరేని మ, హారభసము పుట్టు నీగృహంబున నకటా. 232
- క. ఈనెటి నలికిడిపుట్టిన, భేనువులను మ్రచ్చిలింపఁ దీఱునె నాపూఁ
పైసతరువాత దూరము, గా నరిగినమీఁదఁ జంపు కాదన విప్రున్. 233
- ఉ. నావిని బ్రహ్మరాక్షసుండు నన్నిటులాడఁగ నెంతవాడ వీ
లేవడి నిన్ను వేడ నవులేకలిగెం దొలుదొల్త నిధరా
దేవునిఁ జంపెదం గనలు దీఱఁగనం చడరంగ దొంగయిం
బోవకు పోకు మం చతెనిభూరితరధ్వని నడ్డగించినన్. 234
- వ. అక్కలకలంబు విని బ్రహ్మణుండు మేల్కనియె నప్పు డతనికి విశ్వాసంబుఁ బు
ట్టింపందలంచి 235
- క. మును బ్రహ్మరాక్షసుం డిట్లను ననఘా తావకీన మగుగోద్వయమున్
గొన మన్నత్రాసదీపితుఁ, డని చోరునిఁ జూపె నిజకరాంగుళికోటిన్. 236
- క. చోరుండును బటురౌద్రా, కారుండై నినువధింపఁగా నదయుండై
చేరనక్రూరుం డితఁడని, యారాక్షసుఁ జూపె భూసురాధ్యక్షునకున్. 237
- క. శేరముఁ దప్పించుకొనం, జోరుండును బ్రహ్మరాక్షసుండును దనతో
నీరూపునఁ జెప్పినముఖ, సారసరిపుమీఁద హాసచంద్రిక మెఱయన్. 238
- క. ధరణీసురుఁ డిట్లను మీ, రిరువురు పరమా ప్తు లనఘు లిందెవ్వరిపైఁ
గెరలెదము చనుండు గాఢ, త్వరఁ గ్రమ్మఱ మీరు మీనివాసంబులకున్. 239
- క. దీపింపవలె దవనీ, దేవత లామోదవనధిఁ దేలన శాపం
శీలవ దలఘుసంతో, పావలచేతస్కు లస్తుహామహులయినన్. 240
- వ. బ్రాహ్మణ్యేషుంబులేక బ్రతుకుం డని వీడ్కొలిపినం బోయి రాచోర బ్రహ్మరాక్షస
వివాదంబు జయసిద్ధికింబోలె మేఘవర్ష చిరజీవి సంవాదంబు నీకు నిస్తులకల్యా
ణంబుఁ జేయునని విన్నవించి వక్రనాసుండు వెండియు. 241
- సీ. తనమేనికండలు దటిగి డేఁగెను మేఘి ఖగముఁ గావఁడె శిఖిక్షాపరుండు
గరుడుని కాహారకలశమై నాగేంద్రవరుఁ బ్రాసఁడే మేఘవాహనుండు

- నిజశత్రుద్రోహి నిర్దయాత్తుఁ గిరాతు మరుపఁడే నిర్జిహ్మిస్త్రీపత్ని
శత్రుసోదరువిభీషణు సమిద్భీషణు రక్షింపఁడేతొల్లి రాఘవుండు
శీ సకలదిక్కామిరీతుచ స్తబకములకుఁ, దారహారకలాపమై తద్యశకంబు
నేఁడు నాఁడును నున్నది నిత్య మగుచుఁగంటె శరణార్థి మరుచుటకంటె శుభము.
- సీ అని ఐక్ర నాసుఁ డిట్లాడుమాటలు విని శుందల వేర్వో నడుగుబుద్ధి
నపుడు దివాభీతన్యపతివికారకర్ణునిఁ జూచి తోచినట్లనఘ నీవు
పోలినతెఱుగుఁ జెప్పుగుగాక యనునంత నెడసాచ్చి రక్తాత్తుఁ డిట్టునియె
నేకార్య మెఱుంగును రిందఱు పురుగుఁత లఱచెద రవివేకి ఐగుటఁజేసి
- తే. మంత్రులకు నై జములు మృగుమధురభజిత, లవి యభాగీకరించి వాయుసముఁడెంచి
యేలచెడిపోథాదపు నేన నేలచెఱిచె, దహితు నిర్జింపు నాబుద్ధి నాదరింపు 243
- క నేరము ప్రత్యక్షుండై, చేరువ నుండుంగ సంతసిల్లి సజారణ
దార న్నాధూతుల రథ, కారుఁడు శిరసావహించుకథ యిదియయ్యెన్. 244
- క అనవిని యరిమర్దనుఁ డా, యన నాలోకించి యోనయార్జవ యిది యె
ట్లనురాగంబునఁ జెపుమా, వినియెద నన నతఁ డులూకవిధునను ననియెన్. 245
- క కేరళ దేశంబున రథ, కారప్ర సుదానుతల్లి గల దవ్వికచాం
భోరుహముఖి యువజారో, దారన్యసంబులకు వల్లెత్రాడై మెఱయున్. 246
- ఉ జారులకొంగు ప్ర త్తిడి శుసభ్యులచేరునసంబ మన్నధ
ప్రే రితికోటి కేడుగడ పెన్నిధి గాముకొనితికిం బర
ద్వారులపట్టుకొమ్మ యుపన్యసంపదపాంధబృందమం
దారము పల్లవాంగణనిధానము దానివిలాస మారయన్. 247
- ఉ. క్రొవ్వివచన్నదోయికులుకు న్నుసెబయ్యెదఁ డెల్పఁజూచిన
స్రవ్యునఁ బర్వచూపులదరు ల్పెదరం బటుపాంధుర్రముల్
ద్రవ్య మెఱుంగుమేనిచెఱుంగ బెడఁజే యకమాడఁ గోడెకాం
దువ్విభులూఱు నూర మెఱయు న్రధకారపథూటి నీటునన్. 248
- చ. మెఱుంగుఁ గ్రు మ్మరించుకనుమించులు త్రొక్కనివోట్లు ద్రొక్కఁ గి
క్కిఁ జీసినగుబ్బచన్ను లెడయొక విరోధు జోక నొండొక
ల్లొలు ను నితంబబింబమున నొక్కొకయించుక జాఱగట్టుఁగ
ట్టొలుపు ఘటింప నేగునలయుగ్గలి మారుపుటేటిసీటికిన్. 249
- శా ఆస్పత్తిస్తని రూపలక్ష్మీ కనువిందై యుండ నిర్దోహమె
హ నేకక్షుభితుండు గానినరుఁ డిష్టహారసంచారని

ద్రాక్షేముఖ్యము లేనివాఁడు గృహకాంతాకాంతసంతానవి

స్తావైరాగ్యసంకుండు గానిజనుఁ డెన్నఁక లేఁడు లేఁడొక్కఁడుకా.

250

సీ పలుమెఱుంగులు మోవి వై నటింపఁగఁ గేరి నవ్వు నొక్కొకసారి అవ్వనవ్వు
జారకర్జుని చేర నారజముగా బలుకు నొక్కొక సారిపచ్చిపలుకు
ముఖదృష్టియునమర్చుములు గ్రుచ్చి పారంగఁజూచుకొక్కొకసారి చుఱుకుఁజూపు
గిలుకుమెట్టైలఱుంతు బెళుకుసంపాదింప నడుచు నొక్కొకసారి బెడఁగునడుపు
తే పదనుగా జాజుచేసినపసిఁడితీతు, పోల్కిఁ జూపట్టు దూతికపోతలము
తమ్మన మంటఁగలుచువ్రాయంపుకలిమి, మురియు నొకసారి వడ్లంగి మోహనాంగి.

సీ ఏతెంతుననియు పొక్కిడిపోయి చుత్తాలిమాడ నాకట తొంగిచూడవయితి
చేసేతె నపుడ యచ్చికబుచ్చికపుమాటలాడ నాతో మాటలాడవయితి
కమ్మెవిరుచులఁ జొక్కించి తింతియమద్దుగుమ్మగుబ్బలతోమ్మ గుమ్మవయితి
నను నేకతమున రమ్మని యొప్పి రప్పించి తెఱవ యేటికిఁ దల్పుఁ దెఱవవయితి
తే నీకుఁ జుకొనఁతుడ నైతి నేత్రజితచ, కోరనన్నిచ్చులో నేఁకోరనయితి
వండు రాత్రి ప్రపంచకు లైనజారు, లెరుతుఁకైన నన్వాడవది నెఁగూర్చి. 252

తే పరుకుటంకకురారసంభరణకరణ, జనితతాపరస్కాంతకాంతికాంత
హస్తములఁ దేర్చుకొక్కొక్కయననమున, శైత్యభైషజ్యమునదానిచన్నుదోయి
క కై నేసిబిడ్డపాపల,తో నందడిలేమి నొడలు నొడలుం బిటుఁదిం
తేసికుచంబులు మెఱయం,గా నుందరి పోతభాష్మగతిఁ జూపట్టుకా 254

క. చెలిచెలుపు తెరువుసెనగురి, బలె నానాపథిభోగపాత్రంబై న
ర్తిలుచుండ దానిదెడుపో,కలు దెలిసెం బతికిఁ గొంతకాలంబునకుకా. 255

క. తెలిసి యొకనాఁడు నాఁడా, లగ్నాతిలకంబు తలతలం బట్టుకొనకా
వలయునని తలచి వెంగలి, కలికిం బరికించి నిర్వికారతఁ బలికెకా. 256

క. ఏలినయీకేరళనర,పాలుఁడు నా కానతిచ్చెఁ బయనము చూచకా
గానివిశంబన మోచుమీ, కాలిం దెప్పు సంబళముఁ గంబళముకా 257

క. వేఱూరికిఁ జని యిట కై,దొలుదినంబులకు నత్తు నద్దినము లా
ఱుఱునుమీ నీసంగతి, జాఱుల నాకనినయోష సంతోషమునకా 258

సీ చివురునాతెర అచ్చనేయుఁబో వేఱూరి యొసపరి గానికల్లాత్తుకెంపు
తమిగుబ్బచంటిపాశెముడగ్గుఁబో వింతగుమ్మచ్చిలుచేలిగోరి తాను
మోముదామటావి ముదమంగుఁబో క్రొత్తపొజుఁగుకస్తురిదుక్కుబొట్టుతేటి
చిన్నారిమేననానించుఁబో పొలుగింటికిలికెదుట్టుము తొమ్మకమ్మపూత

- తే. తనచొకాటపుఁ జెక్కుటద్దములఁ బ్రతిఫలించుఁబో మాటుమగనిక్రొమ్మించుకూపు
ప్రాతపోరాట మొండువారఁ బఱచెననుచుఁ బొంగె లాఁగొనీను వడ్లంగిలేను 259
- క. తలపేనుపంటిసందిది, పులుకాలనుముల్లు వస్త్రమున యూకకటి
సలితఁటపాదరక్ష, శిలవోలెం బ్రాతముగఁడు చే టెవ్వారికె. 260
- ఆ. నెలసుతోడఁబోలె నేత్రంబు దుర్భర, వ్యాధితోడఁ బాసి యంగకంబు
కాంతి నుల్లసిల్లుగతి వీనిఁబాసి యిచ్చానుకూపవృత్తి నగుచు నేను 261
- క. అనిమూఁపులు మూఁడై లా,లనరథకారునకు సంబళము గంబళ మీ
చ్చి నిలిచి కుహనార్తి గడ,ల్లాన నప్పుడనిలిచి పేరుకొని పతికనియెక. 262
- ఉ. నిక్కువ మూరికెగదవె నీకు దయాహితాత్ముఁ డైనగా
జెక్కడఁగల్గె నిన్ను నొకయించుకనే పెడఁబాసి యుండలే
నిక్కడ నేను మీపిఱుఁద నిప్పుడవచ్చెదఁ దోడుకొంచుఁబా
మ్మక్కఱిదీ నాహృదయ మక్కట సేవమాటెటుంగ వే. 263
- క. నిమిషము దివసంబై దివ,సము నెలయై మాసకంబు సంవత్సరమై
సమయగమై చింతించెద, రమణా సనదీయయోగరాహిత్యమునక. 264
- ఉ. ఈచెలు వీకరావిభవ మీగుణ మీకమనీయవిగ్రహం
వీచతురత్వ మీగరిమ మేమగవారికి లేదు చూచితిం
జూచితిఁ బ్రాణనాథ నిరుఁ జూచినకన్నుల కాలతాతనా
రామఁడుఁ బట్టఁడీవు మగరాజపు రాజపు నిక్క మింతయుక. 265
- ఉ. కెలసాధనంబు లిరుగేల వహించి నటించునప్పుహా
భావజునట్ల యుక్కుటులిబాడిసయుం గొని నీవు మామక్కి
నావసధంబున నైలఁగ నచ్చరచాడ్చునఁ గన్నులార్ప కిం
పావహిలంగఁ జూతు దరహాసపరిస్ఫురితాననాబ్జనై. 266
- క. విడిఁగలమాణిక్యము పు, త్రడితోడం గూర్చినట్లు తినతో నినుసాం
పడరం గూర్చిన బ్రహ్మకుఁ, దవయక చేయెత్తి మొక్కుదమె ప్రాణేశ. 267
- క. తడవినఁ జత్తు న్వడి నిక్కడి కేతెచ్చునుచు ముచ్చ గన్నీరొలుకక
బుడిబుడియేడ్చులతో న,వ్వెడమాయలప్రోవు మగనివీడ్కొల్పటయుక. 268
- ఉ. వంచనఁజేసి వాఁడు తలవాకిలి పెల్వడి సోయిపోయి య
స్తాచలకుంజకోటరమునం దినుఁ డేగినఁ డన్ను బెట్టి యా
ముంచినచీకటి స్తనలి ముచ్చునలెం జొరఁబాటి యింటిలో
మంచముక్రిందఁ దూలుకొని మానముఁ గైకొనియుండె నంతటక. 269

- ఆ. జలములాడి మేనఁ గలపూలు నలఁది య, చెల్లువచలువ వలిపెచీరఁగట్టి
ముడిచి కుడిచి లేచి విడియంబునేయును, మొదలియామమున యద నెఱింగి.
- ఉ. ఆతెలిగంటిగంటి నెరవై నవిభుం డరిగె నిర్మలంకుశ
ప్రీతి రమింపవచ్చు నిటఁ బిల్వము నీవనితోన దూతి యా
శిరిఁ బోయి చీరనగరీప్రతిరథ్యమునుం గొనర్చి సుం
జాతకుతూహలుం డగుచు జారుడు దత్పదనంబుఁ జేరఁగెన్. 271
- ఆ. శోభము యదుద్దుగొంగడిఁబఱచిన, మంచమునకుఁ గ్రొత్తమగనిఁ గొనుచు
కులుకునడల నరిగి కూర్చుండె దానిక్రిం, దింటిమగఁడు డాఁగుపెఱుఁగలేక 272
- చ. ప్ర విభుటితానురూపదృఢబంధ ముంధరమోదకృద్దళా
రనము కటికపోలముకుర స్తనదృష్టనఖతతంబు కై
తవపరిహాసభాషితమతాంతచపేటమపాస్తలజ్జమ
స్రనదుపకూహ ముల్లసిలె సంగమ మిద్దఱకు నిర్మలాంశ్యమై. 273
- క. సాధీయాకృతధారా, సాధారణకరశిఖరనిశాతనఖంబుల్
సాధింపఁగ రతి నాథా, యోధనసాసములయ్యె యువయవనతులకున్. 274
- క. ఆసతి యుపపతియును నిజ; నసతిం జెలరేగి యట్లవారణగాఢో
ల్లసనమునఁ బెనఁగ గుసికిల, వెన నచ్చెలికాలు మగని వెన్నొఱయుటయున్ 275
- క. దిటచెడక యధ్ధత్రి, కటిమదిలో నిశ్చయించెఁ గనలన నీచీ
కటి నెక్కటి నిక్కడికం, కటిక్రిందిటుచెచ్చి గట్టిగా మగఁ డనుచున్. 276
- క. గతితృప్తిఁ బొంది యయు్యువ, పతి నాతిం జూచి పలికె బద్దముఖీ నీ
పతిరతిలో నారతిలో, మతిఁ దలఁపఁగ నీకు బ్రియతమం బెయ్యదొకో. 277
- క. నోరార్పక నిక్కము జెప్పు, మా రామా ప్రేమ ననిన నది వానిదెసన్
గూరిమిఁ గలిగియు నలరధ, కారమనోరంజకంబుగా నిట్లనియెన్. 278
- చ. *పతికందర్పరహస్యకేళికె దలంప న్నాక్షరోచ్చారణ
స్థితి ముంగొంగుపసిండిగాదె యది నాతిం ప్రీతిఁ దేలింపఁగా
కతివారాగతుఁడై విక్రే దొఱఁగింగాఁ జేరుజారుండు నీ
సతమేచెప్పుకు వానితోడిరతి నిస్సారింబు రాజాస్యమన్. 279
- క. ఇదియేటిమాట యేలా, ఎదిరెచు నిను నీవెఱుంగవా నారమణుం
డుదధిచిటుపడియ వీన, ల్లది నే ననసున్నఁ చెలియదా నీమదికిన్. 280
- క. శోఽతనినునంటిమానిసి, శ్రోతికి నామగనిఁ బేరుకొనఁ జక్కెరకున్

జేతికిఁ గలవాని సుమీ, కాలేశముగాదు నీకు ఘనఁ దాతనికొ.

251

ఉ. ఒండవనేల నామగనియొద్ద రమించుట యంద్రభోగమై
యొండునయో యనుంగువిభుఁ డూరికిఁ బోవుటెఱింగి యొంటి ని
ట్లుండఁగ వచ్చి పట్టికొని యోరిదురాత్మక సిగ్గుగొంటి పే
వెండయుఁబోలె వేడి ఘటియింపదె నాకిటువంటిహరిమి.

252

ఉ. రాచపను ల్వహించి వలరాచకుమారునివంటిదేవుఁ డ
య్యో చని కాల్యతో నరిగె నూకి నెప్పుడు వచ్చువాఁడు లే
లే చవిగావు కండ్లు పెకిలింపుచు నున్నవి ప్రాణవల్లభుం
జూచినదాఁక యెట్లునిలుచుం దనునెట్లు సహించియుండుదు.

253

శా. కాయం బెక్కడనుండెనేమి వనితాకందర్పుఁ బ్రాణేశ్వరుం
బాయంబాలవు ప్రాణము ల్తనసురుబృహత్పూర్ణుగాఁ జేయుటక
దాయ న్వచ్చుఁగదా పయోధరము లంటం గొఁగిటంజేర్చి యా
చాయం బైకొని చెక్కినొత్తురతిరాజ్యశ్రీలఁ జేలింపుడు.

254

చ. అగునగు బైసిమాలిచితిసంచు విజృంభణాస్పత్తి నివ్వధి
న్సొగయనిమాటలం జెవులు నూడకు నైచినదానఁగాను నా
మగనికి నిన్నువంటికొఱమాలినమానుసులిడె *భర్తవోఁ
దెగి యెడద్రెవ్వకం బ్రదికితే మని యెగువనై నుఖించెద.

255

చ. అనుతనుమధ్యభాషితము లారథకారుఁడు నాదరంబు గా
విని యిది నాయెడం బ్రణయవిశ్రుతయా నటుగాకయుండినక
నను ననుకూలఁడంచు నుపనాథునితోడ శతాననంబుల
న్విసుతి యొనర్చునే పరిధివింపక చంపక కాతు మెచ్చితి.

256

ఉ. ఏను బ్రవాసిని టెఱింగి యంతట నంతట నాకుమా తెవ
రేని దెఱింగి కన్గొని చలింపక వీఁ డిలుసొచ్చి యుద్ధతుం
డై నిలుపోనలేక కదియంబడెఁ గూతలు రోతలంచు ల
జ్ఞానిధిగాన మెత్తఁబడి సాధ్వి రతిసితి నూరకుండెదు.

257

ఉ. చిక్కితి వీనిచేత రొదనేయుట సిగ్గులచేలు పొంగులం
బొక్కక వేగ నిల్వడలఁ జూడఁడు మచ్చటఁ దీర్పుకన్న నీఁ
డుక్కువ నేమినేయునో భయోదయ మయ్యెడునంచు నోడి యీ
చక్కెరముద్దుగుమ్మ సరసప్రియభాసుల నింపానచ్చుదు.

258

* భర్తకుం దెగి యెడద్రెవ్వకం బ్రదుక నే యని పాఠాంతరము.

క. అతివా నారతిలో నీ, పతిరతిలో నిష్టమెద్దిపలుకం దగునం

చితఁ డడిగిన హితరుపా, నిర్వతుఁడని నన్నబల పొగడె వీనిం దెగడెన్. 289

ఉ. పంచన యిప్పు డ్దీతులఁబంకజనించె జనించుఁగాక యీ

చంచలనేత్ర నాయెడఁ బ్రసన్నమనోరథ దీనిమాటలన్

గాంచితి మోదమంచు రథకారుఁడు వేగ సజారదారతో

మంచము నెత్తికెత్తుకొని మంజుగతిం జని వాడవాడకున్. 290

ఉ. వాకొని యెంతశాంత యెటుచంటిపత్రినైత యెంతయుత్తమ

శ్లోకవివేకరాశి యనుచుం బ్రతు నెన్నుచు హస్తతాళమా

స్తకలఘుప్రచారగతి నాడెఁ బ్రహసవిలాసవస్తులై

మూఁకలుగట్టి నాగరికముఖ్యులఁ తన్నరికించి నవ్వగన్. 291

ప. ఇచ్చరిత్రంబు సాపరాధుం డగుచిరంజీవిం జేపట్టిన నీ మదాహరణం బగు నని

రక్తాక్షుండు చెప్పిన నప్పలుకు లాదరింపక నులూకేశ్వరుం డూరకుండె నంత నయ్య

భిప్రాయ మారసి. 292

క. తనకు నులూకత్రాసము, మనుగడ మపమాతి ముచబహుమానత్వము లే

దని తెలిసి తెలివిఁ గలయా, ననమునఁ బరజీవి ఘోరనాథుని కనియెన్. 293

క. నీరిపుచే నూరక యవ, ధీరణఁ గాంచితి జగద్విదితమతి నయ్యున్

గ్రూరాగ్ని కామూతిగ దను, ధారణ మిఁకజాలు వేల్చెదం బ్రాణంబుల్. 294

క. నావిని రక్తాక్షుండు చిర, జీవిం ఒరికించి చచ్చి చేసెడుపనియే

మీవివరపుట్టఁ జెప్పుమా, నీవనుటయు నాతఁ డాతనికి నిట్లనియెన్. 295

క. ఈకాయ మనలముఖమునఁ, బోకార్చి యులూకయోనిఁ బుట్టి బలిమిమైఁ

గాకముల గర్వఁజూ, స్తోకములం గ్రుంతు మనసుతుందుడుకాఱున్. 296

ప. అనిన విని రక్తాక్షుండు.

297

క. లోకదృశుఘనసమీరమ, హామధరంబులవరింతు నని కాదాపూ

ర్వాకృతికి వచ్చె నొక్కతె, కాకి నీకల శాశికత్వము గల్గున్. 298

క. అనురక్తాక్షునిఁ గనుఁగొని, ఘనుఁ డచ్చిరజీవి వలికె గాఢప్రస్థా

ధన వినఁగొల్ప నిక్కఱ, యనురక్తిం జెప్పుమనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 299

నీ కైటభాహితఃపదాగదమాక్షిచ్ఛాయ విధిమండలుసమన్వితమరాశి

మారారిమకుటమందారమాలికవియత్కృష్టధేనుక్షరత్రీరధార

సాధుజీవంజీవచంద్రికసగరజస్ఫటికస్వర్ణసోపానపంక్తి

చింతిపోవిత్రసంచితధిగీఢకీర్తి వారాశిహృదయకర్పూరవర్ష

- తే. పరుషవాసివృక్షాపసం ప్రాప్యమాణః, మిత్రసహపుత్ర స్వీయాశ్రమవేషః
సముదితక్లాంతిహృతిసమృగమృతవృష్టి, గంగ పాగడంగ నెగడు భంగ త్తిలం 300
- సీ. తజ్జలంబుల నొక్కతపసి యాస్వాదింప శయపుటం బల్లనఁ జాపుహోటఁ
దటకుటానిలనబద్విటపకాండనిష్ణఱ్ణ ఘనగృధ్రచంచుర్గతేత యగుచు
మూషికపడియె నమ్ముని దానినిజతపోషహిమ నొక్క మనోజ్ఞమహిశఁజేసి
కన్నకూతునకంటె గడుగారివంబునఁ బోషింప నొకకొన్నిపూటలకును
ఆ గుఱులుగూడెమేను మెఱుఁగెక్కఁ బాలిండ్లు, బయలు మెఱుఁసె, బెఱుఁచుబల్ సెనహు
ముఱిప మెఱిఁగె సిగ్గుమామున నవుగొల్పె, దోయజాగ్య కలఁచ బ్రాయపైన.
క. కలితయచిమించునించున, ఫలముంబలె నూఁగునూఁగుఁ బ్రాయము చెల్లివై
నిలునం గని మని మనువీ, వలసని తలపోసె నధికవాత్స్యమునకొ. 302
- క. ప్రతిహతనర్తువేశా, నివృతి యెవ్వతె యవ్వహుటి వృగిల యగు న్ద
త్పితిపాణిగ్రహణముఁగా, మతిఁ దలఁచురు సుమతుల నభిమతమై యునికొ 303
- ప. ఇంతకుమున్ను వివాహంబు సేయలేనైతి నిచ్చిపుచ్చుకొనువారికిఁ గులధనాది గౌర
వంబులు సదృశంబులునయిన ననురాగంబు పెరుగురూఁయావనాదులు పరిస్పరాను
రూపంబు లయియుండిన సతిపతులకుఁ బ్రేమాంకురంబులు వృద్ధిబొంగుఁ గావున
నివ్వనజగంధి మహాచౌభౌవుండగు సూర్యదేవునకుం బరిణయంబు సేసెద నని య
మ్ముని తీవ్రధాము నాకిర్పించి. 304
- సీ తినునోరిఁ బేరుగ్రచ్చినవారి కారోగ్య మిచ్చువాఁ డభుములవ్రచ్చువాఁడు
పరరాజసంబాధ విరియుచ క్రముల రక్షించువాఁ డిటులశీక్షించువాఁడు
వేదాంత శుద్ధాంతి పీఠుల నోలగంబుండువాఁ డాపన ల్పెండువాఁడు
దృష్టమండేహ సందోహంబు నెలగోలు తరమువాఁడు మరారితిరమువాఁడు
తే సంప్రదోషవచస్థితిజలదరించు, ననిజయలకు దృష్టిపాటవము నిచ్చి
మించువాఁ డెల్లదికల దీపింగువాఁడు, సారసావుండు మునికి సాక్షాత్కరించె.
చ ముని యలతీ వ్రధాముని సముజ్జ్వలధామునిఁ బూజసేసి యి
ట్లను దిననాధ యిక్కి. సలయాధర పెంపుడుబిడ్డ నాకు నీ
కెన సుముహూర్తవేశ విరియింపుము నీకిదె యిత్తునన్న న
వ్వనరుహబాంధవుండు శ్రుతవంతుఁ బ్రశాంతునిఁ జూచి యిల్లనుకొ. 306
- తే. అనఘ నాకన్నఁ బర్జన్యఁ డిధిమఁడభ్ర, సంచయంబున నను నిరోధించుఁగాన
నస్తుహాత్తున కీకన్య నభిలమాన్యఁ, బరిణయము సేయు మదినికుఁ బరమశుభము.
క. అనిచెప్పి తపనుఁ డరిగిన, ననఘుం బర్జన్య. నంత నాకర్పింపకొ
జనుచెంచి నిలిచె నతఁ డ, ముని యవ్వేల్పునకు నెయ్యమున నిట్లనియెకొ. 307

- క. కన్య స్థావనత్రయస, న్నాన్య ననన్య న్వరింపుమా యిచ్చితి నీ
 ధన్వత్వ మమర ననఁ బ,ర్జన్యం డిట్లనియె మానిజనమాన్యనకుఁ. 309
- క. మరుదభిపాతిదూదిక్రియం, దరలుదు నాకన్నఘనుఁ డతం డాయన కి
 త్రరభాక్షి నిచ్చి సంయమి, వర పెండ్లి యు నర్చు మనుచు వాఁడుం బోయెఁ. 310
- క. పవమానుఁ గ్రోహతరై, పవమానుఁ దలంపఁ దసనిపాలికి నతఁ డా
 ర్జవజవము లమరనచ్చిన, వివిధాతిధ్యముల గాఁవింపుమఁ బలికెఁ. 311
- చ. ఉచితసభాయితాఖిలపురోపననాపవనాసురాసుర
 ప్రయయములందు నీసవతు రాఁ డొకఁ డిష్టజనప్రసన్నతా
 రుచుల నటౌ టెఱింగి గుణయాపవయోనయధన్యఁ గన్య నీ
 కచలమసీష నిచ్చెద సదాదృతిఁ గన్తు వివాహ మీవనఁ. 312
- చ. నరులు సుర భివాదృతులు నన్ను మహాబలుఁడండు సత్కృతా
 పరపరమేష్ఠితైలము లపారిబలంబులు నేనెఱుంగుదుం
 బరు లనకున్న నేమి కనుపట్టిన పట్టిధరాధిభర్త కా
 దరమున నిత్తుఁగాకని సదాగతి నెప్పియభేచ్చ నేగినఁ. 313
- క. ధరములఁ దలఘటితపయో, ధరముల గంగీతముఖరదైవతవిద్యా
 ధరముల శ్రీగరుడసుధా, ధరములఁ దలఁచుటయుఁ బర్యతిము లేతెంచెఁ 314
- క. ముని యధరణీధరములఁ, గనుఁగొని యిట్లనియె నాత్మ కన్య ననన్యఁ
 జనలోకమాన్య నిచ్చెద, గొనకొని యొండొకఁడు పుచ్చుకొనుఁ డింపెనఁగఁ. 315
- చ. అతిశుభలగ్న మిసమయ మన్న నమస్కృతు లాచరించి ప
 ర్వతములు వెల్కె నేఁ డబలవంతులమందురు పాదజర్జరీ
 కృతులము మమ్మ లెక్కఁగొన వెల్కె లు వానికి నిమ్మ నిర్మల
 న్నితభవదీయ ప్రీతి కనివారణ లేకని చెప్పినపోయినఁ. 316
- క. ఎలుకలఁ బిలిచి మహాముని, కులవల్లభుఁ డనియె నిత్తుఁ గూఁతు న్నోదం
 బాలయ వెరియింపుఁ డొకఁడని, పలికిన నవి కరము వెఱఁగుపడి యిట్లనియెఁ. 317
- క. ఎలుకలకు మనుజునతులమఁ, గలయిక లెట్లనిన మాని కమనీయతపో
 బలమునఁ గ్రమ్మఱ గూఁతురు, నెలకంఘాఁ జేసి యొకటికిచ్చెం బుచ్చెఁ. 318
- చ. అట్లగుటఁ గాకి వగునీకు ఘోరజన్మ మెల్లుగల్గనని కరడం బాడి యధిక్షేపించు
 రక్తాత్ముని వారింది యరిమర్దనండు ప్రసాదపురస్సరదృష్టిఁ జిరజీవి నాలోకించి.
- ఉ. క్రూరతరావలోకములు ఘోరము లాదృతి నీకు నీప్సితా
 హారము లిచ్చు నిర్భయుఁడవై ధరణీరుహదుర్బలకౌటరా

గాఢములం జరింపుదు సుఖసితి నుండు కొఱంతలేక యో

భూరివివేక యందుఁ గడిపిపోవనిధక్తి బహుకరించినకొ.

320

ప కృతకృత్యుండ నయితినని ధైర్యవిజితసీహారాచలానల్లశప్రచారంబున దుర్గ బాహ్య
భ్యంతరంబులం బ్రవర్తించి యన్నియుం గనుంగొని శరీరవర్ధనపర్యంతంబు చింత
దొరలకుండ ఘాతంబులం గలసి మెలసి పక్షంబులు వ్యవహారదక్షంబు లగుటయు
నొక్కనాఁ డెడఱువేచి యులూకమూలొత్పాటనంబుననుఁ బృథ్వీరుహదుర్గకొట
రద్వారంబుల సీరంబులుగాఁ బూరిఁగూరి సీరసేంద్రనంబులు దుఱిఁగి కరీషిండఖం
డంబులు గ్రుక్కి యక్కడ నిలువక మేఘవర్షం గానంబోయి యవ్వాయసపతిచేత
సంభావితండై యప్పు డుపస్థితంజైనకార్యంబు విన్నవించి చిరజీవి యిట్లును నీవు
ను నిన్నుం గొలుచువారును సీరసతరుణాఖలను గొఱపులను బట్టుకొనిరండు వైరిసం
హారసమయం బిదియని తెలుపుటయు.

321

క. ఎరవలిపట్టినకొండల, కురువడిఁ జని కాకిమూఁక లొక్కటఁ గొరపున్

ఎరవలలై నపిడకలు; తరిగైకొనిపోయి స్థిరతం దరికొల్పెకొ.

322

మ. తన నత్యుద్ధతి మించునాయువులచేత వ్రాఁజితోడైనత్రం

బొగలై కీలలు పర్వీ నిక్కఁ జిఱునిప్పు ల్రాచి యుక్కుమ్మడికొ

గగనం బంటి ఘనస్ఫులింగములు నాల్కల్లోయనచ్చిచ్చునం

బగిలెం బ్రేలిపడెం దివాంధ్రకుము ల్భస్మంబులయ్యెం దుదికొ.

323

క. ఈనడువున నిశ్శేషము, గా వైరుల సంహరించి కాతూహలసం

భావితండై యప్పుడు చిర, జీవికి నలకాకరాజశేఖరుఁ డనియెకొ.

324

క. పగవానిగృహము మృత్యువు, మొగమచ్చి నన్నిదివసములు గట్టా యే

పగిది జరించితీ వీవని, వగచినఁ జరిజీవి మేఘవర్షుని కనియెకొ.

325

చ అహఁశునఁ గార్యకాంక్షీ యగునాతఁడు దేజము డాచి దుస్థిత

ల్లుడుదురు సీనుఁ గొల్చి తిరుగుం దివిషజ్జయులై ధరిత్రిఁ బే

ర్పిడినసహోదరు ల్దనకుఁ బ్రాపుగ నుండియుఁ బుణ్యగాఢలం

గడపఁడె చుత్స్యగోజుసమఖంబున ధర్మసుతుండు కాలముకొ.

326

ఉ పౌరుషము న్న హాబలముఁ ఒండితభావముఁ గల్గినట్టియా

ధీరుఁడు కార్యదాహనికతిం బరుఁగొల్పుమహానసాగ్నిధూ

మారుణతాత్ములు న్న లినమైనపటంబు మహావిభూషితా

కాంము దర్శియు నైఱునుఁగా నలభీముఁడు మాత్స్యఁ గొల్పెఁడే.

327

ఉ. పౌరుష ముజ్జగించి నగు బాటున కోరిచి సాధుగ క్రితా

- కారతఁ గాలకాంక్ష పాసఁగ న్నిజకార్య మొనర్చుగాంచెన
జ్యోతసదేవద త్తరఙ్గసత్తుభితాప్త హరిత్క.రిస్తుతి
ద్వారఁడు గ్రీడి సుతస్యపురి నాఁడు బృహన్నలయై నటించఁజే. 328
- చ. ఒక దెసఁ గాగ్యదాహమున నుండక యేరికినైనఁ దీక్ష దం
తక నిఙ్గసత్యఁ డాదరణధామకటాక్షుఁ డఖంపవిక్రమా
ధికుఁడు విలాసవిశ్రమణదేశము మాద్రికఁ దొల్తపుత్రుఁ డా
నకులఁడు మత్స్యరాజఙ్గనంబున సాహిణియై చరింపఁజే. 329
- చ భుజబలశాలి నీతిఁరెపూర్ణుఁడు రూపవిలాసవారిజ
ధ్వజుఁడు హరిజ్జయాభిముఖదర్పఁ డతిప్రియభాషుఁ డాశ్రిత
ద్విజవిధి కార్యదాహనిరతి న్నిజవేషముఁ గప్పిపుచ్చి గో
వ్రజములఁ గాచువాఁడయి విరాటుపురి న్నహదేవుడుండఁజే. 330
- ఉ. కాలము దాట వెఱ్వ రిలఁ గల్గలవారలు వారిరాశికి
లాలపరీతభూతవిపులాన్యపరాజముఖశిరస్థు
స్థాలఘుకత్న భానునిక సాతినమున్ బదంఘ్రిపద సాం
చాలతనూజ తొత్తుపని నల్పదై వగతి న్సంధేషుక్త 331
- చ అనిచెప్పి బాష్పనిష్పీడితాక్షుండై వాయుసాధ్యక్షుండు చిరజీవి నాలోకించి. 332
- క. పరదేశ మఖిలమఃఖా, కరము మదీయోపదేశగమ్యుండవై కా
ర్యరఙ్గసముకోర్చి రిపునం, దిఃమున నెట్టంగి నుండితివి చిరజీవి. 333
- క ఘాకములు దెగడ ఘాక, త్తైకాంతుఁడు గౌరవంబు నలంపఁగ బ్రతిప
క్షాకమున నుంటి విద్రశ, నాకతమున నీకుఁ గలిగెనా చిరజీవి. 334
- సీ అని విన్ననయిన వాయుసూజా నీక్షించి యచ్చిరజీవి యిట్లనియె మట్టి
తరువున నీయాజ్ఞఁ దలమోచి యేనుండుతిలీ మదాంధదివాంధతితులు వచ్చి
కెఱఁచు లీక్షించి మీపాలకువ లేకున్న తెరలివచ్చిన శ్రోని మరలిచనఁగ
నన్నకస్నేతిఁగి నేనొకకబ్బ మొనరించి క్రమ్యజించితిఁ గార్యకరణబుద్ధి
చ నపుడు వికృతమూర్తి నైయన్నన న్నులూ,కములు గాంచియెఱుంగుఁగానఁదొలుత
నింపుకలిమి సంహరింపక నొంపక, నాదరమున భర్త కప్పగించె. 335
- చ అప్పుడు ఘాకవల్లభుండు నన్నుం జూచి నీ వెన్నెండవని యడిగిన మేఘనర్లు
నకు ముఖ్యుడండవాఁడుండ నగు చిరజీవి ననిచెప్పితి నప్పులకులు విని మంత్రులరా
వించి మంత్రకూటంబున నన్నుం జూపి యితని కుచితిం బగు కార్యం బొకరొకరు
చెప్పురావనిన నందు రక్తాక్షుండవనాఁ డొక్కరుండు దక్కఁ దక్కి నవారందఱు
నాపక్షంబు పలికిరి రాజును వారివాక్యంబు లంగీకరించి నీతిదత్తుం డగు రక్తాక్షుని

- దెస నాదరణంబు నేయండయ్యెఁ గాలపక్వంబును నట్టిద. 336
- క. జనియింపం గలకార్యము, మనమున దగ నిశ్చయించి మంత్రి సునీతికొ
వినిపించిన విననొల్లని, చెనఁటికి ముకుబంటిగాదె చేటుంజాలుకొ. 337
- తే. గగనమంటిన దోషగ్ని గాఢకాంతి, నీరమున శీతలమువేయ నేర్పుమంత్రి
చిరహితారంభపరుఁ డైనసేవకుండుఁ, గార్యనిర్వాహకులు సూపె కరటముఖ్యా.
- క. తా నెంత కార్యపారగుఁ, డైనరహస్యమున మంత్రి నడుగక ధరణీ
జానకి నేకార్యంబుం, బూనందగ దుద్ధతప్రభుత్వప్రజ్ఞకొ. 339
- ఉ. ముప్పదిమూఁడుగోటుల సుమార్తులవేల్పుల నేలువజ్రియ
ప్పప్ప యవార్యశౌర్యకరుణాదులపట్టున నించుకేనియుకొ
జెప్పనివాఁడె యట్టినయశాలి బృహస్పతిగోపనంబునం
జెప్పినపంపునేయక విశృంఖలవృత్తిఁ జరింప నేర్చునే. 340
- క. కావున రక్తాక్షుఁడు నయ, కోవిదుఁ డమంత్రి చూచ గురుమంత్రిముగా
భావింపలేక కోటఁడు, పావకక్షీలాళిఁ గాలి భస్మంబయ్యెకొ. 341
- చ. అరయఁగ దుష్టమంత్రినివహం బనువారము గల్గియుండ నే
పురుషు నసీతిదోషములు పొందవు రోగములే యపధ్యబం
ధురుఁ గలఁగింప వేజనునిఁ ద్రుంపదు మృత్యువు లక్షియెప్పనికొ
జిరమదగర్యదర్శితునిఁ జేయదు పైకొనవేరి నాపదల్. 342
- ప. లోభికిఁ గీర్తియు ఖలునకు మైత్రియు నష్టక్రియనమఁ గులంబును ధనాన్వితత్వగు
నకు ధర్మంబును నలసునకు విద్యయు గృహణునకు సౌఖ్యంబును బ్రతు త్తనదివుం
డగు జగతీపతికి రాజ్యంబును లేదు వెండియు నీరసేంధనంబుల నహ్నియు మూర్ఖు
లందు శోకంబును జపలచిత్తులయందు గోపంబును గాంతలందు విత్తంబును
దయావంతులందు ధర్మంబును మహాత్ములయందు ధైర్యంబును వృద్ధిబొందు నది
యట్లుండె. 343
- క. వలనగునంతకు బగతుం, దలనిడుకొని తిరుగునీతిత త్వజ్ఞుఁడు ముకొ
జిలువయొకం డట్టిదయై, మలుగందినదే యనేకమంశూకములకొ. 344
- క. అనినవిని మేఘవర్ణం, డనురాగరసాభి నోలలాడుదు విద్యా
ఖనికా యె ట్టికథ చెపు, మను డచ్చిరజీవి వాయసాగ్రణి కనియెకొ. 345
- నీ విను పూర్వమున మందవిదుఁ డనుకాలాహి యాహారకాంత నహర్తృఖమున
బలచి యొండొకచోట బహుభేకకలకల ప్రతిభిన్నునకలదిగ్భాగమైన
ప్రాదము గన్గొని లోనికరుగ నెద్దిక్కున చెరువుగానక తీరధరణిగల్పి
కుంభిని ఫణిమూడికొని డిల్లచెడినట్లు పరవశుగతి రుక్ష్మపగిదినుండఁ

- తే. బలిక మండూకపతి యహో ఘటివతంస, ప్రాణములు లోచనంబుల బఠిలపటిచి
యెఱచి యొల్లక యిట్లుండ నేల నేల, చింతలేమిటికేని భక్షింపరాదె 346
- క. తలద్రివ్వక మ్రొంగుచు కేవలము మహాబలునియంతవాని నయోసి
కలఁతింబడ నేకార్యము, గలిగెనోకో యన్నఁ బన్నగం బిట్లనియెన్. 347
- తే. ఓడయానిధి దైవోపపాదితుండ, నైననాకేల దొరకునాహార ముఱక
నొరులు వెట్టినదకుక బస్తుండవలయుఁ, దనకు నావుడు మఱియు నద్దర్దరంబు. 348
- క. అనిలాశనవల్లభచెప్ప నహో చిత్రంబు పస్తు పారణ లండన్
వనరం గారణమున్నను, వినియెడ జెపుమనిన మందవిదుఁ డిట్లనియెన్. 349
- క. కేవల మాహారేచ్ఛం, బోఁగ నొకనాఁటిరేయి భోగం బద్రువం
గావడి ద్రొక్కిన నొకభూ, దేవకుమారకునిఁ గఱిచితిని బడలుపడన్. 350
- క. కాటుపడి భీతిఁగాయం, బూటాడంబరచి జనకుమారుద్వితయా
స్ఫోటితమ స్తకుడై శిశు, వేటుపడినకురవివోలె నేడ్చుచునుండెన్. 351
- క. అడలునలముద్దుపట్టిం, జడియకుమని పీపుజఱిచి జనకుం దురమం
దిడికొని మునుగడ పుడమిం, గడునడకున నున్ననన్ను గని కోపమునన్. 352
- క. వసుధామరుఁ డిట్లు వెలి, విసరినతమిసోరి విసపువితానోరే
పసనాడెఁ గటకటాయ, క్కుసుగండం గుంసులేక కరనన్ బంపన్. 353
- ఆ. కుటిలగతికిఁ బుట్టుగ్రుడ్డికి ననుదిన, శ్రుతివీహీనునకును గ్రూరమతికి
బాపజాతికేలప్రాపించుఁ బరహితా, చరణవిద్య నిన్ను నైఁపఁదగునె. 354
- చ. కడుదొడుసైన యిద్దరితకర్తము నిన్దొని మంచుగాక యె
క్కుడఁ జననిచ్చుఁ బుట్టపురుగా కొఱగా కెపు డస్వతంత్రతన్
మడుఁగుభజించి భేకముల మస్తమున న్భరియించి కొల్చియె
ప్పు డవి దయామతిం గడుపు పోయఁగనుండు పాకారిసౌమ్యునన్. 355
- క. ధారాశచింత నంతం, గ్రూరతచెడి మిమ్ము మోచికొని తిరుగంగా
నోరాజా వచ్చితి నా,హారము మీరిడకలేదయా నాకనుమన్. 356
- క. ఆరోహణకాతూహల, సౌరభ్యము మోసులొత్త జలపా దుఁడు దు
ష్టోరగభాషణములు మా,యాదూపము లనక నిజము లని తనలోనన్. 357
- క. తలఁచి యలచిలువకెట్లను, నెలకొనిననుఁ గొలుపనిలువ నీహృదయమునం
గఱిగిన నాహారం బిడి, తలకుం గ్రొవ్వెక్క నడపెడ న్నే ననుడున్. 358
- ఉ. మందవిదుండు కప్ప డనమాయకు లోనయి చిక్క నంచు నా
నందమునొంది భేకరమణుల్రమణాదులు నాకులేవు నీ

- కందువచేరి భోగభలకంబున నీపదము ల్వహించి యుం
దుం దుదిముట్టనందనుకఁ ద్రోవక డగ్గఱఁ జేర్చుకొ మ్మిటక. 359
- క. నను విశ్వసింపు మెప్పటి, కనుమానము మాను చచ్చునంతకు నెందుం
జననని దేవరనగరికి, దనపేరం గమ్మకటైదం గొనుమనుచుక. 360
- ఆ కడుపుఁజూపి చావగా నింక నెన్నఁడు, నడుపుకొనియె దళుచు దెడుగుఁబురుగు
చెప్పరాని ప్రియముఁ జెప్పినహృదయంబు, గరఁగి భేకరాజు తెరువుచూపి. 361
- క. ఆరోహింపఁగవలె గృష్ణోరగ యీసరియవెంట నొద్దికే జనుదె
మ్మా రయమున ననుటయు ని,ర్వారణనది సొచ్చి కదియ వచ్చెం గప్పక. 362
- క. అప్పు డనురాగమొప్పుం, గుప్పులుగొని శ్రోతిగొమ్మగొన్నట్లు వడం
గుప్పించి కప్పఁతేడ, ప్పప్పుఁగణి ప్రసరుభోగ మారోహించెక 363
- క. జలపాదుని బాదుకొనం, దలనిడికొని త్రాచునేచునటనం దటభూ
ములకొంతసేపు ద్రిప్పరి, యలసినగతి మారకుండె నట్లుండుటయుక. 364
- ఉ పన్నగభ ర్తజూచి జలపాగుఁడు వల్కె నిదేమివేగసం
పన్నము గాకయున్నయది మందవిదా భవదీ శువిగ్రహం
బన్నభుజంగ మిట్లను దయామయ యాఁకటదీలుపడ్డ నా
కున్నదె యానశక్తి కడు పోమినమీఁదటఁ జూడు చిత్రముల్. 365
- క. దొరలు తమవేడుకల జూతురుగాని వహించి తిరుగు తురగంబులఁ బ్రో
వరు మేపునీశ్వతతీనిడి, యదదివ్విధ మనిన దద్దురాగ్రణి మదిలోక. 366
- క. కలతెర గిట్టిద యనుచుం, దలఁచి యమో విప్రశాపదశ దనయిచ్చక
వలసిన యాహారము గొన, గలుగమి నిచ్చిలవ నొచ్చెగద యకటకటా. 367
- క. భారవహం బిదిలేదా, హారము నే నిడక కటికి యాఁకల నిపుడే
కారెడునిట్లుండిన నా, యారోహణ కెళి యేక్రియం గొనపాగుక. 368
- చ. అని తలపోసి మందవిరు నారసి యజ్జలపాదుఁ డిట్లుచుక
ననుఁ దలఁదాల్చి యాడజవనంబువలెం జతరానలంబురాఁ
జిన యపు డెల్లగప్పు విశృంఖలువృత్తి భుజించి లావుగై
కొని విహరింపుభోగికుంజరనాదములక హ్రదంబునక. 369
- న. అని నిరప్పణగాఁ గప్పలఁతేడు నెలవిచ్చిన బలవంత మగుట నేరంబున ననర్థశ్ర
ప్రచారంబునం బేరెంబులు వాఱుచు నొడిసియుడిసి బడలువడం గట్టిచి కిముకు
కిముకురినక కతిపయదినంబులకు జలపాదావశేషంబు గా నిఖిలభేకంబులం పట్టించి.
- క. తలనంటి పట్టుకొని చి,ప్పులువిరిగి వడంకుచున్నవాని నహో య
జ్జలపాదు విడిచి రోహ,విమానసుఁ డగుచు మందవిరుఁ డిట్లనియెక. 371

- క. తగునే భోగశిరోమణి, నగునే నొకవేళ నలగి యరుచించినఁ బై
నెగురుకొనఁ గొండయొక్కడ, దగరెక్కడ వలచె తారతమ్యం బరయన్. 372
- క. నలఁకువ ధర నెవ్వరికిం, గలయదియ మహాబలారిగా యితఁడంచుం
దలఁచక గౌరవమింతయు, సలుపక నను నసదునేయజనునే నీకున్. 373
- క. అతిమణిఘృణిసంభరణో, చిత మగునాఘణము కప్పశీలా నీకు
త్పితపుటడుగులను వర్షమె, తతినిక్క నలాట మ్రింగెద నిన్ ననుచున్. 374
- క. పడి నొడిసిపట్టుకొని దెగు, పడ నొడలం దొడలు బడలుపడ నొక్కి ముదం
బడర దిగమ్రంగి వలసిన, కడ కరిగె న్నందవిమఁడు కాకాఘృత్. 375
- వి. ఏ నస్తుందవిమచందంబున నసమానంబున కోర్చి ప్రతిపక్షీత్యయం జాపాదించితి
ననిచెప్పి చిరజీవి మఱియు మేఘవర్ణున కిట్లనియె. 376
- క. మూలముల జేఱుప వనల, జ్వాలలు తరువులనకాని చందనవైత్య
శ్రీల మగుగాడ్చుచేఱుచు, స్థూలంబులతోన వృక్షముల శ్రీఘ్రమునన్. 377
- క. ధనమున ఋణశేషము సా, ధనముల రిపుశేష మోషధంబునఁ దనుసం
జనితగదశేష ముదకంబున శిఖిశేషం బశేషముగఁ జేయఁదగున్. 378
- చ. ముడిపడియున్న దుర్వ్యసనము న్నడలించి దురంతరోషపుం
గడలి సుశాంతిసేతువునఁ గట్టి సమాసమదేశకాలముల్
కడఁగనిచిత్రగుప్తి పాసఁగ న్ననుతేనికి వేయునేల యి
ప్పుడమిఁ గరస్థలామలకముల్గద సంపదలు న్ముఖంబులున్. 379
- క. శరములఁ బడరునుసేమా, శరములఁ బడినట్లు రిపులు సమరమువలయున్
శరములను వలగు ప్రజ్ఞా, శరములనుం గ్రాహ్యమిది సరియారెంబన్. 380
- క. అలఁతులను దైవయత్నము, బలవంతంబైన నెల్లపనులొదగు మహా
బలుల కది లేకయుండినఁ, బలుకులు వేయేల కడుమడుగు సర్వంబున్. 381
- వి. సుచరితఃఖలంబులంగాక సకలకార్యంబులు చేహవపు త్యాగంబున హరుండును
వైదుష్యంబునం బ్రియండును గుణంబుల లబ్ధిండును నగుచు రాజు రాజ్యంబు
గావింపవలయు నిందొక్క టితక్కినం బురుషాకారింబు నిర్ధర్మకం బని విందు మది
యట్టిద. 382
- సీ. ఘనమాసనిధి యనంగునకా యనంత్ర ముచితమే బలి కహిన్యాహువసతి
పాండునందనునకా హుకొలననవాని మిథిపురాధిపునకా యేటిచోరని
యసుకులాధ్యక్షునకా శాసకురాంబు జాహ్నువినుతునకా శస్త్రశయ్య
నలరాజుకా మహానసపాక ధజనంబు నహుషునకా ఘోరినాగమూర్తి

- తే. మత్రిశంకునకా పచ్చిమాలతినము, దృపదనందనకా రాచతోత్తుపాటు
మనుజుఁడెవ్వఁడు కర్తవ్యతంత్రుఁ డెరుయ, శీశ్వరుఁడుగాక సమకూర్పనిట్టిపనులు.
- ఎ. ఇదియెఱిగి ప్రజ్ఞాన్యాయంబు లేమఱక యుండవలయు దైవబలంబు గలవాడవ
గుట నీకు శీఘ్రకాలంబునఁ గార్య సిద్ధియయ్యె నిడమిత్తుండవయితి ప్రాప్తమి
త్తుండవయితి వింకఁ బ్రాజ్యవైధనంబున రాజ్యంబు వేయుమని చిరజీవిచెప్పిన
మేఘవర్షండు సకలసంపత్పరిపూర్ణుండై రాజ్యభోగంబు లనుభవింపుచుండె 384
- క. అని చెప్పిన ధరణీవర, తనయులు నిజగురునిఁ జూచి తాత్వికముఖ్యా
వినఁ బ్రియమయ్యెడు జెపుమా, నునువారఁ జతుర్థతంత్ర మనియడుగుటయున్.
- చ. అతనుభయంకరైకవిషమాంబకసమ్యగినంతిభోగిసం
గతవిగతౌతరాయగతి గాఢవినాయకవ త్తచిత్తజా
దృతిబహుపద్మజాండమణిదీపితకుక్షీకరంకమందరీ
కృతపరతత్త్వవిజ్ఞటిమృగేంద్రవికస్వరయోగపుష్కరా. 386
- క. రంగ త్తరజాతమహా, గాంగేయ స్తననఘటితఘనపులకాయ
త్పాంగనివోళయచుప్రా, గ్రంగస్థమధ్యసంచరణైలూపా. 387
- మాలిని. కలుషమశకధూమా క్లాంతచింతామరామా
ప్రళయకరణరోషా ప్రాణిసంగు ప్రితోషా
విలసదచలధర్మా విశ్రుతశ్రౌతికర్తా
సులభభజనలోలా సుస్థిరశ్రీవిలాసా. 388
- గద్య. ఇది శ్రీవేంకటనాథకరుణాలబ్ధ సరససాహిత్య నిత్యకవితావిలాస సకల
ముకవికృతి కైవారభూణోల్లాస రాజమలపారావారి షర్వ శర్వరీరమణ సతీశాస్త్రమార్గ
సరిశ్రమణ దైగ్యస్వాధ్యాయధిక్కుతి నీహార పర్వత పర్వతరాజమూర నిస్సహాయప్ర
బంధనిర్దాణ భోజభూదార సుధామధుర భారతీసనాథ వేంకటనాథ ప్రణీతం బైన
పంచతంత్రంబున సంధివిగ్రహం బన్నది తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ ర ము. పంచతంత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

సత్యాలోకనజని

తాసమశరకరణసంప్రమాధికనరకి

త్రాసవిధిప్రాధరణా

భ్యాసభుజార్గళసనాథ హరిహరనాథా.

1

ప. దేవా లబ్ధనాశనాభిధానచతుర్థతంత్ర మాకర్ణింపు మనీతనీతిశాస్త్రమర్తుం డవ్విష్ణు శర్తుండు సుదర్శనమమారుల కిట్లనియె.

2

క. పరకపటాలాపపరం, పరకేర్పడ భ్రమసివిడుచు ప్రాప్తార్థముగా పురుషుండు విడువఁడె మును సాగరమునఁ గపికింశుమారకము గుప్పణితిన్.

3

క. నావిని రాజకుమారకు, లావిప్రవతంసుఁ బలికి రదియెట్లు నయ ప్రావీణ్య యాకథ జెపు, మా వినియెద మనిన వారి కతఁ డిట్లనియెన్.

4

సీ. నీరదపథికపానీయనికేతంబు మేదినియువతిక టిదుకూల మంబరచనవరాభ్యవహారసత్రంబు సరిదలంకృతికార్యకరణశాలి కార్పణ్యభయదవీక్షణవధూజనికర్త రాక్షసజిద్విహారస్థలంబు మునిరోషనప్తనాకనిసర్దశుభదాయి నిస్తులత్పూర్ణతకరంక తే ముగ్రశతధారధారాసమగ్రభీతి, పరవశాగత బహుకుభృద్భరణనిపుణ మతనుసత్వ మలక్షితోర్వానలంబు, వజ్రబదక్షిణకరధిసర్వజ్ఞశరధి.

5

సీ. ఇష్టుహాగాంభీర్య మెవ్వనికొదవు నీవాహినీభరణ మెవ్వనికెగలుగు నీగోత్రరక్షణ మెవ్వనికబ్బు నీయనిమిషావాప్తి యెవ్వరికిదొరకు నిసత్య సౌభాగ్య మెవ్వనికెగు నీకునిహితోచణ మెవ్వనికె నొరగు నీగాఢజీవన మెవ్వనికుండు నీకనకరత్నోర్ధ్వ లెవ్వనికె వశము తే. నీలలితరాజసన్తాన మెవ్వనికె లభించు నెవ్వని కిట్టియొప్పిదము నిత్య మాతనికెకాక యని లోకు లభినుతింపఁ, గ్రామనిర్భరవిభుఁ డాపగావిభుండు.

6

- క. ఆపరిమితం బుడుపతర, బుద్ధుపసక్తం బభింజలగరోపాస్యం బా
తృప్తపథానిమిసంబు, ద్విపులాక్షైమం బనంతవిఘ్నే మెఱిగించుకొన్. 7
- క. ఆనీరధితటమున బహు, మానుండు నవాఁడు వృద్ధమర్కటుఁడు మహా
వానరులు ముఖరక్షత్ర, స్థానరులు భజింప నుముఖుడై వర్తిల్లుకొన్. 8
- ఉ. వానికిఁ గంటిలో నెరసువంటివిరోధి సమీపపర్యంత
స్థానమునం జయొస్తుఁగుఁడు తామ్రముఁగుండు చరించు నమృహా
వానరసార్యభౌముఁడు ప్లవజ్జనసంబహుష్టవంగనే
నానతగోత్రుఁడౌదు నొకనాఁడు సమిత్కరణేచ్ఛ వచ్చినకొన్. 9
- క. కైకొనఁగలబహుమానుం, డాకంతక్రోధవిషశుండై ప్రచివీరా
నీకినిపై బలధిక్కుత, నాకపుల న్దపులఁ బనిచిన న్నిశ్శంకకొన్. 10
- క. ఆహవ మొనరించె నను, తానహత నిరువాఁగు దొడరి దంతాదంతిక
బాహాబాహిముఖాముఖి, నాహావాజ్ఞాఖరఖచర మై నభి మొప్పుకొన్. 11
- కా. లావు లేప్పొక్కని నొంతు రుర్విఁ బిడికిళ్ళం దెళ్ళ పార్వాచల
గ్రానంబు లైకలించి యువ్వుగురు మగ్గ న్నొగ్గ పృథ్విగ్రశా
ఖానగ్గంబుల నెత్తి మొత్తుదురు మ్రుక్కం జిక్కఁ గంతచ్చటల్
గావుల్పట్టుదు రొండొరు ల్దదమణంగం బ్రుంగ నవ్వానరుల్. 12
- క. చఱతురు పెడచేతులనోఁ, గఱతురు తెరనోళ్ళోఁ బిసితఖండంబులు రా
విఱతురు పెళ్ళ పెళ్ళ నెమ్ములు, పఱిబోవనికలిమిబలిమిఁ బ్లనగాధ్యక్షుల్. 13
- క. విరసము నెఱసాహసముకొన్, బురిగొన నిట్లుభయనైనవములు పోర న్ర
క్తరసతరసములు గదురఁగ, శరనిధిసత్వములు వెలివిసరి రాఁదొడఁగెకొన్. 14
- ప. అప్లవంగసంగరం బావిష్కృతారుణంబు నవ్యక్తతారకంబు నగుచు నహర్తుఖం
బును లంతితాగమనంబు లుంభితశక్తురొమఁబు నగుచు బాధకర్తంబును నదృ
ష్టశాస్త్రంబు ననక్షతపరికిరంబు నగుచు యావనవివాహంబును బరిభ్రంశితచరణం
బుం బ్రణవ్వవశీవిలాసంబు నగుచుఁ గుకవికవిత్వంబును ననుకరించె. 15
- క. అంతఁ దనఘనబలంబులు, పంతము దిగనాడి యొడి పఱచిన సంప
ర్తాంతకుండన బహుమానుఁడు, తాం తేతరతామ్రముఖపతాకినిఁ దోలెకొన్. 16
- తే. అప్సర దూర్ధ్వశిఖుం డైనయనిలసఖుఁడు, పోలె మత్తామ్రముఖుఁడుచూపులనతిస్సు
లింగసంఘాత ముదయింప నింగినింగి, దాఁతుచందాన బహుమానుఁ దాఁసించి. 17
- చ. తఱిమిపధింప శత్రునకుఁ దానసమీకసమీకరంతయై
యతిముఱిఁ బల్కె నోరిజరతా పెఱరావునకేగు నాబలం

- బెటిగియుఁ జూసేలయిపు డీ వన నబ్బహుమానుఁ డోరి ద
బ్బజలకు రాకు తాఁకువెడపల్కుల కోర్చినవాడఁగాఁ జూచి. 18
- క. పండుకుఁ గాక పలాయన, కందలిసాహసునియందు గలుగునె యని మి
న్నందినకోపంబున వై, చెందామ్రముఖుండు పుల్లసీల శిలనలుకఁ. 19
- క. మఱియొకకుటవిటపంబునఁ, జూచి ఘనక్రోధదృష్టి సమకొనముష్టి
బఱియపడ నురముఁ బొడిచిన, మఱియొకబడకపుడు తామ్రముఖుఁ డుగ్రుండై 20
- క. బలవంతు మాల్వవంతుం, జలధికడం గడఁగి నొంప సమయింపంగాఁ
దలఁచుమానుమంతుఁడుండు, నల్పగుం గ్రుండుముష్టిహతి క్షీణిఁగూర్చెన్. 21
- తే. కూల్చి చంపక యుసురుతోఁగూడ నతని, నతనికాంతాళిఁ గైకొని యతులగతులఁ
బఱచి వారాశిరాశితృప్తింతుకాంత, ధరఁ జిరాదృతితైత్త్యకృత్యము లొనర్ప 22
- క. కొండొకకాలమునకుఁ గసి, మండలపతి మూర్ఛదేతీ మహిరహితోఁ గూ
ర్చుండి కనువిచ్చి రిపును, దండపరాక్రమునిఁ గాంచి తలవందుకొనెన్. 23
- ప. అగణ్యాదాక్షిణ్యాభిముఖుం డగుతామ్రముఖుం డబ్బహుమాను నన్వర్థనాముఁ
గావించి పంచిన 24
- చ. జరకకపీంద్రుఁ డట్లరిగి సాగరతీరమునందు మానితాం
బురుహాభవాండవండపరిభూషితుఁడైవెలుఁగొందుచున్నయీ
శ్వరుఁడన నుజ్జ్వలజ్జటిలసారఫలంబులఁ బూర్ణమై మహా
గరిమ విహించుదాని మధుగర్భమునాఁ జను మేడివోఁచినన్. 25
- క. పరికించి యయ్యుదుంబర, తరువెక్కి తదీయపక్వతరఫలసేవా
గరిమం బ్రాణానిలసం, భరణముఁ గావించికోనుచుఁ బ్లవఁగుం డుండెన్. 26
- క. అలకపిచేతిపనేళిను, ఫలము ప్రమాదమున జారి పాధోధిజు
బులఁ బడియెఁ బడిననొండొక, బుళబుళకల్పంబు సంప్రభూతం బయ్యెన్. 27
- క. అనినదము కిర్ణంబుల, కానందవిధావిధాయి యగుటయు గణనా
హీనము లగుతత్ఫలముల, వానిరుఁ డక్కడలి నీటవై వఁగఁ దొడఁగెన్. 28
- క. వనచురము క్తములై, వనధింబడుమేడిపండ్ల వారణలోలోఁ
దినుచుఁ జలింపక క్రకచుం, డనుదారుణశింశుమార మన్వోసుండెన్. 29
- క. అధికతమోచుంబరఫల, మధురరుచిం బోక్కి శింశుమారము మాసా
నిధిగా నచ్చోటన కర, మధినిసియించె నిజప్రియావిముఖుండై. 30
- చ. క్రకచురభార్య కూర్చిచెలిఁ గన్గొని యిట్లనుఁ బ్రాణైర్లు భుం
డకట యెఱేనిఁబోయి తడవయ్యె విలంబనహేతు వెద్దియో

- తికమకమైతి నా నెగులుఁదీర్పుము నీవిపు డేఁగిమాచి నా
యకసుఖవార్తఁ జెప్పుమని యంచిన మాతికపోయి ముందరకా. 21
- క. ఒకచో వికచోదుంబర, నికటంబున ముసలిక్రోతి నెయ్యంబునఁ బా
యకయున్న శింశుమారుం, గ్రకచాంకునిమాత్రీ ప్రీతిఁ గని చని యెనురకా. 32
- చ. చెలువఱియున్నకూర్చిచెలిఁ జేరి వినం గన ప్రత్యలైనవో
చెలితెలియంగ నంతయును జెప్పెద రోయకవిస్తు నేను నీ
యలఘునియొగమూఁది చని యక్కడ నొక్కడఁ జూచి పచ్చితిం
దొలఁగక వానరప్రమదతోఁ గనఁబాటునివాని నీపతికా. 33
- క. నేనెఱుక చేయుకొఱ కిట, వెనువెగుకను వచ్చివచ్చి వెలఁదికొలందికా
జననీపనిచెప్పితిఁ బర, వనితారతి బుబ్బుఁ డేలవచ్చు న్నగుడకా. 34
- క నావిని కాఁపుర మెటువలె, నీవిధమునఁ బ్రాణనాథుఁ డితరస్త్రీమై
త్రీ సకుండయి యుండఁగ నని, పాపకశిఖిపోలె మండిపడి యది మదిలోకా. 35
- చ. కనుఁగవ నశ్రులోడికలు గట్టఁగఁ దైలనిషి క్తయై నిజా
నన మరవాంచెయిందె సదనంబున నత్తిఱి శింశుమారుఁ డ
వ్వనచరనాథువీడ్కొని యవారిగఁ దియ్యనిమేడిపండ్లుగొం
దు నిలువ కేఁగుదెంచి యింకసాచ్చి కులాంగనఁ జూడఁ జూడ్చికికా. 36
- ఉ. ఒండొకభంగిఁ దోఁచుటయు నుల్లము యుల్లనిపల్లె, శింశుమా
రుండు ప్రియానయాతిగవిరోధి నె వ్వాత్పృసువాప్రమాది నే
యండకువచ్చినం బలుక వక్కట నీవన శింశుమారిని
వృండవిధానమైనయలుకం దలయై త్తిరు మాడ దెంతయుకా. 37
- క. అదియట్టిద యప్పనికిం, బాదరగుటం దూతిప్రీతిఁ బురికొనఁ బలికెకా
జమరాలికిఁ దెవులెత్తిన, యదివితో నెట్లుమాటలాడం గూడుకా. 38
- క. మందులు దెచ్చునిచెప్పిన, మందులు నినుఁ గొలుచుధిటులు మాతోఁ దమలో
నించెవ్వరుఁ బలుకరు నీ, చందముగా నెట్లు సాధిజ్ఞా రుజ మానుకా, 39
- క. నావిని క్రకయం డను మ, జ్జీవము లౌఘిము లయినఁ జేడియ కీలో
నేవింపఁజేసి నిర్లదఁ, గావించెదఁ జెప్పుము దాచఁగా నేమిటికికా. 40
- క అని కూర్చి తేటపడఁ బ, ల్కినపల్కులు శింశుమారి గెంటువేష్కకా
విని నీతి తంత్రమంత్రం, గనుఁగీఁటిన నతఁడు చేరి క్రకయని కనియెకా. 41
- క. ఎలనాఁగ రోగమూఁఁపం, గలమందులు చెప్పుఁడినిన ఘనశాస్త్రకర్
బలవేమ్యలు వైద్యులు గే, నూర్చితిం గ్రోతిగుండె వలెనని రిధిపా. 42

- క. అది ముదిత శోసగమన్నా, బ్రతుకదు చెడచెడగరాదు పరిణామమనన్
మఱిగదిరిన వెఱఁ గ్రకచుం, డిది యెవ్వధిహాస భార్య నెట్టిదేర్తున్. 43
- క. బహుమానుం డొకఁడున్నాఁ, డహితుఁడు గాఁడతఁడు హితుఁడు హాహముక్త
స్పృహగృహభార్యము దు,స్సహహానా ప్రజ్ఞ నెట్లుచంపుదు నతనిన్. 44
- చ. నిరతము విశ్వసించు నతినిర్తలచిత్తున కెగు నేయుకా
పురుషుఁడు దక్క భూరిమలభూమిధరంబులు గావు సప్తసా
గరములు గా పరణ్యములు గావు భరంబని ధాత్రిమైత్రి నా
సిరిపరుతోడ విన్నపము నేయదె వేడిన నల్లుగావునన్. 45
- చ. కడపట భార్యనిల్కడకుఁ గాఁ జెలికానికి నెగునేత యె
క్కుడుదురితంబు కాఁపురము గూలగఁ జూచుటయు న్నహామి
ష్పడఁతుకపట్టున న్నఖునిపట్టున నింతి విశేష మింతకై
చెడుపనియేనియుం దగిలి చేయక మానగరాదు గొబ్బునన్. 46
- చ. అతి నిశ్చయించి బహుమానసభోవోగంబునం దిరిగి వచ్చె నప్పు డుష్పాంగుసప్త
దంబునం జ్ఞానంగవుంగవుండు. 47
- క. క్రకచావికచాదృశియొ, ద్దమఁ గ్రమ్మ నరుగుచెదచెదపు కులకాంతా
నికట మకటా యసహ్యం, బాకొ సత్యముఁ జెప్పవనిన నుదచరుఁ డనియెన్. 48
- ఉ. ఏను భవన్నియోగమన నేగి ఫలంబులు కానుకిచ్చినన్
మానిని పల్కె నీ పరిగి మానకమయ్యెఁ బ్రవాస మెవ్వధిం
బోనిది నీకు నెద్దిగతమా గతిమాహాభవద్విధంబు నా
తో నెఱిగింపుచున్న భయదూరసదాదృతి నంటి దానికిన్. 49
- చ. తనరుణమానధామతిమిధామతబంబున లెక్కకెక్కుచౌ
ఘనఫలరాజిఁ గ్రాలు మధుగర్భమునాఁ జతుమేడి దానిపై
మరు ననువాసరంబు బహుమానుఁడు తత్క్రిపిచక్రప్రవర్తి
పున నితరం బెఱుంగక యపూర్వసుఖస్థితి నుంటి దాలిమిన్. 50
- చ. మఱునఁగ రానిసఖ్య మది మాటలు వేయుచు నేల పుట్టి బు
ద్ధఁడెగిరిఁగాని యట్టిజగ దేకువీ శ్రునిఁ జూడ నెందు నో
తెఱుంగొ యందుఁ బాతకుగతిం గృతి నియుపకారకృత్యముల్
గుఱిగడవం బ్రియంబుతిమిఁ గొండలు కోటులు చేసి చెప్పితిన్. 51
- ఉ. చెప్పిన నంతరంగమున సింగఁడు బూరిండునై ప్రియంబుసాం
పుష్పతిలంగఁ బల్కె నది యొయిక్యతఘ్నుఁడ పీపుగావె య

- పుష్ప సుహృత్తముం డయిన యాయన నింటికిఁ దెచ్చి వేల్పునే
చొప్పునఁ గొల్తు రట్లు పరిశుద్ధసపర్యల దేల్చుటొప్పదే. 52
- ఉ. ఎక్కతి మేడిమై నిలువ నేటికి నేటికిఁగాదు నిల్పుఁగా
కిక్కడఁ బెద్దకాల మఖిలేస్పితభక్త్యము లావహింతు నా
మ్రొక్కనిమ్రొక్కి పెక్కుప్రియము ల్పయము ల్పచరించి తోడితె
మ్మ క్కపినాథునందుఁ బ్రియయ ఁచిన నిన్గొనిపోవవచ్చితె. 53
- క. కారణవిముఖంబై యుప, కారముఁ గావించలేరుగద లోకము కై
వారం బగు నిట్లన ని, హ్మకారణవత్సలుఁడ వీవు కారణజన్మా. 54
- క. కపివర నీచేనందిన, యుపకారపుటప్పఁ దీర్పనోప న్గరుణా
నిపుణమతి ణాగృహంబున, కిపుడీ వేతెమ్మ పూజ లిచ్చెద న్నక్తిక. 55
- క. ఇలువాడి మ్రుగ్గులిడి కూ, రలు గూ ల్లమరించి యేలరాఁడాయెనొకో
వెలలెం బ్రొద్దని యట నీ, చెలియలు నేఁ డెదురుఁజూచు నేవించుటకుక. 56
- క. రారానిచోటుగాదు కృ, పారాజితిపెచ్చుకుంటుపైఁ బర్వినభా
గీరధివిధమున నస్తద, గారమునకు రమ్మ కపిశిఖామణి యనుడుక. 57
- ప. ప్లవంగపుంగవుండు. 58
- ఉ. రాసిరణం బొనర్చి నిజరాజ్యముఁ గైకొని నన్ను గాసి గాఁ
జేసినవైరిఁ గన్గొనుచుఁ జెంగటనుండుట కష్ట మిందునా
కోసఖ యట్లుగానఁ బదమూఁద సహింపదు వంతువెంబడిం
గాసిలియుండువారిలకుఁ గాననిక్రంతలు మేలుగా వొకో. 59
- క. అనఘా నీనిలయమునకుఁ, జనుడెంచెద మీకుఁగాక జలసంచారం
బనువగునే మముఁ బోలిన, వనచరులకుఁ జెప్ప మనిన వాఁ డిట్లనియెక. 60
- క. నీవాకృము లుచితంబులు, గావె పయోవిహృతియేడఁ గవులేడ యెటే
నావీపున నిన్నిడికొని, యావాసముఁ జేర్చువాఁడ నరుదె మ్మనినక. 61
- ప. తదృష్పితింబులు మాయాదూషితంబు లగు టెఱుంగక, 62
- చ. మెఱసి యుదుంబరద్రుమముమీఁద వసించినకీశరాజు చే
టెఱుంగనికూనతెప్పవలె నేడ్వఁజు దోచినకింశుమారుపై
నుఱికఁ దదీయపుష్పమున నుండినవాఁడు విశృంఖలత్వరం
బుఱచి హుటాహుటి న్ననికీపట్టున కెగైదుత్రోవ నేర్పడక. 63
- క. నీరము తెరువునఁ గొండొక, దూరము చని యలసి నిలిచి దుర్ద్వంతవిషా
దాదూఢహృదయమై చింతాఠతి నది యీరెలుంగునం దనలోనక. 64

- ఉ. నన్నితఁ డంతరంగమున నన్ని యయో చనుదెంచుచున్నవాఁ
డెన్నిభవంబులం దొలఁగు నిష్ఠులఁ జంపినఘోరపాప మెం
గు న్ననువంటిదుష్టచరితుం బరికింపదు లోక మాక్రియల్
గన్నవిగావు విన్నయవిగా వొనరింపఁగఁ బాసె సఖ్యముల్. 65
- క. నడనడి పురుషుని భారం, బిడి భూరివృషంబు తాత హేమము నొఱయం
బడు శుద్ధిశక్తిరుచులకుఁ, బడఁతులహృదయంబు లొరయఁ బడ వేగతులక. 66
- మ. పరమద్రోహపురస్కరంబులు నయోపాయక్రియాదూరము
ల్లరితచ్చన్నము లన్యతాపకఠిణోద్యోగంబు లప్రత్యయా
కరము ల్పత్యపరాజుఖంబులు సమగ్రక్షాంతివల్లిశితి
క్షురము ల్దంధమయంబు లెల్లెఱుఁగవచ్చుం గామినీచిత్తముల్. 67
- క. ఈమనసులు గలిగినమహా, శామాయామయతరోత్తులకు లోనైనై య
యో మదినచ్చినకీశ, గ్రామణిఁ దెగటార్పలసెఁగా నా కనుచుక. 68
- క. అక్రమఁ డల్లనల్లనఁ, బలుకఁగ విని వానరాధిపతి భూరిభయా
కులమానసుడై యపుడో, దళితాఘా యేమిపలికదవు నీ వనుడుక. 69
- క. భృతిఁ గ్రకమఁ డపుడదత్త, ప్రతిజ్ఞచనుం డగుచు నుఱకసఱచుచునుండక
విశతప్రజ్ఞం గపియూ, ధతు వానిం గ్రమ్మఱించెదం గా కనుచుక. 70
- క. భీతిప్రవాహ మతిధృతి, సేతువుచే నాఁగి పలిక చెలికాఁడా నీ
శాతోదరి నాసోదరి, కాతుకమున నున్నె భవదగాళం బమరక. 71
- క. ఇది వినవలతుం జెవుమా, మది వొదలఁగ ననిన శింశుమారుఁడు పలికక
గదబాధిత యయియున్నది, గద నీయసుజాత యెట్లుగా ధరియింతుక. 72
- సీ భార్యలేకయొనర్చుపండువు దండువు కులకాంతపెట్టనికూడు గేడు
పత్నితోఁ బలుకనిపలుకులు చిలుకులు గృహిణిలేనికబంధకేళి జాలి
జాయవాటింపనిశుంసము ల్విరసము ల్పాణేశ్వరికిఁ గానిపాటు చేటు
దయితికై చేయనిప్రియములు భయములు వల్లభివెలియైనయిల్లు పొల్లు
తే. ముగ్ధకులకాంతిసుగ్ధ లేస్తొద్దవినని, చెవులు గవులు వృథావేయుఁజెప్పనెల
యకట సతిలేనిబ్రతు కెల యర్ధ మేల, వాహనములే కరులేల వసుధయెల. 73
- క. నావిని బహుమానుఁడు బా, స్పృశ్యతముఖుఁడగుచు వాని కనుఁ గ్రకచా నీ
దేవి రుజ మాన్పుటకు లే,రె వెల్లులు మంగుఁ జెప్పరే వా రనినన్. 74
- క. చెప్పిరి వానరహృదయం, బప్పనికి నవత్య మనుచు నగదంకారు
త్తప్ప కదిహేతువుగ ని, నిష్ఠుడు గొనిచనుట యని యహితుఁ డతిఁ డాడెక.

- క. నగచరుఁ డదివిని వెఱఁబం, డ్లిగిలిచి ఐడనడ వడంకి యెదవడి చెడితిన్
దెగితిఁ గడచనితిఁ బొలిసితిఁ, బొగరున నిట్లయితి మోసపొయితి ననియెన్. 76
- వ. అని. 77
- క. దారుణగహనంబున నా, హారోతలఁ బ్రేమ్ముదిమి నసురుసురై కా
మారంభం బుడుగని యల, ఘోరాఘోలంబు గట్టి కుడిపెడునన్నున్. 78
- క. భీమాటవిలో నున్నం, గామాంధుని బొదవుబాతకంబులు రాజ
గ్రామముననున్న దూరిత, కాముని గల్త్యము బంటఁగా శంకించున్. 79
- క. చిరకాల మరిగె సురిగెం, దరుణిమ యికనేడ గామతంత్రం బశుచున్
బరలోక వింతనేయని, పురుషాధముఁ జేటుపాటు పొందదె యనుచున్. 80
- చ. క్రకమని చూచి వానరశిఖామణి యిట్లు నీ విచార మే
టికిఁ జెడిపోయె నేమిటికి డించె భవన్తతిప్రాణమైనభా
త్యకు రుజమాన్వఁ గీశహృదయంబునకుం జనుదెంచువాడ వీ
వకట యెఱుంగఁజెప్పనలదా మనుగల్గగ నాకు నింతయున్. 81
- ఉ. చెప్పిన నాయుదుంబరపుఁజెట్టున నెప్పుడు దాచియుందు నొ
క్కప్పుడు మామకీనహృదయంబు సమర్పణఁ జేసిపుత్తు నీ
చొప్పున నింతదాచెదరె చుట్టమఁ గానె విరోధి నే వృథా
త్రిపుటజేసి తింకొరులు దెత్తురె నిన్గడవం బ్రతిక్రియల్. 82
- క. హృదయము దరువున నున్నది, గద నాకాయమున లేకుగద మునుగా నా
కిదిచెప్పక పనిచెటిచితి, గద రిపుడవుగాని చెలివిగా వంగనకున్. 83
- సీ. ధర్మార్థకామచింతకులకు భూదేవధారుణీవరసధూదర్శనములఁ
జనరాదు రిక్తహస్తములను గామ్యార్థి వగునీకు మున్నుపాయనమువలయు
హృదయంబు మేడినున్నది పోకమరలు నిర్నుండితొరికికాయ గుండెకాయ
చేయార నీకు నిచ్చెదఁ బుచ్చుకొని చేరి జాయ నిరామయఁ జేయవయ్య
తే. యనుచుబహుమానుఁడాడుమాయామయోక్తు, లాగమోక్తులుగానప్పుడాత్మిదలఁచి
తిరిగి యాశింకుమారుడేతేరఁ దీర, పృక్ష మెగఁబ్రాకి కపి వాని వెక్కిరించె. 84
- క. కసినున నాఁకట ఫలము, లైసవుచు జలివిడిచి మేడిమిఁద న్నోదం
బెసఁగ నటియించువానరు, మసలక వీక్షించుశింశుమారుం డనియెన్. 85
- చ. కుజమున నున్న వానరునిగుండియ దండియశంబు నీకుఁగా
భుజబలసార యిమ్ము కొనిపోయెద నాయెదదీట మట్టియూ
రుజ కనఁ బల్కెఁ గాననచరుండు దురాత్మ విచారమూఢ యే

- కుజముననుండు వానరునిగుండియ యొక్కడిజోలిపొ మ్మిసీ. 86
- చ. స్తుతులఁ గరంచి నాగృహము జాతువు రమ్మని తోడుకొందుబో
యి తగవుమాలి నన్ను బోలియింపఁగ యత్నముఁజేసిలేను నీ
గతి భవదీప్సితం బాసఁగుకై వడి నిన్నరలించి మేనిబ్రో
చితి జిరకాలజీవి మతిశీలుఁడ మోసము నాకుగల్గునే. 87
- క. కదలుమిఁక ననినఁ గ్రకచుం, డెడవడి యేవలన మోసమెఱుంగనినను ని
మ్మదిక్రోతి మోసపుచ్చెం, గదరాయని విన్ననగు మొగముతో నున్నఁ. 88
- వ బహుమానుండు. 89
- క. దొరకిన నను విడుచుట క, బుర్బరపడకుము నీకుఁ దోడుపోయినధరణీ
సురుఁ డొకఁడు లబ్ధునుజే, శ్వరకన్యక విడిచి రి త్తవాఁడై చన్దడే 90
- క. నానీరచారుఁ డాబహు, మానున కిట్లనియెఁ దెలుపుమా వినవలతుఁ
దానేలవిడిచె నయవి, ద్యానిధి బ్రాహ్మణుఁడు భూతలాధిపకన్యక. 91
- సీ. అనిన కాఖామృగాధ్యక్షు డాక్రకచుని గ నుఁగొని పలికె నిక్కధ విసంగ
దగుదువు నేనును దగుదు నీకెఱిఁగింప మును విశాలాపురంబున సుక్తిరి
యనురాజు రాజిలు నమ్మహిజానికి భువనమోహిని యనుపుత్రి గలను
దానికి మందాభిధానుఁ డొండొకధరాత్రి దళుండు సుముఖుఁడై చగువుఁజెప్ప 92
- ఆ. నల్లు కొంతకాల వరిగిన నపరఁజి, పనిఁడి కలరతావినలె మనోజ్ఞ
ఫలము చెఱుకునందుఁబలె నేమిచెప్ప లే, బ్రాయమయ్యె నానృపాలసుతకు. 92
- మ. సితరోచిర్తుఖిక ప్పగ్గొప్ప సుమనస్సేహం బధిష్ఠించి కృ
ష్ణతనొందంగని యోర్వలేక వదనాబ్జాతంబు గాంచె నిద్విధా
న్నతిజన్ముంగవ యచ్యుతా ప్తి బొదలెక మధ్యంబు దాల్చెక వారి
స్థితిరోమావళిపల్లిచ్చక్రీతధజించె నిప్పవ్రియాసక్రియక. 93
- కా. బింబోత్తంబు మధూధతంబు యరహృద్యేదు క్కటాక్షంబు లా
స్యం బుద్యద్ది వ్విజరాజమండలపరిస్పర్ధాశు వాకర్ణదీ
ర్ఘంబౌ గ్రాల్లనుదోయియుం గువలయప్రత్యర్థితారాపథా
లంబు లాల్వల్గురులేలాకో పొగడుబాలం బాలముల్లోకి మల్.
- కా. లీల ప్రాగరిసోదయస్ఫురణదాల్చెక మైజగద్గీతన
ర్వాలంకారపదప్రవీణయది యాహో యట్లుగఁకుండినక
వాల్గ్రంధివరాళిమోవి నునుదీపంగూడి తోరంబులౌ
పాలిండ్లక ఫలమంజరీగరిమ జెప్పం జూఁనౌ తెవ్విధిక. 95

- మ. అతిభాస్వత్తరకాంచనంబు చెలినాసాంగంబు కల్యాణ మా
శతపత్రేక్షణమేనుమేగుకుధరాంచత్కూటము బ్దానియు
న్నతపక్షోజము లేమిచెప్ప నదియంతాయంతబంగార ము
ప్రతిమం బానరనాథుపట్టి గణుతింప నృకృతమేయేఁకిక. 96
- క తనకుఁ బయోధరభృతిప్రే, గని మి స్మైలనాఁగమృతమయ్యె నక్షిణక. 97
జనకు పయోధరభృతము, జననాంతరకర్తమేల చను నెంచున్నక.
- క, పుమాణువు పుమమహా, త్వరితూర్తి న్నోచరించుపరమమహాత్ముక
బరమాణువై కనంబడు, దరుణీమధ్యస్తనేత్రతత్త్వజ్ఞులమక. 98
- క కన్నులకు మొగముచాలదు, చన్నులకు సురస్థంబు చాలదు వెన్నుం
బెన్నెరివేణికిఁ జాలదు, కన్నియచెలువెంబుఁ బొగడఁగా నాతరమే 99
- ప ఈదృగ్విలాసధన్య యగునారాజకన్య చకోరికాపరివృత యగుచంద్రికయుంబోలె
సభజనసహాయయి పన్నెమెఱసి యొక్కనాఁడాస్థానంబునకు వచ్చె నట్లేగుదెం
చిన కుమారీరత్నంబు సౌహృద్ధభాసమానోల్లాసంబునం దిగిచి యంగసీతంబున నునిచి
సుకీర్తిబంధుజనగులతోడఁ దత్సౌందర్యసౌశీల్యాదిగుణంబు లుగ్గడించుదు గొలు
విచ్చియుండె నాసమయంబున. 100
- సీ. విలుతకెంజడలఁ గిల్చినజాతిపటికంబు గిళమున రుద్రాక్షకంఠమాల
యపరంజిపసిఁడికామాక్షులుడామూఁపుపై గొండ్లిఁగావించుయోగశుభై
చిన్నారికంటె గ్రుచ్చినశింగినాదంబు గుత్తంపుజెక్కులకుట్లుబుట్టు
కరమునఁ బెనుచొఱగరిముల్లు మాయూరబర్హ నిర్మితమైనబఱిసురటి
తే. భసితభస్మిక పులితోలుపచ్చకంబు, నాగబెత్తము దంతపుయోగవాగ
లమరఁ జెట్టునడిగినట్టు లవనినాథుఁ, కేరనేతెంచె నొకమహాసింధుఁ డపుడు. 101
- క. ఏతెంచినఁ గాంచి ధరి, త్రీతలనాథుఁడు హృదంకురితస్థిర్ధ
ప్రీతి నెదురేగి నతుఁడై, యాతిధ్య మొనర్చి యమృతహాగింద్రుక. 102
- క వినయమునఁ వెచ్చి కనకా, సనమున నిడి రాజుపలిక నదయామిచూ
డనిభూసులు వానం దడి, యనివారులు గలరె మిమ్ము నడిగెద నొకటిక. 103
- క. రాజకూమరులతోఁ రతి, రాజకుమారుల సురూపనవిక్రమల
క్షీజములమించినవాఁ, యోజగదానాథ్య కలఁడె యొకఁ డట్లున్నక. 104
- క ఆనర్వజ్ఞున కపర, వ్యాసా కులగోత్రజాత యగునీసుత ను
ల్లాగుణునతి నిచ్చెద, నాసక్తిం దెలుపుచునన సతిఁ డిట్లునియెక. 105
- క. ఇంగలరాజకుమారు, చెలివిపదం దిరిగిచూచితిని బొటలపూ

- ర్షిలయుఁడు నమనీమఁడనం, గలఁడాతఁడు నీకుమరికనుఁ దగుఁ గూర్చున్. 106
- క. ఆత్మైలోక్యోక్తిత, గాత్రుఁ బ్రశంసింపనేల కనుఁగొను ముచుం
జిత్రరస మానహిల్లం, జిత్రించి మునీంద్రుఁ డధిపుచేతికి నిచ్చెన్. 107
- ప. ఇచ్చినం బుచ్చుకొని యచ్చిత్రరూపంబుఁ జూచి యచ్చెరుచుంది యస్తునోహరా
కారంబు తనయనుంగుతనయనుఁ గానంజేసి యజ్ఞ మనీనుండు దనకు మేరల్లుం
డు గావున సదృశసంబంధంబున కలగుచు 108
- క. జనపతి మునిపతిఁ బూజా, వినుతి నతిక్రియలఁ బల్లవిలఁజేసి ప్రియం
బుర వీడుకొలిపి తానుం, జనియెఁ గొలుపువిరిసి రత్న సదనంబునకున్. 109
- ఆ అల్లురాజపుత్రి యాచిత్రరూపంబు, గన్నుదలియఁజూచి కంఠదఘ్ను
మోహసింధుపతితయై హార మాహార, మాళిజనవిహార నురుచిపుట్టి. 110
- ప. చింతించుచుండ నెచ్చెలు లారామంబునకుం గొని చని. 111
- సీ. కలకంఠి కతిశయోత్కలికావిలాసంబుఁ దార్పదే యారామధామకేళి
లీల నేతత్ప్రియాళికి నమందానందలహరిఁ బుట్టింపజే లితలు విరులు
వికసిల్లునీపద్మినికి సదామోదంబు జగుపదే కాసారసారవిహృతి
శిఖిబర్హ తులితకై శిశుకు సంతాపంబుఁ బాపదే ఘనకదంబకలంబు
- తే. సడలెనుగదమ్మ లావుకాంచనకలాప, ఛరిచయుము మానెకమ్మ దెప్పరపువంత
వాడెనుగదమ్మ మాతోడ నాడదమ్మ, కొమ్మ మ్రాన్పాటు కెచ్చోర్చుకొనఁగవమ్మ.
- ప. అని నెచ్చెలు లచ్చెలి నాలోకించి సుముఖిగాఁ జేయువారయి శిలీముఖప్రయుఖం
బులం జూపి యిట్లనిరి 113
- చ. కరబులహంగునం గడపుఁగాలము బల్లవనంగమంబున
ద్విరుగుఁ గుజాతమైత్రి నెడత్రైవ్యక శీఘ్రులఁగ్రోలు మాలలం
దగనిననుండు మ్రోత తలు చాత్తభిక్షై కసుప్తస్వప్నముం
గులుచయొనర్చు నెట్లుపాసఁగుం జెలి దీని ప్రియాళిగాఁ గొనకన్. 114
- చ. కలగుణము ల్దృఢించి పలుగామలపింటి ననంగవచ్చునే
ఫలదశపారగా ల్వినియపాటవము ల్చక్రస్రాప్తకాలభౌ
యల సుమహాత్మరు ల్చెలిమి స్పృగనున్గి, దగుం డృగంగదీ
ప్తులు నిలిగఁ దపస్వినులు వోకలకంఠులు మాకుఁజూడఁగన్. 115
- మ మురిపంబుల్ గలమిండ శేటికడియంబుల్ మారుతోక్షుభ్రమిం
దిరుగం భాసురకేసరేక్షుకణికాధిష్ఠానకించిద్విక
స్వరపుంగ్రోవ్విరిచోశ్శుఁ జైత్రహరినించెం జంచరీకాలకా

కురిసెం బుష్పరసైత్తవంబు చిగురాకుం గొప్పెరల్పిండగన్.

116

చ. సరసులలో నువర్ణపరిప క్తములై కనుబట్టుకోకముల్
గర మనురక్తిచూచి మృదులస్వర ముట్టిపడ న్నుభాషితో
త్కరము విధాత కెక్కుడగుగౌరవమున్న బతిండు జూచితే
హరిణవిలోచనా పరమహంసవతంసము లూర్జితసిత్తిన్.

117

మ. గమకంపుంబస నేలకై దిగినశాఖల్ హస్తపాద్విశ్రమ
శ్రమఁ బుట్టింప లతాంతబిందుకులముల్ పైదేర నుద్యద్దాస
త్సుమధూళీమదధారలూర నళిపం క్తుల్ గప్ప నుద్యానపా
నమహిం గానఁగనయ్యె జూచితీవె పున్నాగంబు బింబాసరా.

118

ఉ. ఉన్నతి నంబరం బొరసి యొచ్చె మొకింతయులేక తొమ్మలం
గన్ములపండువై బవరిగా నరుదెంచిన ప్రాసవాసవో
త్పన్నయురం బగ ద్దదెలుప న్దలపాలికయొప్పె జూడు మా
సన్న బలైకపత్రకవిశాలము సాల మఖండమూలమున్.

119

చ. చదువులమేలులేదొ శుకసంతతిగానొ విరితరీతి చా
లనొ భజియించునీచతురుల న్నటిమాటకువచ్చునిచ్చులం
బదివదిగా నొనర్చుఫలభంగము నెమ్మెగ మెఱ్ఱజేయున
ల్లదె పరికింపుచిల్క-హృదయంబున గోపముజిల్లె దొయ్యలీ.

120

చ. సరళగభీరశబ్దఘనసారసమృద్ధిఁ బ్రసిద్ధిగన్నయా
సరసులఁగూడి చారుగతి సద్వితితు ల్భజియింప బాదవి
స్ఫురణఘటింపుచుం దొడుసుపుట్టక యుజ్జ్వలధారచే నుదా
హరణము జేయుచున్న కవి నారసిచూడు మరాశగామినీ.

121

క. నిరుపమఘనరసపుష్టి, స్ఫురణం బాదములు మెఱయ భూభుజనమునన్
సరిజెప్పఁగలదె యిందిం, దిరవంతల యీవసంతతిలకంబునకున్.

122

క. విరికొఱపులఁ బథికపఁగం, పర జూడుంజూడు మిట్టిపురుషులతో
త్కరమునకు నెట్లుగలిగెం, ధరణీసురదండవిధిసుధామధుగోష్ఠీ.

123

చ. గతితఫలాశఁ బూజకలికాచ్చలనంబున విస్ఫులింగము
ల్చిలుకుచు మత్తకోకిలవిశృంఖలఘోషమిసుంబుచేత గ
ర్జిలుచు ధరాపరాగముల రేచి వడి న్నుడిగొంచువచ్చెడిం
బెలుచమనోజమాంత్రికుండు పెంచిన గాలిపికాచి జూచితే

124

ఉ. వేవేడఁగేల డీలుపడవేసినఁ బైబడ వక్త్రశీధుని

స్థీవన మాచరించినవడిం జరణంబున దన్నిన న్రహీకా
బోవనిపార్థి వసుస్థరణఁబొందియు నుత్కలికాప్తినొందుపే
లావతి యిట్టిసీచతరులం బరికించితె యిచ్చహావనికా.

125

శీ నేలఁత సీపలుకులో నిదికర్ణి కారంబు వనిత సీనగ వెటింగినది పొన్న
మేలఁత సీకనుసన్న నలరుబొట్టుగముద్దుపాలఁతి సీచేసంజ్ఞఁ బొదలుమావి
ముగుడ సీసమ్ముఖంబున గ్రాలుసంపెంగ రాసు సీహృదయపాతగము క్రోవి
పడఁతి సీపదమాసపడునశోకము వినఁ బ్రియపడునీపాటఁ బ్రేంకణంబు

తే. అతివయుష్మత్పదగ్రహశ్రితము పొగడ, యువిదవానిలియలరుసీయుగురుకలిమి
బంధుమధ్యమ మివ్వనాభ్యంతరంబు, విద్రుమాధరకన్నిచ్చ విశ్రమింపు. 126

శీ. ఘనసుమనఃకుంబున నెట్లుపుట్టెనో యెరులచేరువ నున్ననుడుకుఁ జూపు
బహుపత్రభరణసౌభాగ్య మెట్లందెనో యుగ్రగంధస్ఫూర్తి నుల్లసిల్లు
నిరవధికామోదభరిత మెట్లయ్యెనో మహిబుణ్యతరులకొమ్మలఁదెనంగు
సతతాభివృద్ధి రాజసమెట్లుగల్గెనో కఠినకంటకమైత్రి గడపుఁబ్రొద్దు

తే. ననుచు బెనుచూరపోలె జెల్లాట మెనఁగ, నసమకుసుమాచయకౌతుకాప్తినడరి
సంపెఁగలమల్లికాగుళుచ్చములఁ బొన్న, విరులమటిగేదఁగుల రెమ్మివెలఁదులంత.

ఉ. కోయెలనోరుసోఁకనిచిగుళ్లు నికారపుఁజిల్లు భిన్నము

లేస్యనిపండ్లు కాలవడి లేవడితెమ్మెరకూనరాశిగా

వ్రేయనికమ్మపుప్పొడి ప్రవృద్ధపీపాసమదాళిపత్తుకం

బోయనిలేనియ ల్గమిచి పూవిలుకానిధజింప నంగనలో.

128

శీ. కలకింతముల నోరికడిదివ్వనలె నంచుఁ జికిలిగుబ్బెతలు గోసిరి చిగుళ్లు
చిలకమూఁకలకూడు చెఱుతమా యని పువ్వుబోండ్లు మాఁగినపండ్లు పుచ్చుకొనిరి
యుదుటుదు మైదలఁ బస్తునతిమా యని మద్దుకొనురాండ్రు విరితేనె కొల్లఁగొనిరి
మదటగాలి వయాళి మాస్తమా యని కుమారికలు పుప్పొడు లావరించుకొనిరి

తే. అతనువిలు మూలవేయింతమని సుధార, సాధరలు తావిపూవుల నవహరించి
రంత నాక్రీడ భూక్రీడ నలసి యలసి, తాంబూజాతులు కంకేళిహాళి వ్రాలి. 129

శీ మోమాటనలరుతమ్మలతావు లగలింప గనుసన్న మనుషుషకముల నలపఁ
బొడనానవమైత్రి జొక్కినయళిరేప నరగు త్తికగుసంకు నలటఁబెట్టుఁ
గైవసం బగులిసాగ్రముల నున్నాలింప మాటకు లోనైనమధువు లొలకఁ
జనుమానమంచినజక్కువలనురేప దండఁ బాయనికుముదములఁ జెండఁ

తే. జరణముల నాశ్రయించినసన్నరాళి, నీడజములపయోభూతి నేలఁగలప

నెత్తుకొని రెంతనిర్దయు లీలతాంగు, లనగగఁ గంకేళికాంతుఁ గా లాఁగ కరిగి. '30
ఉ. చేరువగాంచి రక్కలికిచేడియ లవ్వనపాళిఁ గేళికా

సారము దుంగభృంగకులఝంకృతిభాంకృతిసంగమంగభా

గారము గుంజపుంజబిసఖండనచండమరాశిలోలవాః

పూరము దారకోరికితపుండ్రగపూగకుటీరతీరమున్.

శ. కని బిసదండపత్రపుటికాపరిపూర్ణ సువర్ణకర్ణికా

కనకఘటిస్ఫుటిభవదఖండనసా స్రదభాతపత్రముల్

దినపకరోష్ఠఁ దీర్ప నిరుదిక్కులఁ బత్రము లాశ్రయింప ని

ల్చినయలరాజహంసపటలిం గని సమృద్ధవార్ధిఁ జేలుచున్.

132

శ. వడిఁ బుటమెత్తి వ్రాలునిడువాలవచాలుపులింతనంతపై

నిడువెలిగుంచెలది చెలువ నీదరగాడ్పులఁ గ్రిందుమీదుగాఁ

బడుజలజచ్చదంబులు శుభవృజపక్రియఁజేయ రాజుకై

చడి గనుపట్టునంబురుహవాసముఁ జూచి ముదాప్తి నొందుచున్.

133

ఉ. చుట్టినమాఖ్యమాలికలచొక్కపుఁదావులు సోడుముట్టఁ జూ

పట్టునిరిల్పకంకణవిభ ల్నయనోత్సవ మాచరింపఁ గా

మట్టపుటూర్తుల నైఱయ మంజుసరోరుహరాగపూగముల్

పట్టపురాణిరీతిఁ గనుపట్టుసరోరమఁ జూచి యుబ్బుచున్.

134

ఉ. పొంగ నఖండతుండరవము ల్లనముల్ ఘనపక్షనిర్భరా

సంగమునం బహుప్రసవజాకలరేణువు లంటిరాఁ బరి

ష్ఠంగితసాధుశీధుమదసంసద నింపాదవించుతుంగసా

రంగములం గనుంగొని మృగాత్ములు సమృద్ధవార్ధిఁ జేలుచున్.

135

చ. సరసమృణాళనాళతనుసంభృతము నివ్వికచచ్చదస్ఫటో

ద్ధరణము కేసరప్రసరదంష్ట్రము ఝంకృతిభాగలీనభూ

త్కరణమిషంబునై సొగసు గాడ్పులదూలుచు మాగుతుండిక

ద్విరసనధంగి నొప్పనరవిందముఁ గన్గొని సోలియాడుచున్.

136

ఉ. జాతకుతూహలాష్టిఁ దమచక్కఁదనంబులఁ గాంచి యద్భుతి

స్త్రీతిరసంబు లట్టిపడ బెద్దల నొదలయూఁచు లోకవి

ఖ్యాతసరోరమాలలనకమ్మల మించినక్రొంచమండలీ

భీతిఁ దళుక్కున న్నెఱుకుబేడసలం గని క్రేళ్లు దాటుచున్.

137

చ. సిరిగలచోటులన్నియును జేకొని బంధురధారసత్రిసం

వరణబలంబు నిత్యమయి వర్తిల దాచుణమైనవిక్రమం

- బురుభననంబులంబొదల నున్న మహామధువుంగలంచి దు
స్తర మగునమృతాతిశయచక్రము గన్గొని సంభ్రమింపుచుకొన్. 138
- చ. మిళితగరుత్కలాపముల మించుకుమారశిలీముఖాశిసోఁ
కుల నిజహృత్పటు ల్విరిసి కోమలపత్రవిశాలబోచనాం
చలముల నీరుగప్ప మఱిజాబిలిరాకకుఁ గాక మోహిని
కళ దుశ్శకంచుపద్మినులఁ గన్గొని గంధగుణంబు నొందుచుకొన్. 139
- చ. తనభువనప్రశస్తబలదర్పమునం జననీక నిచ్చలుం
దనివిననం బహుద్విజనతంసములం దినుచు స్మిరంకుశ
ధ్వనిఁ బ్రకటైకచక్రసవిధస్థలిఁ గ్రాలుబకు న్నహత్తరు
ల్లను శిరసానిహింపఁ దగులావరిఁ గన్గొని తెల్విసొందుచుకొన్. 140
- ఉ. బారులుగొన్ననీరకణపంక్తులు క్రొచ్చువీరచ్చదెప్ప నిం
డారినకేసరంబులు శుభ్రాక్షతరేఖఘటింప సారకా
సారవధూటిసాంగజవసంతున కీనమరించు పచ్చరా
యారతిఁ శ్శైరంబుల క్రియం దగుతామరపాకుఁ జూచుచుకొన్. 141
- ప. కదియంజని ప్రహృష్టచక్రంబుగావున రాజహంసోపలాలితంబయి సిద్ధసంతాన
జేష్టితంబుగావున మత్స్యకూర్తకుక్కుటాద్యాసనభాసమానంబయి విడంబితశంబ
రారంభంబుగావున నాక్రాంతపాతీనాంకంబయి కుముదప్రకాశోదయంబుగావున
నావిష్కృతపుష్కరంబయి యలరుదుండుట కలరుబోండ్లు. 142
- క. ఒసపనడకలు మృదుసా, రసవిసరవిజేత లగుకరంబులు గంధో
ల్లసనము తొమ్ములు నమరగఁ, గునుమాస్తునిమదపుటేనుఁగులగతిఁ జెలువల్. 143
- ప. కాసారంబుప్రవేశించి. 144
- మ. సాగడంజొచ్చినభంగి రత్నవలయంబు ల్లోయఁ జేయొత్తి కం
జిగురుంగొమ్మనవైచె నోర్తు నొకరాజీవాస్య యవాటునం
బగులం సంధుకముబ్బి చప్పుఁగిల చూకట్టై స్తుఖాగ్రంబులం
దగ నండంబులు ప్రచ్చి వెల్విడునరిద్యంద్యంబుచందంబునకొన్. 145
- ఉ. పూని ఘటాత్కృతు ల్గొరియ బుజ్జుటకొమ్మన నీరునించి యా
రా నెఱజాణ నా నొకధరాకటి యొండొకబోటివైవ సె
మై నదరంబఁ దాకి నెఱిమించినఁ బయ్యెదవ్రయ్య సంత న
మ్మనిని యొప్పె పేరొఱఁ దెమల్చినపూవిలుకానివా లనకొన్. 146
- ప. మరువీరితూపురూపుపసమాపు నొయూరపుఁజూపు నూరెలం
నిరువులుగట్ట విభ్రమవతీమణియోర్తుక యన్నుగన్నులం

- దొరలజలంబుఁ జల్లె నది దోయిటవక్త్రముఁ గప్పె రోహిణీ
చిరవిరహోర్ధ్వనోందినశశిం జగురాకులఁ దార్చుచాడునున్. 147
- ఉ. చేనొకబోటి కంజిపురుఁ జిమ్మనగ్రోవియొనర్చి తమ్మిపూఁ
దేనియఁబీల్చి సోగవిరిదిండుగ నొండొకకొమ్మజిమ్మనె
మ్మే ననుకైన నమ్మెలఁత మించె జగంబులుగెల్చి కాంతిరే
ఖానియితి న్నరుండు గడుగం గడుఁగ్రాలుమెఱుంగువాలనన్. 148
- చ. పాలఁతుకయోర్తు గెంజిపురు బుట్టుటకొమ్మనఘక్కు నొక్కనె
చ్చెలి చలిపిడివైప నది చిత్తజాఁడేడ్డెఱఁజూచి వైచుకే
వలకరవాలసంహతులవైఖరి గానఁబడంగ దానికే
వలకరవాలసంహతులవంచి వికావీకనవ్వెఁ గ్రొవ్వునన్. 149
- చ. విరహులమారుమాయఘనవీరబలం బని పాంథకంఠర
ల్లఱుగురమాకుమారు నడిదాలనిరాగివియోగజాతకా
తరగుణదాతృమన్తధపతాకనితేంట్ల నదల్చి కమ్మదా
మరలఁ గదల్చి వారిచరమండలిసొంపు వదల్చి రంగనల్. 150
- చ. గతి యతిసేరరాగకరిగా నెఱిగాంచినవాలువాలముల్
ప్రతిరహితాంఘ్రులం బెనఁగఁ బైపను ముద్దులుగుల్కు సమ్మద
స్థితి మితిమీఱఁ గొమ్ములనుజేతులు పుష్కరలక్ష్మీదెల్పఁగా
హితసరసిం జయించి రలయింతులు కంతునిదంతులో యనన్. 151
- ఉ. కొమ్ములతోడిహస్తములు గుత్తపుముద్దెలముద్దుగుల్కుపొం
దమ్ములనంగవృత్తజఘనద్వయసాంబులనిల్వ రేగి పైఁ
దుమ్మెదలాడఁ జూడ నెవదోవాదధూమమిశ్లతావితా
నమ్ములజూడఁ గుందరదన ల్లనవైరి మనోహరాకృతిన్. 152
- ఆ. ప్రసవభాగ్యమహిమఁ బ్రబలియు నెటువంటి, ముసిమియో యెఱుంగ విసుపులేక
తారసించి ముద్దుతమ్ములఁ జివురాకు, బోండ్లు కొలనుసొచ్చి పుచ్చుకొనిరి. 153
- క. నాశీకజైత్రసేత్రలు, హాళిం గేళీసరోవిహరశ్రీలం
దేలి కటిఘటితపటీ, జాలములు కలాపవేషసంగతు లమరన్. 154
- ఉ. మందమురుక్మిశోరహతి మవ్వపుఁదేసెలజాలువారుపూ
బందిలిక్రిందఁ గప్పురపుఁబల్కుల దిద్దినగడ్డె నిందిరా
నందనునిల్చి స్పృతజఘన ల్పతివర్ణితభారతిం దదా
ళిందమునం ఘటించి కదళీదళగర్భలతాంతసంతతుల్. 155

- క. కరములఁ గైకొని చెలువ, ల్పరుజాపగుణీకృతభ్రమరుఁ బ్రతివినతా
మరు జైత్రార్పితమణిచా, మరు నారాధించి రప్రమత్తప్రజ్ఞా. 156
- క. ఆరాధ్యద్యుమణిప్రభు, నారాధనవిధులఁ దనిపి యతిశయవద్రా
ధారాధరవేణుల మధు, ధారాధరఫణితి వినయతాయుత లగుచుకా 157
- నీ తిలయేఱుపట్టించె నెలదాల్చినకు భవత్కంఠనిష్కుంఠహంకారశవము
వికుటిఁ త్రోటికోటికిదెచ్చె భారతీకాంత దానకభయంకరశరంబు
ముష్కనిర్భదనంబున సాధుజేసె నీవైరంబు మఱిదివ్యవృషవతంసుఁ
గన్నచాయకుఁ బోయెఁగాని నీ నెఱదాడిఁ జేరఁడు గ్రహరాజశేఖరండు
తే. నీ ప్రతాపాగ్ని దపియించి నీరజారి, సంశ్రయించె సురాచార్యశరణభూమి
సదృశులెవ్వరు నీకు ముజ్జగములందు, శంబరామరవిమతహింసారిరంస 158
- నీ వివిధాగమాంతప్రవేశచాతురి నెన్నదగుశుకాగులు విసితతఘటింప
మహిసురాప్తిసుస్మాత్తమహిమ గాంచినయుత్తమాశులు హితవృత్తి ననుసరింప
ఘనదానవేగరాగముల మీతినడగత్పాణిండు నీమనోరథము గడప
నాశువాగ్గ్రహణమేఘాశక్తి మాధవాదృతి భజించినమహాద్విజులు గొలువ
తే. గులయశ్రీతికాముఁడై నెవఁడు రాజు, గాధరూఢప్రసన్నతఁ గాంచి తిరుగ
సాధుబుద్ధివి గావైతి శంబరారి, వేమనకు బోయుపాలయ్యె వృద్ధసేవ. 159
- ఉ. పూతమరందబృందకరము ల్పరము ల్పూరితవర్షసంధిసం
జాతమధూద్ధతంబు విలుసారసమీరకుమారవారణో
ధూతసుజాతమాతరసతుందిల మార రమాకుమార నీ
చేతిగుణంబుమాన వదెచేతిగుణం బిటులయ్యె నక్కటా. 160
- నీ. ఆర్తివహించు నీయస్త్రపీఠమునకు నిలుపుగన్నులనిక నివ్వటిలై
నతిముక్త మగుతానకాయుధంబున కహో దొరక జండాలులతోడిమైత్రి
ప్రంతఃబాయని భవద్ధ్వజవాశ్చరమునకుఁ గలిగెఁ బేరలుఁగులఁ బాలిసి పోవ
బుట్టుగుడ్డెన నిబూమెర తేజకిఁ దగిలె మహావినితప్రతీతి
- తే. యకటబాతికిఁబాసిన యనుఁగుఁజెలికి, నెసఁగె మఱివేళవేళ మానినీతనంబు
నొడలుమాపిన నీకయ్యె సుగ్రకృత్య, మంగభవనిందితులకు మే లానహిలునె 161
- మ ఆమదప్రక్రియ మూఁడుగాళ్ళజశతుం డైయున్నతండ్రిం ద్రివి
క్రమనిం దమ్ములఁ జేరి తత్ప్రిబలపత్రచ్ఛాయ వర్తిండునా
దిమసాధ్య నమఁజేరి గమనక యుద్వృత్తి నివృజృంభింతు నీ
తిమసీషాదయలాభిమెట్లు జనికర్తృద్రోహియా వానికికా. 162

ఉ. అల్లనఁగాచి మిత్రగృహ మారటబెట్టుసఖుండు సీతీపాం
దొల్లఁడు మంత్రిమానులకునొప్పమిఁజేయురథంబు నీవునుం
బల్లవధర్మమూఁది రతిపైఁ దమివర్తిలు దట్టిసీకు ను
తుప్పల్లదయానయాదిగుణము జ్ఞనియించునె శంబరాంతకా. 163

వ. అని యనంగునంగనారత్నంబులు చూటి తన్నాతులుండగునీశజారిం జేరుకొని 164

ఉ. నీదయ పంచబాణశరనిర్భరతాపదవాగ్ని గ్రాగిపో
నీదయ నీదయోదయసమృద్ధి సదావేదచల్లుచుండుఁ దా
నీదయ నేదఁ దేద దొకయింత యిదెక్క డివింత నేఁడు నీ
పాదమలూన మౌవికచపంకజనేత్రకు పారసాంతకా. 165

ఉ. కాలగతిం ద్వదీయజనిక ర్తప్రతిక్షపము న్గరాశశో
త్తాలకృషీటజన్త పరితశ్శిఖిలం గడుగ్రాఁగునాతనికొ
బోలి కళంకివై మొదలఁబుట్టినవానికి నీకు శైత్య మే
వేళ జనించు విత్రికటివిత్తినఁ జెట్టొకఁడనె జాబిలీ. 166

చ. పరుచుమహాకృషీటభవభావము నీయొడసత్య మత్తైఁ
గరయక నిన్ను శీతకరుండందా రఱేని సుజాతశీతల
స్ఫురణ పయోధికిం గలదె పొంగుకళంకముపేరఁ గ్రొంబొగ
ల్గరియుదె మింటనాలికలు గ్రోయుదె లోలకళాచ్ఛలంబునకొ. 167

చ. పరిధిమిపంబునం గుడుసుపడ్డశరాసముఁ బూని శైత్యవి
స్ఫురణ మెఱుంగులీను ఘృణిభూరిశరంబులవేడిగా రహిత
విరహజనానినొంచెదవు వేతెమనోధవుఁడేల నీపయికొ
సరగతలే దనంతపదసంక్రయ మేమయిపోయె జాబిలీ. 168

ఉ. గోత్రులు రాకపోక నినుఁ గోల్కొననీరు దురంతశీతరు
జ్జ్యేత్రిదృఢాంబరాశ్రయము మానవు నిన్నవిరోయు నీకకా
మాత్రవిభూతి నిట్టియిడుమంబడితో హరిణాంక వారిరు
ట్పిత్రసుగంధలం గిరణపాతనశాతనరీతి నొంతురే. 169

ఉ. కందళితాసురాగములు గావు మనంబులు విన్నయంతలో
నందఱు పారవశ్యపదమందురు చల్లఁదనం బొకింతలే
దిందున శంకరాభరణ మెట్లయితీవు శశాంక నీపదం
బుం దుది నంతహన్యమగుఁ బో వివరింపఁగ మాటలేటికికొ. 170

చ. సదవనివైధంబు పరచక్రవధోద్యతనంబు నిస్తులా
భ్యుదయ మనూనదానవిధియు స్సఖిలబ్రహ్మప్రసాదసం

- పక్షబలన త్తిమోదశనపాండితియుం దగురాజునైన నీ
కదయత కామినీజనులయం దుదయించుట పాడియేశశీ. 171
- మ. కృతదక్షాపకృతి స్తహామయుఁ గళంకి నోద్గరీమందిర
ప్రతిపక్ష న్రజనీచరుం గురుకళత్రప్రాప్తభూయశశా
పతను న్ని నిరసావహించెఁ ద్రిపురప్రత్యర్థి సర్వజ్ఞు లా
శ్రితనోషస్తృతివిస్తృతి ప్రతులుగారే రోహిణీవల్లభా. 172
- ఉ. మేదిని నర్జునస్ఫురణ మించి చరించుట సింధుచక్రర
క్షాదృతి నీ కనంతతిలకాంతమువో హరిజాంకకృష్ణప
క్షోదయము స్తూకాపకృతియుఁ యుషకేతువిరోధినిగ్రహ
హ్లాదములే దదేమిచేపుమా వెఱఁగయ్యెడు నీకు నక్కటా. 173
- ప. అని హాలాహలవిరోధి శిరోధిగృహమేధి యగు నవ్వనజవిరోధింబలికి చెలికిఁ దాపా
పశాంతిఁ గానక వరాలోహలు గంధవాహు నుద్దేశించి. 174
- నీ. కాండభృద్ధనబాధ గానినొందినమిత్రు నోమవే కుఖవృత్తి నుల్లసిల్ల
మోచిపచ్చినకార్యములవోటనొసఁగవే మసుమదాబునకు నెక్కుడుధనంబు
చెలిమిఁ బక్షీకరించినహాశిఖికిఁ జేరుపవె లావరిసమారోహణంబు
మొదలనిన్ను సహస్రముఖములఁ గొనియాడుచక్రి కీవె నితాంతసత్త్వగరిమ
తే. నీవీచారంబు దాక్షిణ్యనిర్భరంబు, నిను సదాగతిగాఁ జూచునిఖిలలోక
మోజగత్ప్రాణ నీవంటియు త్తమనకు, నర్హమే పాంథ యోషానిబర్హణంబు. 175
- మ. సలిలాహారు గణ్యపుణ్యతరులం జంద్రాస్యలంకాక నీ
బల ముత్కృష్టబలాధినాథుఁ దరల్పంజాలునే నిన్నుఁ గే
వలముం దైనము దెచ్చి మూలఁబడవై న్నించుకీలాపు లం
కలపాలై చన నీభనంబు దునియల్ గా కృష్ణనర్తప్రియా. 176
- చ. గరళగళప్రసాదమునఁ గన్నుతుక హరివంటివానిఁ గే
సరిసతి కీవె తజ్జరజజ్వలనైకశిఖాప్రశాంతికై
పరుషగతి స్తహామనులఁ బల్లటఁబెట్టవె యట్టిసేకు నో
కరులిమేఘవేణికల గానియొనగుట ధాత్రిఁ జిత్రమే. 177
- ఉ. కొమ్మలవోట నీకుఁ బ్రతికూలతప్పుటయెంత చొక్కపుం
దమ్ముల సాధుమత్సరమునం దలఁకింతువు నిచ్చటంబూ
గమ్మురైతు వేమఱపు కాలుపదం బిటువంటినిన్నుఁ దా
నమకచెల్ల సర్వభువనానువుగాఁ దలపోయఁబోలునే 178
- ప. అని సమీరుదూలు నవనశంబున నలరాత్రి. 179

- క. స్వరమృగయు విశిఖబాధా, పరవశయయి యున్నదానిఁ బద్ధిని గాఢ
త్వరఁ బరుషరీతి రుచిను, త్క్రరణ నఖాగ్రములఁ జంప్రకసరి నొంచెన్. 181
- క. యువతికిఁ బ్రాణంబయ్యుం, బవతుగతిం బ్రోదిసేసె మలయక్షితిన్
త్వవమానుఁడు దూరితరై, పవమానుఁడు మోహదావపావశిఖలకా. 151
- వ. ఇట్లు మారతారేశకుమారసమీరబాధావిధురయై యస్తుధువభాషిణి శోషిల్లనుల్లం
బున నొల్లంబోయి నెచ్చెలలఁ గలయ నాలోకించి. 182
- సీ. కనలుచుక్కులరాజకంబఁ బుట్టిననేమి గాడ్పుపేరమువాఱుఁగాకయేమి
కంతుఁ డాకృతిఁ బెంచుఁగాకయేమి కుజాతకలితుఁడై మధువుండుఁగాకయేమి
హంస మాపగవారికై పోవుఁగాకేమి గండుఁడుమైద మ్రోయుఁగాకయేమి
చిలుకవాదులకు వచ్చినవచ్చుఁగాకేమి కలకంఠి గలహిందుఁగాకయేమి
తే. కమ్మచిగురాకుచే మించుఁగాకయేమి, కలిక లంతంత మొనఁజూపుఁగాకయేమి
వెజపు నాకేల వెన్నెల వెల్లిద్రెల్లి, ప్రాణసఖులార వలనంతఁ బాయుదాన. 183
- క. అని మోముదమ్మి వాద, న్ననసిజశిఖిమండ సకలమర్చస్థలముల్
దనుపూటాడం గన్నియ, పెనుదెగువ న్దబ్బతిలిస భీతిలి రతివల్. 184
- క. కామాస్త్రములకు నాశీ, గ్రామణి వైషమ్య మొదవుఁగా కప్పటికికా
సోమకుమారీమణి యీ, కాముది దానెట్లసౌమ్యగా నేర్పునొకా. 185
- వ. అని జననాథకన్య నాలోకించి. 186
- సీ. దరహాసలేశధిక్కరణ మున్నదియె నీవంకవెన్నెల కేల వహ్నిగురియఁ
గినిసిమాటలు నేరవనుచు శిక్షించితే చిలుక కేటికి వశావలి యొనర్పఁ
బ్రతిపక్షియని తిరస్కృతిఁజేసితే సాధుపికమునకెల వాచిఱుసుఁజూపఁ
జూడఁబోలనియాపుఁజూదితే చంచరీకమునకు నేల చిద్రములు పెదక
తే. గోచరింపక యొకమూలఁ గూలి చనక, మందతపహింప కిట్లు త్రిమృతఁగ నేటి
కని యుదాసీనుఁజేసితో యభ్రవేణి, యనిలశికు వేల వీచినాటయ్యె నిపుడు 187
- సీ. మనసుగన్న రమాకుమారికాసుతునకుఁ బూర్వాశ్రితుం డైనపూర్ణ శిశికి
జీవమునంటి దక్షిణసమీరమునకుఁ బేరై నకుసుమాస్త్రబృందమునకుఁ
బలుకుమారనిముద్దుచిలుకకు నెయ్యంపుఁదైకమై దీపించుఁ బరభృతాళి
కతులాలియయిన గయ్యాళి తేటికిబెల్లు చెట్టైనలేఁ బ్రోచిదిగురుమాచి
తే. కకట భయమందవలసె హా యనఁగవలసె, బెగడుపడియుండవలసె గంపింపవలసె
నాతురతఁ గూరవలసె బిట్టలయవలసె, జలదరింపఁగవలసె వే జడియవలసె. 188
- ఉ. చేరునమాచికంజిపురుచేతికి లోసుగదమ్మ పద్మ కాం
తారమరాలిమానసము నమ్మిన దింతెగదమ్మ కింతుబ

- ల్వారువమైనచిల్క మిగులాతగులాయ మెఱుంగునన్న నీ
పైరుగదన్న మల్లికలు పల్లటమందఁగ నేల వానికిఁ. 189
- ఉ. దారుణభంగిఁ బేర్చునినతాపదవజ్వలనోష్ణమంటికం
తీరవమధ్యతాంతదశ నీతను వల్లనహించినం దగుం
గ్నేరవపోదరస్ఫురణఁ గాంచిన నీనిడువాలుగన్నులే
లారజనిం గుభృజ్జనికళానిధిరాకతుఁ దల్లడిల్లెడిక. 190
- క. అకటా యని చింతింపుదు, లిసుచకుచ న్నిలువ సంబలింపక శుకముం
బికము న్నలయానిలశా, బకము న్నదిఁ దలఁచి వినయపాటవ మమరక. 191
- ఉ. మాటకు రాకు ప్రోదిశుకమా యొక మారు జయింపరానికై
లాటముజేసె చేటికి భ్రాపికమా యొక మాను బోటి నీ
సాటియె ప్రాణమయ్యు వడచల్లుదురే యిటులైనబోటి యె
వ్పోటికిఁ బోవు నీచలువ చూపవనా పవనాఘనాద్భుతిక. 192
- క. అనిపటికి కలికిచెలువలు, మనసిజతాపాతపోష్ణమందద్యుతియై
తనరువధూతసువల్లిక, ఘనశీతలరీతిఁ దేర్పఁగాఁ దగు ననుమక. 193
- చ. చెలువల కిష్టమూలములు శీరము లుజ్జ్వలదంఘమత్పలా
దళములు వెన్నలంబులు సదామృదులాకృతి మంచువారిలో
మెలఁగుమృణాళముల్ గరము మెచ్చొదవించుమధూళి మాటలలో
పలియని యన్నిటం జెలికిఁ బంచశీలీముఖతాప మారదే. 194
- వ. అని శీతలోపచారంబు లాచరించిన. 195
- నీ నునుమావిచిరుపాచపు మహాతను శస్త్రశయ్యగాఁ దలఁచుఁ గంజాతనయన
కడిపోనివిరులకంకటి గణించుకభూతికంటకా స్తరణంబుగా మృగాక్షి
ఐలపుగుంతుమపువృత్తిలిమ మంగధివాగ్నిశిఖగా విచారించుసింహమధ్య
శిరముకస్త్రపుఁబల్కు సెజ్జ సొక్కపుఁగాముశరముగా వగచుయోషాలామ
తే మంచుపడుటిపన్నెరు మకరకేతు, విషముగా బుద్ధి నూహించువిద్రుమాస్థి
తావిపుష్పాడి శంబరాంతకుపాంగ, మని వితర్కించులన మోహైకకలన. 196
- వ. ఇట్లు మనోభవమోహదాహంబునం బొక్కి పొరలుచున్నకన్నయ నెచ్చెలులు నిశీత
నంబునకు మరలఁ దోడ్కొనివచ్చిరంతఁ గొంతికాల మరిగిన నొక్క నాఁ జేకాంతం
బున విద్యామంటపంబుననుండివదువుఁజెప్పవ దదీయసౌందర్యవయోవిలాసంబు
లీక్షించి మన్నథాతులందై మందుండు భువనమోహిని కీటనియె. 197
- చ. నిరవధికిత్వరం బఱచి నీచనుగొండలసంధిడెందపుం
జెరువరిమారవోరినిహతిం బడి మోహవిదాహవేదనక

బొంలెడుఁ దేర్పుపుణ్య మిదిహో యధరామృత మిచ్చి యిందునిం
దరసినగల్గునే పరహితాచరణప్రతిమానధర్మముల్.

195

క. నవలా తాపకమోహో, ర్జవ మేమిటగడతు దుస్తమము వివరింపకొ
భవదీయ స్తనకుంభ, ప్లవ మబ్బినగాక యీవిపత్సేమయమనకొ.

199

క. అనిద్రాసుఖితంబులు, గానేరవు లోచనములు కంఠద్వయసం
బై నీలావణ్యరసం, బో నవలా త్రేన్ము వెడలకుండుటలనకొ.

200

క. హారవిలాసము గలని, న్నారసి చీకాకుపటుప కతనుఁడు ముక్తా
హారవిశేషము గలన, స్మరసమున గానిసేయు టి వెలుఁగవొకొ.

201

క. గౌడరుచి స్రుచిరం బనఁ, గూడదు నీయధరము ధరకుచచిందైకా
మ్రేడితము కానిహో నే,లా డాపునఁ జూచువారలకు నోరూరుకొ.

202

క. ఇన్నియును జెప్పనేటికిఁ, బన్నినమరుగానివానిఁ బాసితి నోరా
కన్నియ వన్నియమెఱయం, గన్నెటికపుభిక్ష నాకుఁ గరుణింపఁగదే.

203

క. అని దీనాననుఁడై మోడ్చినకరములతోడఁ బ్రియముఁ జేకొ మ్మనుచుం
దనుఁ బ్రార్థించుధరాసురుఁ, గనుఁగొని రాజన్యకన్యకామణి పటికొ.

204

క. గురుఁ డనఁగఁ దంద్రి యఘసం, హరణగుణా శిష్యురాల నైనప్పడె కూఁ
తుర మేర దప్పి కామా, తురబుద్ధిం గోర్కి సేయుదురె నావోటకొ.

205

మ. నరకద్వారకవాటభేది యివమానప్రాప్తిమూలంబు దుః

ఖరుజాపధ్యము పుణ్యలోకగమనఘ్నం బస్థలత్కిర్తి సా
గరమంథాద్రి జనాపవాదహుతేభుక్కాస్తంబు సత్కారసం
హరణోజ్జ్వంభము గీడుగాదె పరభామాసంగ మెవ్వారికికొ.

206

ఆ. నీతి సాధువృత్తి నీయది ధరణీసు,రుఁడవు వేదపారగుఁడవు ధర్మ
తరులతాపత్రశ్మధము చెల్లఁబో యిట్టి, నీచచిత్తి మెట్లు నీకుఁ గలిగె.

207

తే. ఏను రాజన్యకన్యక నితరజాతి, భామగా నెల్లుఁపాసఁగు నీపాపవృత్తి
భూసురుఁడవైన యిది నీకు బుద్ధిగాదు, బ్రాహ్మహాని తపోహాని ప్రాణహాని.

208

ఎ. అని యనేకప్రకారంబుల బోధించుచున్నయిన్నీలవేణికి బ్రహ్మణం డిట్లనియె.

209

ఆ. నీవు మాటలాడనేర్తువు గురుఁ డేల, చెప్పకొను విరాళి శిష్యురాలిఁ
గవయరారు ప్రాణికల్పన నేర్చిన, పలువనలువ గూఁతుఁ బట్టికొనఁడె.

210

క. మరుబారిఁ బాటి చంద్రుఁడు, గురుభామం శ్రేమఁ బిలుచుకొని విశుతబుద్ధుల్
పరిణతముని విబుధుబుద్ధుల, గరిగమనాగమనలీలఁ గాంచుట వినవే.

211

క. గౌతమభార్య నహల్యకొ, శాత్రోదరిఁ బదరి పక్షతాం గాలా

తీత మొనర్చియుఁ గూడిన, యాతని కింద్రునకు నేమియయ్యెం జెప్పుమా.

212

- ఆ. ఇట్టిపట్టిసుద్దు లేటికి నీయంగ, సంగలాభ మైన జాలుఁ దెలవ
వెలవ మెఱసి మీఁదఁజఱతెంచు నత్యుగ్ర, పాపమునకు నరకకూపమునకు. 213
- చ. కడపక నీవు నాపలుకుఁ గాదని వేదనిస్సర్గమార్గమం
దడిగెదవేని మేనియడియాసఁ దొఱంగి లతాంగి ప్రాణముల్
విడిచెద నీవుచూడ నలవేవిడిఁ బాపములోన దీనిలో
విడిదలగాక వేకలఁచి వేచెడి దెయ్యది చూచిఁకొ మ్మనక. 214
- కా. ఆహోరోక్తులు వీనులం బడిన నాహా పుట్టిరాపట్టిని
గోఁతుం బీయనమాట తుచ్చదురితంబు ల్లిర కర్తక్రియా
శ్లాఘ న్నాన్పకొనంగవచ్చుఁ దుదిఁ ద్రైశ్యంబోనియా బ్రహ్మహా
త్యాఘం జేమిటఁబాయ నాకొకయుపాయం బెద్ది యీచేతకుక. 215
- క. కులగోత్రశీలములకు, స్వేలియైనం దగు మహాగ్రవిప్రప్రాణా
నిలవిద్యుతి కే నొప్పుం, గలదాననె యంతకంటెఁ గలుషము గలదే. 216
- క. అనుచితకార్యము లేమే, నొనరించినయత్ను మొప్పు నుత్తమజను లా
ర్తుని విప్రుని విధ్వస్తా, త్తుని నెప్పుడు సంతరింపుదురు మేలగుటక. 217
- ఉ. కావున నొందుపాయములుగావు మహీసురరక్షణంబ మే
లై విలసిల్లు వేమితెఱఁగైనను మంచిదె యంచు బుద్ధిలో
భావనఁజేసి యచ్చెలువ పల్కె ధరాసుర రెండుజాలలో
నీవది కేగుదెంతు సరణిం జలియింపకయుండు మిత్రజిత్. 218
- వ. అని యతండు విశ్వసించినట్లుగా నందులకుఁ గొన్నిశపథంబులం బలికి యక్కలికి
నగరి కరుగుచు నపరాహ్ణగతుం డగుగగనమణి నాలోకించి కీర్తించి కరంబు లురో
జాగ్రంబులఁ గీలించి యిట్లనియె. 219
- క. ఓలోకమిత్ర యోకరు, జాలయ నీకులముదాన నవనీసుర దు
శ్శీలంబు మాన్చి యిటు నా, యీలావు చెడకుండఁబ్రోవవే నేఁ డనుచుక. 220
- క. ఛంద జనుడెంచి యలసర, నీరుహాహితుఁ డబల యట్లచేయుదు చింతా
భావంబుఁ ద్రోచి కదలు మ, గరమనకు ననుచుఁ బఱచె గగనంబునకుక. 221
- ని అసమయంబున. 222
- చ. ఇనుఁడు ఐనూర్ధతుం డిరయ నెవ్వఁడు వానికి నీతిలేగు పిఁ
డినుఁడు ఐనూర్ధతుండు నయమెయ్యది తద్వినిసీదివారతిం
దనిసి ప్రదోషకాలమునఁ దానిదె వారుణి నానియున్నవాఁ
డని యలకంబలె న్నరలె నా నడిచెం దగ ఛాయప్రాచీక. 223

- సీ. ఇవి చెందిరికచీరలవుగదా తిగిచికుచ్చెలబోసి కటులఁ గీల్కొలుపవచ్చు
నివి కుంకుమరసంబులవుగదా గబ్బిగుబ్బలజొకటంబుగా నలఁదవచ్చు
నివి చెంగలువసెజ్జలవుగదా కాఁగిల్లఁ బ్రియులుండ మెఱసి నిద్రింపవచ్చు
నివి విగిర్చినమావులవుగదా కటికివేసవులనీడలఁ గ్రేడఁ జలువవచ్చు
- తే. నివి సరోజాతరాగంబులవుగదా బెడంగడరుపేటికలఁ బెట్టి దావవచ్చు
ననుచు ఎరుణావరోధకామినులుపలుక, నస్తగిరిఁ బ్రాంతె జరతారుణాతపములు, 224
- మ. తనచి త్తంబునఁ బద్మినిం బవలుపొంద న్వారుణీకళికిం
జనఁ బైకొన్నప్రదోషపీడకు విహించ న్నేర్చె నింకట్లుగా
దనువో మంగలవాడనందు భృగుపాతప్రీతి సేతెంచెనో
యన నేమిచె సరోజబాంధవుఁడు ప్రత్యగ్భామిభృత్కూటముక. 225
- తే. అపరపర్వతశిఖరసింహాసనమున, గొంతదడవుండె గ్రహరాజు గ్రంకుటుడిగి
సమయరమ మజ్జనంబాడి సాగరంబు, దండనుంచిన కుంకుమపిండ మనఁగ. 226
- చ. కటటనిష క్తఖర్జు వడఁగం జిరగర్వసమగ్రమంజన
ద్విరదము పాయుతన్నదస్పృతిం బొడుకెక్కినయస్తసానువం
దరదముఁ జారఁ బైనడుగు లానక యర్వికి డిగ్గు నుద్ధత
త్వర ననఁ గ్రుంకె భానుఁ డవధాననికుంచితభానుమాన్తుఁడై. 227
- సీ. పరిపక్వబింబవిభ్రాంతి దవ్వులరాజకీరడింభములు గ్రుక్కి శుభ్రమ్రంగఁ
బ్రత్యగ్రకోణితభ్రమ నుపశ్చితములై వంచాననంబుల బయలునాక
నల్లకీపల్లవచ్చదనశంక సగంధకరులు రిత్తికురిత్త కరముసాఁపఁ
బుంజీకృతక్రవ్యబుద్ధి నిర్మరవృద్ధశార్దూలములు నోళ్ళుచప్పురింప
- తే. గైరికద్రవవిచిత్తన్న గాన నాట, పాటలోఁఘలు పాలిండ్లఁ బ్రామఁ దివురఁ
బ్రత్యగవసిధఠంబునఁ బ్రాకుడెంచె, నపుడు దివసావసానసంధ్యామరీచి. 228
- తే చంమదళఁ గన్నవాసరస్వామిఁదలఁచి, తమ్ము లామోద మఱివంతిఁ దలఁకుచుండ
నస్తమువగో త్రిమయ్యురాగాప్రీతిబాదలె, మొదలఁబాళ్ళాత్మకృత్యవట్టిదయకాచె.
- తే. సద్విజ్రేణి దివసావసానవేళ, చలువఁదెరువనప్రదేశములఁజేరి
కన్నులరమోడ్చి విస్మయగతులమీఱ, నారవ్యాజమున జపం బాచరించె. 229
- సీ. తావుఁ కొండసెత్తము డగ్గి చెంగల్వదొనల చల్లనినీలఁ దొప్పదోఁగి
పరిగొన్నపచ్చకప్రపుడుమారముచెచి తిరుణపల్లవపరంకరఁ దెరల్చి
వికసితప్రసవజాలకరేణువులవంటిగంధసంపద దేటిగములఁ బ్రోచి
బలిమి గాననపరంపరల నుజ్జుటలూచి తీవపందిళ్ళలోఁ దిరిగితిరిగి
- తే యొండ పొడదురక పగళ్లునిర్లు గవయు, తియ్యమావులక్రేనీడఁ దెరువుసాగ

కల్ల నల్ల నఁ జనుదెంచె నతనుభద్ర, వారణంబన సాయంసమీరణంబు.

231

చ. సరసులసంగతిం గలుగుచక్కనితమ్ములఁ జేరఁబోయి క

న్నరమొగిడించి వ్రాల్చుచిగురాకులడగ్గటి పత్రము ల్నిశా

కరదృవదోఘముల్ గదిసి కళ్యుషదం బరిము క్తవృంతకే

సరములఁజెంది కందునొకజక్కని దాంవియొగవేదనకా.

232

సీ. నిండారుకమ్మదేనియ మజ్జనంబాడి కడిమిపుప్పొడివన్నె మడుగుఁగట్టి

లేకుగమ్ముల జంచరీకాంజనముఁజేర్చి తనువల్లి ఘేనచందనముఁబూసి

తులలేనితూఁడుజేతుల నూర్చి కలుదాల్చి జలకణమా క్తికచ్చటలపూని

మొగ్గపాలిండ్ల సొంపున హిమాంబువునుంచి యామోదసంపద నతిశయిల్లి

తే హంసకంబుల నిజపదం బలవరించి, భుజనమోహన మైనవైభవముఁగాంచి

కలువవిరిబోడి రాజురాకడదలంచి, పాలినె వానకనజ్జికా స్ఫురణ నపుడు.

233

తే. ఝంకెన్తివ్యాజమున హాసమ్ముతాలి, యూజడింపఁగఁ దనకన్నవారిలోన

ననవిక్లాంఠిమిత్రిమోహార్తి ఖిన్న, తమ్మికోమరాలు పత్రనేత్రములు మోడ్చె.

సీ. కనలుసంధ్యార్చిఁ బేర్చిననభఃకరిమేన బులుములె త్తినీరుబొబ్బలనఁగఁ

గాలమాంత్రికుఁ డంధకారదానవబలిక్రియకు రాల్చినపేరిగింజలనఁగఁ

దాండవభ్రమిఖమూర్ధజకుఁ డంజలిపుటంబున విధిర్చినకమ్మపూవులనఁగఁ

మైరవసింధుసంపర్కశర్మరదేవమును లొనర్చినలింగమూర్తులనఁగఁ

తే. గమలగర్భాండగోస్తనీకాయమాన, జటిలపరపక్వఫలగుళు చ్చములసంగ

నఖిలజనలోచనోత్సవం బాచరించె, దామరసమైరికులదారతారకములు

235

ఉ. మేహవిరక్తిఁ గాలగతిచేఁ గని మిత్రుఁడు చామగ్రకియా

మోహితుఁ డౌటఁ గన్గొని ప్రమోదవిధిం దహఁజేర నీగురు

ద్రోహి శిశాంసుఁ డెట్లనక దోయనిపూనినశక్రదిగ్గ

న్నోహినిమోమువిన్నదనమో యనఁ బాండిమదోఁచె నెయ్యెడకా.

236

సీ. బలభిద్దితానశాప్రతిమ గామినిముద్దుగులుకుటీరికనవృత్తి తెలివిచెప్పి

యుదయమ స్తక్రీడ నూడికోబులుమోవఁ గూలినచౌదంతికోమ్మఁబోలి

గగనవాహినిగొంపి గాడికొండొకదోచు కమలా పురధరథాంగంబు దొరసి

కాలకాపాలికాగ్రణికగింబున నెత్తిచూచు క్రొన్నెమలికనురటి నొరసి

తే. యంచు గనుపట్టి మఱియించుకంతి మెఱసి, సగముసూర్యుడుచునసాక్షాత్కరించి

బింబమంతయు వెలికి దీపింప నిలిచె, జడలఁ బూర్ణకాశీమ చందసూచు.

37

సీ. అది నుధాకరబింబమా కాదు మడికానునన్నె వేలుపుటన్నెవత్తిగాని

యది చంద్రమండలంబా కాదు చందలేటఁ దేలుదంతపుటరిగోలుగాని

- యది నిండుచలివెలుంగా కాదు మబ్బుపేనుఁగుఁదోలుతెఱుగోటిమెగముగాని
యది చకోరములవిందా కాదు దుగ్ధాభిక్ష జనించిన వెన్నకరుడుగాని
తే యది నిశామిత్రమా కాదు మదవియుక్త, యవఘరట్టిశిలావలయంబుగాని
యని జను ల్పాచి కీర్తింప నతిశయిల్లెఁ, బ్రోజబావిలికలువపూఁబోడికలిమి 239
- సీ. ఇనకరాంకురముల కెడయ్యానిమ్రానిక్రీనీడజాడల దొంకి నిలిచెఁ గొన్ని
మధురసప్రస్నిగ్ధమాక్షికచ్చత్రభాగవులలో గవులలో నడఁగెఁ గొన్ని
కల్లనైనవిటుగెఱుంగనిపోటుపరికరాచూరుకత్తులమాలు జొచ్చెఁ గొన్ని
చేనేతబడి తలంచినలేరు బంతి యన్నలువకొమ్మలదాడిఁ బఱచెఁ గొన్ని
- తే. త్రాసమునఁ బొంది పద్ధతి భ్రంశనముల, గూపకుమారాంతరంబులఁ గూడెఁ గొన్ని
యిరులు తిక్కరు లన నప్పుడేమిచెప్ప, రాజు బరచక్రహరణసంరంధుఁజూచి 239
- సీ. ప్రాయమింకినవాలుపాలిండ్ల మోయాండు పడుపుపుట్టక మూలఁబడి కృశింప
నేపురేగినరంకుఁపైదీఁగబోఁడులు వింతకాఁగితిలేక వెతలఁబొందఁ
కడిపోనితెరనాటకపుటూరుజం గాలు కేలికల్ గూడ కోగిరము లెత్త
తడక ద్రోపరిమ్రుచ్చుపొగువులు మఱి నొంగపనియక్కువాలైనఁబస్తుపొర
- తే. గంటవేఁటల దిరుగాడుకఱుపఁపెఱుకు, మూఁక వెఱజిక్కికాళ్ళు మోములునువావఁ
బిండిచల్లినచందానఁ బేదవారి, దివియవెన్నెల సాంద్రదీధితి వహించె. 240
- సీ. చేపుపుట్టినగభ స్తికలు ముక్కులఁ గ్రుచ్చి క్రుచ్చి యూరటలేక క్రోలుఁ గొన్ని
యఱ్ఱులానఁగఁ ద్రావి యనుషురుచ్చరణకుఁ జోలుచాలక నేలఁ జూదుఁ గొన్ని
కడుసిగ్గుదేరుతోల్పడుపుదోమటఁ జొక్కి యానందమున జిందులాడుఁ గొన్ని
నిగరంపుమోవి తేనియలతోన దొరల్పి చెలువలిచ్చిన సంతసించుఁ గొన్ని
- తే. యోలములదాఁగి తలచూపనోడి తల్లడిందు నరికోటిపైఁ బుక్కిలించి యుమిసి
బయలుఁబట్టించి పేరెము ల్వారుఁగొన్ని, కైరవాప్తాతపములఁ జకోరకములు. 241
- వ. ఆసమయంబున. 242
- సీ. కట్టినజనుగుసర్కా విధోపతి పింజయాపార్జిలంబియై యతిశయిల్ల
ఘాతోత్తరీయవస్త్రములోను శుభ్రశుశ్రాంబులై బ్రహ్మనూత్రములు మెఱయఁ
గనకవీరుద్గ్రంధికలు కపోవాలావాలసీమబచ్చనిదాలు చివురువెట్ట
నామోదరసపుష్టి నచ్చిర్చిమై స్థాలతలమున గోపించందనము గ్రాల
తే. నలుగుతలఁఖేలంబున నమరుబిల్ల, సికిచొకాటంబువిరులతోఁ జెలిమిసేయ
నడుమ జగజంపుదోఁపుఁబచ్చఁగము దనర, వైదికత్రాహ్నుఁడు నిండువన్నె మెఱసి.
- తే. క్రముక భంగపరంపర కలితమయిన, వన్నెఱికతి త్రిమేఖలావల్లి నిఱికి

- యాకు లర్థించి యలబలం బడఁగు టరసి, యునికివెలుపడి బ్రాహ్మణుం డొక్కరుండు.
- ఉ. అప్పు డధిజ్యచాపధరుడై మరుఁడేర్పడి వెంటనంటి రాఁ
జొప్పన జాలిమాలి యఘసూరుఁడు పాటుఁడు వచ్చివచ్చి యా
యొప్పలకుప్పరామికి నయో విధియం చుదితా శ్రుధారలుం
గప్పఁగ మోమునిశ్చసనకంపితచారుతరాధరోఽఘుడై. 245
- క చెదరడిమేనును జెక్కున, గదిసినకెంగేలు గ్రాలఁగా విప్రుఁడు లే
నిదురెఱుంగనికంటంబడి, వదియగుమయమంబ మంటపంబున నుండెన్. 246
- ఆ చీమ చిటుకుమన్నఁ జిమ్మెట బుజ్జిన్న, నెదురమూషకముల మెదలుకొనిన
నిదురలేక భూమి నిర్బంధం చాలించు, నప్పు డబలకాలిచప్పు డనుచు. 247
- క. రాదాయెఁ జూచితే యను, రాదా యడ్డంకిబట్టి రాదను నిర్త
ర్యాదలు సీమంతినులను, హా దైవము ప్రొద్దుపోయె నని తలయూఁచున్. 248
- క. ఎదురుకొన నతిగి చాచుకు, గదలుతలారులకు వెఱచి క్రమరు నేన
మృదవతికి నేలదాదులు, పొదివికొన న్నిదురపోయె బొమ్మని పుసుకున్. 249
- చ. ఇట్లు మోహనంబున దేహంబు విదాహింప నయ్యుర్వీగీర్వాణుండు చలితవియో
గిప్రాణుం డగుపంచబాణుం డలంచి. 250
- మ. ద్విజరాజుం డలదాచుకొన్నతనిదృగ్దలప్రీప్రభూతాగులన్
రజమై పోయిననిచ్చు నీతిరసదూరా మార యీకేవల
ద్విజరా జల్లిన నేమిసేయునొ ప్రకాంతిం గాంతి మత్స్యయక
ప్రజముం గూర్పును నారి నారి ననుగూర్పుం దేర్పఁ బుణ్యంబగున్. 251
- చ. శివ గణనాయకా యనిన శీఘ్రమై కార్యము లడ్డపాటులే
కవు యగు నాథపంచవిశిఖా యన హస్తపదాస్థికాండముల్
చివికెడువట్టినొప్పు లొకిసె ల్రసపామ్రలు గంట్లు బిబ్బపుం
డ్లవు నిటువంటిపు త్రుఁ దగవా కన నమృదుకై టభారికిన్. 252
- చ అని పనివి పనివి యనంగబాణమార్చితుండుంబోలే నమృదుండు నివ్రాముద్రా
లోచనుం డయ్యె నయ్యనసరింబున. 253
- క. ఆనిశ ధరణీసుగునకుఁ,దా నిచ్చినమాటపట్టుదలంచి తిదీయ
స్థానీయపాలనీయ, ధీవాక్యతిగాక నగ రతిత్వీర వెడలెన్. 254
- క. జలధరమాలికలోపలి, తొలుకార్చె టుంగనగ యమవిధుంతుదహాలా
హలకాచమేచకద్యుతి, గలసిలాంబరము ముసుంగు గాఁ గైకొనుదున్. 255
- క. పరివృత్తకంఠయై దిశ, లరయుచు నడ దడవడంగ నరుదెంచి ధరా
సురు నిద్రపోయెదే యని, కరసంజ్ఞం దెలుప మేలుకని వాఁ డంతన్, 256

- వ. ఆదిత్యవోదితుండై క్రోధించి. 257
- శా. అయ్యో నేడిట కేగుడెంతునని నీ కాశించి యిచ్చోట గ
 న్నయ్యంజాలక నిద్ర గాచి యిపు డేహాహర్నితి న్నూడుజా
 లయ్యె న్నాలవజాముఁజొచ్చె దడవాయ న్వచ్చి విచ్చేయునీ
 సయ్యాటం బింకజాలు రోసితి ననుష్ఠానార్థి నై పోయెదన్. 258
- చ కడువడి రెండుజాము లనుగం బరిరంభణ మీఁదలంచి నీ
 కడ కరుదెంతు రానిపనిగల్గిన నాఁటికిఁ దండ్రిఁ గాశిలోఁ
 బొడిచిన క్రూరకర్తమునఁ బోవుదు నంటివి నూనృతంబు నీ
 కొడుకయిపోయె రాక కిదిగో గురులింపజరాత్రిపాపముల్. 259
- క. కడుసరసములకుఁ బ్రొద్దె, క్కడిది దురంతోపగూహగతులకుఁ బ్రొద్దె
 క్కడిది యొకసెలవు నేసి తె, కడజామున వచ్చి చాలొకాఁడుకుబుద్ధిన్. 260
- అ. కొదవలేక రతుల గోవావుఁగోడెనై, పొదలఁ బెద్దతడవు ప్రొద్దులేదు
 నొరసి తెడ్డు నాఁకి యుపవాసకర్తంబు, చెఱుచుకొనఁగ దీనిచేత నేమి 261
- క. అని చిందరేగిన ట్లచ్చెనఁటిగరాసురుఁడు చెంతఁ జేపడిననిధి
 న్నుని గాలఁ దన్ని చనుగతి, ఘనజఘనంబొసె యబ్బగాఁడుగఁబోయెన్. 262
- క. చనఁ దనకు మనసువచ్చిన, పనియది గా మనికేదీరఁ బట్టక చనుఁగా
 కని యూరకుండె నట్లుం,డి నరాధిపకవ్య దనఁడెందములోనన్. 263
- క. సరిప్రొద్దున నరుదెంచితి, నరుఁజోదయసము మెట్టులయ్యె దురంత
 స్తరమాయాంధుఁడు గావున, నరరే విప్రుండు తుర్యయామం బనియెన్. 264
- క. కామాంధోపి నవశ్యతి, నా మును నే విన్నదాననకదా వెఱుగే
 లా మందునిమాటలకని, యాముద్దుగున్తు మందహాసముఁ దాల్చెన్. 265
- క. నానీరచగ్రాణి బహు, మానున కిట్లనియె న్లు మహిసురుఁ డవ్య
 స్థానసుఁ డయినపిమ్మట, నాసెలఁతుక యేమిసేసె ననఁ గపి పలికెన్. 266
- క. మహిసురుఁ డట్లరిగిన న, మహిశారత్నంబు తొడఁకుమాలితి నని దు
 స్సహాయముని భయమున నిజ, గృహమునకుం బోవఁ దత్తిరింపఁగ నంతెన్. 267
- చ వనదసమృద్ధి నీలికడవంబలె నంబరమొప్పుఁ జంచలల్
 మినమినలీన దోన నుఱిమె న్వడి గండులు వ్రాలె వ్రాలె దొ
 ల్చుకును దూర్పుఁటిదలొలసెం బలసెం జడివానసోనవో
 రనఁ బురవిద్వ్యపద్ధశసహస్రభవాకృతిఁ బర్వఁ జీకటుల్. 268
- క. ఇది రాయరప్ప ప్లం,బిది మిఱ్ఱిది మాకుమట్ట యిది పామిది గా
 మిది యని వినిరింపఁగఁ బె, ట్టినమై యొప్పెరుగు నక్కటికిఁచకటిలోన్. 269

- చ. సుడిసిడి యింటిలో నయనుచుం బెరచొప్పునఁ బోయిపోయి య
 ప్పడఁతి దృష్టదృష్టిసరిదుపాంతదురంతవనాంతరంబులం
 బడి ముఱదీపలుం దవిలి భంగములై కురులుం దుకూలముం
 నొడివినకంచకం బెడలఁ దొట్టినభీతి నొడ ల్వడంకఁగాక. 270
- క. ఈరము లూజుట నొందక, దూఱుచు నో రలయ నలున దూఱుచు రొంపిం
 జాఱుచు నెంతేవెలవెలఁ, బాఱుచు రాజన్యకన్య పఱచి యుంతక. 271
- శా. ఆముగ్రాటవి నొక్కచోట భ సుదందై తోఁచురతోపట
 చ్చాయం బీనుఁగుఁ ద్రొక్కి కోమలకరాబ్జాతంబునంబట్టి య
 యో యామానవుఁ డెవ్వఁడొక్కొ మృతికేమాహేతు పంచు న్విచా
 రాయత్తం బగునాత్మఁ బోఁ దెరువులే కవోచ్చలఁ దా నున్నెడక. 272
- క. ఆపటమునఁ ద్రింశద్వ, ర్నానధిగా నున్నభూసురాసురఁడు విశా
 లావరపుత్రికి హితసంభావన సాక్షాత్కరించి పలికెం బ్రీతిక. 273
- క. నునుజులు మిట్టాడని యీ, ఘనగహనంబున నీతిధికాలమునం జ
 చ్చిననరుదక్కటి తెక్కటిఁ, దనుమధ్యా సంచరించెదవు నిశ్చంకక. 274
- తే. ముంచు కన్నీరు మంచున మోముదన్ని, వాఙియున్నది దీర్ఘనిశ్వాసనిహతిఁ
 దల్లడిల్లెనునధిరో స్థిలలవంబు, ఇంతవలవంత నన్వి నీ వెన్వి రనుచు. 275
- క. అనుమానింపక తనుభృ, త్తినువిసర విపారసప్రదానవిధాన
 స్వనగుల్తుకింబు వదనంబున ద్రిష్టపలాశి కింఁగుముఖి యిట్లనియెక. 276
- క. వినయవిశాల విశాలా, ననిపాలునిపుత్రి దైవనశమున నస్త
 జ్ఞననీజనకుల జనకుల. వివతులపా త్రెడసి యాటవికసతి యయితిక. 277
- శా. ఏ నిర్నేరుట యెట్టు లీపడిననాఁ డెవ్వఁడు వర్షాతమః
 పానఃపున్యముఁ దెల్పనల్పచక్రలాప్రత్యగు లాలోకముల్
 మేనధ్రంలిపా ముగ్రమృత్యుముఖగంభీరంబునో రెవ్వర
 య్యా నిష్ఠాన, గుండె రుక్లరనుఁ దధ్యం బానతీవే యనక. 278
- మ. ఆఁ డత్యంతతిమ ప్రసన్నహృదయుండై ఎక్కడ నే నంచిత
 శ్రుతిసంపన్నుడె బ్రహ్మరాక్షసుడె నివోచ్చఁ గాపురం బుండునుక
 మతి భీతిల్లవ నీకు నొళ్ళ లితడెన్న నీకు నేకాది యీ
 క్షితిజచ్చాయమనోజగ్గఱహతి నొచ్చె వ్వాట లింటికిక. 279
- క. గురుడె నిది శిష్యురా, లీతరుణీశుణి గవయ గుక్కుతం బని మదిలో
 నరసి యెఱుంగనియాదృశ, నరకువుల మేలుపొందునా యెందైనక. 280

- క. నూరిశ్రేష్ఠునకు పరా, చారగిరిష్ఠునకు నీకు నద్విస్తా యీ
ఘోషనికాచరవేషం, బేరూపునఁ గలిగె ననిన నెఱింగింతుఁ జెన్. 251
- నీ. మొదల గొకాంబి నుండుదు వేదశాస్త్రార్థచతురుంశ నావేరు చంపశర్మ
కులకాంత శాంత యచ్చెలునతమ్ముఁడు మూలఘటకాంకుఁడతఁడొక్కఁకన్యఁ బెండ్లి
గాఁబోవుటయు గోడిగములకు నేనును బనిబూని యువాని ననుసరించి
యతిసభ్యునట్ల పోయితఁ బోవ నను బెండ్లిపెద్దగాఁ దలఁచి యాపిష్టతండ్రి
తే కదిసి యల్లునిగుణరూపగౌరవములు, వేడుటయు నావివేకంబు వీటిఁబోవ
నవగుణంబులప్రోవు మూఢాత్ముఁ డంటి, ననిన నమ్మబ లతఁడు సత్యములఁజేసి. 252
- క. కాతాళంబున నిచ్చిన, కూతు నతం డీక వేడలఁగొట్టిన నపుడా
చేతకు నాహృదయం బుట్టుతఁడై ప్రేంభోళనప్రయోజన మానెన్. 253
- క. మఱియి యని యుబుసుపోకల, నెఱుగక యిట్లాడి లోసు పెంగింపం బెం
పరినై కూడినపెండిలిఁ, జెఱిచితి నాకన్నఁ గప్ప శిలుఁడు గలఁడే. 254
- క. ఈయుగ్రాఘం బేమిటఁ, బాయు నయోహృత్పక్షిపవరితాపశిఖిం
గాయము వేగెడునని పల,చేయి కి పోలమునఁ జేర్చి చింతింపఁచుంటిన్. 255
- చ. అగణితధర్మకర్మరతుఁ డంచట ము న్నరుడెంచియున్నవాఁ
డగుట మదుగ్రకృత్య మపు డారసి ముద్దలనామతైర్నిరు
డగలక నన్నుఁజూచి కుటిలాత్మ కళత్రే సహోదరు స్తహా
సుగుణధరీఃపఁగానిమనుజుండని యూరక పల్కఁబోలునే. 256
- ఆ వేయుబాంకి పెండ్లిసేయుదు రుత్తమ, జను లతిప్రయాసమునకు నోర్చి
చెనఁటిసేత నిట్లు మనువులఁ జెఱిచిన, విసఫులిత్తుఁ జెప్ప విసముగాని. 257
- ఉ. మోఘముగాక నీవు తలమోచియొనర్చినయట్టియిద్దరం
తాఘము నేఁడు పిల్లికొలయై చరణంబులఁ బ్రాచునజ్జ
క్లాఘనయోగ్యభూమిసురజన్మము వీడ్కొని కానలోగ్రక్తా
ఖాఘనవృక్షవర్తియై క్రాలునికాచరవేష మేర్పడన్. 258
- ఉ. వంకరకట్టెకింగలము వైద్యము నీకిది వోలునందు ని
శృంకనవృత్తి ముద్దలుఁడు శాపము నిచ్చిన శోకబాష్పధా
రాంకితసేత్రపంకజుండనై చరణంబుల వ్రాలి యోదయా
లంకృతచిత్తి యోబుధకానిధి యోగుణధుర్య కావవే. 259
- చ. అనుఁగుమఱిది గానఁ బరిహాసపురస్కరభాషిలుడ ని
పనిజనియించె నీచరణపంకరుహంబులు సాక్షిగా మదిం

- గనలు వహించి యిట్టికొఱగాని ప్రయోజన మాచరింప నీ
యనుపమదివ్యదృష్టి కొకఁ డడ్డమె చూడుము శేర్షసేరముల్. 290
- క. అని యేను మేను నడక, న్వనితాజనతార్తి బాగల వారించి ప్రబో
ధనిరీక్షణములసర్వముఁ, గనుఁగొని యితఁ డనపరాధిగా యని శాంతిక. 291
- న ముద్దలుండు న న్నాలోకించి యిట్లనియె. 292
- చ. కెలసముఁ బూని పెండ్లిపనికిం బ్రతికూలుండ నైతి విట్లు మొ
క్కల మిదిగాదె నీమన సకల్ష మానటులైనఁ గేరడం
బుల కిది చోటె మోఘమయిపోవదు నానచనంబు గన్నచా
యల నికఁ బ్రహ్లాక్షసుండవై యిల నీవు చరింపుచుండఁగన్. 293
- ఉ. అల్లినవంతమూలఘటకాంతుఁడు భూమినిలింపకన్యకా
హ్లాకభిల్లభగ్నహృదయస్థలుడై తను వుజ్జగించి మ
త్స్యిల్లన కుద్భవించుజయసేనుఁడు నా నలవిప్రకన్య యు
త్ఫుల్లసరోజనేత్రప్రియపుత్రికయై పొడము స్సుకీర్తిక. 294
- ఉ. ఆయెలనాగ దైవిగతి నర్థనిశం గతిదప్పి సీతరు
చ్చాయకు వచ్చు నానరసిజచ్చదనేత్రకు నవ్వసుంధరా
నాయకనూతికిం దగులొనర్చుము సంశయమేది యంతలోఁ
బాయమహీసురాసురత బ్రహ్మపదంబు భజింతు పిమ్మటన్. 295
- మ. అని శాపాపధిఁ జెప్పి ముద్దలుఁడు పోవం బోవ నాలోన నె
ఱ్ఱని గుడ్డుం గులిశంబులం దెగడుకోఁ లాబడబన్నార్జిత
ననమం జంజారువెండుక ల్భయదకర్ణద్వంద్వముం గల్గి మే
దినికి శ్వేగ్గుగ బ్రహ్మరాక్షసుఁడ నైతిం జంచరీకాలకా. 296
- ప. ఆ ట్లర్వీపూర్వగీర్వాణుండనై సకలప్రాణిభక్షణంబునఁ గౌషీంభర్యంబు ప్రవర్తిల్లి
నివ్వటపి నాశ్రయించి యుండితి నిప్పటికి మున్నదిసంవత్సరంబులు గడచె నమ్ముద్ద
లుండు చెప్పినట్లు నామరఁది జయసేనుండై పుట్టె నివ్వప్రకన్యకపు నీవు ని న్నన్నర
నాథమూరునకుం బరిఁగాయంబు నేసి యాసురం బగు నివ్వేయం బపనయించెద
ననుటయు నలరు మొగంబున రాజన్యకన్య భూసురాసురున కిట్లనియె 297
- క. ఇచ్చోట నానిమిత్తము, చెచ్చిన యవ్వీపు సుప్రసన్నత్వము సేఁ
డచ్చుటఁ మనిది పురికిం, బుచ్చి బగద్విసుతికీర్తిఁ బొగడొందఁగదే. 298
- క. భూసురహత్యాఘమహా, త్రాసమునకు వెఱుతునని పదంబులఁ బడి గా
ఘాసక్తిం బ్రార్థించిన, నాసురకులశాత్రుఁడు దయాభిముఖుండై. 299

ఉ. అవిరితీవబోడికృప కద్భుతమంది భవన్నియోగ మే
 లావృథయా ఖలింపక బలాయబలా యని విప్రుఁగొంచు ర
 తోవిభుఁడేగి పీనుఁగున సుప్రదతీర్థమునం దొడల్చి సం
 జీవితుఁ జేసి మందిరముఁ జేర్చి ధజించి కుమారి కిట్లనుకొ. 300

క. చనిపోయిన సీయొజ్జలు, మనుగడఁ గనియె న్వసించె మందిరమున నో
 తనుమధ్యా మొగిడించిన, కనుఁగివతో నిలుపు రాజుకిడ నినుఁజేర్తుకొ. 301

చ. నలను విలుబ మన్నఁ బ్రతివాక్యము లాడక మోడ్డుకంటితో
 నిలిచిన బ్రహ్మరాక్షసుఁడు నిర్భరవేగధురాధురీణుఁడై
 పాలఁతుక నప్పు డెత్తుకొనిపోయె మనోజవుఁ డాని నిల్చెఁ బా
 లునగరోషుంకనిబిడద్రుమకాంచనసాధవీధికొ. 302

వి. ఆసమయంబున. 303

కా. గొందు లీడ్వొక్కని పక్కజాంతింపటికూటాధ్వసంధు ల్పరా
 స్కండు లూడ్వ నవక్రచక్రములు ముచ్చట్లాడ నిచ్చాంతికొ
 గ్రిందు లీఁదులుగా సతీపతులు గొగిళ్ళూడ దీప్తు ల్దీక
 ల్పొందల్ గూడఁ ద్రిభింగిభంగి మొరసెం బుంమ్మక్కుటప్రాతముల్. 304

చ. అతికృతికన్య నందినమురారివిరాజదనంతభోగసం
 స్థితి ప్రతివారముం బొదల శిష్యులు పుణ్యజను ల్లయక్రియో
 న్నతులు దురంతశాస్త్రకలనం బ్రతివాదుల నోర్వ సర్వతో
 గతమతికుండు నిల్చెఁ గివికాశికిదిక్కుటకాగ్రపీఠికొ. 305

చ. నిరవసులక్ష్మీ నుల్లసిలువారికి నేమిగొఱంతె యీవిభా
 కరునకు సంజరిచ్చి తిరుగంబడి లక్ష్మీ హరింప నెట్టివో
 నెరవులసొమ్ము సత్యమగు నే యని వెల్వలనయ్యె నహ్నినాఁ
 బరిగలితద్యుతి న్వలకఁబాఁట నిశాంతనిశాంతదీపముల్. 306

చ. కనుఁగొని చైత్యనిత్యకథిక ప్రవిబోధకరంబులై ఖగ
 స్వనము లుదగ్ర బాహ్యవనవాటికల న్విసనయ్యె నయ్యెడకొ
 ఘనమదభృత్తమకరటికంపితద్విగ్ధపసుస్ఫురన్నభో
 వనరుహసంతురత్కు సుమవర్ష ముచాడ్చున బాఁటఁ జూకిలకొ. 307

సీ ధారాధరస్సయోదయవియచ్చికురంభమునఁ దారాలతాంతిములు రా
 రోదసీతనుగమారోహంబుకాచైత్యమదవిలేపనరేఖ మనోపోయెఁ
 జక్రివాక స్తనస్తాత్మనీహరింబున్నాంబువు ప్రత్యిక్షమై యడంక
 మధుపకజ్జలభాసమానకై రవిలోచనముల నిద్రాముద్రి ననలుపెట్టె

- తే. మలయనిలయసుగంధసంబంధమంద, పవననిశ్వాసవీచిక లాభరుదీర
సంప్రభూతకళాదమ్యసామ్యగమ్య, గంగసంగశ్రమాయామయామవతికి. 308
- చ తగఁ గుసుమాస్త్రకేళి దిగఁదన్నినచీరలు గౌఁగిలింతలుం
బగఁగొని యడ్డగింపఁగఁ దెముల్చినహారములు న్భరంబునకొ
దిగించినసాములు న్నదవతీతిలకంబులచేత వేఁతున
న్నగుడ సపర్యఁ గైకొనియె మాన్యులు గారె గుణప్రదీపకుల్. 39
- చ కనసి కవుంగిలింప నవకాశము చాలక ప్రాద్దుఁజూచి లోఁ
జివికెడువారు హస్తములజీవితనాథుల గుచ్చిపట్టి వే
గవరులమోపులాని యరగన్నిడువారును శయ్యలం బరా
భవ మొనరింపలేక విగపాల్పడువారును నైరి జవ్వనుల్. 310
- కా. నానాదీపమరీచికల్ గొనియెనో నాఁ జూడ నిద్రాపరా
చీనస్త్రీనయనంబులం బ్రియదృఢాశ్లేషప్రకుబ్ధీభవ
స్తీనాక్షీకుచము ద్దిగం కనికరామ్రేడికృతోత్కాంతకాం
తానుష్టాధరము ల్జపానుషును చెన్నారె న్నికాంతంబునకొ. 311
- మ తులనప్రేమరసోల్లసన్నిధునచేతో జాతసంగ్రామకాం
క్షలవారించె నుపఃప్రనూచకగతుల్ శాలాజరదీపికా
కళికల్ కై తృదృఢస్తనస్తబకముక్తాహారము ల్వాసనల్
గలయం జల్లెడుపూత ల్పిరుచికృత్కర్పూరతాంబూలముల్. 312
- సీ. శ్రమవార్షిమజ్జనజటిలాలకంబులు సంధూతకుంకుమస్థానకములు
జాగరారుణితలోచనసరోజంబులు కాంతదుంబనము క్తకజ్జలములు
కరచపేటనిరస్తకరినక్రచిత్రంబు లభినవదిగంకృతాధరములు
సృణినమత్కరికాగ్ధణభృద్దశంబు లనూననిద్రాముద్రితాననములు
- తే. గాఢపరిరంభసంభ్రమక్లామ్యదచల, గురుపయోధరభరహారికువలమణులు
కలితతాంబూలరసక్తిగల్గితిలము, అమరఁ గొమరాంధ్రు పొలిచి రహర్నఖమున
- కా. ఆశాఖస్థమిశ్ త్తిమోమలీనహృత్స్యంబు నిర్వింశ్యసం
ధ్యాశిల్పప్రభుకిల్పమానగురువింద దోదనమ్మిశ్రలా
క్షాశాణం బనఁ బ్రాచిదోచె బిసీకాంతుండు జాగ్రత్పురో
చేశాంగారికరాజినాఁగ ముదలం దిండ్రించె సంధ్యాప్రభల్. 314
- సీ. ప్రసవితద్యత్రేత్రఘసృణసస్యంబులు హల్లకప్రియసాలపల్లవములు
తిమిరేంధనప్రవర్ధితదావశిఖ లుపఃపవనభుగ్వరభోగఫలకమణులు

- హరిపురం ద్రీ కుసుంభాంబరంబులు ఘన ప్రాకృతి వ్రాజ్ఞతార క్తిములు
గంభోఃఖండితోదయచక్షురుధరంబు లై రాంశాంగిసింహురజము
తే. ఖిన్నతీప్రమోదకృద్యామినీవి, యోగదవహూయధాతిఖిన్నోడురమణి
నవ్యహల్లకత్పము ల్బుఁ జెఱంగె, నంబరంబున నపుడు బాలాతపములు 315
- ఉ ఇమ్ములఁ బశ్చిమాంబునిధి కేగు నెడం దగ వానిక న్నయూ
ఖమ్ముల నెన్నిమందితముగా నొనరించినన్రేళ్ళరక్తిలోఁ
గ్రమ్మఁగఁ బ్రాకృత్యధరవిశ్వులఁ బద్మినివేగుపాటునం
గ్రమ్మఱ లెక్కఁబెట్టె ననఁగా వికసించె సహస్రపత్రముల్. 316
- ఉ గాసిలి రాజు మన్వనలు గాంచిన నే నొరుఁ జూడ నంచుక
స్తూనినభంగిఁ గైరవిణి మోడ్చెఁ బతివ్రతవోలెఁ బద్మినీ
వాసకృద్వియోగవనహిమ్ని సముత్థితధూమరాజులో
నాసాసీజగర్భసదనంబులఁ బాసి నటించె భృంగముల్. 317
- తే. ఇట్లు సూర్యోదయంబైన నేకతమున, బ్రహ్మరాక్షసుఁ డధరాపాలుఁ గదిసి
పూర్వవృత్తాంతమంతయుఁ బొసఁగఁజెప్పి, యృష్టుఖిఁజూపి పెండ్లిగమ్మనుచునిచ్చె.
ప ఇచ్చిన. 319
- క. ఆరామమణిఁ గైకొని, యారామరుఁ డాదర్శితాతిభ్యుండై
యారామన్యగ్రోధధ, రారుహసౌఖమున బ్రహ్మరాక్షసు నుచినెక. 320
- క ఉనిది ప్రానిల్లి క్రమ్మచీ, చని యవ్వప్రాసురునకు సరసాన్యనివే
దనవిధికిఁ బుణ్యభూసుర, జనుల నియోగించె జనితసౌహృదునక. 321
- ఉ హరిమి తండ్రిపాదములమం బ్రణమిల్లి గుకీర్తికన్య నం
భోరుహలోచన కృపిణిమోహినిఁ జూపి ధరామరు నిన్విశా
చారుచరిత్ర మేరుపడ సర్వముఁ జెప్పినఁ బుత్రుమెచ్చి యు
ద్వీరమణుండు బంధుపృథివీరుం బిలిపించి యిట్లనెక. 322
- సీ ఘనలార మనసు రక్తస్పర్శసంబంధి గాఁడె గుకీర్తి విఖ్యాతమూర్తి
దైవయోగముని నాతనిపుత్రుఁ గాంచనప్రతిమానగాత్రి చేపడియె మనసు
మనఁజు నేనమమారున కాపూర్ణశీతాంశుముఖిఁ బెండ్లిసేయవలయు
లాచన నివ్వితాలానాకుఁ డిచటికి వచ్చినఁ జుట్టంపురుసగాదె
- తే. యతుల నయమార్గరతు, దండధిపతు, ననిది రప్పింతమా యమ్మహామహంబు
నతఁడు వీక్షించుఁ గాకన్మ గాప్తమిత్తు, బుచితమిక్కాశ్య మొనరింప వొప్పవనిరి.
- క నావిని సుత్సిల్లుండు హే, లావీక్షితనితీశంక్రుల న్నంక్రుల సం
భావించి పనుదుటయు న, చాపనరుతు లరిగి విర మవాంబు మమరక. 324

- నీ. రోహిణీవిరహాభీరుక్షపాకరబింబ మన ఘనగ్లానదీనాస్య మమర
నోడులునిండాది పెల్లడినశోకరసంబుతీరున వేడికన్నీరు దొరుగ
మెఱుంగుటద్దపుబిళ్ళమీదికెంపులతెరక్రియ గహలమునఁ గెంగేలు మెఱయ
నతిమరుచ్చలమానలతఁగి నిశ్వాసధారచంద్రిక మోవి దల్లడిల్లఁ
- తే. దనయ నీలోన లేదుగదా ధరిత్రి, చూపుచూ యందు ప్రార్థించుసోయగమున
దగ శిరమునుంచి తనలోన దానపలుకు, నురుజపతిఁగాంచి ప్రణమిల్లిమంత్రివరులు.
- క. నతులై వినయవిచారో, న్నతులై నిలుచుటయు ఐదననలినములఁ దరం
గితప్రవృత్తిచంచలీక, ప్రతతులు నటియింప ధరణిచాలుం డుయొక్క 326
- క. అరుదెంచితి రెవ్వరు మీ, రయవారం జెప్పఁ డనిన నలికతటాంత
సున్నదంజలిపుటు లైయ, న్నరనాథుం జూచి దండనాధనశంసుల్. 327
- మ. క్షీతినాథోర్తమ నేడు నీమఱఁది మత్సిల్లుండు పుత్రేర వ
చ్చితి చూలింపు తదీయభాషితము లస్తేయవ్రతప్రాప్తా
క్రతుభుగ్నైరివంతసయోగమున నీగారాము నెచ్చులి యొం
డితరక్షోణికిఁ బోకచేరె మము నీ వీక్షించి పోరాఁ దగుక్క. 328
- క. అవి దేవరతో విన్నప, మొనరింపం బంపె విక్రమాపేతపతా
కినితో సంబంధిపురం, బున కరుడెం డనిన భూవిభుఁడు సుముఖుండై. 329
- ఎ. అస్తుంతులకుఁ బసదనంబులిచ్చి యంతఃపురంబున కరిగి యింతికి సంతయుంచెలిపి
విన్నయదిప్రాద్దుగా సభార్యుండై చతురంగబలంబులు గొలువ వచ్చి సుకీర్తి మ
ధ్యాహ్నుకాలంబునకు బాటలీపురోపకంఠంబు గదిసె నప్పుడు. 330
- ఉ. ఇకనితీవి బాస తనయింటికి వచ్చినఁ జంద్ర సేనుఁ డి
భ్రంకపసమదాభ్యుదయభాసురుండై యెగురెగురెంచి ప
ల్లంకిక నున్నయప్పచరణాబ్జములం బడి కాంతకాంతిమ
త్పంకజరాగపూగకృతధామకవీధికిఁ దెచ్చె దెచ్చినక్క. 331
- ఉ. ముందట నేగి యబ్బుగనమోహిని వాహినిపోలె నుబ్బునం
తం దలచుట్టు కన్దొగల దట్టముగాఁ బ్రవహించునశ్రుచా
రిం దులితేతర స్తనశరీరములం దిగుపారజేయుముక్క
వందన మాచరించి విరివాతెకతో మొగమెత్త కేడ్చినక్క. 332
- నీ. కడుపులోఁ జేపెట్టి కలఁచిన ట్లగుటయు ఛక్రిఁ గూరిమిపట్టిఁ బట్టియొత్తి
శిర ముగంబునఁ జేర్చి చెఱువు ప్రాప్తిసరీతి నోడి కట్టిట్టి పెల్లుఱులు నశ్రు
దాగు నతితాంతిదరఁ గన్నతినునల్లి దడుపుమ గద్గదధ్వానలీల
ధావణంబుల నెంతపనియయ్యె నట్లుండె విధిక్మతం బనుచు సుర్యవిభుండు

తే. గూఁతు నొండొకచందానఁ గు న్దరించి, యార్తి వారించి నలిగిట యాచనాట
పాటలాధరపదనదర్పణముఁ గడిగి, యుచితకాంచనపీఠిఁ గూర్చుండె నంత. 333

ఉ. చిత్తము చెంగలింప జనునేనుఁడు సాఁగిలిమ్రొక్కి నన్నదో
న్నతవిరోధిరోధిరుచినుద నమూర్తి సుకీర్తి మై
నెత్తి కవుంగిలించె నపు డింపెనలాడఁగఁ జంద్రసేనుఁ డు
ద్యత్తరసత్యభాషణవిధానుఁడు బాసకు మ్రొక్కి యిట్లునొక. 334

క. దళితారి నీకుమారి, ని శితాంగవిలాస మైనమేచల్లున కీ
వలదే యిపుడని బద్ధం, జలియై ప్రార్థించుటయుఁ బ్రసాదోన్నతుండై. 335

ప. బ్రహ్మరాక్షసోద్యోగంబును బాంధవ్యంబునుం దలంచి సుకీర్తిని ర్తమానలగ్నంబున
మిథ్యావలగ్నజయసేనులకుఁ బెండ్లిజేసెద ననియె నమ్మహాత్మ్యసంబు వీటఁబాటిలి
ననాగతసంబంధిబాంధవంబును నాయాతశైలూషితైలూషంబును నాగచ్ఛదఖిలా
వనిపనికరంబును నాహూతప్రాప్తజాతంబును నాబద్ధశుద్ధమాణిక్యతోరణంబును
నలంకృతవిషణ్ణిమార్గంబును నభిరచితరంగివల్లీమతిల్లికంబును నారాధితనవగ్రహం
బును నఖండవాద్యమాననానాతూర్యంబును నై యమ్మహామహంబు ప్రవర్తిల్లె నా
సమయంబున. 336

ఉ. బంగరుపీటఁ బెట్టి దడిపందిడి రాజకుమారి దానిమీఁ
దం గదియించి తూర్యనినదంబుల రోదసి ఘూర్ణిలంగ కీ
విం గడుపాటిపాట నరవెండుకలం గొమరొసువాసినుల్
చెంగట నక్షతంబు లిడి చేఁడియకుం దలయంటి రాదృతిక. 337

క. సుమతైలప్లుతి నలరా, కొమరాలికి నలరెఁ గురులు కోకనదాంత
స్సుమధూళిమగ్నమంద, భ్రమరీనమరీతినయనపర్వము లగుచుక. 338

తే. బుగులుకొనుతావిసిరము కప్పరముతోడ, వడుపుదివ్వనిఘుస్పృణద్రవంబుతోడఁ
బొందుగా మేళవించినచందనంబు, నాఁతికొండొకకలకంతి నలుగుఁబెట్టె. 339

ఉ. అజ్జలజాక్షీవస్తుసుమహన్న తిమజ్జనకాలిబాలిక
ల్లజ్జనకాలఁ జేర్చి మణిమంజులసీతముఁ బెట్టి రువ్వి పై
గొజ్జగిగీరుచల్లి మెఱుంగుల్గొన విప్పి విదిర్చి యొక్కచం
చజ్జఘనాంగపెట్టె ఘనసారయతామలకంబు నేర్పునొక. 340

ఉ. తోరపుజాళువాపసిఁడితోట్టు, నొట్టిసపశ్చిమంబుప
స్మిరపరంజిబుంగలను నించి మనోహరకక్షికాంతిబం
గారుణసంతమాడఁ గరకంకణరుంకృతు లుల్లసిల్ల హే
లారతి నార్చె నొక్కనలలా జలకం బలకంబుకంతికొక. 341

సీ. జలుఁగుపాపడమీఁదఁ జీకురధిక్కృతమిళిందాళియొక్కతివ మాంధాళిఁ గట్టె
తడియార్చి నేరుపేర్పడ దువ్వి యొకముద్దుకలికివాల్లంటి గీల్లంటువైచె
నిలుపుటద్దముమ్రొల నిలిపి యొండొకవధూతిలకంబు తిలకంబు దిద్దె నుడుట
నెరిపుట్ట నొకదిట్ట నెఱవాదితనమూఁది కనుచెలు ద్వైఁగఁగంద గంధ మలఁదె
తే నొకశుకాలాపహారవల్లికలు వైచె, నొకవిలాసిని మణులకంచుకముఁ దొడిగె
నొకలతాతన్వి పెట్టెఁ గేయూరకంబు, లొకతటిన్నేత్ర యిడియె బాలికకుసాము.

క. ఆక్రమిణీనిభగామిను, లక్ష్మరణి నలంకరించి రాలో ధరణీ
భస్మకలమాడారత్నము, నక్కడ గైసేసి రాపు లగువా రంతకా. 343

మ కదియఁబోయెఁ బతంగుఁ డస్తసుధరాగ్రక్షోణిసత్కృంచము
ల్పదలె నిర్జరమార్గపల్వలమునకా భూరిజ్వలజ్వాలలకా
మెదలెగె గాగ్రవియాపజాగ్రముల నెమ్మేల్సేసి దీపచ్చట
ల్పదలెం జోశ్శురధాంగదంపతులు విల్వంచెకా మరుం డత్తఱికా. 344

సీ. నూరెల వెలుఁగుపంజులశరీరన్యస్తభూపామణిన్నూర్తి ప్రోదిసేయఁ
గైవారముఖరమార్గణవిలోచనకైరవముల నాననశశి వాడుదేర్ప
విమలబంధుస్వాంతవిధుకాంతముల గటాక్షజ్యోత్స్నవిరవిర గరఁగుచుండఁ
గృతదృష్టికరణసంగతవధూటీహంసికల నీరజాకరము పిలువ

తే గలువచెలికాఁడు పొడవుగుబ్బలివనించు, గతి నలంకృతసామజస్కంధ మెక్కెఁ
బటహనిస్సాణముఖతూర్యపటల మెసఁగ, బుధజనాశీతవము లుబ్బ భూపసుతుఁడు.

వ తార్జ్యైరోహణం డగు నారాయణునికరణి నేనుంగు నెక్కి జయసేనుండు సర్వకీ
నర్తికగాయనీగా మనమాగధీమాగధ బ్రహ్మణీబ్రహ్మణనాట్యగా సప్తవనాశీర్వాద
విశేషంబు లానందసంధా యకంబులు గా స్థానీయమీనలోచనమరీచికావీచికాకచ
చితరాజమార్గంబున నేఁగుదెంచుచుండ. 346

ఉ. నీరము లాడి యాడి మదినిండినసాంపుషసం గట్టిసలిం
జీరచెఱుంగు వీడిపడఁ జెక్కుచుఁ దక్కినకొంగు నేలపై
జీగఁ దన్నుఁ దామఱచి చెచ్చెరఁ జూడఁగవచ్చె నొక్కనీ
రెరుహపత్రసేత్ర యధగీకృతకంతుని రాజనందనుకా. 347

చ. మనుమసుగంధి యోర్తు నృపకుంజరుఁ గన్గొని మోహితాత్మయై
యసురుసురన్నదాని నికటాంగన యారసి నీకు నేటికి
ల్లుసురన నన్న నింటికడనుం డిటకుం బరువెత్తివచ్చును
క్కస నుసురంటిఁ బొత్తునుచుఁ గ్రమ్మనఁబోలఁగ బొంక నయ్యెడకా. 348

ఉ. పొంగినకిన్కఁ దోచినటు పోరుచు మంచముడిగ్గినికి చ
న్నుం గబళించుపుత్రునిఁ గనుంగొని యక్కట వీడు నాకు బ
ల్లంగడమయ్యె నేడనుచు శయ్యపయిం బొకలించి త్రోచి ప
చ్చెం గలకరి యొర్తు నృపసింహమునెంతయుఁ జూడవేడుకన్ 349

ఉ. కే లగలించి పట్టి రతికిం బిటువీడుకులు నేయునల్ల భుం
జాలుఁబొకాలు నిల్పిలుపు నైచు మొకించుకతాళు మాను మీ
వేళ నిశాననం బనుచు వీడ్వడనాడి యురోఁబగౌరవా
ర్థాలగమధ్య యొర్తు కదియం జనుదెంచెఁ గుమారమన్త ఘుక్. 350

చ. ఆరవిరిబాగుతమృగ మంటిన కన్నులు డిల్లపాటు క్రిం
జిటుచెమట ల్గును ల్గానపుడెక్కులు చిక్కులు గొన్నహారమున్
విరిసినకొప్పు నిశ్వసనవీచికలం దగ వేగ నోర్తురా
మఱుఁ గికనేల యీవిధము మంచిది పొమ్మని నవ్వె రంగనన్. 351

ఉ. మించి జయంబుఁ గైకొనునిమి త్తిము నెత్తము లాడి యాడి యో
డించి పణంబు దెమ్మనుదుఁ డెక్కునఁ బట్టినప్రాణనాథుని
ప్రాంచల మించుకేని విడనాడక నెవ్వడి నీడ్చుకొంచు శం
కించక నేగుదెంచె నొకకేసరిమధ్య గుమారుఁ జేరఁగన్. 352

*ఉ. కీలు ఘటిల్లువేడిగతికిం బ్రతిమాలత నొందఁ జంద్రజం
బాలిత మైనచన్నఁగని మధ్యముపై దయదప్ప ముత్తరు
లే లిమి రాజిరాడఁగను మించులు శంపల గ్రమ్మటంప మం
దాలసప్పత్తి నొక్క జవరా లరుదెంచెఁ గుమారుఁ జూడఁగన్. 353

వ. ఇట్లు పురస్తీరత్నంబులు నిజదృష్టిమసారసారంబుల నలంకరింప నేగినచ్చి సుకీర్తి
మందిరద్వారంబున నవ్వారణావతరణం బొనరించి నారీజనార్పిత నీరాజనంబు
లీక్షింపుచుఁ గత్కొంతరంబులు గడచి చని మందఱ ! నతిముక్తాభిరామంబై
బ్రహ్మసభను పుణ్యద్రవ్యసమీచినంబై యజనవాటంబును బల్లనకుసుమవిలసితంబై
వసంతసమయంబును బ్రసిద్ధవర్ణగౌరవంబై సంగీతంబును నాట్యకార్యంబునం

*ఉ. మూలకుఁ దార్చి సందుసుడిమూతులు నాకెడుగిండిదాని న
వ్యేళకు నొద్దఁబెట్టి యిదె వే విడె మిచ్చెదఁగాని చూచెదం
గోలతనంబు పెండ్లికొడుకుం దలవాకిట నందు వెళ్ళుఁ
జాలనిభర్తఁ దెచ్చి యొకచంద్రనిభానన వచ్చె పిథికన్.

ఇది ప్రక్షిప్తమని తోచెడు.

† ఈస్థలంబున ముపమానోపమావాచకంబులు సాధారణార్థవాక్యింబులకు ముందు

దనరి భరతంబును పర్వధూర్వహంబును భారతంబును సర్వతోరణవిహారంబును
జయశీలుని విబుధభవనసామ్యంబును గ్రహమండలంబును రంభాలంకృతంబును
స్వర్ణలోకంబును విశ్రుతావితానవితానంబును కురుక్షేత్రంబును బ్రతిష్ఠితదధిము
ఖపాత్రంబును మధువనంబును ననుకరించువివాహమంటపంబు డాయంబోయి.

*ఉ. మోహనలీల నంత నొకముద్దియ గద్దియఁ దెచ్చికన్ మహా

త్యాహతభూమిపాలతనుసంభవుఁడెక్కన్ ననంతరంబ దీ

నాహితనీతినంచితగృహోర్తుఁ డొసంగె నుక్తిర్భాసుర

వ్యాప్యతి కుందనంపువారిబాణమునన్ మధుపర్క మయ్యెడన్.

355

క. దానపత్రాత్రవుఁగా జయ, నేనుని నారాచకూఁతు సిరిగా మది న

మానపతి దలపోసి య, ధానియతిని ధారఁబోసె దనయన్ సనయన్.

356

క. లగ్నంబు గడిసె గగనవ, లగ్నం దెమ్మనిన బుధులు లలితగతి స్తున్

న్దగ్గులు గుచభరకించి, న్భగ్గులు నగుచెలులు సొంపుతోఁ జని కడకన్.

357

క. కుద కొప్పు మెఱయ గవిసెన, గదియించినమరునివింటిగతి నతిశయిలన్

కుద కొప్పు మెఱయ నింతికి, ముదితలు చిత్రంబరమున ముసుంగిడి వేడ్కన్ 358

క. నడపింపఁగ మడుగులపై, నుడురాజనిభాస్య యడుగు లొప్పెం గడున

య్యడుగులు కూర్తము గునఁట, మడుగులపై బొరయకేల మానఁగ నేర్పున్. 359

*ఉ. మోహవిశముగానితెలిము తెవుసొమ్మలతోడికమ్మపూఁ

దీచలవంటిబోంట్లు కవదివ్వెతోఁ జెలిఁ దెచ్చి రధధి

త్రీవరపు తుఁజేర నధరీకృతరోహిణి రోహిణిం బ్రమో

దానపాజక్కు నుమ్మ తులియల్పరిణాంపనిఁ జేర్చుచాడ్పునన్.

360

కొన్ని ప్రతులందుఁ గానంబడియెడిది వివరింపఁబడిన గొన్ని గ్రంథమున నే

యిట్టి ఘట్టంబుల వినియించినాచనం బట్టియుఁ గొన్ని ప్రతులందుం దుండుటం

బట్టియు నిట్లు సంస్కరింపఁబడియె.

*కా. రాకాచంద్రనిభాస్య నెచ్చెలులు దేరం బ్రతి నత్యుగ్ధతి

శ్రీకిం బట్టగురుఁగి శా.యతినముం జేరంగ నేతెంచుచోఁ

గాకల్పాదిమత్తికోకిలజోకి న్నూలం దాని ల

క్షీకల్యామఁ బాడి రంతఁ బురిహంసీయాన బుష్పాంగుమన్.

ఈపద్యము గొన్ని ప్రతులలోఁ గానంబడిదయ్యెడు.

- ఉ. ఆహరిణాశీకేలు పతిహస్తమునం బతికేలు తజ్జగ
న్నాహినికేల నుల్లసిల నూతనసాత్వికంకణాంకుర
పూహముతోడ రాజతనయోత్తమహస్తమునకొ మహావరా
రోహకరంబునం దిడె గురుండు సమంత్రకంకణాంకముల్ 361
- ఉ. అంతటఁ జేత్రభాగ్యవనికాంతరితం బరితీర్చురధరా
కాంతపటావతుంధతకామినిఁ గన్గొనరామి వక్త్రసం
క్రాంతవిలాసలక్ష్మీఁ గనుకైవడి గడ్డముపట్టి యొత్తి ధీ
మంతుఁడు రాజనందనుఁడు మంగళనూత్రముఁ గట్టి నింతికిన్. 362
- చ. అపుడు ఐధూకరోన్నమితయై తెలిముత్తైపునేనఁబ్రాల్లరా
ధిపనుతునొగల న్నదవతీమణి నించె విభుండు నమ్మద
ద్విపనిభయానమాళిఁ బొదివెం దలఁబ్రా లవి జాతికెంపుల
ట్లపరిమితప్రియాప్రియకరాంబుజశోణిమ నొప్పె నెంతయొక. 363
- చ సరిమెటుఁ బ్రైలపుట్టికలసందున బట్టినపట్టుపుట్టముం
దెనఁ దెరలింపఁజూచె సుదతిం బతి యవ్వభుఁజూచె నింతి య
య్యిరువురజాపులం గలసి యేనెఁ బరస్పరమర్తలత్వము
ల్లరముల నిల్చి నెన్నడుమ సారసబాణుఁడు సవ్యసాచియై. 364
- క. విడువనితగు లిరువుర కి, వ్వుడువున నరుకరణి నుభయవస్త్రాంచలము
ల్విడిదేరునక్షతలతో, ముడిఁబెట్టిరి పంచకరుఁడు ముడిఁబెట్టంగకొ. 365
- ఉ అంబరదంతితాఖిలసముగ్రమణిస్ఫుటవేదికాంతరా
నుంబరపీరి నుండిరి ఐధూవరు లయ్యెలనాఁగ యగ్నిహో
త్రింబున వ్రేల్చె లాజలు ధరావరసానుఁడు సంభృతాసురా
గంబున నేమిచెప్పఁ దనకాఁగిటి కింతిమొగంబు వ్రేల్చఁగాకొ. 366
- క ఆగామి ప్రణయరణో, ద్యోగం బణఁచుటకు నేడ దొరకొనె నితఁడం
చాగుసుకుచవని నయరే, ఖాగురుఁ డడుగూఁది నన్నెకల పెట్టించెకొ 367
- సీ. అవలోకి మొనరించి రుసురఘస్త్వరపదధ్యానసంపాదినొత్తానపాది
నేడ్యురుబులుపులతో నీక్షించి రురుకుచ శ్రీజితహార్యవస్త్రిభార్య
గళితచేలాంచలగ్రంధులై మొక్కిరి యిలువేలుపులకు బెద్దలకు భక్తి
సుర్యసుధాశనాశీర్వాదపూతాక్షతిములు మస్తకములఁ దాల్చుకొనిరి
- తే. రాజకన్యక యంతకపురమనసుండె, బెండ్లిచవికెకు నేతెంచె బెండ్లికొడుకు
విప్రులకు బంధుబసులకు విద్యవారి, కుభయనరనాథు లీప్సితం బొసఁగి రంత. 368

- చ. నిరుపనుశోభనాత్మతలు నించినపశ్చేరము ల్గరించి సు
 స్వరమునఁ బూని యొన్నదగువర్ణములం బరియింపుచుం ధరా
 మరుల బహుకరింప గరిమంబున మూడవనాఁడు వర్తిలెం
 బరమసుహృన్నోజ్ఞమయి ప్రాకెనయత్తులు నాఁటివేమనాఁ. 269
- మ. నరలం గూర్చినకొప్పతోఁ బసపుమిన్న లేఱునెమ్మోముతో
 గరిమ న్నాగమసానిప్రోబుదిరుగం గాఱుంతులై తూర్వముల్
 మొరయంగాఁ గడునొప్పె నాకబలియాలోకాటికాపేటికల్
 సరసాప్తిం జదివించి రాత్తు లగురాజన్యల్లురు ల్పీఱుగన్. 370
- చ. అతికృతులై నృపోపకృతులై హితులై తనరారుధారిణీ
 పతు లతులప్రభం బురముఁ బాసి గృహంబుల కేగి రంత రు
 డ్వృతిపరిపంథి రాజసమువర్తి సుకీర్తితనూజ కిచ్చె నూ
 ర్జితగుణరత్నపేటికలఁ జేటికలం బదివేల ప్రేల్చిడిన్. 371
- క. ధాటిహోటిఘటితప, రాటిబోటిహృదార్తరవుఁ డజ్జగతీ
 తాటంకవతీపతిపట, పేటికోటిశతంబు విడ్డకు నిచ్చెన్. 372
- శా. సారభ్యాహృతివిశ్వభూజనమనస్సంతాపము ల్విస్తృతాం
 భోరుద్రాగకరంకహృద్విహరణంబు ల్సారకరూపక
 మ్మాతీసాంక వగంధసారఘనృణస్తోమంబుతో నిచ్చె సు
 భూరిత్నంబున కీడువారముఁ సొమ్మ ల్రాజదేజంబునన్. 373
- ఉ. ఆహతగంధవాహముల నద్భుతహేమణదంభదూషణ
 వ్యాహృతిభరితద్యుమణివాహములం గతిభిన్నమానస
 వ్యాహములం గులీనమహిమోజ్జ్వలవాహములం గతోరపీ
 రాహతచిత్తభల్లుఁ డగునల్లని కిచ్చె సుకీర్తికీర్తికిన్. 374
- మ. కలకస్థాత్మమతంగజప్రభుమదౌత్సవ్యంబు వారింది యొ
 క్కటన ట్లోణిపుచేతఁ బ్రాభృతముగాఁ గైకొన్నవైంగ్యద్విప
 చ్చటలం భిన్నదిశావశాప్రియలఁ జంచజ్వంగమగ్రావిధి
 ఘటనన్ఫూర్తుల నిచ్చె నల్లనకు భూకాంతం డుదాత్తస్పృహన్. 375
- క. అరదంబులఁ గుటిలాహిత, దరదంబులఁ గేతుపవనదళితప్రావృ
 ట్పురదంబుల భరనతది, గ్దివ్వదంబుల నిచ్చె భూమివిభుఁ డల్లునికేన్. 376
- ప. వెండియం బెరుగలవస్తువు లిచ్చి జామాత నాదరించి తాను నుపకృతుండై సుకీర్తి
 యాఁడువిడ్డ నాలోకించి యప్పు డెరుమిశ్రితాక్షుండై యిట్లనియె. 377

- క. జనియించినయింటికిఁ జొచ్చినయింటికిఁ గ్రొత్తగ్రొత్తసిరిగా సరిగా
ననబోండ్లు మేలుమేలన, మనుమి హనుమితుల మైనమా కిం పాలయి. 378
- చ. మలసి ఋణానుబంధమహిమక హృదయేశ్వరుఁ డత్త నత్తమా
మలతల గాకయుండఁ బతిమాన్తురు కాంతల వారికెన్నఁడు
గలుగవు వన్నెవాసు లటుగావునఁ బుట్టినచోటు బుద్ధిలోఁ
దలఁచి తదం మ్రొక్కి పఠతంత్రపు గమ్ము గమారకామణి. 379
- చ. కృతనుతిశీలయైనసతికిం బతివంటిగురుండు లేడు ని
శ్చిత మిది యున్నసీకి విశిష్టగురు ల్దలిదండు లన్నహా
మతు లుసురన్న విప్రుఁ బరిమార్చినపాపము వచ్చుఁ గాన నీ
మతముఁ దలఁచి యత్తిమను మామసు సేవయొనర్పు మెరువక. 380
- సీ. అత్తమామలచిత్త మలర నర్తిలవమ్మ ధవుని దైవంబుగఁ దలఁపవమ్మ
తోడికోడండ్రపాత్తును బాయినకమ్మ మఱచులఁ గని మని తిరుగవమ్మ
యనుఁగుఁజాట్టుమలపట్టున వెట్ట గాకమ్మ వఱపుశ్శుపై రక్తి వదలకమ్మ
కాఁగానిచెలల డగ్గఱి చరింపకుమమ్మ యుత్తమస్త్రీలపాం చుడుగకమ్మ
తే. తోడుతోనైన నందనుతోడనైన, నొంటిపాటున భాషించు టుడుగవమ్మ
పనులఁగొనకమ్మ భూసురాంగనలచేత, ప్రేలఁ జూపించుకొనక జీవింపవమ్మ. 381
- ఉ. శ్రీవరవర్ణనీదనుజశిక్షణదీక్షులయల్లు దేవియుక
దేవరబోలి నీవు భవదీయవిభుండు నఖండసౌఖ్యసం
భావితులై మహాతనుకుమారు నఖర్వసుపర్వధర్మ నా
శావినుతైకకక్తిధరు జంపతు లూర్జితలీలఁ గాంచుఁడ్డి. 382
- శా తల్లి నిన్నెడఁబాసి యొండొకముహూర్తంబైన పైరింక నా
యుల్లం బోర్చునె పుత్రునీక నిను నయ్యో వైన మిట్టిచ్చెనే
వెల్లంబోయిననంతఁ గుండలనె న్వియ్యంబుఁ బ్రార్థించి వి
ద్యులేఖానిధిదేహ నిర్బిజవఁబుత్తుక శీఘ్రకాలంబునక. 383
- చ. అని సుకీర్తయార్తిం దలవంచుకొనియె నంతఁ దదీయసతి కాంతిమతి పుత్రిం గవుం
గిలించుకొనుచుఁ గన్నీరుకరిలంబునం దుడిచి డగ్గుత్తికఁ బెట్టి యెట్టకేలకు ధైర్యంబు
చిక్కంబట్టి యిట్లనియె. 384
- క. నాయనుజాఁడు మత్స్యిల్లుం. క్షీయిలు నాయుని సుసేనుఁక్షీజయసేనుం
దోయబలా నీపెనిమిటి, హయసమున నేయిదొరుఁగుబా గేర్పడియెక 385
- చ. ఇరువుర మేను లారయఁగ నెక్కడ సుంజినసేమి యిక్కడం
దరలదు గాదె మాయసువితానము నిన్నచె వత్తమానవ

- తస్యమునఁ బిల్వబంచెద విశాలకు నెమ్మదినుండు పోయి క్ర
 మ్మతీయేద సంమఁ బుత్రిఁ దగుమాబలఁ దేర్చి సగౌరవంబునకా. 396
- ప. వివిధాభరణంబులు చిత్రివస్త్రంబులు పరిమళప్రముఖంబు లగుసర్వవస్తువు లిచ్చి
 బంధుజనుల నియోగంబు వడసి చతురంతయానాధిపత్య యగుచుఁ జతురంగసే
 నాపరిస్థితుం డగుసుకీర్తితోన మరలి పురంబున కరిగి సుఖం బుండె. 387
- ఉ. ఆజయినేనుఁ డంతఁ బరమాదరణంబున బ్రహ్మరాక్షసుం
 బూజలఁ దన్ని కేల్తాగిచి పొండిక మీరన నుత్సహించి గో
 త్రాజరదైత్యుఁ డానరవరాత్మజ మన్నన నేసిపోయె నం
 భోజభవాలయంబుననుఁ బుష్పకమెక్కి సుర లభింపఁగకా. 388
- ప. ఆరాత్రి మజ్జనభోజనాదికార్యంబు లాచరించి. 389
- సీ. చంద్రికపూవన్నెజలుఁగఁ గన్వలువవేల్కట్టుదంతపుంగోళ్ళపట్టెమంచ
 మొలుగుబిల్లలుపట్టుపలుపుక ప్రపుబబ్బుసురటి త్రొవ్వెరులు కన్నూరిరాయి
 పూపుగట్టినగందపాడికదంబముపెట్టె కలపంబుచికిలిబాగాలబరణి
 పండుటాకులు నానవాల్పానకములును గండవక్కెర తెల్లసిండిపంట
 తే సంజసరిపట్టుబక దారిజాతిపారు, నములు గుజరాతికెంపుదీపములు బూతు
 చిత్రపటములు కుడిసిరుచెంబుగలిగి, తనరుసదనంబు రాజనందనుఁడు సొచ్చె 390
- సీ. మంచికప్రము మేళవించినపన్నీట సరసాశిజనము మజ్జనముఁజేసి
 జలుగుమాంధాళి కుచ్చెలఁబోసి కట్టి దేహమునఁ గుంఠమతనం బప్పళించి
 చికిలిపైతాణికంఠకము గీలించి చొక్కము లై నమణులహారములువైచి
 సోఁసుగా నుడుటఁ గన్తూరిరేఖ యమర్చి కళకులు ముద్దుచెక్కిన ఘటించి
 తే. గోరజవ్యాదిపదనిచ్చి గూడదువ్వి, కుసుమగంధంబుగా జాటుకొప్పఁబెట్టి
 చవులచేర్చుక్క నీమంతసరణిఁగూర్చి, కన్య నిష్టాన్న సంతృప్తఁగా నొనర్చి. 391
- ఉ. కూరిమి బుజ్జగించి యనుఁగుండెలవల్ల నుండేర సమ్మదాం
 కూరమహావిలంబమునకుం బనిలే దనఁ బోషపోషమం
 మాటలులేక సిగ్గుతరువుండగ ముందఱఁబోయి పిమ్మటం
 గ్రూరవిషణ్ణమేషమయి కొమ్మ చనుం జనలేక క్రమ్మఱుకా. 392
- ఆ పనిత నిలిచి నిలిచి నమ్మచు చుండెన, చుండనములు మాని మాని మొరయ
 లజ్జ విడువరాదు లావణ్యవతులను, బ్రాణనాశుతగులుఁ బాయరాదు. 393
- ప. ఇట్లు కేళిమందింబు చేరందెచ్చి 394
- ఆ చెలులు బలిమిఁజేసి పిలిచినఁ దప్పింబు, చేరగాక సిగ్గు చేర్చుకొనఁగఁ
 గ్రమ్మడియను మోము కొండొకమాపట్ట,దలుపు దండగొనుచు నిలిచియుండె.

- క. రతిబోటులంత మంద, స్థితచంద్రికవదనపర్వశితగ్నతులం
దతులగతి మెఱయుఁ దేబో, నివృత్తునకు నృపనూతి కిట్లనిరి నేర్పొలయుకొ. 396
- క. ఈపాఁపపూఁప నియసుది, నీపాదములాన మెత్తనిది పేర్కొనరా
దేపనిపాటలనేనియుఁ, గాపాడుదుగాని గానిఁ గావింపకుమీ. 397
- తే. ఎంతతమకంబు గలిగిన నిగురుబోండ్లు, చేరు నొల్లరు మగవారు చీరుదమక
నది యథార్థకరించి నీయలరుబోడిఁగదిసి పెలుతువుగాని కొంకెదవుసుమ్మి. 398
- క. అని నగుచు మగువలందఱు, పునెపమున నొక్కరొకరె పఱచిన లజ్జా
వనతాస్య యగుచు నంగన, మనమున నునుసిగ్గుదేరి మారాకై త్తకొ. 399
- ఉ. ఉవ్వీళ్లులూఱుచు నివ్వకనితోత్పలలోచన మాయ లల్లభుకొ
దవ్వులజూచుభర్త దను నర్చిలిఁ జూచినఁ జూడ దంతలో
బువ్విలు వంచెఁబాణ మరి బోసి రయంబున డాని శింజినిం
జివ్వునఁ బాపి యేసె నలచి త్తజాఁ డిద్దఱ స్యసాచియై. 400
- క. అత్తటి రాజకుమారుం, డెత్తివతమకిమున ననునయోక్తుల సరసా
యత్తవిచేష్టలఁ గన్నియ, చిత్తము గరఁగించి సజ్జజేరఁగఁదెచ్చెకొ. 401
- సీ. మగువ నీకంకణమణుల నర్ఘ్యము లలి పరికించునెపమునఁ గరముఁబట్టె
నెత్తిమీతావు లీనెడునీమొగం బని మూర్కొనువిధమున ముద్దుఁబెట్టె
లేమ నీకంతమాత్రక వొడ్డసా మ్మని తడవులాగున ఘన స్తనములంపె
విలుచుట్టుబిగువున విలుగదేనడు మని పడలించుగతి జీరముడి వదల్చె
- తే. నాఁతినీటొమ్మ నాటొమ్మనక సమాన, మయ్యెడినొకాదొయొఁగాములరయనలయు
నని మహాకై తపంబున నధిపపుత్రుఁ, డంబుజాననపరిరంభ మాచరించె. 402
- ఉ. వేడుక లంకురింపఁ బృథివీపరుగొఁగిలి మందుసోకి సి
గ్గాడనిబాడిన న్నగుఁ బ్రియుండు హసించినఁ బిల్వ మాఱుమా
టాడుమొగంబునం దెలివి యచ్చువడం దఱితోడ నిచ్చునకొ
పిడియ మిచ్చుఁ గన్నులకు విందగుచుం గలకంతి వేమఱుకొ. 403
- ఉ. జీనువముక్కుతోడఁ బ్రతినేయఁగవచ్చిన గోరఁదీరుగా
నీనియ లొల్చి చుట్టి తనకిచ్చిననాగరఖండ ముర్వరా
జానిసగంబు వోఁ గొఱికి చానరదంబుల కందియియ్య నా
లో నవినొప్పె ఎఱ్రములలోఁ దళుకొత్తెడుకుందనం బనకొ. 404
- ఉ. చాతురీమీఱ మస్తకము సందిట బిగ్గరఁ గ్రచ్చిపట్టి యా
నాఁతినుధాధరంబు రదనంబున నొక్కి నఁ దాళలేక

రాతిశయ్యత్వ మేనీ బామలార్చును కన్నరమాసి వల్లభుం
జేతుఁడ్రోచి రాజముఖి సీత్యరణం బొనరించె బల్లఱుక. 405

ఉ. అంగజసాంపరాయము సమాప్తివహించిన నిర్భరత్రపా
లింగితచిత్తయై యబల లేచి కటిన్నదులాంబరాచలం
బుం గదియించి హేమమణిపుత్రిక చాటున కేగుచో బున
స్సంగమవాంఛ పుట్టె నృపజన్మన కిష్టవిలోకనాయతిక. 406

వ. ఇట్టిచ్చాచురూపవిలాసంబులం బొదలి నుఖించి రద్దంపతులు మఱియును. 407

సీ. సురభిపుష్పామోదఁ జొక్కించె నారామసీమ నారాజన్యచిత్తజాండు
కలసాంసగమనఁ దెప్పలదేల్చె గాసారతటముల నాన్యపోత్తమసుతుండు
కంఠీదవలగ్నఁ గరగించె గృతకాద్రిగుహల నద్ధాత్రీశకుంజరుండు
కలకంఠ కమరాగ మొలయించె జివురుజప్పరముల నవ్వైరిభంజనుండు
తే. గారుడాత్తచ్చటాచ్చన్నకనకసౌధ, పాలికల నావితీర్ణ విభ్రాజితుండు
రతులఁ బొలయించె నాశరద్రాజవదన, నతిశయ ప్రీతిలతక మాతామలిడఁగ. 408

క. మహిళారత్నంబును న, మృహిరమణసుతుండు భోగమహనీయకళా
వహలీల నుండి రని యల, బహుమానుండు క్రకరుఁ జూచి పలికె న్నఱియుక. 409

క. దొరికినవిశ్వధరిత్రీ, షడకన్యక విడిచె వెట్టివాడై యడవిక
మరణముయి మనినమందుండు, పురుడింపఁగ నీకు దోడుఁ బోషకై క్రకచా. 410

ఆ తనకుఁ దెవులు మూడె నని భార్య పెప్పిన, నీవు దానిమాట నిజమునేసి
నెయ్యుఁ డనక నన్ను నిర్జింపఁజూచితి, చెడుఁగ నిన్ను విశ్వసింప నగునె. 411

1. వెడమాయలపుట్టిల్లగు, చెడుగుం గల్గెలు పాపశేషంబునఁ జే
పడినకతంబునఁ గాఁపు, గొడు కొక్కఁడు రాజబాధ గుండఁడై తొల్లక. 412

క. నావిని జలచరరమణుం, డావానవిధుని కనియె నదియెట్లు సూ
దేవస్తుతి యాకథఁజెపు, మా వినియెద ననిన నతిని కతఁ డిట్లుయొక. 413

సీ. ఆరపాతలగభీరాపారజలభేయ మానాకరమృసాలాభిరామ
మాచంద్రమండలవ్యాయామమణిసౌధ మాప్రహ్లాదుధవిప్రాన్వవాయ
మాప్రాణవనశౌర్యరూఢినక్షత్రి మాఖిలోద్యమసముద్యమసిరాట
మాద్యౌగిర్భక్తకార్యగింభచరణజంబాచక్రివాళశైలామతురగ
తే. మాంబుప్రాంశుదానధారాఘ్నాగి, మాధ్రుప్థానపథశతాంగాతిశయము
బ్రహ్మకై నను బ్రస్తుతింపఁగఁదరందె, భూమరుహుల్రంబు కాంచీపురంబు 414

క. అలకాంచితమయి తనరిన, యలకాంచిహంస ప్రుడనుపేర మహా

హలికుఁ డొక్కఁ డుండు నలాది, మృలబౌరుం గలిమిచట్టుకొడు కితఁ డనఁగన్.

సీ. ఆలగుంపులు గొఱియలదొడ్లు లేఁబూరియెనుములమునిమంద లెడ్లకనుస్త
లులుగరంబులు వాఱుపాలమువాకిటఁ బదికట్టుబండ్లింటికిఁ జాట్టుమగులు
తలుపుదూలము కొట్టుములు సోగరాగాడిమచ్చు ముంగిట చెండు కచ్చమాకు
లీనుగోడిగె వేగురింటిబిడ్డలు మాళ్లతార్పులు నూఁపాఁతిఱలఁ గొలుచు

తే. కలుపుకలిలేరుదండయుఁగ మత్తీగ, పాగడము పూసె నానెట్టె బవికపడిగ
చుక్క బొట్టును జిటిపాటిసొమ్ము గలిగి, కాఁపుగము నేయనవీటఁ గాఁపుకొడుకు.

క. వానికి నిచ్చానతి యనఁగా నొకయిల్లాలు గుడు కమనీయవయో
నూనవనంబున నది జా, రానందలతాలవాలయై పర్తిల్లెన్.

417

ప. ఆది యొక్కనాఁడు.

418

చ. తలఁ బెనుగుండఁ దాల్చి వితత స్తనభౌమున న్వంగు మా
కులత వహింపఁ గాఁప వల్లెగుబ్బెతి పట్టపగల్లలాక ని
ల్యెలువడి మన్నభాస్త్ర పటలీనిశితాక్షకటాక్షమాలికల్
గెలఁకులఁబర్య వేగవతికిం జని త త్తటిసీతిటంబునన్.

419

ఉ. కొమలధూళిధూసరితకుంతలు నాతపర క్తరక్తదృ
క్తామరసుంగటీరపరిధాననిబద్ధకరాసిఁ బాదర
క్షామిశోదంఘ్రిమద్విముఖసం స్తరణేతరచిత్తు గాఢచిం
తామయుసూర్తు నధ్వజనితక్రమపీడితుఁ గాంచె నొక్కనిన్.

420

క. కాంచి దృగంచలశోభా, చంచచ్చంద్రాతిపమున శాంతక్రముఁ గా
వించి యలవిందునకు మదిఁ, గొంచించక వాలికలికుచకుచ యిట్లనియెన్.

421

ప. నిలువం బోటులు లేనె నీకుఁ జెపుమా నీరాటి కీవేల హ
తెలిసెం బాంధగతాగతైతదికపృథ్వీస్థురస్త్రికా
కలితాస్యద్విజరాజబింబకృతసాక్షాత్కారసంభాషనా
కలనన్ దూరపథప్రయాణజనితిగ్లానిం దృఢంపం జామీ.

422

క. కలదుగదా యని మోవిన్, బలుమిందులు సందడింపఁ బలికినఁ జింతా
కులహృదయుఁ డగుట వాఁ డ, చెల్లిమాటలు వినక సరకునేయకయుండెన్.

423

ప. అట్లద త్తప్రతివచనండై యుండ నన్నిండత వెండియుఁ చెరుగి నీక్షించి.

424

శా. అంపంజాలము చింత నీమనసు చీకాకాట నామాట లా
లింపం గూడదు నేఁడు క్రొమ్మెఱుంగుదూలె న్నేను వీక్షించినన్
సాఁ పొక్కింతయు గానా దెఱుంగనచ్చుం జెల్లఁబో చుట్టమా
కొంపం బో రుదయించి రావుగద నాకుం జెప్పుమా నీకథల్.

425

- క. అని సరిదాఁకంబలికిన, విని కొండొకమనసు పల్లవించిన దానిం
గనుఁగొని యతఁ డనునా, డున్నఁ దెలిసితి వింటఁబోరు పుట్టుట తరుణి. 426
- ఉ. నేర మొకింతలేమియును నిర్దయ యైనను గన్నతల్లి గు
హ్మగ్రత కోర్చి రాయఁ దనకోడలి లేలు పగళ్లు కంట న
గ్గొరము జూడలేక మదిఁ గుందుచు ని త్తిగనాడి పోయితిన్
నారణలేక రాజుఁ గొలువం జిరకాలము దండుఁజేసితిన్. 427
- ఉ. నా కవనీశుఁ డిచ్చె నదనం గదనంబున నస్తదీయబా
హాకరవాలధారభయదారులు గూలినఁ జూచి మెచ్చి కో
రాకృతకృత్యయందు సవరాలు వరాలు సరాలు రూకలుం
గోకలు మానికంపుఁదళుకుల్ మృగనాభిజనాదిక ప్రముల్. 428
- ఉ. ఆకమనీయవస్తుతతు లన్నియుఁ దెచ్చి నమస్కరించి యు
త్సేకరసం బెల్లర్పఁ దనచేతిక నిచ్చిన వాని నన్నియున్
గైకొని జల్లి బాష్పకలికాతరళీకృతలోచనాంతయై
కాకుతనంబునేనె గొడుకా యిఁక నేమననేర్తుఁ గోడలిన్. 429
- ఉ. తిట్టినఁ దిట్టు బెట్టుఁ జిఱిదిండికిఁ గొల్చిన కొల్చు సాగ ది
చ్చిట్టకమన్న మూతులకుఁ జేతులు సాఁచు నొకప్పుడేని యి
ల్పట్టదు సంతకూటములఁ బాయదు చేయదు చెప్పినట్టు నీ
ఱట్టడిజంత యిల్పెఱిచె రాతనయా యనయానుషంగతిన్. 430
- క. కావరమున పెండియు నది, గావించినపనులు పెక్కుగల వివి నాక
లా వినుపింపఁగఁ బిమ్మట, నీవె యెఱింగెదవు డాఁగునే యపకీర్తుల్. 431
- క. నీవెట యదియట నెలసిన, త్రోవం జనుఁ డింక మమ్ము దూరఁగఁబనిలే
దీవెడదను కారోతల, దేవల్లంబడితి విసివీతిం గోడలిచేన్. 432
- చ. కొలపగ గాక య త్తమను గోడలికిం బరికింప నెయ్యముల్
గలవె వలనిమచ్చరముఁ గైకొని యీముదిముండు చెప్పెడున్
బలమఱు నండు దానిగు ల్లింగు లెఱుంగనివారు సర్వమున్
వలిసెడుఁ గాన చేయగలిగే మఱదాఁగు నె ప్పూపాపముల్. 433
- క. పూసికపూచెం గడియట, కాపకము న్నాచె ననుమఁ గడగన్నులఁ గెం
పావహిలఁ దల్లిసెప్పిన, యావాక్యము లనృతిమయములని యవ్వేళిన్ 441
- తే. తల్లి పలుకులు గాదనఁ దాల్చి లేక, యు త్తిమాంగనఁ గులకాంత నొందుననక
బ్రతుకుభాగ్యము విడిచి నిర్భరవిరక్తి, నరుగుదెంచితి ననిన నయ్యంబుజాక్షి. 435

- ఉ. ఆతనిఁ జూచి యిట్లనియె నట్టిద తప్పదు నాఁతి నీతితో
జాతి దలంచి సిగ్గులకుఁ జచ్చుచునుండిన నుండెగాక కా
మాతురతాతిరేకమున నాఱడిపోకలఁ బోవఁజూచినన్
వేరరపుండి పట్టుకొన నీరజగర్భునకై నశక్యమే. 436
- క. కులసతి యుత్తమురాలని, దెలిసియు సితల్లి మనసు దెలిసియు దగదీ
యలక మఱి నెట్టి దెలిసెన్, దల టోకలి చుట్టు మనువిగ్గం బిదిగాజే. 437
- క. నానిని యతఁ డిట్లనుఁ జెడు, త్రోవఁ బోకుండ మదఁతుల నెప్పటికెన్
గానఁగరాదా పతులకు, నీవనియెదో యెల్లవా రనియి బ్బంగిన్. 438
- క. మిన్నులపైఁ బోవదుగద, యిన్నేల నెకద మృగాక్షి యిటు లెవ్వరికెన్
గన్నూఁదకున్నె చెపు మన, నన్నేలఁతుక నవ్వి వాని కపు డిట్లనియెన్. 439
- క. పరసతి నని చని యనుఁగుం, బురుషునితోఁగూడి నిలయమున వాఁడొసఁగన్
సురతసుఖకుల్కు మును గొని, యిరవందగ నీకు విత్తమిత్తుం బుత్తున్. 440
- క. ననుఁ జూడఁగలవె తొల్లిటి, ఘనజఘనలకై తపంబు కలెలం గితలన్
వినిపింప నేటి కన్నియుఁ, గనుఁగొనియెదుగాక నేఁ డఖండప్రీతిన్. 441
- ఉ. ఇచ్చట నుండనేల తొలియిల్లుపడం బసిబిడ్డతల్లితో
వచ్చితి నేఁ బ్రవాసి నిలవనవ్వలెఁ బ్రొద్దదయిండుదాఁకనం
చచ్చుపడంగఁ బల్కు తమయాతినితోఁ దలసాలనిల్చి యో
ముచ్చటకాపయేనయల ముందటికార్యము లాచరించెదన్. 442
- క. ఆని వేగవతీజలములఁ, గొని యామణిమంతుఁ దోడుకొని మృదుగతులన్
జనియె నొరు లెఱుఁగకుండం, దనయిలు రెడిసాని యపు డెత్తని కెఱింగించెన్. 443
- ఉ. అంతట వేడివేలు పపరాద్రిఁ దిరోహితుఁ డయ్యె వాసరాం
తాంతరుమ ల్సెలంగఁ గలయం దొలిచీకటిపన్నె సీరినీ
మంతినిమాటమీఁద మణిమంతుఁడు చీరమునుం గొనర్చి యొ
క్కింతభయంబులేక వడి నేగఁ గృషీనిలునిల్లుచేరఁగన్. 444
- వ. ఏగి యఖండోత్కలికుం డగుహలికున కిట్లనియె. 445
- ఉ. నాపడుబాటు కే వగవ నా కనుకూలగతిం జరించునీ
పాపనితల్లి కీవికచపంకి జలోచనకై దురంతను
తాపముఁ బొందెదం దగినతా విది గావున పచ్చినాఁడ నేఁ
డ్డిపనీ గాడిదండ వనియించి ప్రభాతమునందుఁ బోయెదన్. 446
- క. ఉండుదునా యన నాయన, మండుచు నిట్లనియె మంచిమాటే యిది మా

- యిందులు విడుదులై పురి గుడి, గుండుంబులు లేవె పండుకొను మహోటక. 447
- క. పొసగ దని ముక్కుడున్నిన, పసరముగతి రేగి రెడ్డి పలికిన నాలోఁ
బసిబిడ్డ నెత్తుకొని సం, తనమున రెడిసానివచ్చి తనపతి కనియెక. 448
- ఉ. చెప్ప మదేమి యేలరొదనేసెను వాకిటవార లెప్పు యె
చప్పులుగాకి తా నెఱుంగన ట్లడుగం బ్రియఁ జూచి వాఁ డనుక
గప్పినమబ్బులో నితఁ డొకం డీదె వాకిట నిల్చి వోటుకై
టొప్పెడు నెన్నఁడేనియు నెఱుంగుదునో ననుఁ దా నెఱుంగునో 449
- ఉ. ఆలఁట చంటిపాఁపడఁట యంగడిశేదె పచారముల్ గృహం
బేట ప్రవాసి గాఁడె తన కెక్కడనైనఁ బరుంఱరాదె యీ
నేలయెగాని నిల్వఁ బెఱుగేల మనోజ్ఞముగాదె యంకచం
దాలముగాదె యిట్లునికి నా నది రెడ్డినిఁ జూచి యిట్లునుక 450
- ఉ. ఆలఁట చంటిపాఁపడఁట యాయన యెంతటివాఁడో యేరికిక
జాలిది గాదె యిల్వెడలఁజాలనివారు బయళ్ళనుండురే
నేలుపులైనఁ దక్కరుల వేడరె యక్కఱపాటునం జలం
బేట పరుండనిమ్ము మన కిప్పని పుణ్యముగాదె వల్లభా. 451
- క. పసిబిడ్డతల్లితోఁ గ, కక్కున మొండొకదెసకు నరుగఁ గా నిశేనికి ని
వ్వనుధఁ దలఁ గట్టుకొనియెదె, కసరికు నేఁడెల్ల నుండుఁ గా కిహోటక. 452
- క. చాలుఁ బిసె శింపకు మని, యాలరిరెడిసాని మగని నదలించి నుతుం
దాబును నీవును నిహోఁ, దాలిమి వసియింపు మని యతని లాలించెక. 453
- ఎ. ఇ ట్లుపలాలితుండై మణిమంతుం డయ్యింటిపసులకొట్టంబున నుండె నంత. 454
- నీ. కలదండి పసిఁబిండి కాఁచి చేమిరిఁ బెట్టి యొఱగపండఁగఁబట్టి యుట్టికొట్టి
కోళ్ళసంకటితోడఁ గూడు నిల్పిడి జాగు నెరపక బంబుబానిసలఁ బనిది
తనివెచ్చకలిసిటఁ దా నమర్చి యనుంగునిసువు బోవఁజాడి నిద్రఁబుచ్చి
యోతువు గొనిపోవకుండఁ గూయిపదెచ్చి కోడితిండుంబులఁ గూండ్లగమ్మి
తే దాలిఁ గాఁగిన నీరాడి సేలికమ్మి, మడుఁగుఁ బైఁగప్పుకొని కాళ్ళు ముడిచిపెట్టి
మంచమునఁ గూలి నిమరించుమగనిలేపి, కూరయను వెన్నఁ బడవైచి కూడొసంగి
నే. సన్నజా దపునేరిమంచంబుమీఁద, దగ్గుగంబడిఁ బఱచి నిద్దురకుఁ దూలు
మగనిఁ గూర్కట మన దు నమ్మాయలాడి, పెదదగం గాళమునఁ గూడుగుడిచిలేచి.
- క. గుడుసుంబోఁకలు బ్రద్దలపడఁ జోఁకటఁ గుమ్మితెచ్చి పతికిడి నున్నం
బిడక యొకకొన్ని నున్నం, బిడి యుండొకకొన్ని మడుపు లిచ్చుదుఁ బలికెక. 457

క. మగవాఁడనఁగాఁ గుమైద, పొగరుంబ్రాదుమునఁ గన్నపూవుల నెల్లఁ
దగిల రిమియునుఁ గలదే, మగవానికి నెందు సరిసహనము జగతికొ. 153

ఉ. వారణలేక హస్తగిరివల్లభుసేవకు నచ్చిపోవుచి
న్నారిమిటారు లీపురమునం గల రచ్చిపురాకుబోండ్లతోఁ
దారసమైనతీరుగలదాని నొకానొకబోటి నెన్నఁడై
నారతిఁ దేల్చివే కనువినం బ్రతుమయ్యెను నాకు నింతయుకొ. 159

చ. పలుచనిమేను నిబ్బరపుఁ బ్రాయమువాడవు కించి కెప్పుడుం
గలిగినరెడ్డిమి గొనఁగఁ గర్తవు కాపుర మెద్దునిన్ను నే
వెలయెలనాగ విల్వ దది వేడుకఁబోలిన నీకుఁ జిత్తమే
పొలుఁతుకన్నాఁడ నుండు చిది బొంకక నాకెఱుంగఁగఁజెప్పమా. 161

క. తడవులకుండియు నిది ని, న్నడిగెద నని యుండు మఱితు ననుటయుఁ గాపుం
గొడుగు విడియంపునాంపుం, జడుపుం బెనఁగొనఁగ నప్పిసానికి ననియొకొ 461

ఉ. ధీరత మంచిదానిపగిదికొ మృదురీతుల వేడిమాట లే
తీరుననైనఁ బ్రీల్పుకొని తిట్టుదుఁ గొట్టుదు నందుఁ జూచెదే
యూరకమున్న జాలెఱుఱుతు నుండు మెఱుంగుదు నిన్నుఁబోల ది
క్రేడ మట్టిగోల కఱిఁగింపక యెచ్చరితోడఁ జెప్పదుకొ. 462

క నావిని వెండియు నలయి, చ్ఛానతి పతిఁ జూచి పలిక సుసత నేనై
కావలెనని వేడుగునఁట, నావలనం గనలుపుట్టునా యింతైనకొ. 463

క వేడుకపుట్టెడు విన నా, తోడుగుమీ చెప్పకున్న దోషములేదే
చేడియఁ బోయితి ననఁ జలివీడి కృషీనఁడు నవ్వి వెలదికి ననియొకొ. 464

ఉ. ఒట్టపు సత్వి మే నెఱుంగ నొందొకబోగముదానిఁ గాంచికా
పుట్టమందుఁ గూడి గడపై మనవాకట నాడి పద్యముం
గట్టినవీటింజగుఱి గాఁ దిరుగాడ నెఱుంగవేమొ నా
చుట్టఱికంబునం బ్రాయమును మ్మిఁక మాటలు వేయునేటికికొ. 465

ఉ నావిని గోరగింప నయనంబులు విస్ఫురితాధరోష్ఠమై
యావెడమాయలాఁడి యును నాతని కోరి మెఱుంగుబోఁడు లే
కెవడినైన వేడుదురుగాదె మెఱుంగు లెఱుంగఁగోరువా
రై వినరానిమాట లకటా మగవానికిఁ జెప్పవచ్చునే. 466

క దాపురము లేక యీక్రియ, కాపురములు నేయుచున్నగరితలతో నీ
తీపురములు వాక్రుత్తురె, కాపుల నినువంటివారిఁ గానవె తులువా. 467

- క. అని కెలసి పులుకుపులుకునఁ, దనుజుడం జూడఁబట్టి తన్నెం గొట్టెన్
దనివిననఁ దిట్టె ననలుం, గొన్నుగ రొద మగని దెగనికొండాటమునన్. 168
- ఉ. కావర మె త్తి యిట్లు తనుఁ గాటియఁబెట్టుచు మన్నదాని ని
చ్చావతిఁ జూచి లేచి రభసంబున రెడ్డనపల్కా నోసి నీ
చే యెఱింగికాదె మును జెప్పక గుంజిలిపెట్టియున్ని నీ
వే ముదన్న వేడుకొనవే మఱియేనయి చెప్పినాడనే. 469
- క. నాతోడని నన్నడుగుట, యీతెగుదెంపునకు ముగిసె నిక నేమనుచున్
రాతికొడు కతఁడు హులం, జాతకిణాశ్లాఠికఠినకయమునఁ జఱిచెన్. 470
- ప. ఇట్లువేర్చిపడి దండతాడితథుజంగియుఁబోలె నమ్మాహనాంగి నింగిముట్టినయలు
కం బట్టిన నీకవీడి నిలువంబడి యిలువెలునడి. 471
- క. ఆడికలం బడితినో అం, కాడితినో యిల్లు ముంగిలనో తఱితోఁ
గూడననా నీళ్లనననో, కూడునె యిల్లాలి నన్నుఁ గొట్టం దిట్టెన్. 472
- క. విరసమునఁ గొట్టుపడి నా, సరిగరితలలోన బ్రతుక నైతు నె మఱినే
సురె బోదు త్రాటఁబోదున్, ధరియింతు నె నై పు మింతదడ విచ్చొటన్.
- క. ననుఁ గన్నతల్లి ప్రజలకు, వినిపించినపిదప నచుచు వెనఁ బుట్టిల్లం
దునికి యటకేగు కైతప, మున సుపవల్ల భునికటమున కదిపోయెన్. 474
- క. ఏతెంచి నిర్ణయధ, ప్రీతి స్తజియంతుఁ గ్రుచ్చి బిగికాఁగిటవృ
జ్ఞాతపృథుప్రథనంబున, శాతోదరి పెనఁగె రెండుజా లవ్వోళ్లన్. 475
- క. విసువక చనుచెనుకెడున, పుసిపాఁపఁడు తల్లి దాఁపుఁ బొయుటఁ గడువె
(క్కసమున నాఁకలి గొని తా,) నసురుసురై చెవులు గీండు మన వాపోయెన్.
- ప. అయ్యేడ్పు విని యుపపతికి నయ్యువతి యిట్లనియె. 477
- చ. ఆడలెడుఁ జంటిపాఁపఁ డదె యాకొని వానికి నేను జన్నుబా
లిడి చనుదెంతు నింటిమగఁ డింతయెఱుంగకయుండ నీవు నా
యెడన విసించి యేమినిసువేడ్చెడు రెడ్డన నాకుఁ దెల్పువం
చడుగు మతండు వంటికొఱకై యని నిర్గున మొప్పుఁ జెప్పెనున్. 478
- ఉ. చెప్పినఁ దల్లి యెందరగఁ జిన్నిమమారుని డించి సర్వముం
జెప్పఁగదయ్యి యివ్వధముచిత్రము నాకిని వేద. మాతఁ డి
ట్లాపునిమోముతో నను గుగుత్తుఁ బల్కుచు మంకుబుద్ధి యే
తప్పుచులేచి నిల్వెదలి తల్లిగృహంబున కెగె నంతగన్. 479
- క. నావిని మాయాతనితో, నీనును నుతు విడిచిపోయెనే యకటా నీ
దేవియుఁ బుట్టింటికి న, య్యా వలదని మాన్ప కెట్టులుండితి విచటన్. 480

- ఉ. ఐన నిఁకేమిసేయఁగల మాకట నేడ్చుకుమారుఁబట్టుటై
ట్లీనిశి యోసరించి నిలు మోపు మదీయసహటి వచ్చి నీ
కానకకన్నపట్టి కిడుఁగాని ఘన స్తనగుగ్ధ మంచు స
న్నాన మెలర్ప నాడు మమమానములే కతఁ డోసరించినన్. 421
- ఐ. పంతంబు చెల్లించుకొనుదాన నని చెప్పిన మణిమంతంబు డమ్మాటలు గాఁపుకొడుగున
కఱింగించె నెఱింగించిన. 422
- ఉ. ఉండెదఁ జెప్పినట్లు నిలుపోపనియాఁకట నేడ్చి యేడ్చి య
క్కండినచంటిపాఁపఁ డిప్పుడేమగునో మఱితేరు బిడ్డ లా
క్కం డిదె వీఁడు నాకొడుమ గాఁడు ధని తనయందు సత్కృపా
మండన వీనిఁ బ్రోచికొనుమా యని పోలిఁ డోసరించినన్. 423
- క. అప్పులువచ్చెను జారుని, గుప్పటిముసు కలవరించి తోరపుమురిపం
బుప్పతిలఁ గులుకునడలం, జొ ప్పేడ్వడమండ దనశిశువుకడ కరిగెన్. 424
- తే. ఆరిగిపెరిగినయాఁకట నఱిచి యఱిచి, యేడ్చు విడువనితనపట్టి నెత్తి పట్టి
కులికి చన్నిచ్చి పొత్తిపొత్తుల నమర్చి, మగనికంఁగేలఁ జెనకి యమ్మగున వెడలె.
క. అరితనమున లీలం, గేలం దమఁ జెనకి చనినగిరిపంచ తనయి
ల్లాలని తెలియక పరుని, ల్లాలని యారెడ్డిబిడ్డఁ డవరు విరాలిన్. 425
- కా. రావే నల్లనిగుమ్మ నీవనుచు నారాటంబునన్ రెడ్డి నా
నావిభ్రాంతులఁ గుబ్బతిల్లు నెడ దోన న్నినకతుండు కీ
శ్వావై చెం గొఱకచ్చులం బొడిచేఁ గాలం గేల మద్దించె నా
పోవ న్నమ్మెటఁ గొట్టెఁ దిట్టెఁ జిఱునిప్పు ల్రాల్చె నేత్రింబులన్. 426
- క. చేసేడువలరాయనికై, కాసములకుఁ గాక జడినెఁ గాపుంగొడు కా
లో నుదతిఁ దెచ్చుటకు ని, ద్రాసత్తుని మీఁటెఁ జన్నుద్రావెడుకొడుమన్. 427
- క. మీటుటయు మిట్టిపడి య, నోవోట ప్రధిరంబు గ్రమ్మ మ్రుమ్మచు నొడ లా
రాటపడఁ జంటిపాఁడు, కాటుకకిన్నీరుదొరుగఁ గాపున నేడ్చెన్. 428
- ఐ. అయ్యేడ్చు విని యిచ్చాపతి యుపపతి కిట్లనియె. 429
- క. కొడుమంగుఱ్ఱకుఁ జనుబా. లిడి నీతో రతులఁ దెనఁగ నేతెంచుచు నా
కడకలం దాఁకించితి, గడుదెరికిపుట్టి పొఱలఁగా మారెడ్డెన్. 430
- చ. తమకమపుట్టి నేఁ డదికతింబున రెడ్డన నిద్రఁబోవులేఁ
గొమరుని నేడిపించె నదిగో తిరుగంబడి చ న్నొసంగి ర
మ్మ మరల నంచు నన్నటకుఁ బొమ్మని నీవనుపం దృఢానురా
గమునఁ బ్రియంబుఁ జెప్పి నను గొఁగిటఁజేర్చి సుఖించుదానిన్. 431

- కా. పోరం శూచ్యైరదయ్య యాచటికి నీపుత్రుం డయో యింటికిం
కారాదా రెడిసాని యిట్లబుఱుం గాబట్టఁగా వచ్చునే
దూరతోణి వనింపుచక్కొసఁగబుత్తుం గూర్చి నిల్లాల నీ
తూరిక లోపలికంచుఁ బబ్బు మతఁడుండుం గొంది నంచాడినన్. 493
- క. కలితనమునఁ జని యలనా, పలుకుం బంతంబు చెల్లుబడిగా రెడ్డికొ
గలసి యొకముడుపుఁ గైకొని, పిలిచిన నీకిత్తు నేరపెట్టుదు మగనికొ. 494
- ఎ అని యప్పు డేషిసాలి మణిమంతుం దతిమిన నతం డది పలుకుమన్నట్లు పలికె
నమ్మబలు విని కర్షకుం డుత్కర్షింపుచు నిట్లనియె. 495
- క. ఎడఁగుల నుండెఁ దనమే, న్వడకెడు మఱిపసులనంటివారము చనుబా
లిడుఁగాని పుణ్యమయ్యెడు, విడనాడక యిటకుఁ బనుపవే యిల్లాలిన్. 496
- క. నావానిమాటలకు లో,లో వెడవెడ నగుదు నింటిలోపలి కలయి
చ్చాపతి పోయెం బోయినఁ, గోవరపుంబ్రేమఁ గాఁపుకొడు కవ్వేళన్. 497
- ఉ. కిలగలింబిపట్టి రతికిం బిలువీకులునేయ లోనుగా
కాలిజంత నేఁజెడితి నమ్మక సిగ్గులవాఁడవొదు నీ
యాలనె వింతదాన మగనాల నయో తెకతేజ నన్నుఁ బ్రా
ల్లలుపఁ జూచెదో తెగర మామగవార లెఱింగిరేనియున్. 498
- ఉ. మేనికిఁ జేటుగాచె పులిమిసల నుయ్యెలలూఁగ మానునేఁ
గానటువంటిదానఁ గొఱగానిపను ల్దలమిఁదవచ్చునే
రానిఁకఁజూలఁ జే విడువరా యని మాత్తరపంబున న్నరో
జానన పల్కినకొ హలికుఁ డాజగతాఁగకుఁ బ్రీతి నిట్లనెకొ. 499
- క ఇటువంటిదాన వేలా, చిటిపాటికీంకేల నన్నుఁ జెనకితి నినుబా
యట ప్రాణంబులఁ బాయట, కుటిలాలక కరుగలేదకో యిట్లాడన్. 500
- క అని బాఁతిఁబాఁతిపెట్టిన, పెరుబ్రాతివరాలసోలఁ బెకలించి ఘన
స్తన కిచ్చి క్రచ్చి కాఁగిట, నెనయించెం బంచబాణుఁ డెసకొల్పంగకొ. 501
- క. అది యత్రైజుగున నతినికొ, నియంబడినిచ్చి హెచ్చగలదానిగతికొ
గుగులుకొను నేలబుసకొ, క్కైద పను నేనెల్లుచేపడితి నను నడలున్. 502
- క పోవలె వడిగా వడిగా, లేవయ్యా ప్రక్కలోన లేకుంటే నేఁ
గావఁడు మగఁడని యలయి, చ్చాపతి కర్షకునిఁ ద్రోచెఁ జదికిబడఁగకొ. 503
- ఎ కరాపాతంబుకంటె మున్నుగా లేచి యప్పులువచెలువ కన్నులసాం పామతింపఁ
జని విత్తిమిచ్చి పంథింబు చెల్లెఁగదా యని జారుని నిజకరంబునం జటిచి చక్కొలి

గింతపెట్టె నప్పుడు చతుర్థ టికావశేషంబుగా రాత్రి చనియె దిక్కులు ప్రకాశ
ప్రతతిం బొందె బిచ్చుకలు పిచపిచ మనియెఁ గాకంబులు గూకలిడియె దధిమ
ధనఘమఘమధ్వానంబులు నెరసె గోవత్సకోలాహంబులు విననయ్యె నయ్యెడ
గృహంబు వెడలి పెరడు చొచ్చి వచ్చుటకు విహార శ్రుంగు పోయినఁ గనుజేచు
కునియుండి.

504

క. అపు డిచ్చానతి యవోచ్చి, నుపవల్లభు నిలువఁబనిచి యోడక యిలుసా
చ్చి పొడవుగల మచ్చుపయిం, గపటచ్యాపార మమరఁగాఁ గూర్చుండెన్.

505

క. హలికుం డాలోపల లోపలికిం జనుదెంచి మచ్చుపైఁ దనయిల్లాల్
నిలిచినతెఱఁ గెఱుఁ గక యపు, డిలవెడలినబుద్ధి నిశ్చయించి కనలుతోన్.

506

ఉ. ఈలుపు వంగడంబు గల దీజవాలని యోలి రొక్కరొ
క్కాలిడి యెట్టిఁకు తడక న్వరియించితి దీని నక్కటా
చాలు సహింప దీచెనఁటిసంగతి యొండొక మాయపన్నియో
యాలిజంతఁ జంపి సుఖి నై యొకదిక్కునఁ బెండ్లియాడెదన్.

507

ప. అని హుమ్మని యాడుగఱిచి నీసంబులు దీటుమండ నయ్యెండజయాన మచ్చు
డిగ్గ నుఱికి యెగుర నిలువంబడి యిట్లనియె.

508

ఉ. ఈలుపు వంగడంబు గలదే మముబొంట్లకు నీకుఁగాక రొ
క్కాలిడి యిట్టిఁకుతడక న్వరియించుట రోఁతిగాదె నీ
కెలసహింతు నన్ను మడియింపు మొకానొకవోటఁ బెండ్లిఁగ
మ్మలనె నీకు నేఁ దగుదునా చను నీ కిటులాడ నిచ్చలున్.

509

ఉ. నిక్కము చెడ్డిబిడ్డవని నిన్న నీ నమ్మి గృహంబుఁ జేరి యీ
దిక్కున నున్నశూద్రసుదతి స్తుతుపిచ్చి రమించినాడె వి
త్తైక్కలిఁకు నాకుఁ గలదే యని ముందలఁ బట్టి యీడ్చి యీ
రక్కెన దన్నె ముక్కు చెదరం జరణంబున వారి నెవ్వడిన్.

510

ఉ. తిన్నిన వాఁడు తచ్చరణతామరసంబుల వ్రాలి నిమ్ను నే
మన్నది లేదు నావలన నన్నియు నేరము లోర్పుకొమ్ము నా
సిన్నతనం బొకళ్లచెవిఁ బెట్టకు పెట్టిన సిగువోవు నా
నిన్నియనన్నమా నగరివారికి దండుగఁ బెట్ట ని మ్మగున్.

511

క. చెఱుపకుము కాఁపురంబని, పఱిపరి యగుతొల్తి నట్లు ప్రాంఠంపంగాఁ
గుఱఁగట నేగుచుఁ దలవదు, లరిమురికర్నకునిమాట లాలించి తగన్.

512

క. గిలుకలువై చిన గుదియులు, ఘులుఘులున నూఁదికొనుచుఁ గదియం జని యీ
హలికునిఁ గొని చని పరచే, తలన్లు భుమ్రో నిలుపఁ దప్పేర్పడఁగన్.

513

- క. నరపతి దండుగఁ గొని యు, స్ఫురి వెడలం గొట్టె నపుడు భువనచరాదు
శృంగియాలగు నీకు నుదా, హరణం బిది యనుచు వానరాగ్రణి చెప్పెన్. 514
- వ. చెప్పి వెండియు బహుమానుండు. 515
- క. తులువా నీయిల్లా ల, య్యలివేణికిఁ దోడుబోయినది దానిమ్మపో
త్తులకుఁ దెగఁజూచితివి నీ, తలద్రెవ్వను బాలిసిపోయెదవు తరువాతన్. 516
- క. చేపడినసొమ్ము దూరం, బై పోయె న్నోసమయ్యె నని యంతస్సం
తాపమునఁ బొక్కి సొఱలకు, మీపాటిం బొమ్ము చాలు నింటికిఁ గ్రకచా. 517
- క. క్రించామూఢుని నిను దక్కించుట యన నెంత సింధుకీలాలమునన్
నంచించుబడదె మున్నొక, నంచక మభిజాతకమతవల్లభుచేతన్. 518
- క. నావిని కాననచరగో, త్రానరు నీక్షించి పలికెఁ గ్రకచుండు నయవి.
ద్యావై భవగుణసుభగం, భావుక వివరింపు మాయుపాఖ్యానంబున్. 519
- ఆ. కుటిలఁ డప్రయోజకుండు పీఁడు పీనితో, నేటిజోలి నన్నుబోఁటి కనక
వివరపుట్టఁజెప్పవే నిష్కళంకస్వ, భావ నావుఁ డలరి ప్లవగవిభుండు. 520
- వ. క్రకచునకు నక్కఱఁ జెప్పందొణంగె. 521
- సీ. కలిగొట్టు మోఁదుగు కానుఁగు గలుగువావిలి మేడి నేరేడు సెలసు బలుగు
మట్టి మంకెన మద్ది మారేడు బూరుగు గోరంట లొద్దుగు క్రోవి రావి
జావ్వమామిడి జీడి సురుగుడు మొలుగుపాపట చంద్ర పసిరిక పాల రేల
పొన్న బొబ్బుగు పోక పొగడ దాడిమి మిప్పు గుముడందు గురువింద గోను రేను
తే. చిల్ల చింత మొగలి చీకిరే ణూడుగ, నిమ్మ తమ్మ తుమకి నెమ్మి జమ్మి
వేగి వేము మొదలుగాఁ గలమ్రాకుల, కాన నగుచు నొక్క కాన మెఱయు 522
- చ. కరపుటికాంతరాశ్చమశుక క్రమణాయితసింధుసర్వతః
పరివృతకృత్పయోదములు వాసిన దద్ధటజాన్యపాణిజ
ర్షి రితములై నభోగతికిఁ జాలక పల్వలము ల్భజించె నాఁ
గర మఁబరు న్నమగ్రబలకాశుము లవ్వనికాలులాయసుల్. 523
- శ. ఆహృతజంతుభీషణబలాభ్యుదయాత్తు గుహాసుర క్తి గో
త్రాహృత్యాత్తి ఇజ్రకతి నాతిశయాకృతి శౌర్యగర్వరే
ఖానామికం బ్రసిద్ధరువిరామృతిపారణజం, దానవో
త్సాహవిఘాతిచందమునఁ దద్గహనంబునఁ గ్రాలుబెబ్బుబుల్. 524
- మ. చరణప్రాంతచరిష్ణువు ల్నిరుపమోచ్చస్థానసంక్రీడన
సుఖరిణం జన్నఘనత్వమంద నరుదించుం గీడు మీ కంచు మ

- త్సరబుద్ధిం బలఁ జించుమేఘముల దంతప్రోటికోటిం జలా
హరణారంభణజ్యంభణంబులు దదీయవ్యాశకుండా ముల్.
- 525
- మ. తనరస్తుల్కు విసంభవాండభువనధ్వాంతచ్చిదాచంచువు
ల్వినఁజెప్ప న్నెఱఁ గేమహాతిమిరపాలి నివ్విచ్చిపోఁ దోఁలే
ఎని రథ్యోత్థరజోదర స్తిమితదీక్షాభోగుడై హేళిగ
గ్గొన నగ్గోరతరాటవి న్ననుజెలుంగు బుంపులై వేసవిన్.
- 526
- క. పైపైఁ బ్రాణివధప్రధానగుణ మొప్పుం శౌరశౌర్యుతుల్
దీపింప నివ్వమాంబక భ్రమిఁ బ్రభీతిం జేయ నత్యుత్కటా
టోపం బుగ్రగజాహృతివ్యసనకంఢాలంబుగా నుండుగుం
పై పంచాస్యము లయ్యరణ్యమునఁ బంచాస్యప్రకారంబునన్.
- 527
- క. క్రందై వెల్వడు ఘుర్గురధ్వనిమృదంగస్థాయిగాఁ దాలుని
వ్యంధస్థూలవికాలలాలసవరంబై యొప్పవశ్యంగోధతిం
జిందుల్ ద్రొక్కఁ గుడుంగరంగముల నిస్సీమక్యరాతి భ్రమిం
బందుల్ దిబ్బగయుచ్చిదాగుణపరిస్పందుల్ దనుగ్రాబవిన్.
- 528
- క. ఆలఘుతింవారిధారా, దళితప్రతికూల సకలధరణీదృష్టం
కులమై యొకి నెలయేఱ, స్థూలమున జగదేకవీరుహోలిక నమరున్.
- 529
- ఎ. అది రామలక్ష్మణాలంకృతంబై పంచవటస్థానంబును సత్వసంపన్నంబై సమీర
ణంబును గజగవయవిహారయోగ్యంబై కిష్కింధానగరంబును సుపానితపరమ
హంసంబై వేదాంతశాస్త్రంబును నఖండశబ్దక్రియానిరూపణంబై వ్యాకరణం
బును బ్రబోధితనిగమజాలంబై ధర్మంబును ఘనరసప్రధానంబై విద్యత్పృ
బంధంబు ననుకరించిన యమృతహావనంబున.
- 530
- క. నీతికళానిధిగలఁ డభిజాతుం డనుకమతవిభుఁడు సంతతపంక
స్తాతృత నొందియు నద్భుత, మాతం డేవంకఁ బంక మంటక తిరుగున్.
- 531
- క. ఆతాఁబే లొక నాఁటిరెయి ధరిణీవ్యాపారలిప్సాపరం
బై తానంబులఁ బాసి తీరశరత్పణ్యావీధుల నిల్వ భూ
జాతచ్ఛాయలశీతలానిలకృతాంచద్వాలుకాలేఖికా
వ్రాతాభ్యగ్రముల నివృత్తంఖలగతి న్వర్తించె వర్తింపఁగన్.
- 532
- చ. అఱిముఱి చిచ్చు నాఁ బొగులు నాకట బ్రుంగుడుగుండుడై యొడల్
సుజనులు సుక్కు నయ్యాడవిలో నొకనక్క తలఘ్నటంబులన్
బొటియలఁ దోడిఁ జొన్ని వెలిఘామికఁ దార్చిని యెండ్రీతింపముల్
గొలుకుదు నచ్చి వచ్చి యలకూర్చును గాంచి ప్రహృష్టచిత్తిమై.
- 533

- క. ఘనరథసంబునఁ గదియఁ, జనునపు డక్కమతవిధుఁడు స్వగతఁబున ని
ట్లని తలఁచె నిష్ప్రమాదుఁడ, ననియుండును నేటితుదకు నది బొంకయ్యెన్. 534
- ఆ. సకలదుష్టజంతుసంక్రాంతజలదుర్గ, నీమనుండు వెట్టచెట్టలేక
చెడుగుఁబాము గాముచేఁ బెద్దమీనుచే, నీరుకుక్కచేత నెగడుచేత. 535
- అ. నొయ్యపురువు గ్రొవ్వి రోఁదోపసుంధర, కెగసి తెగినపగిది నిట్టులేల
జుతలంబు విడిచి చనుదెంచి నాబుద్ధిపురువుమేయఁ జెట్ట బొందఁ గంటి 536
- క. కాలంబు దాఁట నెవ్వరు, చాలగు రని ఎగచి నిరసపాదవిపాద
జ్వాలం దూలి కబంధచ, కాలంకరణంబు వపునపాహితకంబై. 537
- క. రాతింబలె నతినిశ్చల, రీతి న్నిలుచుటయుఁ గని గరీయఃకుదాభి
ధాతురికృశంబు జంబుక, మాతతదంష్ట్రీకలఁ గచ్చపాగ్రణిఁ బట్టెన్. 538
- క. పొదివి తెకతేఱఁ గలిగెం, గద నాకీకమ్మతేనెకరుఁడని దానిన్
దుదకోఱు కోరలుపోఁ, గొదలే కటునిఱు బొరల్పి కొలుకుచు నుండెన్. 5:9
- క. విలుగుట గానక నెరయఁ, దఱతఱకలువాఱఁ గొంతదడ వది గొఱికెన్
గొఱికిన నొగులదు పగులదు, చిటు మొఱకలుపోయెఁ బుల్ల నీలె దంతంబుల్. 540
- వ. ఇట్లు మృగధూర్తదశనదంశననిర్విశకలితమర్తంబై యక్కుర్తంబు తనలో
నిట్లని వితర్కించె. 541
- చ. జరుగదు రోసి పో విడువఁజాలదు వేసటలేక కోఱలం
గొఱికెడు దీనికేమితుద గోరము వాటిలె నాయుపాయ మం
దఱుఁ గొనియాడ నిచ్చెనఁటినక్క దటాలునఁ డక్కుఁ బెట్టి యే
మఱక ననశ్వరం బయినమన్దఁ గాంచెద నీరుసొచ్చెదన్ 542
- క. అని నిశ్చయించి ధీర, త్వనిరూఢుం డగుమఁ గమతవరుఁ డానక్కన్
గనుఁగొని యిట్లను నేలా, తను ఎలయన్ మల్లిపోయెదవు పిసవెట్టిన్. 543
- క. మఱవక యేఁడులుపూఁడులు, గొఱికిన నాయుడలు మృదునిగునె నీకేలా
వెరవిడిచందము పుట్టెన్, దరిదీనికి వెరవుఁ జెప్పెద నివసు మర్థిన్. 544
- క. నానకమృదుమార్గ మునకు, రానేరదు మేవ నీ దరణ మనఘా నా
పై నునిచి యేతదంబు, స్థానములోఁ బెట్టు కొంతదడ పట్లయినన్. 545
- క. చెన్నార నపుడు చేసిన, వెన్నలె నై త్తనగును విపులపాసం
పన్నము నుమ్మి తను వాఁ, కొన్నమహాత్మునకు నీకు గుడువఁగవచ్చున్. 546
- క. తనివిననఁ దినకపోవని, మనమునఁ దలపోసి రోసి మనుగడపై నీ
కనువైనవెరవుఁ జెప్పితి, నని కూర్చుప్రవరుఁ డాడె నట్లాడుటయన్. 547

- వ. అప్పులుతులు సిద్ధాంతీకరించి యవ్వంచకం బట్లచేసెఁజేసి ముహూర్తమాత్ర మూఁ
కుండ యయ్యభిజాతున కిట్లనియె. 548
- క. తడవయ్యె నీటిలో ని, నిడి మే నేమైన నానెనే తనివిసనక
గుడునవలె నిజముఁ జెపుమా, జడియక నీ వనిన వారిసత్వము తనలోన్ 549
- క. ఈపంచకంబు నామా, యావాగురఁ జిక్కె దక్కె నసుపంచకమం
చావియ్యతోత్ర శికా, ప్రాశస్త్యమై యపుడు కచ్చుపం బిట్లనియెన్. 550
- క. అసమోదక మంటఁగ నా, నె సమ్మద్ధము లంగకములు నీపాదముక్రిం
దినుమంతనాన దెవ్విధి, మెనమెదు నీపంటి కెట్లుమృదువై యుండున్. 551
- క. మెత్తనగుఁగాని శ్రుము, గుత్తముగా వెన్నుద్రొక్కుకొనియున్నపదం
బెత్తుము నీరంటఁగవలె, జిత్తము సుఖపారణావశీకరమైనన్. 552
- క. పోఁగుఁగోబో యీ వాఁకట, జాగేమిటికంచుఁ బలుక సంతుద్బాధా
జాగరణబుద్ధి జంబుక, మాగోచరుమాట నిశ్చయము పొమ్మనుచున్. 553
- క. పై దారుణముగ నూఁదిన, పాదము దివియుంటయు గచ్చపము సంతోష
ప్రాదుర్భావప్రాప్తమ, హోదంచచ్చేగ మగుచు మరువడిఁ బఱచెన్. 554
- క. క్రకచా యీచాడ్పునన, క్కకు మోసము గల్గియుండఁగా మఱి నినుబోఁ
టికిఁ దగులుటెంత యని కీ, శకులాగ్రణి చెప్పి మఱియుఁ జలచరుఁ బలికెన్. 555
- క. వెడమాయనక్కమాటల, కడవికిఁ జని తిరిగి వచ్చి యప్పటియుం దా
నడవిఁ బడి బడుగుహరిచేఁ, గడతేతినగర్వభిమ్ము గాఁ జమ్ము శరా. 556
- క. అనినవిని శింశుమారుఁడు, వనచరు నీక్షించి యింత వాఁడవు గాకుం
డిన ముదిసి ముప్పదనుకా, మనుచే యిది తెలియఁబలుకుమా వినవలతున్. 557
- వ. అని యడిగిన బహుమానుండు. 558
- సీ. కల దొకదుర్దాంతకాంతార మరవిందబంధుఘృణ్యంతర్ధిపాదపంబు
దీర్ఘదంష్ట్రాభిఖ్యుఁ జేజరిలుమహోగ్రసింహ మవోన్ నిసించియుండు
దానికి ఘటకాభిధానజంబుక మొకం డహరహం బాక్షకృత్యము లొనర్చు
నట్లు కొండొకకాల మగిగిర గర్జానుమాలత నసదృశ్యమక్షిరోగ
తే మస్మణతరవేదనాకంపమాన మగుచు, వెగలంబైనధృతి జారి యగ్గజారి
పొలులు వాపోవు నలమరుఁబొక్కుస్రమ్ము, బోకలిలఁబడు నిట్టూరుపులు నిగుడ్చు.
- క. ఈరీతిఁ గడుపునొప్పిం, గూరాకై యుడికి గోఁడు గుడుచుచు కుండా
లారి యొక నాఁడు నిజర, యైవసంఘటకుఘటకుఁ గమఁగొని పలికెన్. 559
- చ. తన దెసఁ జూచినాడెవకదా ఘటకా కటకాంతభూమికిం
జని మతిగోళనం బమగఁ జంపి శరీరము వ్రచ్చి లోపలం

- గనుఁగొననైన గర్దభముకందనగాయ గ్రహించి తెచ్చియి
చ్చి నిలుపుపాసిపోఁ జలిదిఁ జేకొని యుండెడు జీవితంబులకా. 561
- చ. తడవినఁ జత్తుఁ బొప్పునినఁ దచ్చరణంబుల సముదంబునం
బడివడి లేచి యప్పునికేఁ బాల్పడి జంబుక మేగి యొక్కచో
గడుక్కొన మైనదాని నొకగర్దభముం గని చేరి యిట్లునకా
బడలితి వేల రాసభ శుభంబగు నాకెఱిఁగింపవే యనకా. 562
- ప. గర్దభంబు జంబుకంబున కెట్లనియె. 563
- క. చాకలవాని కధీనము, నై తోకలు మోసి తెత్తు నాహునిధి
వ్యాకీర్ణప్రహితుఁ, స్వీకృతి మేక బ్రోతు నెట్లు చిక్కకయుండుకా. 564
- క. కొనఁ గననిపాపకర్తుఁడు, తనునాహారాధివిధులఁ దనుపఁడు మేయన్
జననీఁడు కాలగట్టు, న్ననుటయుఁ జచ్చుటయుఁ గాదు మద్విఘ్న మనఘా. 565
- ఉత్సాహ. మేను పొందుగాదు లేకు మేయ సౌఖ్య ముక్కుటా
జైనవానిచేతిపేనుచందమైతి నంచు న
మ్రాననంబుతోడనున్న నాత్మ లేని నెయ్యముక
గానరాఁ జెనంటిజంబుకంబు దాని కెట్లనెకా. 566
- మ తోకొకట. కాఁ గుంటిమి గావు బీడువు గావు గర్దభముఖ్య ని
కేలయివ్విధి నెన్నచేఁ గృత్యింపఁబోదము రమ్మ ము
తేల్క. లికాననశాద్వలంబులఁ గ్రీడస్వరగ మర్త్యసే
వాలఘుత్వము చాలు నీకు నవారివారితృణావళిల్.
- 567
- క. ఆని చెలువు గులుకుపలుపల, మనమూఁటింతుటయుఁ దేటి మనుజునశీనం
బున నున్ని- కన్య మని ఖర, మనయందై నక్క బడి మహాటవి కరిగెకా. 568
- క. ఆరిగినఁ బరిచితపటసం, భరముకా ఖరము నిర్మము క్తబలగర్దభశ్చే
ఖరముం గురవము ఖరముకా, హరిపాలం బెట్టై నక్క యక్కటికమునకా. 569
- క. నెఱిసరిగ దానిపైఁ బడి, కఱవకా లాఘవములేమి గాల్పిండ్పుచు న
ద్విఘ్నంబం గదిసిన నత్తెఱఁ, గెఱిఁగి ఖరం బదరి తిరిగి యేగుచు నుండెన్. 570
- క. గురుకెత్తుచున్నగాడిదె, గనుఁగొని సింహంబు ఎలికె ఘటమనితో నీ
చనుఖరము దరిమిలొన నా, లెచువున ఇడిలేకు తెమ్ము దగ్గఱఁజేసెన్. 571
- చ. చనుమన వట్లకాక యని జంబుక ముప్పుడు గర్దభంబుఁ జే
ర నరిగి యేలపోయెద కటా సనంబులమోప బస్టున్
ఎనరఁగ వేడ్క యయ్యెడినొ నెల్లిటువంటికుబుద్ధు లిన్వనం
బునఁ గొన మేఘు నీళ్లు గఱవో పతిమన్న న నీకుఁ జూదో. 572
- ప. రప్పునిన గర్దభంబు జంబుకంబున కెట్లనియె. 573

- క. కేసరిసభ కువోగముఁ, జేసిన నగ్గముక మెఱిగి చెలికాఁడా సం
త్రాసమునఁ దలఁగి వచ్చితి, గాసిలి ప్రాణములు తీపుగా యెవ్వరికన్. 574
- క. నావిలి ఘటకుం డనుఁ దగ,వా వెరవఁగ నధిపుఁ డట్టివాఁడా నిను సం
భావించుట కి ట్లొరయం,గా వచ్చుట యిందుకే గళవళమందన్. 575
- చ. తనతన గొత్తగొత్తి యగుటం జనియించెను నీప నేఁడు రే
పవుటయు ముచ్చు మీరఁ జనుచుంతుము నీయది కొంక నేల రే
మువసర మిప్పు డందుఁ జను నాఖ్యము స్తరలించి తెచ్చి గౌ
రవగుణ మెక్క నక్క మృగరాణ్మికటంబున బెట్టెఁబెట్టినక. 576
- తే కలుసుకలుసునఁ గుత్తుకఁ గఱిచి విఱిచి, నక్క నక్కఁజీరి శుండాపైరి
గర్దభము కుక్షిభేదించి కర్ణహృదయ, ముదయ దాహ్లాదమున దివ్య మోపననక. 578
- చ. ఏను సెలయేటిజలంబు లానినచ్చెద ననిచెప్పి యడు గామడగా నరిగిన. 578
- సీ. ఖరశరీరము విప్లవా గొప్పలగుదంతపంతసంఘంబులఁ గ్రచ్చి క్రచ్చి
మృగధూర్త మాకర్ణహృదయంబు భేదించి యది యనర్ఘ్యం బగు మెఱిగి కాచె
యతుఃసంహము సింహ మాశించె భక్షింప నత్యాజ్య మివ్వస్తు ననుచుఁ దాన
భక్షించి పరిశుద్ధుపగిది నూరకయుండె నపుడు కంఠీరప మరుగుచెంచి
- తే. కొనసలయు కాపధంబు దెప్పునఁ గొంకు, కొసరులే కది పలికె నోకుంభివైరి
గర్దభాకారమున లేదు కర్ణహృదయ, మదియ కలిగిన నిన్నేల కదియనచ్చు. 579
- సీ. అని నక్క తక్క కిట్లాడుమాటలు యధాశీకరించి యదల్పఁ జెరువులేమి
నుడిగఁ గేసరి యూరకుండె నట్లాపించకము మహాకపటవాఙ్మయలు నమ్మి
గహనమండలి సొచ్చి క్రమమ మఱియు నేతెంచి దుర్వాన్యధితద్విరదవైరి
జేరి తద్దంష్ట్రలదోరినఖరముగాఁ దలఁచకు నన్నని బలిముఖుండు
- తే. పుక నేమియు ననక యజ్జలచరుండు, లబ్ధనాశవ్యధాజాతలఘుగుణేతి
రావిలసిపాస దీఱ నీ రానిచనియె, నదృశిత్యవతోడ నిల్లాలిఁ జూడ. 580
- క. అని విష్ణుకర్తుఁ డాదర,మునఁ జెప్పినరాజసుతులు ముదమున గురునికొ
గనుఁగొని పంచమతంత్రం, బనఘా మాతోడఁ జెప్పుమని యడుగుటయుక. 581
- చ. అతి హృద్బద్ధపమోహ భక్తినతదివ్యవ్యాహ విఘ్నార్జిత
క్రతుపుంజార్ఘ్యతపాద వర్ధితమలుప్రహ్లాద పుణ్యవ్రత
యతనాధ్వన్య జగత్రయీకరణవిద్యాధన్య త్రయ్యంతకీ
ర్తితపీతాంబర కృత్తిధారణకు గాధిన్యాధినిర్వారణా. 582

క. ఆద్యతశుకముక్తిమహా, పాదపక్షిసలాయమా నపదయుగనానా
వేదశిరఃప్రసవప్రా, సాదవ్యాపారదీనజనమందారా.

583

మాలిని. హరిముఖసుతమాళిన్యస్తపాదాంబుజాతా

పరహితరతేధామప్రాంతయుక్పారిజాతా

పరుషతరవిలోకప్రాంకుధూతారిజాతా

చరణశరణరక్షాజాగరూకైకచేతా.

584

గద్య. ఇది శ్రీవేంకటనాథ కరుణాలబ్ధసరససాహిత్యనిత్యకవితావిలాస సకలసుకవిస్తు
తిభాషణోల్లాస రాజకులపారావారపర్వశర్వరీమణ నీతిశాస్త్రమార్గపరిశ్రమణ
ధైర్యపర్యాయధిక్కుతనీహరపర్వతరాజకుమార నిస్సహాయప్రబంధనిర్మాణ భోజ
భూదార సుధామధుర భారతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం బైన పంచతంత్రంబున
లబ్ధనాశం బన్నది చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

పంచతంత్రము

పంచమాశ్వాసము.

హిమగుప్తీయతనయా

మోహస్నేహోపలాకముగ్ధభ్రమర

వ్యూహసముపాస్యసిద్ధ

వ్యాహృతిమధుముఖసరోజ హరిహరనాథా.

1

ప. దేవా యనమీత్యుకారిత్యాభిధానం బగుపంచమతంత్ర మాకర్ణింపు మధీతనీతిశా
ప్రమర్శం డగువిష్ణుశర్మండు సుదర్శనకుమారుల కట్లనియె.

2

క. అపరీక్షితం బకార్యము, సుపరీక్షిత మభిరుతియు సురి ఘ్నైరి క
య్యకరీక్షితవిధిఁ గాదా, యుపతాపము పుట్టె విప్రయుపతికిఁ బతికి.

3

క. నావిని రాజకుమారకు, లావిప్రునిఁ జూచి ఒలికించి వీరులవిం
దై వెలయుఁగ నీకథఁ జెపు, నా వినియెద మనిన వారి కతఁ డిట్లనియె.

4

నీ. గొడవేశంబునఁ గలఁ డాగమాభ్యాసజడుఁడు విప్రుఁడు దేవశర్మ యనఁగ
నతఁడు సోమసుధాత్మ సుత యాజ్ఞ సేవి నాఁ బెంపొందుకుకన్యఁ బెండ్లియయ్యె
సంతులే కలశరజ్జలజలోచన తాయి గన్నజాతికిఁగుండు గన్నగుంటి
కెఱిగెను మజుగుమ నెవ్వరే ప్రతిములఁ జెప్పి రావ్రతములఁ జేకొనుచును
తే. సుతులఁ గనిపెంచుగరితలఁ జూచి యేచి, యిచ్చ ముచ్చట నొఁగుచు నిట్టులుండఁ
గొంత గాలంబు వోయిన గొడ్డువీగి, కాంతిజిత హేమసుమగర్భగర్భమయ్యె.

5

నీ. ఓకర బలిసె జిట్టుములనందడి మించెఁ గలకవాఁతఁగ పోలఘలకయుగళి
బుద్ధిమృద్భక్షణంబునకు నువ్విళులూఁకె రక్తి చామన మేన అచ్చజేసెఁ
గాలిమ గురకుచాగ్రములఁ బాఁకెము డిగ్గె గార్భ్యంబునకు బొమ్మగట్టె నడుము
నిద్రారతీప్రీతి నేత్రంబులకుఁ గల్గె మురిపంబు మంగర మోసులెత్తె
తే. నరుచి యాహారసుఖముల నడ్డిగించె, మధురరుచులకు నెరుగెచ్చు మానసంబు

నిశ్చరశ్రాంతి నడకల నెఱుఁగొనియె, నక్కరంగోక్షిణిఁ జీరి చిహ్నుటయును.

6

- క. ఈలక్షణములలీలక, చాలాలై యున్నజాయ సుగుణనికాయక
వేలాతీతస్త్రీతిం, బాలితనిజగోత్ర సమితిపతి యిట్లనియెక. 7
- క. దైవముకృప గలదానవు, గా వంధ్యాత్వంబు వీడెగా నీతికళా
కోవిదుఁ డగుసుతుఁ గనియెదు, గా వంశము వృద్ధిబొందఁగా నా కనుచుక. 8
- ప మనోరథంబునం బొట్టుపొజులగుమగనిం గని నగుమొగంబున ఘటప్రతిభటస్తని
యిట్లనియె. 9
- క. బహుళమనోరథభీషణ, గహనంబునఁ జిక్కి వెడలఁ గాననినీచో
త్సహసుఁడు చనుసత్తురజః, పిహితుం డగుసోమశర్మ పితచందమునక. 10
- క. నావిని దేవికి విపులా, దేవుం డిట్లనియె గుణవతి యెట్టెట్టా
నీవీకథ నాతోఁ జెపు, మా వినియెద ననినఁ బతికి మానిని పలికెక. 11
- నీ కలఁడు దాశార్థ భూతలమున నత్యర్థసారశర్తుఁడు సోమశర్మ యనఁగ
నతనికి నెనమండు సుతు లందులో నగ్రపుత్రుండు పిత్రన్నభోక్త వాఁడు
కడుపారఁ గృష్ణపక్షశ్రాద్ధమున నొక్క భూమినిర్జరుగృహంబున భుజించి
యొకసత్తఘటము పై తృకకర్తచేఁ గొని చని విజనప్రదేశమున నిలిచి
తే ఘటము గలయంపిగా నీరుగా విపంచెఁ, బటిచి శయనించియొలుగుగాఁ బాణి నిలిపి
యత్తు లరమొడ్చి ధనవృద్ధిపై చరింతు, నని దురంతోద్యమంబుననతఁడు దలఁచె.
- నీ. అదన సీసత్తు పమైద నమ్మి యొకమేక గొనియెదఁ గొనకొని కొనిన మంద
నేటేట నొకరెంటి నీనెడునవియును నవియు వానికిఁ బుట్టినవియు నీన
బహువత్సరములకు బహుసహస్రంబులై నెగడెదమాని నన్నింటి విలిచి
సంతరించెద ధేనుశత మది పెట్టినకోడెలచే ధారఁ గొనిన చేల
- తే. వివిగాభైరు విత్తింతు వేళ్ళుగొలుచు, గాఁగ మామకసస్యము ల్లడుగలించు
పంటకొలుచమ్మి కూర్తు నపారగనము, ధనికుఁ డనినాకు నొకఁడిచ్చుఁ దనకుమారి.
- క. దొడ్డతన మరసి యీక్రియ, గడ్డాయం బనిన విప్రకన్యకనిలనక
గొడ్డ కొకసుతునిఁ గని యా, బిడ్డని మాసోమశర్మ పేరే యిడుదుక. 14
- క. ఆయిర్బకుఁ డూర్జితగతి, హయనపరిమితవయస్కుఁ డగుఁ బోషింపక
పాయంతనమున గృహకా, ర్యాయ త్రమసీభామ యశ్చాలకునిక. 15
- క. కరుణఁ దనచంక నిడుకొని, యరుగక యటువైచి పోవు ననునాలో భూ
సురుఁ డీపన్నిద్రానం, ధరముద్రితనయనుఁ డగుచు మఱియాలోనక. 16
- క. ధేనువు లేతెంచిన నటు, లైన న్యడెఁ గ్రొక్కు నాత్మజునిఁ జేవోనీ
వీని నిటువైచి పోఁదగు. నే నీచంకము ధరంబె నిసువాసుకొనక. 17
- క. అని కలఁపరించి లగుడమఁ, గొని త్రిప్పచు నిక్కునింబు కులకతి యనుచుక
తెనఁటిఁగిరాసురుఁ డాగ్రహ, మన పక్షఘటంబు భిన్నములుగా వైచెక. 18

- వి. సత్తుచూర్ణపాంహాకృతుండును విషాదవిహ్వలండును వయ్యోని మహాభూత్య
పాలనఫలం బనిచెప్పి యప్పుల్లవాగర ముహూర్తమునఁ గుమారుం గాంచి
పంచమదివసంబున. 19
- క. అత్తులలేనిమూరునిఁ, బొత్తులలో నునిచి గూర్చి బురుషుని రహె
వృత్తికి నియమించి ధరా, పృథ్వులలో రోజ జననిగ్నిహమున కరిగెన్. 20
- క. ఆలోఁ బెంపుడునకులము, బాలునకుం గావ్వెట్టి బ్రాహ్మణుఁడు నిక
తాళిందమునకుఁ జనియెం, గాలోరగ మపుడు బిఁముఖము వెలుకడునున్ 21
- క. అలభూమిసురతనూభవు, తలిమంబునఁ బజచి నూర్జితక్రోధమా
కులమై నకులము బిలువన్, బహువారెన్ గణవి గ్రుంచి వాఱున్ నైచెన్. 22
- ఉ. ఆసమయంబున న్నహిసురాగ్రణి పుత్రుఁ దలంచి గాఢసం
త్రాసముజేర్చి లోఁగిటికి గ్రమ్మర వచ్చుచు నుండఁ జూచి యు
ల్లాసరసం బొల్ప నకులంబు కణిస్రవదస్త్రపంకసం
భాసితవక్త్రమై యెదురఁ బర్వీచదాబ్జములం బెనంగినన్. 23
- చ. ప్రకటభుజంగమక్షతజపంకివిలి త్తముఖంబు నమ్మహా
నకులముఁ జూచి భూమిసురుఁ డాహతభీతపరీతితిర్తుడై
యొకగడనేపు రిమ్మగొని యుండి పదంపడి తేతీ నిప్పరీ
క్షుకుఁ డసమీక్ష్యకారియును గావున రోషపశుండు గావునన్. 24
- క. తిప్పదు చింపె నవదనము, చెప్పుక చెప్పెడును రక్తిని క్తంబు నా
కుప్పకలువోలెఁ గలిగిన, యిప్పాపని దీనికేన యిచ్చితి మెనెన్. 25
- క. సతిమాట మీర కస్త, తుస్సతుదగ్గఱఁ గాచియుండఁజూచిన నీదు
స్థితి వచ్చునె నాకుత్సిత, మతిగూల న్నకుల ముచితమా కావలెన్. 26
- క. అని కన్నుల జేవుఱుగీ, ల్కాన లగుడం బెత్తి విసరికొట్టిన వెలికన్
గనుగ్రుడ్లు వెడల నొప్పిం, బనివి యహో నకుల మపుడు ప్రాణము విడిచెన్. 27
- చ. నకులముఁ జంపి పోయి సదనంబున భూమిసురుండు గగ్గోసం
జికిలిమడుంగుపాచువునఁ జెక్కుచెమ్మక యున్నపుత్రకున్
బ్రకటభుజంగపంగములఁ బ్రాంతమునం గని తీవ్వఁబోయి యే
టికి నిటునేసితిం గలువరించి యయో నను రోయ నుత్తిముల్. 28
- వి. అని యుదరతాడనంబుఁ జేసికొనుచు బ్రాహ్మణుం డుచ్చైచ్చగ్యంబున రోదనంబు
నేయందొడంకె నక్కఱకలంబు చేరుఁ బుట్టినిండునెకించేసి యాకర్షించి యాజ్ఞ సే
ని గృహంబునకు వచ్చి బ్రాహ్మణు నాలోకించి 29
- క. కడిఖండ లైనపామె, క్కడిది కడుంద్రెమఁ బెంకఁగా రాజిలువెం
పుడునకుల మేలపాలినెం, దడఁక నీ కటికెడ్చెదవు చెవు వనపూ. 30

- ఉ నావిని బ్రాహ్మణుం డనియె నన్నుఁ బ్రయత్న మెల్లఁ బట్టికిన్
గావలిఁబెట్టి పుట్టినిలు గాల్పఁగ నీవటుబోవ నేను నా
లో వివరంబు మాలి మృగలోచన మంగిసనే కిశోరర
క్షావిధి కొప్ప నేర్పఱిచి జాతీతి మందిరబాహ్యభూమికిన్. 31
- క. మంగియును మన్నియోగము, నం గదలక కాచియుండ నందును నాలో
నం గాలసర్ప మరుజే, రం గని భవదీయపుత్రరక్షాబుద్ధిన్. 32
- క. తలఁ గొఱికి నఱికి భుజగ, జ్వలదస్రరసాతిరక్తవదనముతో ద
వ్యుల కెనురుచ్చి నకులము, కలకంఠీ పెనఁగదొణఁగెఁ గాళ్ళక వ్రేళ్ళక. 33
- తే అపుడు పన్నగరక్తసిక్తాననంబు, బభ్రునేత్రంబుఁ గని గుండె పగిలి నొగిలి
తనయు నిర్జించెనఁక నేటితాళి మనుచు, నువిదలగు డాభిహతి దీనియుసురుఁగొంటి.
- క. ఈయుగ్రాఘం బేమిటఁ, బాము నిశాచరుడఁగాక బ్రాహ్మణుడనె యెం
నాయన యేడ్చుచుఁ జెప్పిన, నాయభినిభయాన భిన్నయై మూర్ఛిలైన్. 35
- చ. మూర్ఛిల్లి యెట్టకేలకం దేఱి కన్నీరు కరతలంబునం దుడిచివొనుచు సతి పతికి
గద్దదస్వరయై యిట్లనియె. 36
- క. కుపరీక్షితము కుదృష్టము, కుపరామృష్టంబు మఱియుఁ గుశ్రుతముఁ గో
రుపుగుఱుఁడు నాపితునిక్రియ, నఁరమితాపత్వరీతుఁడై చెడినోపున్. 37
- క. అనినవిని భూసురుఁడు సతిఁ, గనుగొని యోవంశపాలికా! మంగలి యే
పనిఁజేసి చచ్చె నీకథ, విననిట్టం బయ్యెఁ జెప్పవే నాకనుడున్. 38
- చ. యాజ్ఞ సేని యిట్లని చెప్పంవొంఁగె. 39
- చ. జడమతిభార్య యొక్క సెటిసాని విదర్భనివీటనుండి సాం
పడరఁగఁ గర్త లభిఁ గడుపై కడుఁబై కొనుదండినొప్పులం
బడి యది పుత్రుఁగాంచి పీదపం బరలోకముఁ జేరె సంతిలో
నడల దొడంగె నాకటికి నారసి చన్నిడలేమి బాబుఁడున్. 40
- క. చుట్టంబులు పక్కంబులు, కట్టడియై వీడు తిల్లిగంపము తిలగా
బుట్టై ననిలక్షణం డిక్క, గట్టా యెవ్వారిజెఱుపఁగా నున్నాఁడో. 41
- ఆ ఇంట నుండఁగూడ దిప్పుడ గొని చని, గుంటనైనఁ బెద్దకుంటనైనఁ
బెంటనైన వైచి యింటికి నరుదెం డెనంగ నద్దురుట్టి లాలకించి. 42
- క. ఆయిండ్లఁ గూలి కుప్పల, లాయముగా నిరసనయై మనునొకవ
ర్షీ యని వేఁగినచుడిలో, బాసునతమి మ్రొక్కి నిలవఁబడి యిట్లనియెన్. 43
- ఉత్సాహ కిన్నవారివంకవారిఁ గానఁ బ్రాణనాశుఁడుకొ
మున్నెచచ్చె యేను గుంకముండ నెట్లు లేగుడుకొ
మున్ను వెన్న. లేదు నేఁడు మూఁడు గాళ్ళవృద్ధిసా
యన్నలార వీని నీర యంచు వేడి మ్రొక్కి నన్. 44

- మ. అరసాన్నగ్రహణానిశ్చేదనతరేహాన్ సౌఖ్యకృత్తైః సం
స్కరణాభావజటికృతాలకనపద్దన్యతామ్యన్త్యం
బరుషప్రాకృతిధానసంవృతలితంబు నిర్మితాలంబనా
జరతం గన్యోని యుండునాక నగరస్వామిప్రసాదించినన్. 45
- క. వినిత పనిఁబూని వానికొ, దవయులిగాఁ చెరుదుకొనిన దమ్మకృతం జే
మనిచెప్పవచ్చు విద్యా, భనుఁడు గుణాకరుఁడు ఫలతరుఁడతఁడయ్యెన్. 46
- క. ఆతఁ డొకనాఁడు దారి, ద్వ్యతురుఁడై ధాత కొని యుని మహాశ
య్యాలతలమున నిడురించి య,హోతేజోలాభమాల మొకఁడఁ గనియెన్. 47
- ఉ. చేరి శృతీయయామమున పెట్టి గలంగి సమల్ల సన్నరు
ద్భూరుహభంగిఁ గెంజడలు భూతివశక్షితమైన మేననిం
దారఁగఁ గావికావు మనినంటినమోము సత్తుకు ప్రరో
చీరుచి నేనగింప నొకసిద్ధుఁడు వచ్చి సదాదరాయతిన్. 48
- చ. అనియె నహో కిరాటతనయా వినయాదిగుణంబులందు నే
మనుజుఁడు నీకు సాటి యలమాట లటుండఁ బ్రధాతమైననీ
కనుఁగవకు న్ననక్షపణకత్రయము న్ననుపట్టు ముంగిటం
బనివడి దానిఁ జంపు మది భర్తనిధిత్రయమూర్తి సుండెడున్. 49
- క. ఆనిధులఁ బుచ్చుకొని భని,వై నీతిఖ్యాతిరీతు లమరఁగ మరుమం
చానిత్యసత్కుఁడరిగిన,మానస మరం గిరాటమణి మేల్కొనియెన్. 50
- తే. మేలుకని భక్తిఁ బ్రణమిల్లి మేరనిలచి,తల్లి యూరుజమహేశామతల్లికనియె
నమ్మ యిమ్మందొంబున నలికి మ్రుగ్గుఁ, బెట్టు మిపుడు కులంబు లభించు మనకు.
- క. నలురు విలంబన మన న,ప్పలితగృహం బలికి పూసి పసపాసఁగం గు
గ్గులుమ్రుగ్గులు నిడి యుక్తి,ధ, నభయుతుం దెలిపె సవయుఁడగుతనయునకున్. 51
- క. క్షేరమునకు సమయంబగు, తారసి నాపితుఁడు వచ్చె నాలో చైవ
ప్రారంభమున నపూర్వవి, భూతాక్షపణకత్రయంబును వచ్చెన్. 52
- వ. వచ్చిన. 53
- క. మే నుపొంగఁగఁ దెండెర, మాన న్నగు లగుడమెత్తికొని ప్రాణంబుల్
పోనడచె పెట్టి యాలో, గీన త్రితయం బహో నిధిత్రయ మయ్యెన్. 54
- వ. అయిన 55
- క. ఆనిధులఁ బుచ్చుకొని భని,యై నాపితుఁడొచ్చి నణిజఁ డాదృతి మెఱయన్
దీనారకతక మిడి మదిఁ, బూనినకాతూహలమునఁ బొమ్మని పల్కెన్. 56
- చ. వెఱగు జనింప నతైఱఁగు వెంగలిమంగలి నూని కన్నమి
స్నేఱుఁగక యింటి కేగి యుంజేనుచు భూరినిమ్ గడించు నం
చటిముఠి గొంకలేక లగుడాగ్రముఁ గైకొని యత్సమేమియెన్
గరిపడకుండ నాక్షపణకత్రితయాగమనంబుఁ గోరఁగెన్. 57

